„Orice războinic are datoria de onoare de a colecționa ceva special, continuă don Juan, un album care să-i descopere personalitatea şi împrejurările vieții sale. [...] Evenimentele remarcabile din albumul unui şaman trec testul timpului tocmai pentru că nu au nimic de-a face cu el, el fiind totuşi în mijlocul lor. El va fi întotdeauna în mijlocul lor pentru tot restul vieții şi chiar şi după moarte, deşi nu într-un mod personal. [...] Evenimentele remarcabile de care avem noi nevoie poartă amprenta întunecată a impersonalului. Această amprentă le pătrunde. Nu ştiu altfel cum să-ți explic acest lucru."

CARLOS CASTANEDA
LATURA ACTIVĂ A INFINITĂȚII

Dedic această carte celor doi oameni care mi-au dat energia şi mijloacele de a face muncă de teren antropologică - profesorului universitar Clement Meighan şi profesorului universitar Harold Garfmkel.
Urmîndu-le sugestiile, am început o căutare pe care nu am mai terminat-o niciodată. Dacă nu am reuşit să respect spiritul învățăturii lor, îmi pare rău. Dar o foiță mai mare, pe care şamanii o numesc infinitate, m-a înghițit înainte ca eu să *reuşesc să formulez enunțuri clare, demne de un om de ştiință.*

Sintaxa

Un om care se holba la ecuațiile lui
A spus că universul are un început.
„Fusese o explozie, a zis.
Big-bang-ul cel mare şi universul s-a născut.
Şi se extinde", a mai zis.
Chiar îi calculase lungimea vieții:
Zece miliarde de rotiri ale Pămîntului în jurul Soarelui.
Tot globul 1-a aplaudat.
Şi toți i-au declarat calculele ca fiind ştiință.
Nici unul nu s-a gîndit că, dacă omul spusese că universul a început,

El nu făcuse decît să ilustreze sintaxa limbii sale materne: O sintaxă care are nevoie de începuturi, ca viața, De dezvoltări, ca maturizarea, Şi de sfîrşituri, ca moartea, ca exprimarea faptelor. „Universul a început, Şi îmbătrîneşte, ne-a asigurat omul, Şi va muri, aşa cum mor toate ființele", , Aşa cum el însuşi a murit după ce a confirmat matematic Sintaxa limbii sale materne.

Cealaltă sintaxă

Universul chiar are început?
Este, oare, adevărată teoria big-bang-ului?
Acestea nu sînt întrebări, chiar dacă par a fi.
Este, oare, sintaxa care are nevoie de începuturi, dezvoltări
Şi sfirşituri singura sintaxă?
Aceasta este adevărata întrebare.
Există şi alte sintaxe.
Există una, de exemplu, care cere ca tipuri diferite
De intensitate să fie luate drept realități.
În această sintaxă nimic nu începe şi nimic nu se sfîrşeşte;
Astfel, naşterea nu este un eveniment clar, bine definit,
Ci doar un anume tip de intensitate,
Şi la fel sînt şi maturizarea, şi moartea.
Un om al acestei sintaxe, verificîndu-şi ecuațiile, descoperă că
A calculat destule tipuri de intensitate
Pentru a spune cu autoritate
Că universul nu a început niciodată
Şi nu se va sfîrşi niciodată,
Ci doar a trecut, şi trece, şi va mai trece
Prin nenumărate fluctuații de intensitate.
Acel om ar putea foarte bine să spună că universul însuşi
Nu este decît caleaşca intensității
Şi că ar putea să îl închirieze cineva Pentru a călători prin schimbări fără sfîrşit. Va trage această concluzie şi încă multe altele, Poate fără să înțeleagă Că nu face altceva decît să confirme Sintaxa limbii sale materne.

INTRODUCERE

Această carte este o înşiruire a evenimentelor remarcabile din viaţa mea. Le-am adunat la recomandarea lui don Juan Matus, un şaman indian yaqui din Mexic. în calitatea sa de profesor, el s-a străduit timp de treisprezece ani să îmi dezvăluie *lumea cognitivă* a şamanilor care trăiau în Mexic în timpurile străvechi. Don Juan Matus mi-a sugerat să întocmesc această suită de fapte remarcabile de parcă ar fi fost vorba despre ceva obişnuit, ca şi cum ar fi fost un gînd ce îi venise pe moment. Acesta era stilul său de a te învăţa. Ascundea importanţa metodelor sale în aparenţele cotidianului. Ascundea, astfel, semnificaţia finalităţii, înfâ-ţişînd-o ca pe ceva ce nu era cu nimic diferit de preocupările vieţii de zi cu zi.

Don Juan mi-a dezvăluit, în timp, faptul că şamanii vechiului Mexic se gîndeau la această suită de evenimente deosebite ca la o modalitate de a stîrni energia ascunsă, stocată înlăuntrul sinelui. Ei spuneau că aceste stocuri sînt compuse din energia ce-şi are originea chiar în trup şi care se împrăştie, devenind inaccesibilă din cauza evenimentelor de zi cu zi. Astfel, pentru don Juan şi pentru şamanii din spiţa sa, această suită de fapte remarcabile era modul de a-şi *redirecţiona* energia nefolosită.

Condiţia esenţială pentru întocmirea acestei suite era actul sincer şi extenuant de a aduna totalitatea emoţiilor şi împlinirilor cuiva, fără a omite nimic. Conform spuselor lui don Juan, strămoşii săi şamani erau convinşi că această înşiruire a evenimentelor remarcabile era mijlocul de pregătire emoţională şi energetică necesar pentru a te aventura -în termenii percepţiei - în necunoscut.

Don Juan descria scopul ultim al cunoaşterii şamanice deţinute de el ca fiind pregătirea pentru *călătoria finală:* călătoria pe care fiecare om trebuie să o facă la sfîrşitul vieţii. El spunea că, prin disciplina şi hotărirea lor, şamanii erau capabili să îşi conserve după moarte conştiinţa lor individuală şi hotărirea. Pentru ei, starea vagă şi idealizată pe care omul modern o numeşte „viaţa de după moarte" era un spaţiu concret plin de lucruri practice de o altă natură decît lucrurile practice din viaţa de zi cu zi, care aveau totuşi o funcţionalitate asemănătoare. Don Juan credea că, pentru şamani, a-şi insuma faptele remarcabile constituia pregătirea pentru intrarea in acel ţinut concret pe care ei îl numeau *latura activă a infinităţii.*

*Î*ntr-o după-amiază, vorbeam cu don Juan sub *ramada* sa, o construcţie încropită din stîlpi subţiri de bambus. Părea o verandă acoperită care era parţial ferită de soare, dar care nu proteja deloc de ploaie. Erau şi cîteva

cutii mici şi zdravene, dintre acelea care se foloseau, de obicei, pentru transportul mărfii, pe post de bănci. Etichetele lor nu se mai desluşeau şi păreau, mai degrabă, ornamente decît semne de identificare. Stăteam pe una dintre aceste cutii, sprijinit de zidul din față al casei. Don Juan stătea pe o altă cutie, sprijinit de unul din stîlpii care susțineau *ramada.* Tocmai ajunsesem cu maşina. Fusese o călătorie care îmi luase o zi întreagă, pe o vreme fierbinte şi umedă. Eram nervos, agitat şi transpirat.

Don Juan începu să îmi vorbească de îndată ce m-am aşezat confortabil. Cu un zîmbet larg, comenta că oamenii graşi nu prea ştiu cum să lupte cu greutatea. Zîmbetu] de pe buzele sale mă făcu să înțeleg că nu glumea. Pur şi simplu, îmi spunea, într-un mod cît se poate de direct şi de indirect, în acelaşi timp, că eram supraponderal.

M-am enervat aşa de tare, că am răsturnat cutia pe care stăteam şi m-am izbit cu spatele de peretele subțire al casei. Lovitura a cutremurat casa pînâ în temelii. Don Juan s-a uitat la mine mirat, dar, în loc să mă întrebe dacă mă simt bine, el m-a asigurat că nu darîmasem casa. Apoi, s-a apucat să îmi explice pe larg că această casă era doar o locuință temporară şi ca, de fapt, locuia în altă parte. Cînd l-am întrebat unde locuia, de fapt, m-a privit fix. Nu părea pus pe ceartă, dar privirea sa arăta că pusesem o întrebare nepotrivită. Nu înțelegeam ce voia. Eram pe punctul de a-1 întreba acelaşi lucru, dar el mă opri:

- Nu se pun astfel de întrebări pe aici, îmi spuse el ferm. Poți întreba orice privitor la idei sau proceduri. Atunci cînd voi fi gata să îți spun unde locuiesc, dacă acest lucru se va întîmpla vreodată, o să-ți spun fără să mă întrebi tu.

Brusc m-am simțit respins. Fără să vreau, m-am înroşit. Fusesem, în mod clar, jignit. Risul lui don Juan îmi spori durerea. Nu numai că mă respinsese, dar mă şi insultase şi apoi rîsese de mine.

- Locuiesc aici doar temporar, continuă el fără să-i pese de starea mea jalnică, pentru că acesta este un loc magic. De fapt, locuiesc aici datorită ție.

Aceste cuvinte veniră ca să-mi dezlege un mister. Nu puteam să cred. M-am gîndit că îmi spunea, probabil, aceste cuvinte ca să mă liniştească şi să uit că fusesem jignit.

- Chiar locuieşti aici datorită mie? l-am întrebat într-un final, nefiind în stare să mă abțin.

- Da, a spus el calm. Trebuie să te pregătesc. Tu eşti ca mine. îţi voi spune din nou ceea ce ţi-am mai spus deja: căutarea oricărui nagual sau conducător din fiecare generaţie de şamani sau vrăjitori se orientează spre găsirea unui bărbat sau a unei femei care să aibă o structură energetică dublă; eu *am văzut* acest lucru în tine cînd am fost împreună în staţia aceea de autobuz din Nogales. Cînd îţi *văd* energia, *vad* doua cercuri luminoase suprapuse unul peste altul şi acest lucru ne uneşte. Nu-ţi pot refuza nimic, aşa cum nici tu nu îmi poţi refuza mie.

Cuvintele sale mi-au produs o nelinişte stranie. Cu cîteva secunde în urma fusesem furios, acum îmi venea să plîng.

Continuă spunînd că voia să mă pornească pe un drum pe care şamanii îl numeau *drumul războinicilor,* ajutat fiind de puterea locului în care trăia, acesta fiind centrul unor emoţii şi reacţii foarte puternice. Oameni luptători locuiseră acolo timp de mii de ani, îmbibînd pămîntul cu *preocuparea* pe care o aveau pentru război.

În acea vreme, don Juan locuia în statul Sonora din nordul Mexicului, cam la o sută şaizeci de kilometri la sud de oraşul Guaymas. Mergeam mereu să-l vizitez acolo, ajutat fiind de faptul că îmi făceam munca de teren.

- Trebuie să intru în luptă, don Juan? l-am întrebat eu, sincer îngrijorat după ce mi-a spus că, într-o bună zi, preocuparea pentru război era ceva de care voi avea nevoie, învăţasem deja să primesc cu cea mai mare seriozitate tot ce îmi spunea el.

- Fără îndoială, îmi răspunse el, convins. După ce vei învăţa tot ce trebuie să înveţi aici, eu o să plec.

Nu aveam de ce să mă îndoiesc de ce spunea, dar, pur şi simplu, nu mi-l puteam imagina locuind în altă parte. Făcea, efectiv, parte din tot ce îl înconjura. Totuşi, casa lui avea aspectul unei locuinţe temporare. Era o colibă caracteristică indienilor yaqui: era făcută din argilă, cu un acoperiş drept din paie. Avea o cameră mare pentru mîncat şi dormit şi o bucătărie fără acoperiş.

- E greu să ai de-a face cu oameni supraponderali, spuse el. Părea a fi vorba despre un *non sequitur*[1]*,* dar nu era aşa.

Don Juan revenea doar la subiectul pe care îl abordase înainte ca eu să mă lovesc de perete.

- Acum un minut, mi-ai lovit casa de parcă ai fi fost o grenadă, spuse el, dînd uşor din cap. Ce lovitură! Un impact demn de un om greoi.

Aveam sentimentul neplăcut că îmi vorbea de parcă nu îl mai interesam. Imediat am început să mă apăr. Asculta, zîmbind ironic, explicațiile mele repezite cum că greutatea mea era normală pentru structura mea osoasă.

- Aşa este, cedă el, fâcînd pe amuzatul. Ai oase mari. Ai putea avea în plus încă cincisprezece kilograme şi nimeni, te asigur, dar absolut nimeni, nu şi-ar da seama. Eu unul nu mi-aş da seama.

Zîmbetul său batjocoritor îmi spunea clar că sînt grăsun. Apoi, mă întrebă despre sănătatea mea, în general, şi eu continuam să vorbesc, încercînd disperat să scap de subiectul greutății mele corporale. Don Juan schimbă chiar el subiectul:

- Ce se mai aude cu excentricitățile şi aberațiile tale? întrebă el fără nici o expresie a feței.

I-am răspuns stupid că sînt în regulă. „Excentricitățile Şi aberațiile" se refereau la interesul meu de colecționar. în acea vreme, începusem, cu un entuziasm sporit, ceva ce îmi plăcuse să fac întotdeauna: să colecționez tot ce se putea colecționa. Colecționam reviste, timbre, discuri, arsenal din cel de-al doilea război mondial, precum pumnale, căşti, steaguri etc.

- Tot ce pot să îți spun despre aberațiile mele, don Juan, este că încerc să îmi vînd colecțiile, am spus eu cu aerul unui martir care e nevoit să facă ceva odios.

- A fi colecționar nu e un lucru aşa de râu, spuse el de parcă ar fi crezut ce spunea. Problema nu este colecționarea în sine, ci ce anume colecționezi. Tu colecționezi nimicuri, lucruri fără nici un fel de valoare, care te subjugă la fel cum te subjugă şi cîinele tău. Nu poți, pur şi simplu, să pleci, cînd ştii că ai un cîine de care trebuie să ai grijă sau nişte obiecte cărora nu ştii ce li se poate întîmpla dacă nu mai eşti prin preajmă.

- Dar eu caut cumpărători în modul cel mai serios, don Juan, crede-mâ, am protestat eu.

- Ah, nu, să nu crezi că te acuz de ceva, replică el. De fapt, chiar îmi place spiritul tău de colecționar. Dar nu îmi plac colecțiile tale. Totuşi, mi-ar plăcea să profit de ochiul tău de colecționar. De data asta ți-aş propune ceva serios.

Don Juan făcu o pauză lungă. Părea că îşi caută cuvintele sau, poate, era doar un moment dramatic şi bine ales. Se uită la mine cu o privire pătrunzătoare, sfredelitoare:

- Orice războinic are datoria de onoare de a colecționa ceva special, continuă don Juan, un album care sâ-i descopere personalitatea şi

împrejurările vieții sale.

- Şi de ce numeşti asta „colecție", don Juan? l-am întrebat eu pe un ton ridicat. Sau, poftim, album?

- Pentru că este şi una şi alta, replică el. Dar, dincolo de orice, este ca un album de imagini făcute din amintiri, imagini constituite din amintirea unor fapte extraordinare. Sînt acele evenimente extraordinare remarcabile într-un fel anume? am întrebat eu.

- Sînt remarcabile pentru că au o semnificație anume în viața fiecărui om, îmi răspunse el. Propunerea mea este ca tu să-ți alcătuieşti propriul album prin însumarea tuturor evenimentelor care au avut o semnificație profundă pentru tine.

- Dar toate evenimentele din viața mea m-au marcat profund, don Juan! am spus eu sigur pe mine, simțind numaide-cît prețiozitatea cuvintelor mele.

- Nu chiar, mi-a răspuns el zîmbind, vizibil încîntat de reacțiile mele. Nu chiar toate evenimentele din viața ta te-au influențat profund. Sînt cîteva, aş spune, care au schimbat lucrurile pentru tine, care ți-au schimbat drumul. De obicei, evenimentele care ne schimbă cursul vieții sînt lucruri impersonale, dar, în acelaşi timp, extrem de personale.

- Nu vreau să par dificil, don Juan, dar, crede-mâ, tot ce mi s-a întîmplat pînâ acum poate fi considerat extraordinar, am spus eu, conştient fiind de faptul că mințeam.

Imediat după ce am spus aceste cuvinte, am vrut să îmi cer scuze, dar don Juan nu mi-a acordat nici cea mai mică atenție. Ca şi cum nu aş fi spus nici un cuvînt.

- Te rog să nu te gîndeşti la acest album ca la o sumă de banalități sau ca la o transpunere superficială a experiențelor tale de viață, îmi spuse el.

Am respirat adînc, am închis ochii şi am încercat să imi liniştesc mintea. Mă gîndeam înnebunit la problema mea fără soluție: pur şi simplu, nu îmi plăcea deloc să îl vizitez pe don Juan. în prezența lui mă simțeam amenințat. Mă ataca verbal întotdeauna fără să mă lase niciodată să mă pun în valoare. Uram să mă pun într-o lumină nefavorabilă de fiecare dată cînd deschideam gura; uram sâ fiu mereu prostul.

Dar mai era o voce în mine care venea de undeva, de mai departe, o voce care era aproape o şoaptă. în mijlocul tiradei cunoscute, m-am auzit spunîndu-mi că era prea tîrziu ca să mă mai întorc. Dar ce auzeam eu nu erau, de fapt, vocea şi gîndurile mele; era, mai degrabă, o voce necunoscută

care îmi spunea că, de-acum, eram mult prea prins în lumea lui don Juan şi că aveam mai multă nevoie de el decît de aer.

- Poți spune ce vrei, părea să îmi şoptească vocea, dar să ştii că, dacă nu ai fi atît de egocentric, nu ai fi atît de supărat.

- Aceasta este vocea celeilalte minți pe care o ai, spuse don Juan de parcă mi-ar fi ascultat sau citit gîndurile.

Am tresărit involuntar. Spaima mea era aşa de mare, încît mi se umeziră ochii. I-am mărturisit lui don Juan chinul meu.

- Conflictul tău interior e cît se poate de firesc, îmi spuse el. Şi, crede-mâ, eu nu-l măresc deloc. Nu sînt genul. O să îți spun eu mai tîrziu ce obişnuia să îmi facă învățătorul meu, nagualul Julian. îl uram cu toată ființa mea. Eram tînăr şi vedeam cum îl adorau femeile şi i se ofereau pe nimic, dar, atunci cînd încercam să le salut, se repezeau asupra mea ca nişte leoaice, gata să mă sfîşie. Femeile îmi urau curajul şi îl iubeau pe el. Cum crezi că mă simțeam?

- Şi cum ai rezolvat acest conflict interior? l-am întrebat cu mult mai mult decît un simplu interes.

- Nu am rezolvat absolut nimic, îmi răspunse el. Acest conflict sau ce-o fi fost, era rezultatul luptei dintre cele două minți ale mele. Orice om are două minți. Una dintre ele este a noastră în întregime şi este ca o voce şoptită care ne aduce întotdeauna ordine, claritate, finalitate. Cealaltă minte este *o instalație străină.* Aceasta nu ne aduce decît conflicte, ambiții, îndoială şi deznădejde.

Eram atît de obsedat de gîndurile mele, încît am pierdut complet sensul spuselor lui don Juan. îmi puteam aminti perfect cuvintele sale, dar acestea nu aveau nici un înțeles pentru mine. Foarte calm şi uitîndu-se direct în ochii mei, don Juan repetă ce spusese cîteva secunde mai devreme. Eram, in continuare, incapabil să înțeleg ce voia să spună. Pur şi simplu nu mă puteam concentra asupra cuvintelor lui.

- E ciudat, don Juan, dar nu reuşesc să mă concentrez asupra a ceea ce îmi spui, i-am zis eu.

- înțeleg perfect de ce nu poți să te concentrezi, îmi spuse el zimbind larg, şi vei înțelege şi tu într-o bună zi, cind îți vei fi rezolvat conflictul pricinuit de întrebarea dacă mă placi sau nu şi cînd vei fi încetat să mai fii *centrul lumii.* între timp, continuă el, să lăsăm puțin deoparte povestea cu cele două minți şi să ne întoarcem la ideea pregătirii albumului cu fapte

extraordinare. Ar trebui să adaug că un astfel de album este un exercițiu de disciplină şi obiectivitate. Consideră-l un act de război.

Cuvintele lui don Juan, referitoare la faptul că doar atunci cînd voi înceta să fiu egocentric se va termina şi chinul provocat de plăcerea şi neplăcerea de a-l vizita, nu mă ajutau deloc. De fapt, aceste cuvinte mă făcură să mă simt şi mai nervos, şi mai frustrat. Iar in momentul cînd l-am auzit pe don Juan vorbind despre album ca despre un act de război, m-am năpustit asupra lui cu tot veninul din mine:

- Ideea că e vorba despre o colecție de evenimente e deja greu de înțeles, am spus eu pe un ton de protest. Dar dacă, pe deasupra, îl mai şi numeşti „album" şi spui că este un act de război, este prea mult pentru mine. Este prea obscur. Obscuritatea face metafora să-şi piardă înțelesul.

- Ce ciudat! Eu văd situația exact invers, spuse don Juan, calm. Faptul că un astfel de album este un act de război ii dă, pentru mine, tot sensul din lume. Nu mi-ar plăcea ca albumul meu să fie altceva decît un act de război.

Am continuat să îmi susțin mai departe punctul de vedere, spunîndu-i că înțelegeam ideea unui album de evenimente memorabile. Obiectam însă împotriva modului său ciudat de a-l descrie. în acea perioadă, mă consideram un avocat al clarității şi al funcționalismului în folosirea limbii.

Don Juan nu spuse nimic despre dispoziția mea beligerantă. Dădu doar din cap de parcă era întru totul de acord cu mine. După un timp, m-am simțit complet stors de energie şi, în acelaşi timp, extraordinar de împrospătat. Cert e că, brusc, fără nici un fel de efort, mi-am dat seama de inutilitatea ieşirii mele. M-am simțit cumplit de stînjenit.

- Ce Dumnezeu m-a apucat să mă port aşa? l-am întrebat pe don Juan cît se poate de serios. Eram cît se poate de uluit. Am fost aşa de şocat de revelația mea că, fără să vreau, am început să plîng.

- Nu-ți face griji din cauza unor detalii stupide, spuse don Juan. Orice om e la fel, indiferent dacă e bărbat sau femeie.

- Vrei să spui, don Juan, că ne-ani născut meschini şi contradictorii ?

- Nu, nu ne-am născut aşa. Meschinăria şi contradicțiile noastre sînt, mai degrabă, rezultatul conflictului transcendental care ne afectează pe toți, dar de care numai vrăjitorii sînt conştienți în mod dureros şi iremediabil: e vorba despre conflictul celor două minți.

Don Juan se uită atent la mine. Ochii săi erau ca doi cărbuni negri.

- Mi-ai tot vorbit despre cele două minți, dar creierul meu nu poate să înregistreze ce spui. De ce?

- O să afli de ce la timpul cuvenit, îmi răspunse el. Deocamdată, e suficient să îți repet ce ți-am spus deja despre cele două minți ale noastre. Una este mintea noastră adevărată, produsul tuturor experiențelor noastre de viață. Această minte ne vorbeşte foarte rar pentru că a fost înfrîntă şi ascunsă în obscuritate. Cealaltă minte, pe care o folosim zilnic pentru tot ce facem, este *o instalație străină.*

- Cred că adevărata problemă este că acest concept de minte *ca instalație străină* este atît de ciudat, încît mintea mea refuză să îl accepte, am spus eu simțind că am făcut o adevărată descoperire.

Don Juan nu comentă. Continuă să explice problema celor două minți de parcă nu aş fi spus nici un cuvînt:

- Rezolvarea conflictului celor două minți ține de *voință,* a mai spus el. Vrăjitorii îşi cheamă intenția spunînd clar şi răspicat cuvîntul *Intenție". Intenția* este o forță extraordinară a universului. Atunci cînd vrăjitorii cheamă *intenția,* se stabileşte o cale de realizare a sa, ceea ce înseamnă că vrăjitorii realizează întotdeauna ceea ce îşi propun.

- Vrei să spui, don Juan, că vrăjitorii obțin tot ce doresc, indiferent că este vorba despre ceva arbitrar? am întrebat eu.

- Nu, nu asta am vrut să spun. Bineînțeles că poți chema *intenția* într-o groază de împrejurări, dar vrăjitorii au înțeles că *intenția* se realizează doar atunci cînd este vorba despre ceva abstract. Aceasta este, de altfel, supapa de siguranță în ceea ce îi priveşte; altfel, tagma lor ar fi de nesuportat. în ceea ce te priveşte, chemarea *intenției* tale adevărate nu este un lucru lipsit de importanță şi arbitrar. Dimpotrivă, este ceva abstract, dar de o importanță absolută în viața ta.

Don Juan se opri un moment. Apoi, continuă să vorbească despre album:

- Fiind un act de război, propriul meu album a necesitat o selecție foarte dură, a spus el. Acum, acest album este o înşiruire de evenimente de neuitat din viața mea. Am strîns acolo tot ce m-a condus la aceste evenimente. Am adunat tot ce a avut şi va avea vreodată sens pentru mine. Eu cred că albumul unui războinic este ceva extraordinar de concret, ceva atît de palpabil, încît se poate sparge.

Nu îmi dădeam seama ce urmărea don Juan, dar îl înțelegeam perfect. Mi-a recomandat să mă aşez în singurătate şi să îmi las gîndurile, amintirile şi ideile să vină la mine de bună voie. Mi-a spus să încerc să îmi ascult vocea dinăuntru care îmi va spune ce să aleg. Apoi don Juan mi-a recomandat să merg în casă şi să mă întind pe pat. Acesta era făcut din cutii

de lemn; zeci de saci goi făcuți din pînzâ groasă erau puşi acolo în chip de saltea. Mă durea tot corpul, dar m-am simțit extraordinar de bine după ce m-am întins pe pat.

I-am luat în serios cuvintele şi am început să mă gîndesc la trecutul meu, căutînd acele evenimente care lăsaseră o urmă în viața mea. Brusc, mi-am dat seama că afirmația mea referitoare la faptul că fiecare întîmplare din viața mea fusese importantă pentru mine era o prostie. Chinuindu-mâ să îmi amintesc ce trăisem, mi-am dat seama că nici nu ştiam de unde să încep. îmi treceau prin minte tot felul de gînduri şi amintiri legate de ce trăisem pînâ atunci, dar nu puteam să îmi dau seama dacă însemnaseră ceva pentru mine. Impresia mea era că nimic nu avusese vreo semnificație anume. Era ca şi cum aş fi trecut prin viață ca un cadavru care putea să meargă şi să vorbească, dar nu şi să simtă ceva. Nereuşind să mă concentrez mai mult, am renunțat şi am adormit.

- Ai reuşit ceva? m-a întrebat don Juan cîteva ore mai tîrziu cînd m-am trezit.

In loc să mă simt relaxat după somn şi odihnă, am redevenit certăreț şi prost dispus:

- Nu, nu am reuşit absoult nimic, i-am spus eu, plin de năduf.

- Ai auzit vocea din adîncul ființei tale? m-a întrebat el.

- Cred că da, am minţit eu.

- Şi ce ți-a spus? m-a întrebat el rapid.

- Nu pot să mă gîndesc la asta acum, don Juan, am murmurat eu.

- Aha, ai revenit la mintea ta cea de toate zilele, mai spuse el şi mă bătu pe spate cu putere. Iar a învins mintea ta de zi cu zi. Hai să o liniştim vorbind despre colecția de lucruri importante din viața ta. Trebuie să îți spun că nu e uşor să alegi ce să pui în albumul tău. De asta spun eu că seamănă cu un act de război. Trebuie să te re-construieşti de zeci de ori ca să ştii ce să alegi.

Pentru o secundă am înțeles clar că aveam două minți; totuşi, gîndul era aşa de confuz, că l-am pierdut imediat. Nu a mai rămas decît senzația că nu putem să îndeplinesc ce îmi ceruse don Juan. în loc să accept liniştit că nu pot să fac acest lucru, l-am transformat în ceva amenințător. în acea perioadă, tot ce îmi doream mai mult era să apar întotdeauna într-o lumină bună. A fi incompetent era sinonim pentru mine cu a fi un ratat, iar acest lucru era de neacceptat pentru mine. Aşa că, neştiind cum să reacționez la

provocarea lui don Juan, am făcut şi eu singurul lucru de care eram în stare: m-am înfuriat.

- Trebuie să mă gîndesc serios la asta, don Juan, i-am spus eu. Am nevoie de timp ca să mă obişnuiesc cu ideea.

- Bineînțeles, mă linişti don Juan. Gîndeşte-te cît vrei, dar grăbeşte-te.

Nu am mai vorbit nimic despre asta atunci. Acasă am uitat complet ce vorbisem pînă într-o zi cînd, în mijlocul unui curs pe care-l audiam, comanda de a căuta evenimentele importante din viața mea mă lovi ca o zguduiturâ, ca un spasm nervos care-mi zdruncină tot corpul, din cap pînă în picioare.

Am început să muncesc serios. Am avut nevoie de cîteva luni bune ca să găsesc experiențe pe care să le consider importante pentru şinele meu. Totuşi, trecîndu-mi în revistă momentele din viață, mi-am dat seama că mă ocupam doar de idei care nu aveau nici un fel de fond. Erau doar nişte vagi puncte de referință despre care îmi aminteam într-un mod abstract. Am avut din nou bănuiala neliniştitoare că fusesem crescut să acționez fără să simt vreodată ceva.

Una dintre cele mai vagi amintiri, pe care voiam neapărat să o fac memorabilă, era ziua cînd am aflat că fusesem admis la UCLA. însă, oricît de tare m-am chinuit, nu am reuşit să îmi amintesc nimic din ce făcusem în ziua respectivă. Nu era absolut nimic interesant sau unic în acea zi, în afara ideii că trebuia să fie ceva deosebit. Admiterea la facultate ar fi trebuit să mă facă fericit sau mîndru de mine, dar eu nu am simțit aşa ceva.

Un alt eveniment la care m-am gîndit a fost ziua în care aproape m-am căsătorit cu Kay Condor. Numele ei de familie nu era, de fapt, Condor, dar ea şi-l schimbase pentru că dorea să devină actriță. Drumul ei spre celebritate spera să-i fie deschis de faptul că semăna cu Carole Lombard. Ziua aceea era vie în mintea mea, dar nu datorită evenimentelor care au avut loc, ci pentru că ea era frumoasă şi dorea să se căsătorească cu mine. Era mai înaltă decît mine cu un cap, lucru care o făcea şi mai interesantă în ochii mei.

Eram teribil de emoționat la gîndul că mă voi căsători cu o femeie înaltă la biserică. Am închiriat un costum gri. Pantalonii erau cam largi. Nu erau evazați, erau, pur şi simplu, largi, iar asta mă enervase teribil. Un alt lucru care m-a iritat a fost faptul că mînecile cămăşii roz pe care o cumpărasem special pentru acea ocazie erau mai lungi cu vreo opt centimetri. A trebuit să le prind sus cu nişte bucățele de elastic. în afară de asta, totul a mers

excelent pînă în momentul cînd am aflat, o dată cu invitaţii, că Kay Condor răcise şi nu o să apară.

Fiind o domnişoară foarte bine crescută, îmi trimisese un mesaj printr-un motociclist. Mi-a scris că nu credea în divorţ şi nu putea să se lege pe restul vieţii de cineva care nu gîndea la fel ca ea. îmi reaminti că de fiecare dată cînd rosteam numele „Condor" chicoteam, ceea ce arăta o totală lipsă de respect faţă de persoana ei. Mi-a mai scris că discutase serios problema cu mama ei. Amîndouâ ţineau foarte mult la mine, dar nu într-atît încît să mă facă membru al familiei lor. A mai adăugat apoi că, într-un mod curajos şi înţelept, toţi trebuie să ne debarasăm de poverile care ne ţin în loc.

Eram complet zăpăcit. Nu îmi puteam aminti dacă mă simţisem teribil de umilit după ce fusesem lăsat acolo, în faţa oamenilor, în costumul meu închiriat de culoare gri şi cu pantaloni largi, sau dacă mă simţisem zdrobit pentru că frumoasa Kay Condor nu s-a mai căsătorit cu mine.

Acestea au fost singurele evenimente la care m-am putut gîndi mai clar. Erau destul de nesatisfâcâtoare, dar, după ce m-am gîndit mai bine la ele, am reuşit să le interpretez ca pe nişte istorisiri cu substrat filosofic. M-am gîndit că eram o fiinţă care trece prin viaţă fără să aibă sentimente adevărate şi care are doar o abordare intelectuală a tot ceea ce o înconjoară. Luînd metaforele lui don Juan ca model, mi-am construit şi eu una. Eram o fiinţă care îşi trăieşte viaţa prin procură, în funcţie de ce ar trebui să fiu.

De exemplu, credeam că ziua în care fusesem admis la UCLA trebuie să fi fost o zi deosebită. De vreme ce nu fusese, am făcut tot ce am putut să o încarc cu o importanţă pe care nu reuşeam deloc să o simt. Acelaşi lucru s-a întîmplat şi cu ziua în care ar fi trebuit să mă însor cu Kay Condor. Ar fi trebuit să fie o zi de coşmar pentru mine, dar nu se întîmplase aşa. în momentul rememorării, mi-am dat seama că nu era nimic de amintit din punctul de vedere al trăirii mele interioare şi, atunci, m-am străduit să construiesc ceea ce ar fi trebuit să simt în mod natural.

Cînd am ajuns din nou la don Juan i-am povestit, imediat după ce am sosit, despre cele două exemple de evenimente memorabile.

- Dar totul este complet lipsit de sens! Nici unul din ele nu este bun. Ambele povestiri sînt legate de tine ca persoană care gîndeşte, simte, plînge sau nu simte absolut nimic. Evenimentele remarcabile din albumul unui şaman trec testul timpului tocmai pentru că nu au nimic de-a face cu el, el fiind totuşi in mijlocul lor. El va fi întotdeauna în mijlocul lor pentru tot restul vieţii şi chiar şi după moarte, deşi nu într-un mod personal.

Cuvintele sale m-au abătut de tot, făcîndu-mă să mă simt un învins. In acele zile, credeam sincer că don Juan era un bâtrînel intransigent care găsea o plăcere aparte în a mă face să mă simt stupid. îmi amintea de un meşter artizan pe care-l întîlnisem la topitoria unui sculptor la care lucram în timp ce mergeam la şcoala de artă. Meşterul obişnuia să le găsească nod în papură ucenicilor săi în tot ce făceau şi le cerea să refacă lucrul respectînd întocmai recomandările sale. Ucenicii reveneau la ce făcuseră, pretinzînd că îl refac conform indicațiilor meşterului. îmi amintesc bucuria extraordinară a acestuia atunci cînd spunea, în fața lucrului pe care ucenicii i-l prezentau complet neschimbat: „Acum ai realizat ceva adevărat!"

- Să nu te simți prost, spuse don Juan, smulgîndu-mă din reverie. Şi eu m-am simțit la fel ca tine. Ani de-a rîndul nu numai că nu am ştiut ce să aleg, dar credeam că nu am deloc experiențe din care să aleg. Mi se părea că nu mi se întîmplase absolut nimic. Bineînțeles că totul mi se întîmplase, dar nu găseam nici timpul, nici dispoziția de a vedea ceva din cauza obsesiei mele de a-mi apăra ideea de sine.

- Don Juan, poți să îmi spui exact ce e greşit în povestirile mele? Ştiu că sînt lipsite de importanță, dar tot restul vieții mele este la fel.

- Am să repet, îmi răspunse el. Povestirile din albumul unui războinic nu sînt personale. Povestea zilei în care ai fost admis la facultate nu se referă decît la tine, tu eşti centrul universului. Simți, nu simți; înțelegi, nu înțelegi. Vezi ce vreau să spun? Toată povestea nu este decît despre tine.

- Dar cum ar putea fi altfel, don Juan?

- în cealaltă poveste, ajungi foarte aproape de ce îmi trebuie mie, dar iar o transformi în ceva extrem de personal. Ştiu că ai putea să mai adaugi nişte detalii, dar acestea nu ar fi decît o prelungire a persoanei tale, atît şi nimic mai mult.

- Sincer, nu îmi dau seama ce vrei să spui, don Juan, am protestat eu. Orice poveste văzută prin ochii unui martor este personală prin forța împrejurărilor.

- Da, absolut, a spus el zîmbind, încîntat ca de obicei în fața confuziei mele. Dar atunci nu mai sînt povestiri pentru colecția unui războinic. Sînt povestiri ce vor fi folosite în alte scopuri. Evenimentele remarcabile de care avem noi nevoie poartă amprenta întunecată a impersonalului. Această amprentă le pătrunde. Nu ştiu altfel cum să-ți explic acest lucru.

În acel moment, am avut senzația că înțeleg ce vrea să spună cu acea „amprentă întunecată a impersonalului". M-am gîndit că se referă la ceva

puțin morbid. Asta însemna pentru mine ceva întunecat. Şi, atunci, i-am povestit o întîmplare din copilăria mea.

Unul dintre verii mei mai mari studia medicina. Era rezident şi într-una din zile m-a dus la morgă. Mă asigurase că orice tînar are o datorie față de sine să vadă oameni morți, pentru că avea foarte mult de învățat din această experiență care te făcea să vezi vremelnicia vieții. îmi vorbise întruna ca să mă convingă să merg. Cu cit îmi spunea mai mult că sîntem insignifianți în moarte, cu atit deveneam mai curios. Nu mai văzusem niciodată un cadavru. în cele din urmă, curiozitatea de a vedea unul m-a copleşit şi am mers la morgă.

Mi-a arătat diferite cadavre şi a reuşit să mă îngrozească de-a binelea. Nu găseam nimic educativ sau revelator. Pur şi simplu, erau cele mai inspăimîntâtoare lucruri pe care le văzusem vreodată. în timp ce îmi vorbea, se tot uita la ceas de parcă aştepta pe cineva. Fără îndoială voia să mă țină acolo mai mult decît mă țineau puterile. Avînd spirit de competiție, am crezut că îmi testa bărbăția şi capacitatea a de a îndura. Am strins din dinți şi m-am hotărît să rezist.

Sfirşitul veni într-un mod absolut neaşteptat. Un cadavru care era acoperit cu un cearşaf se mişcă cu zgomot pe masa de marmură pe care erau întinse toate celelalte corpuri, de parcă ar fi fost gata să se ridice. Cadavrul a scos un sunet ciudat ca un rigîit şi acel sunet a fost atit de îngrozitor, încît mi-a provocat o senzație dureroasă de arsură. Nu voi uita niciodată acel sunet. Vărul meu, doctor şi om de ştiință, mi-a explicat că era cadavrul unui om care murise de tuberculoză şi că plămînii îi fuseseră mîncați de bacili care îi lăsaseră imense caverne pline de aer. în cazuri ca acestea, atunci cînd aerul îşi schimba temperatura, forțează uneori corpul să se ridice sau, cel puțin, îi provoacă nişte convulsii.

- Nu, nu ai înțeles ce vreau, îmi spuse don Juan, scuturin-du-şi capul. Asta nu este declt o poveste despre frica ta. Şi mie mi-ar fi fost groază. Totuşi, a fi atît de înfricoşat nu iluminează calea nimănui. Dar sînt curios ce s-a întîmplat mai departe.

- Am țipat ca o *banshee,* ca o zînă prevestitoare a morții, am răspuns eu. Vărul meu mi-a spus că sînt un laş şi un pa-pă-lapte pentru că mi-am ascuns fața în pieptul lui şi pentru că am vomitat pe el.

Fără îndoială că ancorasem pe țărmul morbidității din viața mea. I-am povestit, apoi, despre un băiat din liceu care avea şaisprezece ani şi care, din cauza unei afecțiuni endocrine, ajunsese la o înălțime de gigant. Inima lui

însă nu ținuse pasul cu dezvoltarea corpului şi, într-o zi, a murit. M-am dus, împreună cu un alt băiat, la morgă dintr-o curiozitate morbidă. Antreprenorul de pompe funebre, care era, probabil, mai morbid decît noi amîndoi la un loc, deschise uşa din spate şi ne lăsă să intrăm. Apoi ne-a arătat capodopera sa. Pusese băiatul imens, care avea mai mult de doi metri, într-un sicriu obişnuit. îi tăiase picioarele şi acum ne arăta cum i le aranjase, de parcă băiatul ar fi ținut două trofee în mîini.

Spaima pe care am trăit-o era comparabilă cu cea din copilărie, dar aceasta nu mai era o reacție fizică, ci, pur şi simplu, era o reacție de repulsie psihologică.

-Te apropii, spuse don Juan. Totuşi, povestea ta este încă prea personală. Este revoltătoare. îmi face rău, dar văd un mare potențial acum.

Don Juan şi cu mine am început să rîdem gîndindu-ne la cîtă groază există în viața de zi cu zi. Pe atunci, mă prinsese viitoarea morbidității de care, apoi, m-am eliberat. I-am spus du-pâ aceea povestea celui mai bun prieten al meu, Roy Goldpiss. De fapt, avea un nume polonez, dar i se spunea Goldpiss, pentru că pe ce punea mîna se transforma în aur. A fost un niare om de afaceri. Talentul său pentru afaceri l-a făcut să fie foarte ambițios. Voia să fie cel mai bogat om din lume. Dar a descoperit că lupta era prea dură. Credea că, deşi făcea afaceri pe cont propriu, nu putea totuşi să concureze cu şeful unei secte islamice care, în acel moment, primea anual greutatea sa în aur. Şeful sectei se îngraşă cît îi permitea corpul înainte de a se cîntări.

Apoi, prietenul meu Roy se restrînse la a deveni cel mai bogat om din Statele Unite. Competiția era feroce. Mai coborî puțin ştacheta: poate reuşea să ajungă cel mai bogat om din California. Dar era prea tîrziu şi pentru acest lucru. Renunță la speranța că va reuşi vreodată să concureze cu familiile vechi din California posedînd doar lanțurile lui de pizzerii şi cofetării. Se hotărî atunci să devină cel mai bogat om din Woodland Hills, suburbia din Los Angeles în care locuia. Din nefericire pentru el, în josul străzii pe care stătea el, locuia domnul Marsh, proprietarul unor fabrici care produceau saltele de calitatea întîi pentru toată America şi care era extrem de bogat. Frustrarea lui Roy nu cunoştea limite. Dorința lui era atît de intensă, încît îi afectă sănătatea. într-o zi muri de anevrism la creier.

Moartea lui m-a făcut să merg pentru a treia oară la morgă. Soția lui Roy mă rugase pe mine, în calitate de cel mai bun prieten al său, să mă asigur că el era bine îmbrăcat. M-am dus la pompele funebre, unde am fost condus de

secretar în camerele din spate. Exact cînd am ajuns, antreprenorul lucra la o masă înaltă acoperită cu marmură şi încerca să ridice colţurile buzei de sus ale mortului, care deja înţepenise, cu arătătorul şi degetul mic de la mîna dreaptă, în timp ce îşi proptea degetul mijlociu în palmă. Cum pe faţa lui Roy apăru un zîmbet grotesc, antreprenorul se întoarse spre mine şi îmi spuse umil: „Sper că vă place, domnule".

Nu se va şti niciodată dacă îi plăcuse de el sau nu, dar soţia lui Roy se hotărî să îl îngroape cu toată pompa pe care o merita, după părerea ei, viaţa lui. Cumpărase un sicriu foarte scump, făcut la comandă, care semăna cu o cabină telefonică. îi venise ideea uitîndu-se la un film. Roy avea să fie îngropat stînd jos, de parcă ar fi dat un telefon de afaceri. Nu am rămas la slujbă. Am plecat în mijlocul unei izbucniri de neputinţă şi furie, genul acela de furie pe care nu poţi s-o verşi pe nimeni.

- Chiar că eşti morbid azi, comentă don Juan rîzînd. Dar, în ciuda acestui lucru sau, poate, tocmai datorită lui, te apropii de punctul unde trebuie să ajungi. De fapt, aproape ai ajuns.

Nu încetez să mă mir de cît de tare mă schimbam mer-gînd să îl văd pe don Juan. întotdeauna ajungeam la el prost dispus, iritat, plin de dubii şi orgolii. După un timp, starea sufletească mi se schimba în mod miraculos şi deveneam din ce în ce mai deschis, pînă mă calmam complet. Totuşi, noua mea dispoziţie sufletească era exprimată în vechiul meu vocabular. Felul meu obişnuit de a vorbi era acela al unui om complet nesatisfăcut, care de-abia se abţine să nu se plîngă în gura mare, dar căruia îi simţi nemulţumirea în orice turnură a frazei.

- Poţi să îmi dai un exemplu de eveniment remarcabil din albumul tău, don Juan? l-am întrebat eu cu tonul meu obişnuit, de nemulţumire mascată. Dacă aş şti ce te interesează, aş putea să găsesc ceva. Aşa însă, fluier a pagubă.

- Nu-ţi mai explica toate lucrurile, îmi spuse don Juan cu o privire aspră. Vrăjitorii spun că în orice explicaţie stă ascunsă o scuză. Aşa că, atunci cînd explici de ce nu poţi să faci una sau alta, de fapt te scuzi pentru neputinţa ta, sperînd că acela care te ascultă va fi atît de cumsecade, încît să te înţeleagă.

Atunci cînd eram atacat, tactica mea cea mai bună era să îmi dezarmez agresorii neascultîndu-i. Totuşi, don Juan avea dezgustătoarea capacitate de a-mi ţine atenţia complet trează. în orice fel m-ar fi atacat sau orice mi-ar fi spus, reuşea întotdeauna să mă ţină captiv. De data aceasta, ceea ce îmi spuse despre mine îmi displăcu profund pentru că era adevărul gol-goluţ.

I-am evitat privirea. M-am simțit, ca de obicei, învins, dar de data aceasta era o înfrîngere mai aparte. Nu m-ar fi deranjat aşa de tare dacă s-ar fi întîmplat în viața de zi cu zi sau imediat după ce aş fi ajuns acasă la el.

După o tăcere lungă, don Juan vorbi din nou:

- Am să fac mult mai mult decît să îți prezint ceva extraordinar din viața mea, spuse el. Am să-ți vorbesc despre ceva extraordinar din viața ta, ceva ce ar trebui neapărat inclus în albumul tău. Sau, cel puțin, aşa aş face eu dacă aş fi în locul tău.

Am crezut că glumeşte şi am început să rid prosteşte.

- Nu este ceva de care să rîzi, a spus el tăios. Vorbesc serios. Mi-ai spus tu odată o poveste care se potriveşte perfect cu ce ne trebuie nouă.

- La ce te referi, don Juan?

- Mă refer la povestea „figurilor din fața oglinzii", îmi răspunse el. Spune-mi povestea din nou. Dar spune-mi-o cît poți tu de amănunțit.

Am început să spun povestea repezit. El mă opri însă, cerindu-mi să o iau de la început. Am încercat din nou, dar nici de data asta nu i-a plăcut.

- Hai să ne plimbăm puțin, spuse el. Cînd te plimbi, eşti mult mai precis decît atunci cînd stai jos. Nu e neîntemeiat să credem că e bine să ne plimbăm puțin atunci cînd vrem să povestim ceva.

Pînă atunci stătuserăm pe verandă. îmi formasem deja un obicei - de fiecare dată cînd stăteam pe verandă, mă aşezam în acelaşi loc, cu spatele rezemat de perete. Don Juan însă, se aşeza în locuri diferite.

Am plecat să ne plimbăm în cel mai îngrozitor moment al zilei, amiaza. Mă echipă cu o pălărie veche de pai, aşa cum făcea de fiecare dată cînd ieşeam în bătaia razelor fierbinți ale soarelui. Un timp am mers într-o tăcere deplină. Am încercat din răsputeri să îmi amintesc toate detaliile povestirii. Era miezul zilei cînd ne-am aşezat la umbra unor tufişuri înalte şi i-am spus din nou toată povestea.

Cu ani în urmă, pe cînd studiam sculptura la o şcoală de arte frumoase din Italia, aveam un prieten bun, un scoțian, care studia arta pentru a deveni critic de artă. Lucrul care îmi rămăsese cei mai viu în minte despre el şi care avea legătură cu povestea pe care i-o spuneam lui don Juan era părerea extraordinară pe care o avea despre sine. Se credea cel mai libertin, pasional, un erudit şi un artist multilateral, un adevărat om al Renaşterii. Era libertin, fără îndoială. Dar ideea de vigoare era ceva ce nu se potrivea cîtuşi de puțin cu persoana lui serioasă, de om uscat şi osos. Era un urmaş fidel al filosofului englez Bertrand Russel şi spera ca într-o zi să poată aplica

principiile pozitivismului logic criticii de artă. Fantezia lui cea mai nebunească era să devină un erudit şi un artist absolut şi asta pentru că amina la nesfîrşit. Munca era răzbunarea lui.

Specialitatea sa dubioasă nu era însă critica de artă, ci cunoaşterea personală a tuturor prostituatelor din bordelurile din zonă - şi erau multe bordeluri. Povestirile sale colorate şi detaliate pe care obişnuia să mi le spună, ca să mă țină la curent cu lucrurile minunate pe care le făcea în lume, erau încîntâtoare. Nu mă surprinse, deci, cînd, într-o bună zi, veni în apartamentul meu cît se poate de agitat, aproape fără suflu, şi-mi spuse că i se întîmplase ceva extraordinar şi că trebuia neapărat să îmi povestească.

- Bâtrine, trebuie neapărat să vezi asta cu ochii tăi, spuse el pasionat, cu accentul său de Oxford, pe care îl folosea cînd vorbea cu mine. începu să meargă nervos prin cameră. E greu să îți explic, dar ştiu că e ceva ce o să-ți placă enorm, continuă el. E ceva ce o să-ți rămînă pe restul vieții. Am de gînd să-ți fac un cadou pe viață. înțelegi?

Nu am înțeles atunci decît că era un scoțian isteric. Era tot timpul plăcerea mea să-i cînt în strună şi să marşez. Nu o regretasem niciodată.

- Liniştește-te, Eddie, i-am spus eu. Ce tot încerci să îmi spui? începu să îmi spună că fusese la un bordel unde găsise o femeie absolut neobişnuită care făcea ceva incredibil, ceva pe care ea îl numea „figuri în fața oglinzii". Mă asigură de mai multe ori, bîlbîindu-se, că aveam o datorie față de mine însumi să trăiesc personal această experiență.

- Nu-ți face griji din cauza banilor, mai spuse el, ştiind că nu am deloc. Am plătit eu deja şi pentru tine. Tot ce trebuie să faci e să vii cu mine. Madame Ludmilla o să-ți arate „figurile în fața oglinzii". E trăsnet!

Prins de o bucurie pe care nu şi-o mai putu controla, Eddie izbucni într-un rîs dezlănțuit, uitînd de dinții lui stricați pe care, în mod normal, şi-i ascundea printr-un zîmbet discret sau un rîs delicat, cu buzele strinse.

- E absolut grozav! mai spuse el.

Reuşise să îmi stîrnească curiozitatea. Eram mai mult decît dispus să particip la noua lui plăcere. Eddie mă conduse la periferia oraşului. Ne-am oprit în fața unei clădiri prăfuite şi prost întreținute; zugrăveala se lua de pe pereți. Avea aerul că fusese cîndva un hotel care, la un moment dat, se transformase într-un bloc cu apartamente. Puteam să văd rămăşițele unei firme de hotel care se deteriorase. Fațada clădirii era plină de balcoane mici şi murdare, pline de ghivece de flori sau de covoare puse la uscat. La intrare erau doi bărbați negricioşi şi dubioşi, încălțați în pantofi negri şi ascuțiți

care păreau să le fie cam mici. Amîndoi îl salutară pe Eddie plini de vioiciune. Aveau ochii negri, şireți şi amenințători. Purtau costume de un albastru-des-chis, prea strinse pe corpurile lor robuste. Unul dintre ei îi deschise uşa lui Eddie. Nici nu se uitară la mine.

Am urcat două scări dărăpănate care cîndva trebuie să fi fost luxoase. Eddie mergea înainte şi mă conducea de-a lungul unui coridor ca de hotel, cu uşi de ambele părți. Toate uşile erau vopsite în aceeaşi nuanță de verde-măsliniu, întunecat şi mohorît. Fiecare uşă avea un număr în alamă care îşi pierduse lustrul şi care abia se mai vedea pe lemnul vopsit al uşii.

Eddie se opri în fața unei uşi. Am văzut că avea numărul 112. A ciocănit de mai multe ori. Uşa s-a deschis şi o femeie scundă şi grăsună, cu părul oxigenat, ne pofti înăuntru fără să scoată un cuvînt. Purta o rochie de mătase roşie cu mînecile din pene şi papuci roşii cu blăniță în vîrf. Imediat după ce am intrat şi uşa s-a închis, ea l-a salutat pe Eddie într-o engleză oribilă:

- Bună, Eddie, adus prieten, da ?

Eddie îi strinse mîna şi apoi i-o sărută galant. Se purta de parcă ar fi fost foarte calm, dar eu mi-am dat seama că nu era deloc în largul său.

- Ce mai faceți, doamna Ludmilla? întrebă el încereînd să pară american fără să reuşească.

Nu mi-am dat seama niciodată de ce voia totdeauna Eddie să pară american atunci cînd avea de-a face cu acele case de toleranță, Bănuiam că făcea asta pentru că se ştia că americanii sînt bogați, şi el îşi dorea foarte tare să pară bogat în ochii acelor oameni.

Eddie se întoarse spre mine şi Îmi spuse cu accentul **său** american de împrumut: „Te las pe mîini bune, băieţaş".

Îmi sună aşa de îngrozitor şi de străin, încît a izbucnit în rîs. Pe doamna Ludmilla însă veselia mea nu o impresiona absolut deloc. Eddie îi sărută din nou mîna şi, apoi, plecă.

- Vorbeşti engleza, băiete? țipă ea spre mine de parcă aş fi fost surd. Pari a fi egitean sau torc.

Am asigurat-o pe Madame Ludmilla că nu eram nici egiptean, nici turc şi că vorbeam engleza. Mă întrebă, apoi, dacă îmi imaginam cum or să fie „figurile ei din fața oglinzii". Nu am ştiut ce să răspund. Pur şi simplu, am dat din cap.

- îți dau un spectacol bun, mă asigură ea. Figurile din fața oglinzii sînt doar preludiul. Cînd te încălzeşti şi eşti gata, zi-mi să mă hopresc.

Trecurăm, apoi, din micuțul hol unde stătusem pînă atunci într-o cameră întunecată şi ciudată. Ferestrele erau bine acoperite de draperii. Nişte becuri slabe erau fixate pe perete. Becurile arătau ca nişte tuburi şi ieşeau din colțurile drepte ale peretelui. Erau tot felul de obiecte prin cameră: scrinuri, mese şi scaune vechi, o băncuță... rezemată de perete, plină de creioane, linii, şi cel puțin o duzină de foarfece. Madame Ludmilla mă aşeză pe un scaun vechi şi ticsit.

- Patul e în cealaltă cameră, drăguță, spuse ea arătînd spre celălalt colț al camerei. Asta e *antisala* mea. Aici doar îți dau spectacol ca să te încălzesc şi să pregătesc.

Îşi lăsă rochia să cadă de pe ea, îşi aruncă papucii şi, apoi, deschise uşile duble de la cele două dulapuri care stăteau unul lîngă altul rezemate de perete. Pe fiecare uşă interioară era fixată o oglindă în mărime naturală.

- Şi acum muzica, băiete, spuse Madame Ludmilla, pornind patefonul care părea că e nou-nouț. Puse apoi un disc. Era o melodie tînguitoare care îmi amintea de un marş de circ. Şi acum spectacolul, spuse ea, începînd să se învîrtească pe muzica aceea tînguitoare.

Pielea doamnei Ludmilla era întinsă, în cea mai mare parte, şi extraordinar de albă, deşi nu mai era tînără. Probabil că avea aproape cincizeci de ani. Burta îi sălta puțin şi, la fel, şi sînii voluminoşi. Şi pielea feței i se mişca uşor. Avea nasul mic şi buzele rujate violent. Era fardată strident cu rimei negru. Te făcea să te gîndeşti imediat la o prostituată care îmbâtrînea. Totuşi, era în ea ceva copilăros, o încredere şi un abandon de sine ca al unei fete mari; avea o dulceață care mă mişcă profund.

- Şi acum, figurile din fața oglinzii, anunță ea în timp ce muzica mergea înainte. Piciorul, piciorul, piciorul, spuse ea, aruncîndu-şi un picior în aer, apoi şi pe celălalt, ținînd ritmul muzicii. îşi ținea mîna dreaptă deasupra capului, ca o fetiță ce nu e prea sigură că poate să execute mişcările: întoarce-te, întoarce-te, întoarce-te, strigă ea, învîrtindu-se ca un tirbuşon. Fundul, fundul, fundul, mai strigă ea, arătîndu-mi fundul dezgolit de parcă ar fi dansat cancan.

Repetă figură pînă ce muzica începu să se stingă pentru că placa de patefon trebuia întoarsă. Aveam senzația că Madame Ludmilla se întorcea undeva, în depărtare, devenind din ce în ce mai mică pe măsură ce muzica se îndepărta. 0 disperare şi o singurătate de existența cărora nu eram conştient mă cuprinserâ, ieşind din adîncurile ființei mele şi fâcîndu-mă să mă scol şi să o iau la goană pe scări, ca un nebun, ieşind în stradă.

Eddie stătea lîngâ uşa de la intrare şi vorbea cu cei doi bărbaţi în costume albastre. Văzîndu-mă că alerg aşa, începu să rîdâ zgomotos:

- N-a fost trăsnet? întrebă el încercînd în continuare să pară american. „Figurile din faţa oglinzii sînt doar preludiul." Ce grozăvie! Ce grozăvie!

Prima oară cînd îi depanasem povestea lui don Juan îi spusesem că fusesem profund mişcat de melodia tînguitoare şi de prostituata care se învîrtea stîngaci în ton cu muzica. Şi fusesem profund afectat şi pentru că realizasem cît de crud era prietenul meu.

Dar, acum, după ce am terminat de spus povestea, în timp ce stătea amîndoi pe colinele munţilor din Sonora, tremuram, în mod misterios tulburat de ceva necunoscut.

- Această poveste ar trebui inclusă în colecţia evenimentelor remarcabile din viaţa ta. Prietenul tău, fără să aibă nici cea mai mică idee, ţi-a dat ceva care, după cum spunea chiar el, o să te ţină toată viaţa.

- Eu văd că este o poveste foarte tristă, don Juan, dar nu mai mult, am spus eu.

- E, într-adevăr, o poveste foarte tristă, de altfel ca toate celelalte poveşti ale tale, a replicat don Juan. Ceea ce o face însă diferită şi remarcabilă este că ne priveşte pe toţi, nu numai pe tine, ca în cazul celorlalte poveşti. Vezi tu, exact ca Madame Ludmilla, fiecare dintre noi, tineri şi bâtrîni asemenea, execută figuri în faţa oglinzii într-un mod sau într-altul. Corespunde cu ce ştim noi despre oameni. Gîndeşte-te la orice om de pe lumea asta şi vei vedea, fără nici un fel de dubiu, că, indiferent de cine sînt ei, sau indiferent de ce cred despre ei înşişi, rezultatul a ceea ce fac este întotdeauna acelaşi: figuri fără noimă în faţa oglinzii.

O MIŞCARE ÎN AER

O CĂLĂTORIE A PUTERII

Atunci cînd l-am întîlnit pe don Juan, eram un student foarte serios la antropologie şi doream să îmi încep cariera de antropolog profesionist prin a publica cît mai mult posibil. Eram hotărît să urc scara academică şi, în calculele mele, primul pas era să adun date referitoare la cum sînt folosite plantele medicinale de indienii din sud-vestul Statelor Unite.

M-am dus mai întîi, pentru a mă sfătui, la un profesor de antropologie care lucrase în acea zonă. Era un reputat etnolog care publicase enorm despre indienii din California şi despre indienii din sud-vest şi din Sonora (Mexic) la sfîrşitul anilor '30 şi începutul anilor '40. Profesorul mi-a ascultat

expunerea cu multă răbdare. Ideea mea era să scriu o lucrare, să o numesc *Date etnobotanice* şi să o public într-o revistă care se ocupa numai de probleme antropologice din sud-vestul Statelor Unite.

Am spus că vreau să adun plante medicinale, să le duc la grădina botanică de la UCLA pentru a fi corect identificate, şi, apoi, să descriu de ce şi cum le folosesc indienii din sud-vest. îmi imaginam că o să adun mii de exemplare. Mai mult, îmi imaginam că o să public şi o mică enciclopedie despre acest subiect.

Profesorul mi-a zîmbit îngăduitor:

— Nu vreau să îți distrug entuziasmul, a spus el cu o voce obosită, dar nu pot decît să te dojenesc pentru zelul tău. Zelul e bun în antropologie, dar numai dacă e bine direcționat. Sîntem încă în epoca de aur a antropologiei. Norocul meu a fost că am studiat cu Alfred Krober şi Robert Lowie, doi stîlpi ai ştiinței sociale, şi nu le-am înşelat încrederea. Antropologia este încă ştiința fundamentală. Orice altă disciplină ar trebui să pornească de la antropologie. întregul domeniu al istoriei, de exemplu, ar trebui să se numească „antropologie istorică". Omul ar trebui să fie măsura tuturor lucrurilor. Deci, antropologia, studiul omului, ar trebui să fie miezul oricărei alte discipline. Şi într-o zi aşa va fi.

M-am uitat la el uimit. După cum îl vedeam eu, acest profesor era un profesor bătrîn, total inofensiv şi foarte cumsecade care tocmai avusese un infarct. Se părea însă că atinsesem o coardă sensibilă.

- Nu crezi că ar trebui să te concentrezi mai mult pe studiul teoretic? continuă el. în loc să faci muncă de teren, nu crezi că ar fi mai bine să studiezi lingvistica? Avem la catedra de aici pe unul dintre cei mai buni lingvişti din lume. Dacă aş fi în locul tău, aş sta la picioarele lui, sorbindu-i cuvintele. Avem, de asemenea, un profesor extraordinar la religie comparată. Şi avem şi nişte antropologi deosebit de competenți care au studiat mult timp sistemele de rudenie din diferite culturi din întreaga lume atît din punct de vedere lingvistic, cît şi din punctul de vedere al cunoaşterii. Ai nevoie de mult studiu. Mi se pare absurd să te gîndeşti acum la muncă de teren. Afundă-te în cărți, băiete! Acesta e sfatul meu.

Încăpățînat fiind, m-am dus cu ideea mea la un alt profesor, mai tînăr decît primul. Dar nici acesta nu m-a ajutat deloc. A rîs de mine pe față. Mi-a spus că lucrarea pe care doream s-o scriu era ceva pentru copii şi că nu avea cum să fie antropologie, oricîtă imaginație am avea noi.

- Antropologii de azi sînt preocupaţi de lucruri care au o relevanţă, îmi spuse el cu un ton doct. Oamenii de ştiinţă din medicină şi farmacie au studiat neobosiţi toate plantele medicinale din lume. Nu mai e nimic de aflat în domeniul acesta. Ce vrei tu să faci, adunare de date, aparţine unui alt secol. Trăim cu două sute de ani mai tîrziu şi există un progres, să ştii.

Apoi, îmi dădu definiţia şi justificarea progresului şi a perfectibilităţii privite ca două componente ale discursului filosofic, spunînd că amîndouă sînt cît se poate de relevante pentru antropologie.

- Antropologia este singura disciplină care poate să susţină cu dovezi conceptele de perfectibilitate şi progres. Slavă Domnului că mai există o rază de speranţă în lumea cinică a timpului nostru! Numai antropologia poate să arate modul în care au evoluat cultura şi organizarea societăţii. Numai antropologii pot să demonstreze omenirii în mod profesionist progresul cunoaşterii umane. Culturile evoluează şi numai antropologii pot să vină cu exemple de societăţi cărora să li se poată observa evoluţia exact pe linia progresului şi a perfectibilităţii. Asta trebuie să însemne antropologia pentru tine. Nu o muncă anemică de teren care nici nu e muncă de teren, ci masturbare.

A fost o adevărată lovitură pentru mine. Ultima speranţă mi-o pusesem în antropologii din Arizona, care chiar făceau muncă de teren. Am plecat să vorbesc cu ei, dar deja eram aproape convins să renunţ la idee. înţelesesem perfect ce voiau cei doi profesori universitari de la mine şi eram perfect de acord cu ei. încercările mele **de** a face muncă de teren erau, pur şi simplu, copilăreşti. Totuşi, nu voiam să stau doar în bibliotecă, voiam şi să îmi ud puţin picioarele mergînd pe cîmp.

În Arizona, am întîlnit un antropolog excentric care scrisese enorm despre indienii yaqui din Arizona şi despre indienii din Sonora, Mexic. A fost foarte drăguţ cu mine. Nici nu m-a respins, dar nici nu mi-a dat vreun sfat. Mi-a spus doar că societăţile de indieni din sud-vest sînt foarte închise şi că nu au încredere în străini, mai ales dacă aceştia erau hispanici. Pe hispanici, de fapt, indienii chiar îi urau.

Am aflat însă mai multe de la un coleg de-al său mai tînăr. Mi-a spus că aveam mai multe de cîştigat dacă citeam cărţile botaniştilor. Era o autoritate în materie şi credea că tot ce era de ştiut despre plantele medicinale din sud-vest fusese deja clasificat şi publicat în mai multe reviste. A mers pînă acolo încît a spus că orice vindecător indian se inspira din acele publicaţii, mai degrabă decît din cunoaşterea tradiţională. Apoi mă linişti complet

spunîndu-mi că, dacă mai existau încă practici de vindecare care nu fuseseră încă descoperite de antropologi, oricum nu puteam face nimic, pentru că indienii nu aveau să le dezvăluie unui străin.

- Fă ceva folositor, mă sfătui el. Apucâ-te de antropologie urbană. Sînt finanțări mari pentru studiul alcoolismului la indienii care trăiesc în oraşele mari, de exemplu. Acesta e un lucru pe care orice antropolog îl poate studia foarte uşor. Du-te şi îmbată-te cu indienii din zonă într-un bar. Şi, apoi, pune tot ce afli despre ei în termeni statistici. Transformă totul în numere. Antropologia urbană e un domeniu de viitor.

Nu mai aveam nimic altceva de făcut decît să urmez sfatul acestor antropologi experimentați. M-am hotărît să mă întorc la Los Angeles, dar un alt antropolog, prieten de-al meu, mi-a spus tocmai atunci că plănuise să meargă cu maşina în Arizona şi New Mexico pentru a vizita toate locurile unde muncise în tinerețe şi pentru a-şi reînnoi legăturile cu oamenii care îl ajutaseră cu informații pentru studiile sale de antropologie.

- Eşti binevenit, îmi spuse el. Nu am de gînd să muncesc deloc. Pur şi simplu, vreau să îi vizitez, să beau ceva cu ei, să pierd timpul cu ei. Le-am cumpărat şi cadouri -pături, băutură, jachete, muniție pentru carabine de calibrul 22. Am maşina încărcată cu bunătăți. De obicei, mă duc singur să-i vizitez, dar, de fiecare dată, risc să adorm la volan. Dacă vii, îmi ții companie ca să nu adorm şi conduci şi tu dacă beau prea mult.

M-am simțit aşa de descurajat, că l-am refuzat.

- îmi pare rău, Bill, i-am spus eu. Călătoria asta nu m-ar ajuta deloc. Nu mai văd nici un sens în a face muncă de teren.

- Nu renunța fără să lupți, îmi spuse Bill pe un ton de grijă părintească. Luptă cu toate puterile şi renunță numai cînd nu mai ai nici un pic de putere, dar nu înainte. Vino cu mine să vezi dacă îți place zona de sud-vest.

Mă apucă cu brațul pe după umeri. Nu am putut să nu observ ce braț greu avea. Era înalt şi puternic, dar, în ultimii ani, corpul lui căpătase o rigiditate cam ciudată. îşi pierduse aerul băiețesc pe care îl avea înainte. Fața Iui rotundă nu mai era aşa plină şi tînără cum fusese cîndva. Acum era o față de om îngrijorat. M-am gîndit că era îngrijorat pentru că îşi pierdea părul, dar erau momente ᶜînd mi se părea că e ceva mai mult decît atît. Şi nu era numai faptul că era mai gras — corpul său era greoi într-un mod imposibil de explicat. Puteam să văd asta în modul ᶜum mergea, cum se ridica sau se aşeza. Aveam senzația că Bill se luptă cu gravitația cu fiecare părticică a ființei sale ?i în tot ce făcea.

Neluînd în seamă sentimentul că eram un om înfrînt, am plecat în călătorie cu el. Am vizitat toate locurile din Arizona şi New Mexico în care trăiau indieni. Unul dintre rezultatele acestei călătorii a fost că am descoperit că prietenul meu antropolog avea două fațete ale personalității sale. îmi explică faptul că opiniile sale de antropolog erau foarte rezervate şi în ton cu direcţia oficială din antropologie la acel moment. Ca persoană însă, munca lui de teren în domeniul antropologiei îi dăduse posibilitatea să trăiască extraordinar de multe experiențe despre care nu vorbea niciodată. Aceste evenimente nu erau în ton cu gîndirea oficială din antropologie de la acel moment pentru că erau evenimente care, pur şi simplu, nu puteau fi catalogate.

De-a lungul călătoriei noastre, bea invariabil cu foştii săi informatori, după care se simțea cît se poate de relaxat. Atunci, treceam eu la volan şi conduceam, în timp ce el se aşeza în scaunul de alături, sorbind din Ballentine's-ul de treizeci de ani pe care îl ținea în mînă. Abia atunci începea să povestească despre experiențele sale de necatalogat:

- Nu am crezut niciodată în fantome, începu el brusc într-o zi. Niciodată nu m-am dat în vînt după apariții şi esențe plutitoare sau voci în întuneric. Am avut o formație pragmatică şi serioasă. Ştiința fusese întotdeauna busola mea. Dar lucrînd pe teren, tot felul de chestii ciudate au început să intre în viața mea. De exemplu, într-o noapte am plecat cu nişte indieni într-o căutare spirituală. Aveau, de fapt, de gînd să mă inițieze prin a-mi provoca durere, stâpun-gîndu-mi muşchii pieptului. în timp ce eu mă resemnasem şi acceptasem gîndul de a suporta durerea, ei amenajau locul în pădure. Am băut ceva ca să îmi dea putere. Şi atunci **omul** care trebuia să facă demersuri în favoarea mea, împreună cu cei care urmau să oficieze ritualul au urlat de groază, arătînd spre o siluetă întunecată, ca o umbră, ce venea spre noi. Cînd silueta întunecată s-a apropiat de noi, am văzut că în fața noastră se afla un indian bătrin care era îmbrăcat în cele mai ciudate haine pe care ți le-ai fi putut imagina, continuă Bill. Avea podoabele unui şaman. La vederea bâtrînului indian, omul cu care eram eu leşină fără nici un fel de ruşine. Bătrînul veni spre mine şi arătă cu degetul spre pieptul meu. Degetul lui era doar piele şi os. îmi bolborosi nişte cuvinte pe care nu le-am înțeles. Toți ceilalți oameni care îl văzuseră deja pe indian începură să vină în grabă spre mine. Bâtrînul se întoarse spre ei şi toți înghețară. îi dojeni scurt. Vocea sa era ceva de neuitat. Parcă ar fi vorbit dintr-un tub sau parcă ar fi avut ceva pus la gură care îi filtra cuvintele, îți jur că l-am auzit vorbind, dar

vocea îi transmitea cuvintele ca un aparat mecanic. După ce le-a ținut predica aia scurtă, bătrînul a plecat, trecînd de mine, de ei, dispărînd de parcă ar fi fost înghițit de întuneric.

Bill mi-a mai spus că inițierea lui s-a dus pe apa sîmbetei. Nu s-a mai făcut niciodată, iar bărbații, inclusiv şamanii de acolo, tremurau toți. Bill mi-a mai spus că erau atît de speriați, încît s-au împrăştiat toți şi au plecat.

- Oameni care fuseseră prieteni de ani de zile nu şi-au mai vorbit niciodată, continuă el. Pretindeau că ceea ce văzuseră ei era un şaman incredibil de bâtrîn şi că o să le aducă ghinion dacă vorbesc despre această apariție între ei. De fapt, spuneau că numai simplul fapt de a se vedea unul pe altul le va aduce ghinion. Cei mai mulți au plecat din ținut.

- De ce credeau că o să le aducă ghinion dacă îşi vorbeau sau se vedeau? l-am întrebat eu.

- Astea sînt credințele lor, mi-a răspuns el. O astfel de Pariție înseamnă pentru ei că acea ființă i-a vorbit fiecăruia îi parte. A avea o astfel de viziune este şansa vieții pentru ei.

- Şi ce i-a spus fiecăruia în mod individual? l-am întrebat eu.

- Mă depăşeşte, răspunse el. Nu mi-au explicat niciodată nimic. De fiecare dată cînd îi întrebam ceva, intrau într-o stare de muțenie desăvîrşită. Nu văzuseră şi nu auziseră nimic. La cîțiva ani după întîmplare, omul care leşinase lîngâ mine îmi jură câ doar se prefăcuse câ leşinase de frică, doar ca să nu îl vadă pe bâtrîn şi câ toți înțeleseserâ ceea ce spusese el, dar fără cuvinte.

Bill a mai spus că, în ceea ce îl privea, după cît înțelesese el, apariția îi spusese ceva legat de sănătatea şi de speranțele lui.

- Ce vrei să spui? l-am întrebat eu.

- Lucrurile nu stau grozav, îmi mărturisi el. Stau prost cu sănătatea.

- Dar ştii exact care e problema? l-am întrebat.

- Ah, da, răspunse el nonşalant. Mi-au spus doctorii. Dar nu am de gînd să îmi fac griji din cauza asta; nici nu vreau să mă gîndesc.

Destăinuirile lui Bill mă făcură să mâ simt tare prost. Aceasta era o parte a personalității sale de care eu nu ştiam, întotdeauna crezusem că este un tip tare. Nu mi-l puteam imagina ca fiind vulnerabil. Nu mi-a plăcut deloc dicuția noastră, dar era prea tîrziu ca sâ mai fac ceva. Ne conti-nuarâm deci călătoria.

Altă dată, îmi mărturisi că şamanii din sud-vest erau în stare să se transforme în tot felul de ființe şi câ denumirile de „şamanul-urs" sau

„şamanul-puma" etc. nu trebuiau luate ca eufemisme sau metafore pentru că nu erau deloc aşa ceva.

- Ai putea sâ crezi câ există şamani care chiar se trans- j formă în urşi, pume sau vulturi? mă întrebă el cu un ton de admirație în glas. Nu exagerez şi nici nu inventez nimic dacă îți spun că am văzut, de fapt, odată transformarea unui şaman care îşi spunea „Omul-Rîu" sau „Şamanul-Rîu" sau „Cel venit din rîu, Cel care se întoarce în riu". Eram în munții din New Mexico cu acest şaman. Avea încredere în mine şi eu conduceam maşina pentru el. Mergea sâ îşi caute originile sau, cel puțin, aşa spunea el. Mergeam de-a lungul unui riu cînd brusc deveni foarte agitat. Mi-a spus să mă mut de pe coastă lîngâ nişte stînci mari şi să mă ascund acolo. Mi-a mai spus să-mi pun o pătură pe mine şi sâ privesc ce avea să facă.

- Ce avea de gînd să facă? am întrebat eu fără sâ mâ pot stăpîni.

- Nu ştiam atunci, a răspuns el. Bănuiala ta ar fi fost la fel de bună ca şi a mea. Nu puteam în nici un fel să îmi imaginez ce are de gînd sâ facă. El a intrat în apă îmbrăcat complet. Cînd apa i-a ajuns pînâ la brîu, pentru câ era un riu larg, dar deloc adînc, şamanul pur şi simplu a dispărut, s-a evaporat. Mi-a spus exact unde să aştept. Bineînțeles câ nu am crezut nici un cuvînt din ce spunea el, aşa că, la început, nu-mi puteam aminti unde să aştept, dar, pînâ la urmă, am găsit locul şi l-am văzut ieşind din apă. Pare stupid sâ spun „ieşind din apă". L-am văzut pe şaman transformîndu-se în apă şi, apoi, redevenind om din apă. Poți sâ crezi una ca asta?

Nu puteam să spun nimic. îmi era imposibil sâ îl cred, dar nici nu puteam sâ nu-l cred. Era un om foarte serios. Singura explicație la care mâ puteam gîndi era că, pe măsură ce ne continuam călătoria, el bea din ce în ce mai mult. Avea în portbagaj o cutie cu douăzeci şi patru de cutii de whisky doar pentru el. Bea ca o sugativă.

- întotdeauna am fost părtinitor în ce priveşte transformările ezoterice ale şamanilor, mi-a spus el într-o altă zi. Nu câ ª$ putea explica ce se întîmplă sau că aş crede câ aceste transformări au loc, dar mâ interesează, ca un exercițiu al ției, sâ mă gîndesc că aceste transformări în şerpi sau pume nu sînt la fel de dificile ca acelea făcute de şamanul-apă. Cînd mă gîndesc la aceste lucruri, încetez să mai fiu un antropolog şi încep să reacționez în virtutea unui sentiment de tărie sau curaj. Acest sentiment îmi spune că acei şamani fac, fără îndoială, ceva care nu poate fi măsurat ştiințific sau discutat în mod rațional. De exemplu, există şamani-nori care se transformă în nori sau în ceață. Nu am văzut niciodată aşa ceva, dar ştiam

un şaman-nor. Nu l-am văzut niciclnd dispărînd sau transformîndu-se în ceaţă în faţa mea, aşa cum l-am văzut pe celălalt şaman transformîndu-se în apă. Dar, odată, l-am urmărit, şi el, pur şi simplu, a dispărut într-o zonă unde nu era nici un loc în care el ar fi putut să se ascundă. Deşi nu l-am văzut transformîndu-se în nor, a dispărut. Nu-mi puteam explica unde s-a dus. Nu existau stînci sau tufişuri în zona aceea. Am ajuns acolo după o jumătate de minut, dar şamanul dispăruse. L-am urmărit apoi peste tot să îmi dea nişte explicaţii, continuă Bill. Dar nu mi-a spus niciodată nimic. Era foarte prietenos, dar atît.

Bill mi-a spus nenumărate alte poveşti despre conflictele şi facţiunile politice ale indienilor din diferite rezervaţii sau poveşti despre răzbunări personale, animozităţi, prietenii etc. care nu mă interesau absolut deloc. Pe de altă parte, poveştile sale despre transformările şi apariţiile şamanilor mă zdruncinaseră profund. Eram, în acelaşi, timp fascinat şi îngrozit. Totuşi, atunci cînd am încercat să văd de ce eram fascinat sau îngrozit, nu mi-am dat seama. Tot ce aş fi putut spune era că aceste poveşti despre şamani m-au lovit într-un punct necunoscut, existenţial.

Un alt cîştig al acestei excursii a fost că am văzut cu ochii mei că indienii din sud-vest erau, într-adevăr, foarte închişi faţă de străini. în cele din urmă, am acceptat faptul că aveam, într-adevăr, nevoie de multă pregătire în ştiinţa antropologiei şi că era mai profitabil să fac muncă de teren într-o zonă care-mi era familiară sau în care mă iniţia cineva.

Cînd călătoria a luat sfîrşit, Bill m-a condus pentru călătoria mea înapoi la Los Angeles, la staţia de autobuze Greyhound din Nogales, Arizona. în timp ce stăteam să aşteptăm autobuzul, Bill mă consolă patern, amintindu-mi că eşecurile erau la ordinea zilei în munca de teren din antropologie şi că ele nu însemnau decît călirea sau maturizarea unui antropolog.

Brusc, se aplecă şi îmi arătă cu o uşoară mişcare a bărbiei pe cineva din cealaltă parte a sălii de aşteptare:

- Cred că bătrînul care stă pe banca din colţul de acolo este omul despre care ţi-am vorbit, îmi şopti el la ureche. Nu sînt foarte sigur, pentru că l-am văzut de aproape numai o singură dată.

- Despre care om este vorba? Ce mi-ai spus despre el? l-am întrebat eu.

- Cînd ţi-am vorbit despre şamani şi transformările lor, ţi-am spus că am întîlnit un şaman-nor.

- Da, da, îmi amintesc, am spus eu. Acela este şamanul-nor?

- Nu, a negat el energic. Dar cred că el este un tovarăş sau un profesor de-al şamanului-nor. I-am văzut pe amîndoi de la distanță de mai multe ori, acum cîțiva ani.

Îmi aminteam că Bill îmi spusese, în treacăt, deşi nu în legătură cu şamanul-nor, că ştia de un bâtrîn misterios care era un şaman retras, un indian mizantrop din Yuma care fusese cîndva un mare vrăjitor. Relația dintre acest bătrîn şi şamanul-nor nu fusese niciodată menționată de Bill, dar fără îndoială că era ceva foarte important pentru el, de vreme ce credea că îmi spusese despre ei doi.

Brusc mă cuprinse o nelinişte ciudată care mâ făcu să sar de la locul meu. De parcă nu aş mai fi avut voință proprie, m-am apropiat de bătrîn şi am început o tiradă despre ce multe ştiam eu despre plantele medicinale şi şamanismul amerindienilor de cîmpie şi despre strămoşii lor siberieni. în treacăt i-arn spus şi că ştiam că este şaman. Am încheiat, asigurindu-l că i-ar fi de un real folos să îmi vorbească pe larg.

- Dacă nu pentru altceva, i-am spus eu cam bosumflat, am putea face schimb de poveşti. Tu mi-o spui pe a ta, iar eu ți-o spun pe a mea.

Bâtrînul îşi ținuse ochii în jos pînâ în ultimul moment. Atunci se uită fix la mine:

- Eu sînt don Juan, îmi spuse el, uitîndu-se direct în ochii mei.

Tirada mea nu s-ar fi terminat acolo, dar, fără să-mi dau seama de ce, am simțit că nu mai aveam nimic de adăugat. Am vrut să-i spun numele meu. Dar el îşi ridică mîna la buze de parcă ar fi vrut să mă oprească din a-l rosti.

În acel moment, un autobuz se opri în stație. Bâtrînul murmură că era autobuzul lui, apoi îmi spuse că trebuie să-l caut, să vorbim mai pe îndelete şi să facem schimb de poveşti. Avea un zîmbet ironic în colțul gurii cînd îmi spuse acest lucru. Cu o agilitate incredibilă pentru un om de vîrsta lui, m-am gîndit că avea vreo optzeci de ani, aco- / peri din cîțiva paşi cei cincizeci de metri dintre banca pe care stătuse şi uşa autobuzului. De parcă s-ar fi oprit doar să-l ia pe el, autobuzul porni imediat ce bâtrînul urcă şi uşa se închise în urma lui.

După plecarea lui, eu m-am întors la banca unde mă aştepta Bill.

- Ce a spus, ce a spus? m-a întrebat el entuziasmat.

- Mi-a spus sâ-l caut şi să merg acasă la el să-l vizitez, i-am răspuns eu. Mi-a spus chiar că am putea vorbi acolo.

- Dar ce i-ai spus de te-a invitat la el acasă? mă întrebă el.

I-am spus lui Bill că folosisem discursul de zile mari şi că îi promisesem bătrînului că o să-i dezvălui tot ce ştiam eu din cărţi despre plantele medicinale.

În mod evident, Bill nu m-a crezut. M-a acuzat chiar că îi ascund adevărul.

- îi ştiu eu pe cei de pe aici, mi-a spus el pe ton de cearta. Bâtrînul ăsta e o ciudăţenie a naturii. Nu vorbeşte cu nimeni, nici măcar cu indienii. De ce ar vorbi cu tine, un străin pe care nu l-a mai văzut niciodată? Nici măcar nu eşti drăguţ!

Era clar că Bill era supărat pe mine. Totuşi nu-mi dădeam seama de ce. Nu am îndrăznit să-i cer o explicaţie. Mi-a dat impresia că era puţin gelos. Poate simţea că eu reuşisem unde el eşuase. Totuşi, succesul meu fusese aşa de accidental, încît nu însemna nimic pentru mine. în afară de ce spusese Bill în treacăt, nu aveam idee cît de greu era să îl abordezi pe bătrîn şi nici măcar nu-mi păsa. Pe atunci, nu găseam nimic extraordinar în schimbul de replici care avusese loc între noi. Iar faptul că Bill era aşa de necăjit mă deruta complet.

- Ştii unde e casa lui? l-am întrebat.

- N-am nici cea mai mică idee, îmi răspunse el scurt. Am auzit oameni de pe aici spunînd că nu locuieşte nicăieri, că, pur şi simplu, apare pe ici, pe colo, dar asta e o prostie. Probabil că locuieşte într-o colibă prin Nogales, în Mexic.

- De ce e atît de important bâtrînul acesta? l-am întrebat eu. întrebarea m-a făcut să cîştig destul curaj pentru a adăuga o altă întrebare. Pari a fi supărat că mi-a vorbit. De ce?

Fără multă tevatură, Bill admise că era supărat pentru că Ştia cît de inutil era să încerci să-i vorbeşti acelui om.

- Omul acesta e la fel de nepoliticos ca oricine de pe aici, a adăugat el. în cel mai bun caz, atunci cînd îi vorbeşti se holbează la tine fără să spună nimic. în alte dăţi, nici măcar nu se uită la tine; te tratează de parcă nici nu ai exista. Singura dată cînd am încercat sâ-i vorbesc m-a respins brutal. Ştii ce mi-a spus? Mi-a spus: „Dacă aş fi în locul tău, nu mi-aş consuma energia deschizînd gura. Păstreaz-o. Ai nevoie de ea." Dacă nu ar fi fost un amărît de bâtrîn, i-aş fi tras un pumn în gură.

I-am atras atenţia lui Bill că a-i spune „bâtrîn" era mai mult o figură de stil decît o descriere corectă. Nici măcar nu părea bătrîn, deşi era bâtrîn în mod cert. Era extraordinar de viguros şi agil. Simţeam că Bill ar fi eşuat

lamentabil dacă ar fi încercat sâ-l lovească în nas. De fapt, bâtrînul era chiar înfricoşător.

Nu i-am spus ce gîndeam. L-am lăsat pe Bill să-mi spună mai departe ce dezgustat era de ticăloşia bătrînului şi cum l-ar fi aranjat el dacă n-ar fi fost aşa neputincios.

- Cine crezi că ar putea să-mi spună pe unde locuieşte? l-am întrebat eu.

- Poate nişte oameni din Yuma, mi-a răspuns el mai relaxat. Poate oamenii pe care ți i-am prezentat la începutul călătoriei. Nu pierzi nimic dacă îi întrebi. Spune-le că eu te-am trimis la ei.

Mi-am schimbat planurile imediat şi, în loc să mă întorc la Los Angeles, m-am dus direct la Yuma, în Arizona. M-am dus la oamenii cărora mă prezentase Bill. Nu ştiau unde locuieşte bătrinul indian, dar comentariile lor despre el mi-au aţîţat şi mai mult curiozitatea. Mi-au spus că nu era din Yuma, ci din Sonora, Mexic, şi că în tinerețe fusese un vrăjitor temut care făcea incantații şi care făcea vrăji oamenilor, dar că se înmuiase cu vîrsta, devenind ascet. Ei mai spuseră că, deşi era un indian yaqui, trăise un timp cu un grup de mexicani care păreau foarte pricepuți în practicile vrăjitoriei. Căzură cu toții de acord că nu îi mai văzuseră pe acei mexicani de ani buni. Unul dintre bărbați adăugase că bâtrînul era contemporan cu bunicul său, dar că, în timp ce bunicul lui era senil şi țintuit la pat, vrăjitorul părea mai viguros ca oricînd. Acelaşi om îmi spuse să merg la nişte oameni din Hermosillo, capitala Sonorei, care s-ar putea să-l cunoască pe bâtrîn şi ar putea să îmi spună mai multe despre el. Ideea de a merge în Mexic nu mă atrăgea deloc. Sonora era prea departe de zona care mă interesa pe mine. Pe lîngâ asta, m-am gîndit că era mai bine să mă concentrez pe antropologia urbană, aşa că m-am gîndit să mă întorc la Los Angeles. Dar, înainte de a mă întoarce la Los Angeles, am mers prin Yuma, încercînd să aflu informații despre bâtrîn. Nimeni nu ştia nimic despre el.

În autobuzul spre Los Angeles, am trăit ceva unic. Pe de o parte, mă simțeam complet vindecat de obsesia muncii de teren sau de cea a bâtrînului. Pe de altă parte, simțeam o nostalgie ciudată. Era cu adevărat ceva ce nu mai trăisem niciodată. Noutatea acestui lucru mă afectă profund. Era un amestec de neliniște şi dor, de parcă eram pe punctul de a pierde ceva extraordinar de important. în timp ce mă apropiam de Los Angeles, aveam senzația clară că tot ce mi se întîmplase la Yuma începuse să se îndepărteze o dată cu distanța. Dar această îndepărtare nu făcea decît să îmi mărească dorul pe care nu eram îndreptățit să îl simt.

INTENȚIA NFINITĂȚII

- Aş vrea să te gîndeşti atent la tot ce a avut loc între tine şi acei doi bărbați, Jorge Campos şi Lucas Coronado, care sînt cei care, de fapt, te-au trimis la mine, iar, apoi, vreau să ştiu tot despre ei, îmi spuse don Juan.

Mi-a venit foarte greu să-i îndeplinesc această rugăminte, dar totuşi mi-a plăcut foarte mult să-mi amintesc ce spuseseră cei doi. Don Juan avea nevoie de cele mai mici amănunte, ceea ce mă făcea să-mi solicit memoria la maximum.

Povestea pe care voia don Juan să mi-o amintesc începuse în oraşul Guaymas din Sonoro, Mexic. în Yuma, Arizona, mi se dăduseră numele şi adresele unor oameni, care mi se spusese că ar putea arunca puțină lumină asupra misterului bâtrînului pe care-l întîlnisem în stația de autobuz. Oamenii la care m-am dus nu numai că nu cunoşteau nici un şaman bâtrîn care se retrăsese, dar se şi îndoiau că un astfel de om ar fi existat vreodată. Toți erau însă obsedați de poveşti de groază despre şamanii yaqui şi despre temperamentul în general războinic al indienilor yaqui. Ei au insinuat că aş putea găsi pe cineva care să mă îndrepte pe calea cea bună dacă aş merge în Vicam, o haltă aflată între Guaymas şi Ciudad Obregon.

- E cineva anume pe care ar trebui să-l caut? am întrebat eu.

- Cel mai bine ar fi să vorbeşti cu un inspector de teren de la banca oficială a guvernului, îmi sugerase unul dintre oameni. Banca are foarte mulți inspectori de teren. Ei îi ştiu pe toți indienii din zonă, pentru că banca este instituția guvernamentală care le cumpără recoltele, şi fiecare indian yaqui este fermier, proprietarul unui lot de pâmînt pe care îl numeşte al său atîta vreme cît îl cultivă.

- Ştii vreun inspector de teren? am întrebat eu. Bărbații s-au uitat unul la altul şi, apoi, mi-au zîmbit, scu- zîndu-se. Nu numai că nu ştiau, dar mă sfâtuiră să îl abordez pe unul dintre aceşti inspectori eu însumi şi, apoi, să îi expun problema mea.

În gara de la Vicam, eforturile mele de a intra în legătură cu inspectorii de teren de la bancă s-au dovedit un eşec total. M-am întîlnit cu trei dintre aceşti inspectori şi, cînd le-am spus ce doream, toți s-au uitat la mine profund neîncrezători. Imediat s-au gîndit că eram un spion trimis de yankei să le facă probleme, chiar dacă nu-şi dădeau seama ce fel de probleme, dar despre care făcură speculații avîntate care mergeau de la agitații politice, pînă la spionaj industrial. Toți din zonă credeau, fără să aibă nici un fel de

dovadă, că pămînturile indienilor yaqui de pe acolo conţineau depozite de cupru la care rivneau yankeii.

După acest eşec răsunător, m-am retras în Guaymas şi am tras la un hotel care se afla lîngă un restaurant excepţional. Mergeam la acel restaurant de trei ori pe zi. Mîncarea era grozavă. îmi plăcea aşa de mult, că am stat în Guaymas mai bine de o săptămînă. Practic, trăiam la restaurant, împriete-nindu-mă astfel cu proprietarul său, domnul Reyes.

Într-o după-amiază cînd mîncam, domnul Reyes a venit la masa mea cu un alt bărbat, pe care mi l-a prezentat ca fiind un om de afaceri de origine yaqui care trăise în Arizona în tinereţe, care vorbea engleza perfect şi care era mai american decît orice american. Domnul Reyes îl lăudă spunînd că munca susţinută şi seriozitatea l-au transformat într-un om de excepţie, un adevărat exemplu pentru ceilalţi.

Domnul Reyes a plecat şi Jorge Campos s-a aşezat lîngă mine şi imediat a preluat discuţia. Pretindea că e modest şi că nu-i place lauda, dar era evident că era cum nu se poate mai încîntat de ceea ce spusese domul Reyes despre el. La prima vedere, am avut impresia că Jorge Campos era genul de afacerist pe care îl găseşti în baruri sau în colţurile aglomerate ale străzilor principale încercînd să vîndă o idee sau, pur şi simplu, încercînd să găsească o modalitate de a-i face pe oameni să-şi piardă banii.

Domnul Campos era plăcut la vedere. Avea cam un metru şi optzeci de centimetri înălţime şi era subţire, dar avea o burtă ca a unui băutor obişnuit de lichior tare. Avea tenul foarte închis, cu o nuanţă verzuie. Purta o pereche de blugi scumpi şi cizme de cowboy, bine lustruite, cu vîrful ascuţit şi călcîiele unghiulare, de parcă ar fi avut nevoie să le bage adînc în pămînt ca să nu fie tras de un juncan prins cu lasoul.

Purta o cămaşă cenuşie de lînă impecabil călcată. în buzunarul drept era o apărătoare de plastic în care băgase cîteva stilouri. Mai văzusem astfel de apărătoare pentru buzunare la funcţionarii care nu voiau să îşi păteze buzunarele de la cămaşă cu cerneală. Ţinuta sa includea, de asemenea, o geacă din piele de căprioară de culoare roşiatică cu franjuri, care părea să fie foarte scumpă, şi o pălărie înaltă de cow-boy ca a celor din Texas. Faţa sa rotundă era lipsită de orice expresie. Nu avea deloc riduri, deşi părea să aibă un pic peste cincizeci de ani. Nu ştiu de ce, dar m-am gîndit că era un om periculos.

- Sînt foarte încîntat să vă cunosc, domnule Campos, i-am spus eu în spaniolă, întinzîndu-i mîna.

- Sâ lăsăm formalitățile de-o parte, răspunse el tot în spaniolă, strîngîndu-mi mîna energic. îmi place sâ-i tratez pe tineri ca pe nişte egali, în ciuda diferenței de vârstă. Spune-mi Jorge.

Tăcu un moment, timp în care îmi evalua reacția. Nu ştiam ce să spun. Nu voiam să-i fac pe plac, dar nici nu voiam să îl iau in serios.

- Mă întrebam ce faci în Guaymas, continuă el ca din întîm-plare. Nu pari a fi turist, nici nu pari să fii interesat de pescuitul în ape adinei.

- Sînt student la antropologie, i-am spus eu, şi încerc sâ le cîştig încrederea indienilor de pe aici, ca să fac după aceea puțină muncă de teren.

- Eu sînt om de afaceri, spuse el. Treaba mea e să ofer informații, să fiu mediator. Tu eşti în nevoie, eu am marfa. Iau o taxă pe serviciile oferite. Totuşi, serviciile mele sînt garantate. Dacă nu eşti mulțumit, nu imi dai banii.

- Dacă treaba ta e sâ oferi informații, am spus eu, îți voi da cu plăcere banii pe care o să-i ceri.

- Aha! exclamă el. Cu siguranță ai nevoie de un ghid, de cineva cu mai multă pregătire decît indianul obişnuit de pe aici, cineva care sâ te ajute prin zonă. Ai primit vreo sponsorizare de la guvernul american sau de la vreo altă instituție mare?

- Da, am mințit eu. Am o sponsorizare de la Fundația Ezoterică din Los Angeles.

Cînd am spus asta, am văzut o licărire de lăcomie in ochii lui.

- Aha, exclamă el din nou. Cit de mare e instituția asta?

- Destul de mare, am spus eu.

- Ia uite! Chiar aşa? spuse el de parcă aceste cuvinte ale mele ar fi fost o explicație pe care se aşteptase să o audă. Şi acum, pot să te întreb, dacă nu te superi, cît de mare e suma de bani pe care ai primit-o? Cîți bani ți-au dat?

- Cîteva mii de dolari pentru munca de teren de început, am mințit eu din nou ca să văd ce o să spună.

- îmi plac oamenii care sînt direcți, spuse el, savurîndu-şi | cuvintele. Sînt sigur că noi doi o să cădem la o înțelegere. îți ofer serviciile mele ca ghid şi deschizător de multe uşi închise ale indienilor. După cum vezi, sînt un om cu gust.

- O, da, ai fără îndoială mult bun-gust, am spus eu.

- Ce vreau să-ți spun este că, pentru o sumă mică de bani, ! care o să ți se pară cît se poate de rezonabilă, am să te duc exact la oamenii de care ai nevoie şi care o să-ți răspundă la toate întrebările. Şi pentru cîțiva bănuți în

plus, am să-ți traduc tot ce spus ei, cuvînt cu cuvînt, în spaniolă sau engleză. Vorbesc şi franceza şi germana, dar presimt eu că nu prea te interesează limbile astea.

- Ai foarte mare dreptate, am spus eu. Aceste limbi nu mă interesează cîtuşi de puțin. Dar care e onorariul tău?

- Ah, onorariul! spuse el, scoțînd din buzunarul de la' spate un carnețel cu copertă de piele pe care-l deschise în fața mea. Mîzgâli ceva pe el, îl închise şi, apoi, îl puse în buzunar cu rapiditate. Sînt sigur că voia să-mi dea impresia de eficiență şi rapiditate cînd venea vorba de cifre.

- O să-ți iau cincizeci de dolari pe zi, cu transportul şi, mesele asigurate. Adică, mănînci tu, mănînc şi eu. Ce zici? h acel moment, s-a aplecat spre mine şi, aproape şoptind, îmi spuse că ar trebui s-o dăm pe engleză pentru că nu voia ca oamenii să ştie ceva despre tranzacția noastră. Apoi, începu să-mi vorbească în ceva care numai engleză nu era. Eram complet pierdut. Nu ştiam ce să spun. Am început să mă foiesc nervos în timp ce el vorbea tîmpenii cu cel mai normal aer cu putință. Nici nu clipea. îşi tot mişca mîinile şi arăta în jur de parcă mă învăța ceva. Nu-mi făcea impresia că vorbeşte în vreo limbă. Mă gîndeam că poate vorbea în yaqui.

Cînd oamenii au început să vină în jurul mesei noastre, uitîndu-se la noi, am dat din cap şi i-am spus lui Jorge Campos: „Da, da, desigur". La un moment dat, am spus: „Ai putea să spui asta din nou" şi asta mi-a sunat aşa de caraghios, încît am izbucnit într-un rîs zgomotos. A rîs şi el cu poftă, de parcă aş fi spus cel mai caraghios lucru cu putință.

Probabil că a văzut că sînt la capătul răbdărilor şi, înainte să mă ridic şi să-i spun să dispară, a început să vorbească din nou în spaniolă:

- Nu vreau să te obosesc cu observațiile mele, a spus el. Da dacă vreau să fiu ghidul tău, cum cred eu că o să fiu, o să ne petrecem multe ore vorbind. Acum te-am testat să văd dacă faci bine conversație. Dacă o să-mi petrec atîta timp conducînd maşina, am nevoie de cineva care să ştie să asculte, dar şi să conducă discuția. îmi pare bine să-ți spun că eşti bun la amîndouă.

Apoi se ridică, îmi strinse mîna şi plecă. De parcă ar fi stat la coadă, proprietarul restaurantului veni la masa mea, zîmbind şi clătinîndu-şi capul ca un ursuleț.

- Nu e un tip pe cinste? mă întrebă el.

Nu am vrut să zic nimic şi, atunci, domnul Reyes îmi spuse că Jorge Campos era mediator în acea perioadă într-o tranzacție delicată şi foarte

profitabilă. Mi-a spus că nişte companii de minerit americane erau interesate de depozitele de fier şi cupru care aparţineau indienilor yaqui şi că Jorge Campos era băgat în afacere, urmînd, probabil, să primească suma de cinci milioane de dolari. Atunci am fost sigur că Jorge Campos era un şarlatan. Nu era nici un fel de fier sau cupru pe pămînturile indienilor yaqui. Dacă ar fi fost măcar puțin, companiile private i-ar fi mutat deja pe indieni din acele ținuturi şi i-ar fi stabilit în altă parte.

- Este fantastic, am spus eu. Cel mai grozav tip pe care ţ l-am văzut vreodată. Cum pot să-l întîlnesc din nou?

- Nu-ți face griji, spuse domnul Reyes. Jorge m-a întrebat totul despre tine. Te-a urmărit de cînd ai ajuns aici. Probabil că o să-ți bată la uşă mai tîrziu sau mîine dimineață.

Domnul Reyes avea dreptate. Două ore mai tîrziu, cineva | mă trezi din somnul de după-amiază. Era Jorge Campos. Intenționasem să plec din Guaymas seara şi să conduc toată noaptea, pînă în California. I-am spus că vreau să plec, dar că aveam de gînd să mă întorc cam într-o lună.

- Ah! Dar acum trebuie să stai, de vreme ce m-am decis : să-ți fiu ghid, a spus el.

- îmi pare râu, dar va trebui să aşteptăm, pentru că timpul | meu este foarte limitat, i-am replicat eu.

Ştiam că Jorge Campos e un şarlatan, şi m-am decis să-i spun că aveam deja pe cineva care să mă ajute cu informații şi care aştepta să lucreze cu mine, cineva pe care-l întîlnisem în Arizona. I l-am descris pe bătrin şi i-am spus că numele lui era Juan Matus şi că alții spuseseră despre el că era şaman. Jorge Campos îmi zîmbi larg. L-am întrebat dacă îl ştia pe bătrîn. .

- A, da, îl ştiu, mi-a spsu el jovial. Poți spune că sîntem prieteni buni. Fără să-l invit, Jorge Campos intră în camera mea şi se aşează la masă chiar pe balcon.

- Locuieşte pe aici? l-am întrebat.

- Absolut, mă asigură el.

- Mă poți duce la el?

- Nu văd de ce nu, mi-a spus el. Am nevoie de vreo două *]* zile să-mi fac cercetările, doar ca să mă asigur că e aici, şi,] apoi, mergem să-l vedem.

Ştiam că minte, dar nu voiam să cred asta. Chiar m-am gîndit că neîncrederea mea inițială în el era nefondată. Părea aşa de convingător în acel moment!

- Totuşi, continuă el, ca să te duc la acel bărbat, o să ai de plătit cam mult. Onorariul meu este două sute de dolari.

Suma însemna mai mult decît aveam la mine. Am refuzat politicos şi i-am spus că nu aveam destui bani la mine.

- Nu vreau să par obsedat de bani, îmi spuse el cu cel mai cuceritor zîmbet, dar cît îți poți permite? Trebuie să îți dai sema că o să cam am de mituit. Indienii yaqui sînt foarte secretaşi, dar sînt întotdeauna căi, sînt întotdeauna uşi care se deschid cu o cheie magică: banul.

În ciuda presimțirilor mele, eram convins că Jorge Campos era intrarea mea nu numai în lumea indienilor yaqui, dar şi în lumea bâtrînului care mă intrigase aşa de mult. Nu voiam să mă tîrguiesc şi, aproape stînjenit, i-am oferit cei cincizeci de dolari pe care-i aveam la mine.

- Sînt la sfîrşitul şederii mele aici, i-am spus eu ca un fel de scuză, aşa că aproape am rămas fără bani. Mi-au mai rămas doar cincizeci de dolari.

Jorge Campos îşi întinse picioarele sub masă şi îşi încrucişa mîinile la cap, trăgîndu-şi pălăria pe spate:

- Am să-ți iau aceşti cincizeci de dolari şi ceasul, spuse el fără pic de ruşine. Dar la banii ăştia te duc să vezi un şaman mai puțin important. Nu te impacienta, mă preveni el, de parcă aş fi avut de gînd să protestez. Trebuie să urcăm cu grijă scara aceasta, de la cel mai neînsemnat rang pînă la omul tău, care te asigur că e chiar în vîrf.

- Şi cînd aş putea să-l întîlnesc pe acest şaman mai neînsemnat? l-am întrebat eu, dîndu-i banii şi ceasul.

- Chiar acum, spuse el în timp ce se ridică, înşfacînd banii Şi ceasul.

Am urcat în maşină şi el mi-a spus să o iau spre Potam, unul dintre orăşelele tradiționale ale indienilor yaqui, aflat de-a lungul rîului Yaqui. Pe drum, îmi spuse că o să mergem la Lucas Coronado, un om vestit pentru faptele sale vrăjitoreşti, transele şamane şi măştile extraordinare pe care le făcea pentru festivitățile yaqui din Lent.

Apoi, începu să vorbească despre bâtrîn, şi tot ce spunea venea în contradicție cu ce îmi spuseseră ceilalți. în timp ce ei mi-l descriseseră ca pe un şaman pustnic, Jorge Campos mi-l înfățişă ca pe cel mai mare vindecător şi vrăjitor din zonă, un om a cărui faimă îl transformase aproape într-o figură inaccesibilă celorlalți. Se opri ca un actor şi, apoi, îmi dădu lovitura de grație: îmi spuse că, dacă vreau să vorbesc cu el normal, cum fac ceilalți antropologi, o să mă coste cel puțin două mii de dolari.

Aveam de gînd să protestez în fața unei astfel de creşteri a prețului, dar mi-o luă înainte.

- Pentru două sute de dolari te pot duce la el, îmi spuse el. Din cei două sute de dolari, mie mi-ar reveni doar vreo treizeci. Restul ar merge ca mită. Dar, ca să vorbeşti cu el pe îndelete, trebuie să dai mai mult. Şi tu poți să-ți dai seama de asta. Bătrinul are gărzi de corp care sâ-l protejeze. Trebuie sâ-i îmblînzesc cu nişte gologani. în cele din urmă, continuă el, am să-ți fac un calcul în care o să includ chitanțele şi tot ce s-a cheltuit pentru taxele tale. Atunci o să vezi că, de fapt, ce-mi rămîne mie este foarte puțin.

Mi-am dat seama câ-l admir foarte mult. Era conştient de tot, chiar şi de chitanțele pentru impozitul pe venit. Tăcu un timp, de parcă şi-ar fi calculat profitul minim. Nu aveam nimic de spus. Calculam şi eu, încercînd să-mi dau seama cum puteam face rost de două mii de dolari. M-am gîndit chiar să încerc să obțin o sponsorizare.

- Dar eşti sigur că bătrinul o să vorbească cu mine? am întrebat eu.

- Bineînțeles, m-a asigurat el. Nu numai că o să vorbească, dar o să-ți facă şi o demonstrație de vrăjitorie la banii pe care o să i-i dai. Pe urmă, o să poți să cazi la înțelegere cu el în legătură cu cît să îi mai dai pentru nişte lecții ulterioare. Jorge Campos tăcu din nou, uitîndu-se în ochii mei: Crezi că o să poți să-mi dai două mii de dolari? mă întrebă el cu un ton atît de voit indiferent, încît am ştiut pe loc că se prefăcea.

- Oh, da, îmi permit asta cu uşurință, am mințit eu liniştit. Nu putu sâ-şi ascundă bucuria:

- Bravo, eşti un băiat bun! se extazie el. O să dăm o petrecere.

Am încercat să-i pun nişte întrebări generale despre bâtrîn, dar el mi-a tăiat-o scurt:

- O sâ-l întrebi toate astea direct pe el. O să fie al tău, mai spuse el, zîmbind.

Apoi începu să-mi povestească despre viața lui din Statele Unite şi despre aspirațiile lui profesionale şi, spre uimirea mea totală, de vreme ce deja îl catalogasem drept un impostor ce nu vorbea o boabă de engleză, el o dădu pe engleză.

- Dar chiar vorbeşti engleză, am exclamat eu fără măcar să încerc să-mi ascund surpriza.

- Bineînțeles, băiete, spuse el, luîndu-şi un accent texan pe care îl păstră de-a lungul conversației. Ți-am spus, în restaurant nu am vrut decît să te

testez, să văd dacă eşti rezistent. Şi eşti rezistent. De fapt, pot spune că eşti chiar deştept.

Vorbea engleza superb şi mă întreținu cu tot felul de glume şi povestioare. Fără să ne dăm seama, am ajuns la Potam. M-a îndrumat spre o casă de la marginea orăşelului. Ne-am dat jos din maşină. El a luat-o înainte, strigînd tare, în spaniolă, după Lucas Coronado.

Am auzit pe cineva din spatele casei care ne-a spus, tot în spaniolă: „Veniți încoace".

În spatele unei colibe mici, era un bărbat care stătea pe pămînt pe o piele de capra. Cu picioarele-i goale ținea o; bucată de lemn, în timp ce lucra la ea cu o daltă şi un ciocan.

Ținînd bucata de lemn cu picioarele, formase un fel de ui-' mitoare roată a olarului, ca să zicem aşa. Picioarele întorceau bucata de lemn, în timp ce mîinile o lucrau cu dalta. Nu mai văzusem niciodată aşa ceva. Făcea o mască, scobind-o cu o daltă curbată. Controlul asupra picioarelor sale în timp ce acestea susțineau lemnul şi-l întorceau era uimitor.

Bărbatul era foarte slab. Avea o față subțire, cu trăsături unghiulare, pometi înalți şi un ten închis şi arămiu. Pielea feței şi a gîtului său păreau întinse la maximum. Avea o mustață subțire, cu vîrfurile lăsate în jos care îi dădea feței sale osoase o căutătură răuvoitoare. Avea nasul acvilin cu un pod foarte subțire, iar ochii erau negri şi aspri. Sprîncenele foarte negre păreau trasate cu un creion şi la fel şi pârul de un negru-lignit, pieptănat pe spate. Nu văzusem niciodată o față mai ostilă. Imaginea care-mi veni în minte atunci cînd l-am văzut a fost aceea a unui italian specializat în otrăviri de pe vremea familiei Medici. Cuvintele „feroce" şi „taciturn" păreau a descrie cel mai bine fața lui Lucas Coronado.

Am observat că, în timp ce el stătea pe pămînt, ținînd! bucata de lemn cu picioarele, oasele picioarelor sale erau atît de lungi, încît genunchii îi ajungeau la umeri. Cînd ne-am apropiat de el, s-a oprit din lucrat şi s-a ridicat în picioare. Era mai înalt decît Jorge Campos şi era slab ca ca un țîr. în semn de respect față de noi, după cum am presupus eu, şi-a pus pe : el un veşmînt numit guaraches.

- Intrați, intrați, spuse el fără să zîmbească.

Aveam sentimentul ciudat că Lucas Coronado nu ştia să zîmbească.

- Cărui fapt îi datorez plăcerea acestei vizite? îl întrebă el pe Jorge Campos.

- L-am adus pe tînărul acesta aici pentru că vrea să te întrebe nişte lucruri despre arta ta, spuse el de sus. I-am garantat că o sâ-i răspunzi cinstit.

- Oh, nu-i nici o problemă, mă asigură Lucas Coronado, măsurîndu-mă cu privirea lui rece.

Începu să vorbească într-o altă limbă şi eu m-am gîndit că era yaqui. O conversaţie animată îi prinse pe amîndoi pentru un timp. Se purtau de parcă nici n-aş fi existat. Apoi Jorge Campos se întoarse spre mine:

- Avem o mică problemă, spuse el. Lucas tocmai mi-a spus că e o perioadă foarte aglomerată pentru el, pentru că se apropie festivităţile şi deci nu va putea să-ţi răspundă la întrebările pe care vrei să i le pui, dar o să facă acest lucru cu o altă ocazie.

- Da, da, absolut, îmi spuse Lucas Coronado în spaniolă. Cu o altă ocazie, într-adevăr, cu o altă ocazie.

- Trebuie să plecăm, spuse Jorge Campos, dar am să te aduc din nou aici.

În timp ce ne pregăteam să plecăm, am simţit nevoia să-mi exprim faţă de Lucas Coronado admiraţia pentru uimitoarea sa tehnică de a lucra cu mîinile şi picioarele. S-a uitat la mine cu ochii măriţi de surpriză, de parcă aş fi fost nebun:

- Nu ai mai văzut pe nimeni fâcînd o mască? şuieră el printre dinţii strînşi. De unde vii, de pe Marte?

M-am simţit prost. Am încercat să-i explic apoi că tehnica lui era nouă pentru mine. Părea gata să-mi dea una în ˚ap. Jorge Campos îmi spuse în engleză că îl jignisem pe Coronado cu comentariile mele. El înţelesese lauda ca pe un mod mascat de a-mi bate joc de sărăcia lui.

Cuvintele mele fuseseră receptate ca un comentariu ironic despre cît de sărac şi neajutorat era el.

- Dar e exact contrariul, am spus eu. Cred că este ext ordinar.

- Să nu încerci sâ-i spui aşa ceva, replică Jorge Campos. Aceşti oameni sînt crescuţi să primească insultele şi să insulte la rîndul lor într-un mod ascuns. I se pare ciudat că îl tratezi aşa cînd, de fapt, nici nu-l cunoşti şi că glumeşti pe seama lui din cauza faptului că nu-şi poate permite un ajutor care să-i susţină sculptura.

Mă simţeam complet pierdut. Ultimul lucru pe care l-aş fi făcut era să-mi pierd singurul contact. Jorge Campos îşi dădu perfect seama de supărarea mea:

- Cumpârâ-i o mască, mă sfătui el.

I-am spus că intenționam să merg direct la Los Angeles şi că mai aveam bani doar ca să bag benzină şi să cumpăr mîncare.

- Atunci dâ-i jacheta ta de piele, spuse el foarte pe fază, dar pe un ton confidențial şi solicitant. Altfel, o sâ-l înfurii rău şi tot ce va ține minte în ceea ce te priveşte vor fi insultele tale. Dar nu-i mai spune că măştile sînt frumoase. Pur şi simplu, cumpără una.

Cînd i-am spus lui Lucas Coronado că vreau sâ-i dau jacheta mea de piele pe o mască făcută de el, a rînjit cu satisfacție. A luat haina şi a probat-o. Apoi s-a dus spre casă, dar, înainte să intre, a făcut nişte piruete ciudate. A îngenuncheat în fața unui fel de altar religios şi şi-a mişcat brațele de parcă ar fi vrut să le întindă, apoi şi-a frecat palmele de haină.

A intrat în casă şi a dus o legătură împăturită în ziare pe , care mi-a dat-o mie. Am vrut sâ-i pun nişte întrebări, dar s-a ! scuzat spunînd că are de lucru. Apoi a adăugat că, daca doream, puteam reveni cu altă ocazie în drumul înapoi spre Guaymas, Jorge Campos mi-a cerut să desfac legătura. Voia să se asigure că Lucas Coronado nu mă înşelase. Eu nu am vrut să o desfac. Singurul lucru care mă interesa era că puteam sâ mă întorc singur ca să vorbesc cu Lucas Coronado. Eram în al nouălea cer.

- Trebuie să văd ce ai acolo, a insistat Jorge Campos. Opreşte maşina, te rog. Nu mi-aş păgubi clienții pentru nimic în lume. M-ai plătit să-ți fac nişte servicii. Omul acela e un şaman adevărat, deci este foarte periculos. S-ar putea să-ți fi dat o legătură vrăjită pentru că l-ai jignit. Dacă este aşa, trebuie s-o îngropăm repede pe aici.

Am simțit că mi se face rău şi am oprit maşina. Am scos apoi legătura cu foarte multă grijă. Jorge Campos mi-a smuls-o din mînă şi a desfăcut-o. Conținea trei măşti yaqui tradiționale, foarte frumoase. Atunci Jorge Campos a spus în treacăt, cu un ton dezinteresat, că ar fi normal să-i dau şi lui una. M-am gîndit câ, de vreme ce nu mă dusese încă să-l văd pe bătrin, trebuia să mențin relația cu el. I-am dat cu plăcere una dintre ele.

- Dacă îmi dai voie să aleg, aş prefera-o pe asta, spuse el arătînd spre o alta.

I-am spus să o ia pe aceea. Măştile nu însemnau nimic pentru mine. Eu obținusem ce mâ interesa. I le-aş fi dat şi pe celelalte două, dar le-am păstrat ca să le arăt şi prietenilor mei antropologi.

- Măştile astea nu sînt ceva deosebit, spuse cu emfază Jorge Campos. Poți să le cumperi de la orice magazin din oraş. Acolo se vînd astfel de

măşti turiştilor.

Eu văzusem însă măştile yaqui care se vindeau în magazinele din oraş. Erau foarte primitive în comparaţie cu cele pe care le aveam eu, iar Jorge Campos şi-o alesese într-adevăr pe cea mai bună dintre ele.

L-am lăsat în oraş şi am luat-o spre Los Angeles. înainte să-mi iau la revedere, mi-a amintit că, practic, îi datoram două mii de dolari, pentru că avea de gînd să înceapă să mituiască în stînga şi în dreapta ca să mă ducă la marele om.

- Crezi că o să poţi să-mi dai cei două mii de dolari data viitoare cînd ajungi aici? mă întrebă el cu îndrăzneală.

Întrebarea lui m-a pus într-o situaţie dificilă. Credeam că dacă i-aş fi spus adevărul, că mă îndoiam că o să-i am, l-aş fi făcut să mă abandoneze. în acel moment eram convins că, în ciuda lăcomiei sale evidente, el era cel care mă va ajuta.

- O să fac tot ce pot ca să-i am, am spus eu detaşat.

- Mai bine ai face mai mult de atît, băiete, îmi replică el agresiv, aproape furios. Ca să aranjez întîlnirea asta, o să cheltuiesc din banii mei şi trebuie să am o garanţie din partea ta. Ştiu că eşti un tînăr serios. Cît valorează maşina asta? E în stare bună?

I-am spus cît valora maşina şi că e în stare bună, dar nu păru satisfăcut decît atunci cînd i-am dat cuvîntul meu de onoare că o să-i aduc bani gheaţă la următoarea vizită.

Cinci luni mai tîrziu m-am întors la Guaymas să-l întîl-nesc pe Jorge Campos. Două mii de dolari în acel moment erau o sumă serioasă, mai ales pentru un student. M-am gîn-dit că, dacă era dispus să primească plata eşalonat, aş fi fost mai mult decît fericit să plătesc în rate.

Nu l-am putu găsi însă nicăieri în Guaymas. L-am întrebat pe proprietarul restaurantului, dar şi el era la fel de nedumerit de dispariţia lui.

- Pur şi simplu, a dispărut, mi-a spus el. Sînt sigur că s-a întors în Arizona sau în Texas, unde are nişte afaceri.

Mi-am încercat norocul şi m-am dus să-l văd pe Lucas Coronado de unul singur. Am ajuns acasă la el la amiază. Nu l-am putut găsi nici pe el. I-am întrebat pe vecini dacă ştiau pe unde ar putea fi. S-au uitat la cu mine ostilitate şi nu mi-au răspuns. Am plecat, dar spre seară m-am întors din nou. Nu mă aşteptam la nimic. De fapt, eram gata să plec imediat la Los Angeles. Spre surprinderea mea, Lucas Coronado nu numai că era acolo, dar s-a purtat şi foarte prietenos. M-a aprobat deschis pentru faptul că

venisem fără Jorge Campos care era, spunea el, o adevărată pacoste. Se plînse apoi că lui Jorge Campos, la care se referi ca la un indian yaqui renegat, îi făcea plăcere să îi exploateze pe semenii săi yaqui.

I-am dat lui Lucas Coronado nişte cadouri pe care i le adusesem şi, apoi, am cumpărat trei măşti, un baston foarte fin sculptat şi o pereche de jambiere zgomotoase făcute din coconii unor insecte de deşert. Jambiere dintr-acestea erau folosite de către indienii yaqui în dansurile lor tradiţionale. Apoi l-am invitat pe Lucas Coronado la cină.

L-am văzut cinci zile la rind, cît am rămas acolo, şi el mi-a spus o mulţime de lucruri despre yaqui - despre istoria şi organizarea lor socială şi despre sensul şi natura festivităţilor lor. Mă simţeam aşa de bine în calitate de antropolog de teren, încît aproape că simţeam o repulsie în a-l mai întreba dacă ştie ceva despre bătrinul şaman. După ce m-am gîndit mai bine însă, l-am întrebat dacă îl ştia pe bătrînul despre care Jorge Campos mă asigurase că era un şaman aşa de cunoscut. Lucas Coronado râmase perplex. Mă asigură că, din ce ştia el, nici un astfel de om nu trăise vreodată în acele ţinuturi şi că Jorge Campos era un şarlatan care nu urmărea decît să mă sece de bani.

Faptul că Lucas Coronado a negat existenţa bătrînului a avut un impact teribil şi neaşteptat asupra mea. într-o secundă,am înţeles că nu dădeam doi bani pe munca de teren. Nu-mi Păsa de fapt decît să-l găsesc pe bătrîn. Şi am înţeles că întîlnirea mea cu bătrînul şaman fusese, într-adevăr, culmea a ceva ce nu avea nimic de-a face cu dorinţele, aspiraţiile, şi nici măcar cu gîndurile mele de antropolog.

M-am întrebat mai mult ca oricînd cine putea fi acel bătrîn. Fără nici un fel de inhibiţii, am început să strig, de cît de frustrat mă simţeam. Am bătut din picioare pe podea. Lucas Coronado era chiar surprins de manifestarea mea. S-a uitat le mine zăpăcit şi, apoi, a început să rîdă. Habar n-aveam că putea să rîdă. Mi-am cerut scuze pentru accesul meu de furie şi frustrare. Nu i-am putu explica de ce eram aşa de răvăşit. Lucas Coronado păru să-mi înţeleagă încurcătura.

- Pe aici se întîmplă astfel de lucruri, spuse el.

Nu aveam idee ce voia să spună, dar nici nu voiam sâ-l întreb. Mi-era groază de cît de uşor se simţea jignit. O ciudăţenie a indienilor yaqui era faptul că se simţeau ofensaţi foarte uşor. Păreau a fi mereu la pîndâ, căutînd insulte care erau prea subtile pentru a mai fi observate de altcineva.

- în munții din împrejurimi trăiesc ființe magice care se poartă ca oamenii, continuă el. Aceste ființe îi fac pe oameni să înnebunească de-a binelea. Oamenii țipă şi urlă cînd sînt sub influența lor, iar atunci cînd în sfîrşit se potolesc epuizați, habar nu au de ce au avut ieşirea asta.

- Crezi că asta mi s-a întîmplat şi mie? am întrebat eu.

- Bineînțeles, mi-a replicat el cu toată convingerea. Deja ai o predispoziție pentru a o lua razna, dar te stăpîneşti. Azi nu te-ai mai stâpînit. Ți-ai dat în petic din nimic.

- Dar nu e din nimic, l-am asigurat eu. Nu am ştiut asta pînă acum, dar pentru mine bătrînul acesta este forța care îmi călăuzeşte toate eforturile.

Lucas Coronado tăcu, de parcă s-ar fi gîndit serios la **ceva.** Apoi, începu să se plimbe de-a lungul şi de-a latul camerei.

- Ştii vreun bâtrîn care locuieşte pe aici, dar nu e chiar de aici? l-am întrebat eu.

Lucas Coronado nu mi-a înțeles întrebarea. A trebuit să-i explic că bătrînul pe care-l întîlnisem era, poate ca şi Jorge Campos, un indian yaqui care locuise în altă parte. Lucas Coronado îmi explică faptul că numele de familie Matus era foarte obişnuit pe acolo, dar că nu ştia pe nimeni pe care sâ-l cheme Matus şi să aibă prenumele Juan. Păru abătut. Apoi, avu un moment de inspirație şi îmi spuse că, de vreme ce omul era bâtrîn, s-ar putea sâ-şi fi dat alt nume şi că, probabil, îmi spusese numele sub care voia să fie cunoscut, nu numele său real.

- Singurul om pe care-l ştiu, continuă el, este tatăl lui Ignacio Flores. Vine sâ-şi vadă fiul din cînd în cînd, dar vine din Mexico City. Dacă stau bine să mă gîndesc, el este tatăl lui Ignacio, dar nu pare deloc aşa bâtrîn. Dar este foarte bâtrîn. Şi Ignacio este bătrîn. Totuşi, tatăl lui pare mai tînâr.

Am început sâ rîd din toată inima în fața descoperirii lui. Părea că nu se mai gîndise la tinerețea bâtrînului pînâ în acel moment. Tot dădea din cap de parcă nu-i venea sâ creadă. Eu, pe de altă parte, eram în al nouălea cer.

- El este omul meu! am strigat eu fără să ştiu de ce. Lucas Coronado nu ştia unde locuia, de fapt, Ignacio

Flores, dar, foarte serviabil, mă îndrumă spre un orăşel yaqui din apropiere, unde el însuşi îl găsi pe Ignacio pentru mine.

Ignacio Flores era un bărbat mare şi corpolent, avînd cam Şaizeci şi cinci de ani. Lucas Coronado mâ avertizase câ Ignacio fusese soldat de carieră în tinerețea lui şi câ încă mai avea ținuta unui militar. Ignacio Flores avea o mustață enormă. Aceasta şi asprimea ochilor îl transformară în

mintea mea în personificarea soldatului feroce. Avea tenul închis. Pârul îi era încă negru ca abanosul în ciuda anilor săi. Vocea sa puternică şi aspră părea să fi fost formată pentru a da ordine. Aveam impresia că făcuse parte din cavalerie. Mergea de parcă ar fi avut pinteni şi, dintr-un motiv imposibil de înțeles, am auzit sunetul pintenilor cînd mergea.

Lucas Coronado mă prezentă şi îi spuse că venisem din Arizona să-l văd pe tatăl său pe care-l cunoscusem în Nogales. Ignacio Flores nu păru deloc surprins.

- Ah, da, spuse el. Tatăl meu călătoreşte foarte mult. Fără alte detalii, ne-a spus unde îl puteam găsi pe tatăl său. Nu a venit însă cu noi şi m-am gîndit că a făcut acest lucru din politețe. Se scuză şi apoi plecă mărşăluind de parcă avea de menținut ritmul unui pas de defilare.

Eram pregătit să merg la casa bătrînului cu Lucas Coronado. El însă a refuzat politicos. Voia să-l conduc înapoi acasă.

- Cred că l-ai găsit pe omul pe care-l căutai şi simt că trebuie să fii singur, mi-a spus el.

M-am minunat de cît de politicoşi erau aceşti indieni yaqui, fiind, în acelaşi timp, foarte îndîrjiți. Mi se spusese că erau nişte sălbatici care nu aveau nici un scrupul dacă era să omoare pe cineva. în ce mă privea, lucrul care îi caracteriza cel mai bine era politețea, respectul lor față de celălalt.

Am mers cu maşina pînă la casa tatălui lui Ignacio Flores şi acolo l-am găsit pe omul pe care-l căutam.

- Mă întreb de ce Jorge Campos a mințit şi a spus că te cunoaşte, i-am spus eu la sfîrşitul povestirii mele.

- Nu a mințit, mi-a spus el cu convingerea cuiva care îi scuza comportamentul lui Jorge Campos. Nici măcar nu a denaturat faptele. El s-a gîndit că eşti o pradă uşoară şi avea de gînd să te înşele. Dar nu a mai reuşit pentru că l-a învins infinitatea. Ştii că a dispărut imediat după ce te-a cunoscut pe tine şi nimeni nu a mai dat de el? Jorge Campos a fost un om foarte important pentru tine, a continuat el. Vei descoperi în tot ce s-a întîmplat între voi doi un fel de plan, pentru că el este reprezentarea vieții tale.

- Ce? Eu nu sînt un şarlatan! am protestat eu.

Bâtrînul a rîs de parcă ar fi ştiut ceva ce eu nu ştiam. Următorul lucru de care ştiu e că m-am găsit în mijlocul unui plan extraordinar al acțiunilor, al idealurilor şi al aşteptărilor mele. Totuşi un gînd ciudat mă făcea să iau în calcul cu aceeaşi fervoare pe care o manifestam cînd mă explicam pe mine

că, în anumite situații, puteam fi ca Jorge Campos. Am găsit gîndul inadmisibil şi mi-am folosit toată energia să încerc să îl resping. Totuşi, în adîncul sufletului, nu-mi păsa să mă scuz că sînt ca Jorge Campos.

Cînd mi-am exprimat dilema, don Juan a rîs aşa de tare de mine, încît s-a înecat de mai multe ori.

- Dacă aş fi în locul tău, a comentat el, mi-aş asculta vocea interioară. Ce diferență ar fi dacă ai fi ca Jorge Campos - un escroc! Era un escroc de doi bani. Tu eşti mai sofisticat. Aceasta este puterea rememorării. De aceea o folosesc vrăjitorii. Te pune în legătură cu ceva ce nici nu bănuiai că există în tine.

Am vrut să plec brusc. Don Juan ştia exact ce simțeam.

- Nu asculta vocea superficială din tine, cea care te face mînios, îmi spuse el poruncitor. Ascultâ-ți vocea din adîncul sufletului, cea care te va călăuzi de acum înainte, vocea care acum rîde. Ascult-o! Şi rîzi o dată cu ea. Rîzi! Rîzi!

Cuvintele lui au fost ca o comandă hipnotică pentru mine. împotriva voinței mele, am început să rid. Niciodată nu mai fusesem aşa de fericit. M-am simțit liber, fără nici o mască.

- Spune-ți din nou povestea lui Jorge Campos, din nou şi din nou, îmi spuse don Juan. Vei găsi o bogăție nemărginită în ea. Fiecare detaliu este o părticică dintr-o hartă.

Este natura infinității ca, atunci cînd trecem un anumit prag, să avem un plan în fața noastră.

Se uită lung la mine pentru mult timp. Nu s-a mai uitat ca pînâ atunci, în treacăt, ci s-a uitat la mine cu multă atenție.

- Unul din lucrurile pe care Jorge Campos nu l-a putut evita a fost să te pună în contact cu celălalt om, Lucas Coronado, care este la fel de important pentru tine ca şi Jorge Campos însuşi, chiar mai important, spuse el într-un final.

În timp ce povestisem despre cei doi oameni, mi-am dat seama că petrecusem mai mult timp cu Lucas Coronado decît cu Jorge Campos. Totuşi, comunicarea noastră nu fusese la fel de intensă, fiind marcată de enorme insule de tăcere. Lucas Coronado nu era, din fire, un om vorbăreț şi, oarecum ciudat, cînd tăcea el, mă făcea şi pe mine să intru în starea aceea.

- Lucas Coronado e cealaltă parte a hărții tale, îmi spuse don Juan. Nu găseşti ciudat că şi el este sculptor, ca şi tine, artist sensibil, care a fost, ca şi

tine, în căutarea unui sponsor pentru arta lui? El şi-a căutat sponsorul aşa cum tu ai căutat o femeie iubitoare de artă care să îţi susţină creativitatea.

Am fost cuprins de o altă luptă chinuitoare. De data aceasta, lupta se dădea între certitudinea mea totală că nu îi spusesem nimic despre aceasta niciodată şi că era adevărat şi faptul că mi-era imposibil să înţeleg cum aflase. Din nou, am vrut să plec pe loc. Dar încă o dată, impulsul acest a fost învins de o voce care venea din adîncul meu. Am început să rîd din toată inima. O parte din mine, cea profundă, nu se sinchisea cîtuşi de puţin de cum aflase don Juan despre aceste lucruri. Era extrem de plăcut să fiu martor la faptul că aflase aceste lucruri şi că spusese într-o manieră aşa de delicată, dar plină de încuviinţare. Fusese lipsit de consecinţe faptul că partea importantă din mine se înfurie şi mă făcuse să-mi doresc să plec.

- Foarte bine, spuse don Juan, bătîndu-mă cu putere pe spate, foarte bine.

Se gîndi un moment, de parcă ar fi văzut lucruri inaccesibile ochiului obişnuit.

- Jorge Campos şi Lucas Coronado sînt capetele unei axe, spuse el. Acea axă eşti tu, la un capăt - un mercenar nemilos şi lipsit de ruşine care nu are grijă decît de el, hidos, dar de nedistrus. La celălalt capăt - un artist foarte sensibil şi chinuit, slab şi vulnerabil. Aceasta ar fi trebuit să fie harta vieţii tale, dacă nu ar fi apărut încă o posibilitate, aceea care s-a ivit atunci cînd ai trecut pragul infinităţii. M-ai căutat şi m-ai găsit. Şi, astfel, ai trecut pragul. Intenţia de infinitate mi-a spus să caut pe cineva ca tine. Te-am găsit, trecînd astfel pragul la rîndul meu.

Conversaţia luă sfîrşit aici. Don Juan intră într-una dintre lungile lui perioade de tăcere totală. De abia la sfîrşitul zilei, după ce ne-am întors acasă, în timp ce stăteam pe verandă, răcorindu-ne după lunga plimbare pe care o făcuserăm, a rupt don Juan tăcerea:

- În povestirea ta despre ce s-a întîmplat între tine şi Jorge Campos, pe de o parte, şi între tine şi Lucas Coronado, pe de altă parte, am găsit ceva foarte deranjant şi sper că şi tu ţi-ai dat seama, continuă don Juan. Pentru mine este un augur. Arată sfîrşitul unei ere pentru că nu mai poate rămîne aşa ce a fost pînă acum. La mine te-au adus nişte lucruri foarte neînsemnate. Nici unul nu ar rezista luat separat. Asta am înţeles eu din povestirea ta.

Mi-am amintit că don Juan îmi dezvăluise la un moment dat că Lucas Coronado era grav bolnav. Avea o problemă de sănătate care îl consuma încet.

- I-am trimis vorbă prin fiul meu, Ignacio, spunîndu-i ce ar trebui să facă pentru a se vindeca, a zis mai departe don Juan, dar el crede că e o prostie şi nici nu vrea să audă de ce i-am spus eu. Nu e vina lui Lucas. Nici un om de pe pămîntul acesta nu vrea să audă nimic. Toţi aud numai ce vor să audă.

Îmi aminteam că îl convinsesem pe don Juan să îmi spună ce i-aş putea recomanda lui Lucas Coronado ca să-i aline suferinţa fizică şi mentală. Nu numai că don Juan mi-a spus ce să îi zic, dar a şi afirmat că, dacă Lucas Coronado voia, ar fi putut să se vindece singur cu uşurinţă. Totuşi, cînd i-am transmis mesajul de la don Juan, Lucas Coronado s-a uitat la mine de parcă mi-aş fi pierdut minţile. Apoi, a început să facă un portret briliant şi foarte insultător pentru mine, dacă aş fi fost indian yaqui, al cuiva care e plictisit de moarte de faptul că altcineva insistă pe lîngă el fără folos. M-am gîndit că numai un indian yaqui ar fi putut fi aşa de subtil.

-Aceste lucruri nu mă ajută, spuse el într-un final, plin de dispreţ şi înfuriat de lipsa mea de sensibilitate. Chiar nu contează. Toţi trebuie să murim. Dar să nu îndrăzneşti să crezi că mi-am pierdut nădejdea. O să primesc nişte bani de la banca guvernului. O să primesc un avans pe recoltele mele şi, apoi, o să am destui bani ca să cumpăr ceva ce mă va ajuta, ipso facto. Numele său este Vi-ta-mi-nol.

- Ce înseamnă Vitaminol? l-am întrebat eu.

- Este o chestie căreia i se face reclamă la radio, spuse el cu inocenţa unui copil. Vindecă orice. Este recomandat pentru cei ce nu manîncă zilnic carne, peşte sau pasăre. Este recomandat pentru cei ca mine, care de-abia trăiesc de pe o zi pe alta.

În zelul meu de a-l ajuta pe Lucas Coronado, am comis atunci cea mai mare gafă posibilă în societatea unor oameni hipersensibili precum indienii yaqui: m-am oferit să-i dau eu bani să cumpere Vitaminol. Privirea lui rece a arătat exact cît de mult îl jignisem. Prostia mea era de neiertat. Foarte încet, Lucas Coronado mi-a spus că putea să-şi cumpere şi singur Vitaminol.

M-am întors acasă la don Juan. îmi venea să plîng. Rîvna mea mă trădase.

- Nu-ţi comsuma energia făcîndu-ţi griji din cauza lucrurilor de genul acesta, mi-a spus cu răceală don Juan. Lucas Coronado e prins într-un cerc vicios, dar la fel eşti şi tu. Aşa sînt toţi oamenii. El crede că Vitaminolul vindecă orice şi o să-i rezolve toate problemele. Acum nu-şi poate permite, dar nădăjduieşte că pînă la urmă va putea să şi-l cumpere. Don Juan se uită

la mine cu ochii săi pătrunzători. Ți-am spus că faptele lui Lucas Coronado sînt harta vieții tale, a mai spus el. Crede-mă, chiar sînt. Lucas Coronado ți-a vorbit despre Vitaminol şi a făcut-o cu atîta putere şi durere, încît te-a rănit şi te-a făcut să plîngi.

Apoi, don Juan se opri. A fost o pauză lungă şi plină de efect:

- Şi să nu-mi spui că nu înțelegi ce vreau să spun, mai zise el. într-un fel sau altul, toți avem versiunea noastră de Vitaminol.

CINE ERA, DE FAPT, DON JUAN MATUS?

Partea din povestirea mea despre cum îl întîlnisem pe don Juan şi pe care el nu voise să o asculte se referea la sentimentele şi impresiile mele despre ziua aceea decisivă cînd am intrat în casa lui - lupta contradictorie dintre aşteptările mele şi realitatea situației, precum şi efectul produs asupra mea de cele mai extravagante idei pe care le auzisem vreodată.

- Este mai aproape de mărturisire decît de redarea faptelor, îmi spusese el cînd încercasem să îi spun ce simțeam.

- Nu ai deloc dreptate, don Juan, am început eu, dar m-am oprit. Ceva din felul cum s-a uitat la mine m-a făcut să înțeleg că avea perfectă dreptate. Orice aş fi vrut să spun ar fi sunat ca o linguşeală. Totuşi, ceea ce se întîmplase Ia prima noastră întîlnire reală era de o importanță transcendentală pentru mine, un eveniment de valoare absolută.

În cursul primei mele întîlniri cu don Juan, în stația de autobuz din Nogales, Arizona, ceva neobişnuit mi se întîmplase, dar îmi parvenise ascuns de grijile mele referitoare la prezentarea imaginii mele. Voisem să-l impresionez pe don Juan, şi, în acest scop, mă concentrasem cu totul pe actul de vînzare a produselor mele, ca să spun aşa. De-abia cîteva luni mai tîrziu, rămăşițe uitate a ceea ce se întîmplase începură să apară într-o bună zi, din senin şi fără nici un fel de pregătire din partea mea, mi-am amintit ceva ce ignorasem complet în cursul întîlnirii mele cu don Juan. Atunci cînd mă oprise să-mi spun numele, se uitase în ochii mei şi mă făcuse să amuțesc prin privirea sa. Aş fi avut enorm de multe să îi mai spun despre mine. Mi-aş fi expus cunoştințele şi valoarea mea ore întregi dacă nu m-ar fi potolit el cu privirea aceea.

Realizînd acest lucru, am început să reconsider tot ce mi se întîmplase cu acea ocazie. Singura mea concluzie a fost că trăisem întreruperea unui flux misterios care mă alimenta, un flux care nu fusese niciodată întrerupt pînă în acel moment, cel puțin nu în modul în care o făcuse don Juan. în

acel moment, fusesem incapabil nu numai sâ scot un cuvînt, dar şi să am măcar un singur gînd.

Cîtva timp după aceea, m-am gîndit la senzaţia fizică a acestei întreruperi, pentru care nu găseam nici un fel de explicaţie raţională. Un timp am crezut că don Juan mă hipnotizase, dar apoi am stat mai bine să mă gîndesc şi mi-am dat seama că don Juan nu dăduse nici un fel de comenzi hipnotice şi nici nu făcuse nici un fel de mişcări care să-mi fi atras atenţia. De fapt, el doar se uitase la mine. Intensitatea acelei priviri însă o făcu sâ pară de parcă don Juan s-ar fi uitat ia mine un timp îndelungat. Mă obsedase şi îmi dăduse o stare de confuzie la nivel fizic.

Cînd, în sfîrşit, l-am avut pe don Juan în faţa ochilor mei, mi-am dat seama că nu arăta cîtuşi de puţin aşa cum mi-l imaginasem eu în tot timpul cînd încercasem sâ-l găsesc. Eu construisem, de fapt, o imagine a omului pe care-l întîlnisem in staţie, o imagine pe care o perfecţionasem zi de zi prin adăugarea de detalii imaginare. în mintea mea, el era un om în vîrstă, încă puternic şi sprinten, dar aproape fragil. Omul din faţa mea insă era musculos şi hotârît. Se mişca mereu cu agilitate, dar nu cu sprinteneală. Paşii lui erau decişi şi, în acelaşi timp, uşori. Emana vitalitate şi hotărîre. Amintirea mea nu era deloc în consens cu realitatea. Credeam că are părul scurt şi alb şi un ten foarte închis. Părul lui însă era mai lung şi nu aşa alb pe cît crezusem eu. Nici tenul nu era aşa de închis pe cît mă aşteptasem. Aş fi putut jura că, din cauza vîrstei, semăna cu o pasăre. Dar nici aici nu aveam dreptate. Faţa lui era plină, aproape rotundă. Dintr-o privire, trăsătura dominantă a omului era reprezentată de ochii săi care aveau o strălucire ciudată, de dans.

Ceva ce trecusem complet cu privirea în „evaluarea" sa era faptul că întreaga înfăţişare era aceea a unui atlet. Umerii îi erau laţi, nu avea burtă şi părea să stea foarte ferm pe pămînt. Genunchii săi nu aveau nici un fel de slăbiciune, iar mîinile nu îi tremurau deloc. Eu îmi imaginasem că zărisem un tremur uşor al capului şi al mîinilor, de parcă ar fi fost nervos sau nesigur pe el. De asemenea, îmi imaginasem că avea cam un metru şi optzeci înălţime, cînd, de fapt, era mai scund cu şapte centimetri.

Don Juan nu păru deloc surprins să mă vadă. Am vrut să-i spun ce greu îmi fusese să-l găsesc. Mi-ar fi plăcut să mă felicite pentru eforturile mele titanice, dar el doar a rîs de mine, glumind pe seama mea.

- Eforturile tale nu sînt deloc importante, mi-a spus el. Ce contează e că mi-ai găsit locul. Ia loc, ia loc, mă ademeni el, arătînd una dintre cutiile de

marfă de pe verandă şi bătîndu-mâ pe spate. Nu era însă un gest făcut cu prietenie.

Părea că m-ar fi lovit pe spate, deşi nici măcar nu mă atinsese. Aparenta lui lovitură îmi dăduse o senzație ciudată, de nesiguranță, care apăruse brusc şi dispăruse înainte să îmi dau seama ce era. Singurul lucru ce îmi rămăsese era o pace ciudată. M-am simțit la locul meu. Mintea îmi era perfect clară. Nu aveam nici aşteptări, nici dorințe. Nervozitatea mea obişnuită şi transpirația mîinilor, semne că existam, dispăruseră.

- Acum o să înțelegi tot ce o să-ți spun, îmi zise don Juan, uitîndu-se în ochii mei aşa cum făcuse în stație.

În mod obişnuit, aceste cuvinte mi s-ar fi părut superficiale, poate retorice, dar atunci cînd le-a spus el, nu am putut decît sâ-l asigur în mod repetat şi sincer că am să înțeleg tot ce avea să spună. Se uită din nou în ochii mei cu o intensitate feroce.

- Eu sînt Juan Matus, spuse el aşezîndu-se pe o altă cutie, la vreo doi metri, cu fața la mine. Acesta este numele meu şi îl rostesc pentru a crea un pod pe care tu sâ-l treci şi să ajungi la mine.

Se uită la mine atent pentru un moment înainte de a începe să vorbească din nou:

- Sînt vrăjitor, continuă el. Fac parte dintr-o spiță de vrăjitori care s-a întins pe douăzeci şi şapte de generații. Eu sînt nagualul generației mele.

Îmi explică faptul că liderul unui grup de vrăjitori ca el se numea „nagual" şi că acesta era un termen generic ce se aplica unui vrăjitor din fiecare generație care avea o anumită configurație energetică care îl deosebea de ceilalți vrăjitori. Nu era o deosebire legată de inferioritate sau superioritate, ci era ceva ce ținea de capacitatea de fi responsabil.

- Numai nagualul are capacitatea energetică de a fi răspunzător pentru soarta cohortelor sale. Fiecare om din aceste cohorte ştie acest lucru şi îl acceptă. Nagualul poate fi bărbat sau femeie. în timpul primilor vrăjitori din spița mea, femeile au fost cele care au pus baza. Pragmatismul lor din fire, produsul faptului că erau femei, mi-a condus spița spre capcane de concret din care de-abia a putu să mai iasă. Apoi, au apărut bărbații şi aceştia mi-au condus spița spre capcane de imbecilitate din care ne străduim să ieşim acum. Din timpul nagualului Lujan care a trăit cam acum două sute de ani s-au unit eforturile dintre bărbat şi femeie. Bărbatul aduce sobrietate, femeia aduce inovație.

Am vrut să-l întreb dacă era vreo femeie în viața sa cu acest rol de nagual, dar concentrarea profundă nu mi-a permis să formulez această întrebare. A formulat-o în schimb el însuşi pentru mine.

- Există vreo femeie-nagual în viața mea? întrebă el. Nu. Sînt un vrăjitor solitar. Totuşi, am cohortele mele. Acum nu sînt pe aici.

În minte îmi veni repede un gînd. în acel moment, mi-am amintit că nişte oameni din Yuma îmi spuseseră despre don Juan că umblase cu un grup de bărbați mexicani care păreau foarte pricepuți în vrăjitorie.

- A fi vrăjitor, continuă don Juan, nu înseamnă să faci vrăjitorii sau să influențezi oamenii sau să fii posedat de demoni. A fi vrăjitor înseamnă să ajungi la un nivel de conştientizare care face ca lucruri de neconceput să devină disponibile. Termenul de „vrăjitorie" nu este bun pentru a exprima ce fac vrăjitorii, dar nici termenul de „şamanism". Acțiunile vrăjitorilor se ocupă exclusiv de domeniul abstractului, al impersonalului. Ei se luptă să atingă un scop care nu are nimic în comun cu scopurile şi căutările omului obişnuit. Aspirația vrăjitorilor este aceea de a atinge infinitatea şi de a fi conştienți de acest lucru.

Don Juan continuă spunînd că sarcina vrăjitorilor era de a înfrunta infinitatea şi că încercau acest lucru zilnic aşa cum pescarul plonjează în mare. Era o sarcină atît de copleşitoare, îneît trebuie ca vrăjitorii sâ-şi spună numele înainte de a se aventura în această confruntare. îmi aminti că în Nogales el îşi spusese numele înainte de a intra în contact cu mine. în acest mod, el îşi stabilise identitatea în fața infinitului.

Am înțeles cu o claritate pe care nu o avusesem pînă atunci ceea ce îmi explica. Nu a trebuit să îi mai cer lămuriri. Claritatea gîndirii mele ar fi trebuit să mă surprindă, dar nu s-a întîmplat deloc aşa. în acel moment am înțeles că întotdeauna gîndisem perfect clar şi că doar făcusem pe prostul în folosul altora.

- Fără ca tu să ştii nimic, continuă el, te-am inițiat într-o căutare tradițională. Tu eşti omul pe care îl căutam. Căutarea mea s-a terminat cînd te-am găsit şi căutarea ta s-a terminat cînd m-ai găsit acum.

Don Juan îmi explică faptul că, în calitate de nagual al generației sale, căuta un om care să aibă o anumită configurație energetică pentru a-i putea asigura continuitatea spiței. Mi-a spus că, la un anumit moment, nagualul fiecăreia dintrre cele douăzeci şi şapte de generații începuse să trăiască experiența cea mai consumatoare a vieții lor -căutarea unui succesor.

Privindu-mă fix în ochi, îmi spuse că ceea ce îi făcea pe oameni vrăjitori era capacitatea lor de a vedea direct, nemijlocit, cum curge energia în univers şi că atunci cînd vrăjitorii percep o ființă umană în acest mod, ei *văd o* bilă luminoasă sau cu figură luminoasă în formă de ou. Părerea sa era că oamenii sînt nu numai capabili să *vadă* nemijlocit cum curge energia prin univers, dar că o şi *văd,* numai că nu sînt conştienți că o văd.

Atunci făcu distincția clară în ceea ce îi priveşte pe vrăjitori, anume între starea generală de a fi conştient şi starea particulară de a-ți da seama în mod voit de ceva. Mai spuse despre toate ființele umane că posedau conştientizarea într-un sens general, lucru care le permitea *să vadă* energia direct, în timp ce vrăjitorii erau singurii oameni care erau în mod deliberat conştienți de faptul că *văd* energia nemijlocit. Apoi, defini „conştientizarea" ca fiind o energie şi defini „energia" ca fiind un flux constant, o vibrație luminoasă care nu stătea niciodată pe loc, mişcîndu-se în permanență după cum voia. Mai spuse că atunci cînd o ființă umană era *văzută,* ea era percepută ca un conglomerat de cîmpuri de energie ținute împreună de cea mai misterioasă forță din univers - o forță vibratoare care leagă, uneşte cîmpurile de energie într-un tot unitar. Mai spuse apoi că nagualul era un vrăjitor anume din fiecare generație pe care ceilalți vrăjitori îl puteau *vedea,* nu ca pe o singură bilă luminoasă, ci ca pe un set de două sfere de luminozitate împreunate, una deasupra celeilalte.

- Această caracteristică a dublului, continuă el, îi dă nagua-lului posibilitatea să realizeze nişte lucruri care sînt, mai degrabă, dificile pentru un vrăjitor obişnuit. De exemplu, nagualul este un cunoscător al forței care ne leagă într-un tot unitar. Nagualul ar putea foarte bine să se concentreze pentru o fracțiune de secundă asupra acelei forțe şi l-ar năuci pe celălalt. Eu am făcut asta cu tine în stație pentru că voiam să termini o dată cu vorbăria ta despre mine, eu, eu, eu, eu, eu, eu. Voiam să termini cu prostiile şi să mă găseşti pe mine. Vrăjitorii din spița mea, a continuat apoi don Juan, susțineau că prezența unei ființe duble, un nagual, era suficientă pentru a ne clarifica lucrurile. Ce este ciudat este că prezența unui nagual clarifică lucrurile într-un mod mascat. Mi s-a întîmplat şi mie cînd l-am cunoscut pe nagualul Julian, învățătorul meu. Prezența lui m-a năucit ani la rînd, pentru că, de fiecare dată cînd eram în preajma lui, puteam să gîndesc clar, dar atunci cînd pleca, redeveneam acelaşi idiot dintotdeauna. Am avut şansa de a întîlni şi de a sta în preajma a doi naguali, a continuat don Juan. Timp de şase ani, la cererea nagualui Elias, învățătorul nagualului Julian, am locuit

cu el. El este cel care m-a crescut, dacă pot spune aşa. A fost un privilegiu nemaipomenit. Stăteam parcă la tribună şi mă uitam la o arenă ca să înţeleg ce este un nagual. Nagualul Elias şi nagualul Julian aveau temperamente complet opuse. Nagualul Elias era tăcut şi pierdut în întunericul tăcerii sale. Nagualul Julian era un vorbăreţ bombastic, vulcanic. Părea că trăieşte pentru a ului femeile. Erau mai multe femei în viaţa lui decît şi-ar putea imagina cineva. Totuşi, amîndoi erau surprinzător de asemănători, pentru că nu aveau nimic în ei. Erau goi. Nagualul Elias era o însumare de poveşti ciudate care te bîntuiau şi care veneau de undeva, din necunoscut. Nagualul Julian era o colecţie de poveşti care ar fi făcut pe oricine să se tăvălească pe jos de rîs. De fiecare dată cînd încercasem să descopăr omul real din ei, aşa cum reuşisem cu tatăl meu şi cu fiecare dintre oamenii pe care îi cunoşteam, nu găseam nimic. în loc să găsesc o persoană adevărată, nu mă aştepta decît o grămadă de poveşti despre necunoscuţi. Fiecare dintre ei avea propriul fler, dar rezultatul era acelaşi - goliciune, o goliciune care reflecta nu lumea, ci *infinitatea.*

Don Juan merse mai departe şi-mi explică faptul că, în momentul în care cineva trece un anumit prag în *infinitate,* intenţionat sau, ca în cazul meu, inconştient, tot ce i se întîmplă de acum înainte nu mai ţine doar de propria-i lume, ci intră în spaţiul *infinităţii.*

- Atunci cînd ne-am întîlnit în Arizona, amîndoi am trecut un anumit prag, a continuat el. Iar acest prag nu a fost ales de noi, ci de *infinitatea* însăşi. Infinitatea este tot ceea ce ne înconjoară. Spunînd aceste cuvinte, don Juan a făcut un gest larg cu braţele. Vrăjitorii din spiţa mea numesc *infinitatea: spiritul* sau *marea întunecată a conştientizării,* şi spun că este ceva ce există undeva şi ne conduce vieţile.

Eram perfect în stare să înţeleg tot ce spunea, dar habar nu aveam despre ce vorbea. L-am întrebat dacă trecerea pragului fusese ceva accidental, determinat de nişte evenimente ghidate de întîmplare. Mi-a răspuns că atît paşii mei, cît şi ai săi erau ghidaţi de *infinitate,* şi că evenimentele ce păreau ghidate de întîmplare erau, de fapt, ghidate de *latura activa a infinităţii.* El o numea *intenţie.*

- Ceea ce ne-a adus împreună, a continuat el, a fost *intenţia infinităţii.* Este imposibil de spus ce este această *intenţie a infinităţii,* totuşi ea există şi este la fel de palpabilă pe cît sîntem tu şi cu mine. Vrăjitorii spun că este *o vibraţie a aerului.* Avantajul lor este că ştiu că această *vibraţie a aerului* există şi o acceptă fără nici un fel de agitaţie. Vrăjitorii nu meditează, nu se

îndoiesc şi nu speculează. Ei ştiu că au posibilitatea să se contopească cu *intenţia infinităţii* şi, pur şi simplu, o fac.

Nimic nu ar fi putut fi mai clar pentru mine decît acele cuvinte. în ce mă privea, adevărul spuselor lui don Juan era atît de evident, încît nu stăteam să meditez cum nişte lucruri atît de absurde ar fi putut să sune raţional. Ştiam că tot ce spunea don Juan era nu numai un truism, dar că puteam foarte bine să confirm tot ce spunea el făcînd referinţă la propria-mi persoană. Cunoşteam tot ce îmi spunea el. Aveam senzaţia că trăisem toate nuanţele pre- I zentate în descrierea sa.

Discuţia noastră se termină. Părea că se dezumfla ceva din mine. în acel moment, m-am gîndit că îmi pierdeam minţile. Fusesem orbit de cuvinte ciudate şi îmi pierdusem orice simţ al realităţii. Aşa că am plecat din casa lui don Juan în mare grabă, simţindu-mâ ameninţat pînă în străfundul sufletului de un duşman nevăzut. Don Juan mă conduse la maşină, perfect conştient de ce se întîmpla în sufletul meu.

- Nu te îngrijora, îmi spuse el, punîndu-mi mîna pe umăr. Nu înnebuneşti. Ceea ce ai simţit tu a fost doar o atingere uşoară a *infinităţii.*

Pe măsură ce timpul trecea, am putut să confirm ceea ce spusese don Juan despre cei doi profesori ai săi. Don Juan Matus era exact aşa cum îi descrisese el pe cei doi oameni. Aş merge chiar pînâ acolo încît să spun că el era o combinaţie extraordinară de trăsături luate de la ambii profesori - pe de o parte, era extrem de tăcut şi de introspectiv, pe de ăltâ parte, foarte deschis şi amuzant. Cea mai exactă definiţie despre ce este un nagual, definiţie pe care o rostise în ziua în care l-am găsit, era aceea că un nagual este gol şi că acea goliciune nu reflectă lumea, ci *infinitatea.*

Nimic nu ar fi putut fi mai adevărat decît aceasta atunci cînd mă gîndeam la don Juan. Goliciunea sa reflecta *infinitatea.* Nu era vorba despre nici un fel de zgomot din partea sa sau despre expuneri despre sine. Nu era nici urmă de nevoie de a avea motive de nemulţumire sau remuşcare. Goliciunea sa era goliciunea unui *războinic-călător,* călită pînă la a nu mai lua nimic de bun. Un *razboinic-călător* care nu subestimează şi nu supraestimează nimic. Un luptător tăcut şi disciplinat a cărui eleganţă este desâvîrşitâ, încît nimeni, oricît de mult s-ar strădui să arate acest lucru, nu va reuşi niciodată să găsească punctul în care toată această complexitate s-a contopit.

SFÎRSITUL UNEI EPOCI

PREOCUPĂRILE PROFUNDE ALE VIEŢII DE ZI CU ZI

M-am dus la Sonora să-l văd pe don Juan. Trebuia să discut cu el cel mai serios eveniment din viața mea. Aveam nevoie de sfatul său. Cînd am ajuns acasă la el, nici nu am mai respectat formalitatea de a-l saluta. M-am aşezat şi m-am descărcat.

- Linişteşte-te, linişteşte-te, a spus don Juan. Nimic nu poate fi chiar aşa grav!

- Ce mi se întîmplă, don Juan? l-am întrebat eu. Era o întrebare retorică.

- Este lucrarea *infinității,* mi-a replicat el. S-a întîmplat ceva cu modul de a percepe ziua în care ne-am întîlnit. Nervozitatea ta este cauzată de faptul că, inconştient, realizezi că nu mai ai timp. Eşti conştient de acest lucru, dar nu în mod voit. Simți absența timpului şi acest lucru te face nerăbdător. Ştiu acest lucru pentru că şi eu l-am trăit, ca toți vrăjitorii din spița mea, de altfel. La un moment dat, o întreagă parte din viața mea, respectiv din viețile lor, s-a terminat. Acum e rîndul tău. Pur şi simplu, nu mai ai timp.

Atunci mi-a cerut să-i spun absolut tot ce mi se întîm-Plase. A spus că avea nevoie de o relatare completă, din care să nu lipsească detaliile. Nu îl interesau descrieri sumare.

Voia ca eu să-i spun exact ce mă chinuia.

- Hai să purtam această discuție ca la carte, cum se spune în lumea ta, îmi spuse don Juan. Hai să intrăm în tărîmul *discuțiilor ceremonioase.*

Don Juan îmi explică, apoi, că şamanii din vechiul Mexic dezvoltaseră ideea *discuțiilor ceremonioase* în comparație cu *cele neceremonioase,* folosindu-le pe amîndouâ ca mecanisme de a-şi învăța şi ghida discipolii. *Discuțiile ceremonioase* erau pentru ei modalități de a rezuma, din cînd în cînd, tot ceea ce ei îi învățaseră pe discipolii lor. *Discuțiile neceremonioase* erau elucidări zilnice în care lucrurile erau explicate fără a se face referință la nimic altceva decît la fenomenul care era analizat.

- Vrăjitorii nu țin nimic pentru ei înşişi, a continuat el. Este tactica lor de a se goli în felul acesta. Iar acest lucru îi ajută să îşi abandoneze fortăreața sinelui.

Mi-am început povestea spunîndu-i lui don Juan că împrejurările din viața mea nu îmi permiseseră să fiu introspectiv. Atît cît puteam eu să îmi amintesc, viața mea fusese plină pînă la refuz de probleme de ordin practic care cereau o rezolvare imediată. Mi-l aminteam pe unchiul meu favorit spunînd că era îngrozit de faptul că descoperise că eu niciodată nu primisem vreun cadou cu ocazia Crăciunului sau a zilei mele de naştere. Venisem nu

de mult timp în casa familiei tatălui meu înainte ca el să facă această descoperire. M-a compătimit pentru nedreptatea acestei situații. Şi-a cerut chiar scuze, deşi el nu avea nici o vină: „Este dezgustător, băiete, spusese el, tremurînd de indignare. Vreau să ştii că am să te sprijin din toate puterile atunci cînd va veni momentul să îndreptăm răul."

A insistat mult ca eu să îi iert pe cei care greşiseră. Din i mi-a spus, am înțeles că voia ca eu să stau față în față cu meu, spunîndu-i despre această descoperire, să îl acuz de indolență şi neglijență şi apoi, bineînțeles, să îl iert. Nu a reuşit deloc să vadă că, de fapt, nu mă simțeam deloc nedreptățit. Ceea ce îmi cerea el să realizez solicita o fire introspectivă care să mă facă să reacționez o dată ce eram prost tratat. Mi-am asigurat unchiul că aveam să mă gîndesc serios la acest lucru, dar nu chiar în acel moment, pentru că prietena mea îmi striga chiar atunci, din sufrageria de unde mă aştepta, să mă grăbesc.

Nu am avut niciodată ocazia să mă gîndesc la acest lucru, dar probabil că unchiul meu a vorbit cu tatăl meu pentru că am primit un cadou de la cel din urmă. Era un pachețel frumos împachetat, cu funde şi tot tacîmul, care avea o felicitare mică pe care scria „îmi pare rău". Am rupt hîrtia plin de nerăbdare. Am găsit o cutie de carton care avea înăuntru o jucărie frumoasă, o bărcuță cu o rotiță care trebuia întoarsă şi care era prinsă de locul pe unde ieşea fumul. Putea fi folosită de copii cînd făceau baie în cadă. Tatăl meu uitase complet că aveam cincisprezece ani şi că eram, cam din toate punctele de vedere, un bărbat.

De vreme ce ajunsesem la vîrsta maturității incapabil de o introspecție serioasă, a fost chiar o noutate pentru mine ca, într-o bună zi, să mă găsesc în chinurile unei agitații ciudate care părea să crească pe măsură ce timpul trecea. Am îndepartat-o, gîndindu-mă că era cauzată de procesele naturale ale minții sau ale trupului meu care se activează periodic, fără nici un fel de motiv, sau care, poate, sînt provocate de procesele biochimice din corp. Nu am crezut nimic despre această agitație. Totuşi, ea a crescut şi forța ei m-a făcut să cred că ajunsesem la un moment din viață cînd lucrul de care aveam nevoie era o schimbare profundă. Era ceva în mine care cerea o rearanjare a vieții mele. Această nevoie de a re-aranja lucrurile din viața mea îmi era familiară. O mai simțisem şi în trecut, dar, apoi, trecuse în stare latentă.

Studiam antropologia şi eram aşa de legat de ea, încît ideea de a abandona studiul nu era parte din planul meu de schimbare a vieții. Nu mi-a

trecut prin cap să renunț la şcoală şi să fac altceva. Primul lucru care mi-a venit în minte a fost că aveam nevoie să schimb şcoala şi să merg în altă parte, departe de Los Angeles.

Înainte de a face o schimbare atît de importantă, am vrut să testez puțin terenul. M-am înscris la o şcoală de vară în alt oraş. Cel mai important curs pentru mine era un curs de antropologie predat de o somitate, despre indienii din regiunea Anzilor. Credeam că, dacă mă axam pe studiul unei regiuni care îmi era apropiată din punct de vedere emoțional, aveam o şansă mai mare de a face muncă de teren antropologică într-un mod serios atunci cînd s-ar fi ivit momentul. M-am gîndit că toate cunoştințele mele despre America de Sud mă vor ajuta să studiez orice societate de indieni din acea zonă.

În acelaşi timp, cînd m-am înscris la şcoală, am obținut o slujbă ca asistent la un medic psihiatru care era fratele mai mare al unuia dintre prietenii mei. Acesta voia să facă o analiză de conținut a unor fragmente de text luate de pe nişte casete inofensive cu întrebări şi răspunsuri ale unor tineri şi tinere ce vorbeau despre problemele cauzate de prea marele efort cerut de şcoală, despre speranțele lor neîndeplinite, despre faptul că nu erau înțeleşi acasă sau despre relațiile lor de dragoste neîmpărtăşită. Casetele erau vechi de peste cinci ani şi erau date spre a fi distruse, dar, înainte de asta, erau alocate numere la întîmplare pentru fiecare din ele, şi, urmărind o tabelă cu numere aleatorii, casetele erau alese de fiecare psihiatru şi de asistentul său, pentru a fi procesate în căutarea de texte ce puteau fi analizate.

În prima zi de curs la noua şcoală, profesorul de antropologie vorbi despre onestitatea sa academică şi îşi uimi studenții cu vastitatea cunoştințelor şi publicațiilor sale. Era un bărbat înalt şi slab cam de patruzeci şi cinci de ani şi avea ochi albaştri şi vicleni. Ce m-a uimit cel mai mult în privința aspectului său a fost faptul că ochii săi păreau enormi în spatele ochelarilor de corectat prezbitismul şi fiecare ochi dădea impresia că se mişca într-o direcție opusă, unul față de celălalt, atunci cînd vorbea şi dădea din cap. Ştiam că nu putea fi adevărat, dar era totuşi o imagine foarte deconcertantă. Era extraordinar de bine îmbrăcat pentru un antropolog - în acea vreme antropologii erau celebri pentru ținuta lor extrem de nonconformistă. Arheologii, de exemplu, erau descrişi de studenții lor ca fiind nişte creaturi pierdute în studiul izotopilor şi care nu făceau niciodată baie.

Totuşi, pentru motive care nu îmi erau clare, ceea ce îl distingea de ceilalţi profesori nu era înfăţişarea lui, nici măcar erudiţia sa, ci modul cum vorbea. Pronunţa fiecare cuvînt mai clar ca oricine altcineva şi sublinia anumite cuvinte, lun-gindu-le. Avea o intonaţie străină, dar ştiam că este o afectare. Pronunţa anumite cuvinte ca un englez, iar pe altele ca un predicator entuziast.

M-a fascinat de la început, in ciuda faptului că era aşa de ostentativ. Importanţa pe care şi-o dădea era aşa de ţipătoare, încît nu mai era o problemă după primele cinci minute de curs, care erau întotdeauna manifestări ale erudiţiei sale ascunse în aserţiuni vulcanice despre sine însuşi. Toţi studenţii cu care am discutat simţeau doar o enormă admiraţie pentru acest om absolut extraordinar. M-am gîndit serios că totul decurgea bine şi că această mutare la o altă şcoală, dintr-un alt oraş avea să fie uşoară şi fără probleme, urmînd să aibă efecte pozitive. îmi plăcea noul mediu.

La slujbă m-am afundat cu totul în ascultatul casetelor, pînă am ajuns să mă furişez în birou ca să ascult nu fragmente, ci casete întregi. La început, ceea ce mă fascina dincolo de orice limită era faptul că mă ascultam vorbind în fiecare dintre casetele acelea. Pe măsură ce treceau săptâmînile şi ascultam mai multe casete, fascinaţia mea s-a transformat în oroare. Fiecare cuvînt spus, chiar dacă aparţinea psihiatrului, era al meu. Oamenii aceia vorbeau din adîncul fiinţei mele. Repulsia pe care am trăit-o era ceva unic pentru mine. Niciodată nu crezusem că puteam să mă repet la nesfîrşit în fiecare bărbat sau femeie care vorbea pe casetă. Sentimentul individualităţii mele, care îmi fusese indus de la naştere, a suferit profund în faţa acestei descoperiri.

Atunci am început un proces odios de a a încerca să mă redau pe mine mie însumi. Inconştient, am făcut o încercare caraghioasă de a mă autoanaliza. Am încercat să depăşesc această situaţie stînjenitoare, vorbindu-mi neîncetat. M-am gîndit la toate argumentele care puteau să-mi susţină simţul unicităţii şi, apoi, am început să vorbesc tare cu mine însumi despre ele. Chiar am experimentat ceva revoluţionar pentru mine: m-am trezit de multe ori auzindu-mâ cum vorbeam în somn despre valoarea şi unicitatea mea.

Apoi, într-o zi îngrozitoare, am mai suferit o lovitură puternică. în timpul nopţii, cineva m-a sculat din somn, ciocănind insistent la uşă. Nu era o ciocănitură delicată, timidă, ci era ceea ce prietenii mei numeau o „bătaie â la Gestapo". Uşa era gata să iasă din ţîţîni. Am sărit din pat şi m-am uitat

pe vizor. Persoana care ciocănea era şeful meu, psihiatrul. Faptul că eram prietenul fratelui său părea să fi creat o punte de comunicare între noi. Se împrietenise cu mine fără nici un fel de ezitare şi acum îmi stătea pe prag. Am aprins lumina şi am deschis uşa.

- Intraţi, vă rog. Ce s-a întîmplat?

Era ora trei dimineaţa şi, după expresia lividă şi ochii afundaţi în orbite, ştiam că este foarte supărat. A intrat şi s-a aşezat. Coama neagră de păr lung, mîndria şi bucuria lui, îi cădea pe faţă. Nu făcea nici un efort să şi-l dea pe spate în felul în care îl purta de obicei. îmi plăcea de el foarte mult pentru că semăna izbitor cu prietenul meu din Los Angeles. Avea sprîncene negre şi groase, ochi căprui, pătrunzători, maxilare pătrăţoase şi buze groase. Buza de sus părea să aibă o cută interioară care dădea impresia, atunci cînd rîdea, că are buza de sus dublă. Mereu vorbea despre forma nasului său pe care-l descria ca fiind impertinent şi bâgăreţ. Mă gîndeam mereu că e foarte sigur şi plin de sine. Susţinea că aceste calităţi erau atuurile meseriei sale.

- Ce s-a întîmplat! a repetat el în batjocură, cu buza de sus tremurindu-i necontrolat. Oricine ar putea spune că mi s-au întîmplat de toate în seara asta.

S-a aşezat pe un scaun. Era ameţit şi dezorientat şi părea câ-şi caută cuvintele. S-a sculat şi s-a dus spre canapea, afun-dîndu-se în ea:

- Nu numai că am responsabilitatea pacienţilor mei, a continuat el, a sponsorizării studiilor mele, a soţiei şi a copiilor mei, dar acum s-a mai adăugat încă o împuţită de responsabilitate. Ceea ce mă enervează la cuhne e că a fost greşeala mea, prostia mea de a mă fi încrezut într-o fustă tîmpită. îţi spun eu, Carlos, a continuat el, nimic nu este mai înspăimîn-tător, dezgustător şi revoltător decît insensibilitatea femeilor. Nu sînt un misogin, doar ştii asta. Dar, în acest moment, mi se pare că fiecare fustă e doar o fustă şi nimic mai mult. Duplicitare şi rele!

Nu ştiam ce să spun. Tot ce îmi spunea era dincolo de aprobarea sau contrazicerea mea. Oricum, nu aş fi îndrăznit să îl contrazic. Nu aveam destulă putere pentru acest lucru. Eram foarte obosit. Voiam să mă întorc în pat, dar el a vorbit mai departe de parcă viaţa lui depindea de ce spunea.

- O ştii pe Theresa Manning, nu-i aşa? m-a întrebat el pe un ton acuzator.

Pentru un moment m-am gîndit că mă acuza că aveam de-a face cu tînăra şi frumoasa lui studentă şi secretară. Fără să-mi lase timp să răspund,

el a continuat:

- Theresa Manning este o dobitoacă. O cretină. O femeie proastă şi neglijentă pe care nimic nu o stimulează mai bine decît să sară în patul unui om cu puțină faimă şi notorietate. Credeam că este inteligentă şi sensibilă. Credeam că are puțină înțelegere, puțină simpatie, ceva pe care cineva ar vrea să-l păstreze ca fiind prețios pentru sine. Nu ştiu, dar asta este imaginea pe care mi-am format-o eu, cînd, de fapt, este o neruşinată degenerată, care mai e şi grasă pe deasupra.

În timp ce vorbea, o imagine ciudată începea să prindă contur. Aparent, psihiatrul tocmai avusese de trăit o experiență neplăcută în care era implicată şi secretara lui.

- încă din ziua cînd a venit să lucreze pentru mine, a continuat el, am ştiut că e atrasă sexual de mine, dar niciodată nu a spus-o pe față. Era însă evident din aluziile pe care le făcea şi din felul cum se uita la mine. Ei, bine! Ieri mi s-a făcut brusc lehamite de jocul acesta şi am mers direct la țintă. M-am dus la biroul ei şi i-am spus: „Ştiu ce vrei şi ştii şi tu ce vreau eu".

Apoi, a început să-mi explice detaliat cît de hotârît îi spusese că avea să o aştepte în apartamentul de vizavi de şcoală pe la unsprezece şi jumătate noaptea şi că el nu-şi schimba programul pentru nimeni, că el citea, muncea şi bea vin pînă la unu noaptea şi, apoi, mergea să se culce. Avea un apartament în oraş în afară de casa de la periferie unde locuia cu soția şi copiii.

- Aveam atîta încredere că totul o să iasă bine, încît am făcut un lucru neobişnuit, spuse el suspinînd. Vocea lui a prins tonul slab al cuiva care avea să spună ceva intim. I-am dat cheia de la apartamentul meu, a spus el şi vocea i s-a frînt. Docilă, fata a venit la unsprezece şi jumătate noaptea, a continuat el. A intrat cu cheia ei şi s-a furişat în dormitor ca o umbră. Lucrul acesta m-a aprins teribil. Ştiam că nu o să fie o problemă pentru mine. Ea îşi ştia rolul. Probabil că a adormit pe pat. Sau poate s-a uitat la televizor. Eu m-am cufundat în munca mea, fără să-mi pese ce făcea ea dincolo. Ştiam că o am la degetul meu mic. Dar în momentul cînd am intrat în dormitor, a continuat el cu o voce tensionată şi gîtuită, de parcă ar fi fost jignit, Theresa a sărit pe mine ca un animal, căutîndu-mi penisul. Nici măcar nu mi-a lăsat timp să pun jos sticla şi cele două pahare pe care le adusesem în dormitor. Am avut atîta prezență de spirit încît să pun cele două pahare Baccaret pe podea fără să le sparg. Sticla însă mi-a sărit din mînă cînd mi-a prins cu

mîna testiculele de parcă ar fi fost nişte pietre. Am ţipat de durere, dar asta n-a oprit-o. A chicotit ca o nebună, cre-zînd că sînt drăguţ şi sexy. Mi-a şi spus-o, de parcă ar fi vrut să mă îmblînzească.

Dînd din cap cu o mînie abia reţinută, psihiatrul a mai spus că femeia era aşa de nerăbdătoare şi de egoistă, încît nici nu a luat în calcul că un bărbat are nevoie de puţină linişte, ca să se simtă în largul său, într-un mediu prietenos. în loc să arate consideraţie şi înţelegere, Theresa Manning i-a scos organele genitale din pantaloni cu îndemînarea cuiva care mai făcuse acest lucru de sute de ori.

- Rezultatul întregii afaceri a fost că senzualitatea mea s-a blocat, a continuat el. Eram castrat emoţional. Pe loc, corpul meu a respins-o pe femeia aceea îngrozitoare. Dar dorinţa mea de a o avea m-a împiedicat s-o arunc în stradă.

Mi-a mai spus că în acel moment s-a decis: în loc sâ clacheze din cauza impotenţei într-un mod jalnic, aşa cum era pe cale a i se întîmpla, sâ facă sex oral şi sâ-i provoace orgasmul, fâcînd-o sâ depindă de bunăvoinţa lui, dar corpul lui o respinsese pe femeie atît de categoric, încît nu a putut să facă ce îşi propusese.

- Femeia nici măcar nu mai era frumoasă, a spus el apoi, ci era urîtă. Atunci cînd este îmbrăcată, hainele pe care le poartă îi ascund grăsimea de pe coapse. Pare OK. Dar cînd e goală, nu mai e decît un sac de came albă şi grasă. Suplețea pe care o afişează cînd e îmbrăcată e falsă. Nu există.

Psihiatrul emana o răutate de care nu l-aş fi crezut niciodată capabil. Tremura de furie. Voia în mod disperat sâ pară calm, dar continua să fumeze ţigară de la ţigară.

Spuse apoi că sexul oral a fost şi mai dezgustător şi că era gata sâ vomite cînd femeia i-a tras un picior în burtă, dîndu-l jos din pat, şi i-a strigat câ e un homosexual impotent.

În acest punct al povestirii, ochii săi ardeau de ură. Gura îi tremura şi era palid.

- Trebuie să mă duc la toaletă, spuse el. Vreau sâ fac o baie. Put. Crezi sau nu, eu miros a femeie.

Plîngea, iar eu aş fi dat orice să nu mâ aflu acolo. Poate era oboseala mea sau faptul că el vorbea de parcă ar fi fost în transă. Sau poate era idioţenia situaţiei care dădea impresia că îl ascultam nu pe psihiatru, ci pe un bărbat care se tînguia pe una din acele casete, plîngîndu-se din cauza unor probleme minore care căpătaseră dimensiuni uriaşe pentru câ vorbise

obsesiv despre ele. Chinul meu s-a terminat pe la nouă dimineața. Era timpul sâ merg la cursuri, iar psihiatrul să meargă sâ-şi vadă propriul psihiatru.

Am mers la şcoală, plin de o anxietate şi de o puternică senzație de disconfort şi inutilitate. Iată, primisem lovitura de grație, lovitura care mi-a zădărnicit încercarea de a-mi schimba viața fundamental. Voința mea nu era deloc implicată în acest colaps care, pur şi simplu, s-a întîmplat nu numai de parcă ar fi fost programat, ci de parcă evoluția sa ar fi fost accelerată de o mînă nevăzută.

Profesorul de antropologie îşi începu cursul vorbind despre un grup de indieni care trăiau pe platourile înalte ale Boliviei şi ale Peruului, aşa-numiții *aymarâ.* El îi numea „ey-MEH-ra", prelungindu-le numele de parcă pronunția aceasta ar fi fost singura corectă. Spunea că *chica,* care se pronunță CHEE-cha, dar pronunțat de profesor „CHAHI-cha", o băutură alcoolică făcuta din porumb fermentat, se făcea de către o sectă de preotese care erau considerate semi-divine de către *aymarâ.* El ne-a spus cu un ton de revelație câ acele femei aveau sarcina de a transforma porumbul într-o pastă prin mestecare şi scuipat asupra lui, adăugind în acest fel o enzimă din saliva umană. Pasta urma a fi fermentată. Toți studenții şi-au manifestat oroarea cînd a menționat saliva umană.

Profesorul părea teribil de amuzat. începu sâ rîdâ cu hohote mici. Era chicotitul unui copil neascultător. Merse mai departe prin a ne spune câ femeile erau nişte mestecătoare experte şi le numea „mestecătoarele *chacicha".* Se uită la studenții din primul rind, unde stăteau cele mai multe studente, şi apoi ne dădu lovitura sub centură:

- Am fost p-r-r-rivilegiat, a spus el cu o ciudată intonație aproximativ străină, să fiu invitat să dorm cu una dintre mestecătoarele *chahi-cha.* Arta de a mesteca *chahi-cha* le face să-şi dezvolte muşchii din jurul gîtului şi pe cei ai obrajilor pînă la a face minuni cu ei.

S-a uitat apoi la audiența stînjenită şi a făcut o pauză mai lungă, punctînd-o cu chicotelile lui.

- Sînt sigur că înțelegeți ce vreau să spun, a mai zis el după aceea, izbucnind în hohote de rîs isteric.

Clasa o luă razna la aluzia aceasta. Cursul se întrerupse pentru cel puțin cinci minute de rîs şi de întrebări, la care profesorul refuză să răspundă, chicotind în continuare prosteşte.

M-am simțit brusc aşa de tensionat din cauza presiunii caselor, a poveştii psihiatrului şi a mestecătoarelor de *„chahi-cha",* încît am renunțat brusc la slujbă, la şcoală şi m-am întors la Los Angeles.

- Intîmplarea cu psihiatrul şi profesorul de antropologie, i-am spus eu lui don Juan, m-a aruncat într-o stare emoțională necunoscută. Nu pot decît s-o numesc introspecție. Am tot vorbit cu mine însumi, fără să mă mai opresc.

- Boala ta e foarte simplă, a spus don Juan, zguduindu-se de rîs.

Se părea că situația mea îl amuză. Era însă o plăcere pe care nu o simțeam şi eu, pentru că nu reuşeam să văd umorul din ea.

- Lumea ta se apropie de sfîrşit, a spus el. Este sfîrşitul unei ere pentru tine. Crezi că lumea pe care ai cunoscut-o toată viața ta de pînă acum o să te lase să pleci în liniște, fără tămbălău? Nu! O să se zvîrcolească sub tine şi o să te lovească cu coada.

IMAGINEA PE CARE NU O PUTEAM SUFERI

Los Angeles fusese întotdeauna casa mea. Faptul că alesesem Los Angeles nu depinsese de voința mea. Pentru mine, a trăi în Los Angeles a fost întotdeauna egal cu faptul că mă născusem acolo, chiar mai mult decît atît. Ataşamentul meu emoțional față de Los Angeles a fost întotdeauna total. Dragostea mea pentru Los Angeles a fost întotdeauna atît de intensă, a fost atît de mult parte din mine, încît nu a fost niciodată nevoie să rostesc acest lucru. Niciodată nu a trebuit să îmi revăd acest sentiment de dragoste sau să-l reînnoiesc.

Îmi aveam în Los Angeles familia de prieteni. Ei erau pentru mine o parte din mediul meu intim, în sensul că îi acceptasem total, în acelaşi mod în care acceptasem şi oraşul. Unul dintre aceşti prieteni a spus odată, jumătate în glumă, jumătate în serios, că toți ne uram într-un mod prietenesc. Fără îndoială, ei îşi permiteau astfel de sentimente pentru că ei mai aveau şi alte legături emoționale, toți avînd părinți, soții sau soți. Eu nu-i aveam decît pe prietenii mei din Los Angeles.

Fără un motiv anume, eram confidentul fiecăruia dintre ei. Fiecare dintre ei mă copleşea cu problemele şi necazurile lor. Prietenii mei îmi erau atît de apropiați, încît nu mă raportasem niciodată la problemele şi necazurile lor decît ca la ceva absolut normal. Puteam vorbi ore în şir cu ei despre aceleaşi lucruri care mă îngroziseră în timpul experienței mele cu psihiatrul şi casetele lui.

Mai mult, niciodată nu realizasem că toți prietenii mei erau extraordinar de asemănători cu psihiatrul şi profesorul de antropologie. Niciodată nu îmi

dădusem seama de cît de tensionaţi erau prietenii mei. Toţi fumau fără să se poată abţine, ca şi psihiatrul, dar niciodată nu îmi dădusem seama de acest lucru, pentru că şi eu fumam la fel de mult şi eram şi eu, la rîndul meu, la fel de tensionat. Felul afectat în care vorbeau era încă un lucru de care nu fusesem conştient, deşi era evident. Vorbeau pe nas ca locuitorii din vestul Statelor Unite, dar erau perfect conştienţi de ceea ce fac. Şi nici nu observasem vreodată *insinuările lor* făţişe despre o senzualitate pe care nu o puteau simţi decît la modul intelectual.

Adevărata confruntare cu mine însumi a început cînd am fost confruntat cu dilema lui Pete. Pete a venit la mine bătut măr. Avea gura umflata şi ochiul stîng îi era umflat şi roşu - era evident că fusese lovit şi ochiul i se invineţea deja. înainte să apuc sâ-l întreb ce i se întîmplase, a început să tune că Patricia, soţia lui, se dusese la reuniunea unor agenţi imobiliari în week-end, fiind ceva legat de serviciul ei, şi că i se întîmplase ceva îngrozitor. După cum arăta Pete, m-am gîndit că Patricia fusese rănită sau chiar murise într-un accident.

- Se simte bine? l-am întrebat eu sincer îngrijorat.

- Bineînţeles că se simte bine, a urlat el la mine. E o tîrfâ şi o curvă şi nimic nu li se întîmplă tîrfelor-curve decît că se culcă cu alţii şi le mai şi place!

Pete era în culmea furiei. Tremura aproape convulsiv. Părul lui stufos şi ondulat îi stătea zburlit în toate părţile.

De obicei, şi-l pieptăna atent, aşezîndu-şi buclele naturale cu multă grijă. Acum arata la fel de sălbatic ca un diavol tasmanian.

- Totul a fost bine pînă azi, a continuat prietenul meu. Dar azi-dimineaţâ, după ce am ieşit din duş, m-a lovit peste fundul gol cu prosopul şi asta m-a făcut să-mi dau seama imediat că se culcase cu altcineva.

Eram năucit de raţionamentul său. I-am mai pus nişte întrebări. L-am întrebat cum de lovitul cu prosopul putea să facă pe cineva să se gîndească la aşa ceva.

- Nu i-ar face sâ-şi dea seama de acest lucru pe dobitoci, mai spuse el plin de venin. Dar eu o cunosc pe Patricia şi joi, înainte să plece la reuniunea aia, nu putea să lovească cu prosopul! De fapt, ea nu a fost *niciodată* în stare de gestul ăsta de cînd ne-am căsătorit. Probabil că a învăţat-o altcineva cînd erau ei dezbrăcaţi. Aşa că am luat-o de gît şi am strîns-o pînâ mi-a spus adevărul. Ei bine, da, se culca cu şeful ei.

Pete a mai spus că s-a dus la biroul Patriciei să se lămurească cu şeful ei, dar acesta era bine protejat de gărzi de corp. L-au aruncat în parcare. Pete a vrut să spargă geamurile, să arunce cu pietre în ele, dar gărzile de corp i-au spus că, dacă face asta, o s-o sfîrşească în închisoare sau, şi mai rău, o să primească un glonţ în cap.

- Ei te-au bătut, Pete? l-am întrebat eu.

- Nu, mi-a spus el amărît. Am plecat de acolo şi am intrat ntr-un magazin de maşini la mîna a doua. I-am tras una primului vînzător care a venit la mine. Omul a fost şocat, dar nu s-a înfuriat. Mi-a spus: „Calmaţi-vă, domnule, calmaţi-vă! Putem negocia." Cînd i-am mai tras un pumn, s-a enervat. Era un tip solid şi mi-a tras două în gură şi în ochi de-am leşinat. Cînd mi-am revenit, a continuat Pete, eram întins pe o canapea în biroul lor. Am auzit o Salvare apropiindu-se.

Mi-am dat seama că Salvarea venea pentru mine aşa că m-am ridicat şi am şters-o. Apoi am venit la tine.

A început să plîngă necontrolat. I s-a făcut rău. Era o epavă. Am sunat-o pe soţia lui şi ea a venit în mai puţin de zece minute. Ea a îngenuncheat în faţa lui şi a jurat că nu-l iubea decît pe el, că nu era decît o imbecilitate ce făcuse ea şi că dragostea lor era o problemă de viaţă şi de moarte. Restul era un nimic. Nici nu le mai ţinea minte. Amîndoi au plîns din toată inima şi, bineînţeles, s-au iertat unul pe altul. Patricia purta ochelari de soare ca să ascundă umflătura de la ochiul drept unde o lovise Pete - Pete era stîngaci. Amîndoi uitaseră complet de prezenţa mea şi, cînd au plecat, nu şi-au dat seama că fusesem şi eu acolo. Pur şi simplu, au plecat îmbrăţişaţi, lăsînd uşa deschisă.

Viaţa mea părea să continue ca întotdeauna. Prietenii mei se purtau cu mine ca şi pînă atunci. De obicei, mergeam la petreceri, la film, sau „stăteam pur şi simplu la taifas", sau căutam restaurante în care se servea „tot ce poţi mînca" la preţul unei porţii. Totuşi, în ciuda acestei pseudonormalităţi, ceva nou şi ciudat părea să fi pătruns în viaţa mea. Ca persoană care trăia această ciudăţenie, brusc mi-am dat seama că devenisem extrem de îngust la minte. începusem să îmi judec prietenii la fel cum îi judecasem pe psihiatru şi pe profesorul de antropologie. Dar cine eram eu, de fapt, ca să îi judec pe alţii?

M-am simţit îngrozitor de vinovat. Faptul că îmi judecam prietenii mi-a indus o stare pe care nu o mai trăisem niciodată. Dar ce mi se părea şi mai grav era nu numai că îi ' judecam, ci şi faptul că acum le găseam

problemele şi necazurile surprinzător de banale. Eu eram acelaşi, iar ei erau I tot prietenii mei. Le auzisem nemulţumirile de sute de ori şi niciodată nu simţisem nimic altceva decît o profundă identificare cu tot ce ascultam. Groaza pe care o simţeam descoperindu-mi această nouă stare de spirit era ameţitoare.

Aforismul care spune că „Un necaz nu vine niciodată singur" nu ar fi putut să fie mai adevărat pentru mine în acele momente ale vieţii mele. Vechiul meu stil de viaţă a fost complet distrus atunci cînd prietenul meu Rodrigo Cummings m-a rugat sâ-l duc la aeroportul Burbank: de acolo avea să zboare la New York. Din partea lui era o manevra dramatică şi disperată pentru că i se părea un blestem că era prins în Los Angeles. Pentru toţi prietenii era un motiv de glumă straşnică faptul că încercase de cîteva ori să ajungă cu maşina lui la New York şi, de fiecare dată, maşina i se stricase. Odată a ajuns pînă la Salt Lake City înainte ca maşina să îi cedeze. Cînd a ajuns acolo, şi-a dat seama că are nevoie de un motor nou. A trebuit s-o abandoneze. De cele mai multe ori, maşina îl lăsase în suburbiile Los Angeles-ului.

- Ce se întîmplă cu maşinile tale, Rodrigo? l-am întrebat eu odată, minat de o curiozitate sinceră.

- Nu ştiu, mi-a răspuns el cu o vinovăţie pe care încerca să şi-o ascundă. Şi apoi, cu o voce demnă de profesorul de antropologie care face pe predicatorul însufleţit, a spus: Poate mi se strică, pentru că, atunci cînd plec la drum, accelerez pentru că mă simt liber. De obicei, deschid toate ferestrele. Vreau să simt vîntul în faţă. Parcă sînt un puşti în căutare de ceva nou.

Era evident că maşinile lui, care erau nişte rebuturi, nu mai erau în stare să prindă viteză şi el, pur şi simplu, le ardea niotoarele.

De la Salt Lake City Rodrigo se întorsese la Los Angeles cu autostopul. Desigur, ar fi putut să se ducă cu autostopul la New York, dar nu îi dăduse prin cap. Rodrigo părea să sufere de aceeaşi boală ca şi mine: o iubire pătimaşă şi inconştientă faţă de Los Angeles, pe care el însă o refuza cu orice preţ.

Altă dată, maşina îi era într-o stare mecanică excelentă. Ar fi putut face lejer tot drumul, dar Rodrigo nu părea deloc în dispoziţia necesară pentru a părăsi Los Angeles-ul. A condus pînâ la San Bemardino, unde s-a dus să vadă un film, *Cele zece porunci.* Acest film, din motive pe care numai Rodrigo le cunoştea, i-a provocat o nostalgie de neînvins pentru L.A. S-a

întors plîngînd şi mi-a spus cum nenorocitul ăsta de Los Angeles construise în jurul lui un zid care nu îi mai permitea să iasă. Soţia lui era încîntată că nu se dusese la New York, iar prietena lui, Melissa, era şi mai încîntată, deşi era şi puţin neplăcut surprinsă, pentru că a trebuit să îi înapoieze dicţionarele pe care el i le dăduse.

Ultima sa încercare disperată de a ajunge la New York cu avionul a fost şi mai dramatică pentru ca împrumutase bani de la prieteni ca să plătească biletul. Spunea că, în felul acesta, de vreme ce nu avea de gînd să înapoieze datoria, se asigura că nu o să se mai întoarcă.

I-am pus valiza în portbagaj şi am pornit amîndoi spre Aeroportul Burbank. El a spus că avionul nu pleca decît la ora şapte seara. Erau primele ore ale dupâ-amiezei şi aveam destul timp să mergem să vedem un film. Pe lîngâ asta, voia să mai vadă o dată Hollywood Boulevard, centrul vieţilor şi activităţilor noastre.

Am mers să vedem un film color. Era un film lung şi plictisitor care părea să îl fi captivat cu totul pe Rodrigo. Cînd am ieşit de la film, deja se întuneca. Am gonit cu maşina spre aeroport în mijlocul unui trafic infernal. Mi-a spus să nu o iau pe autostradă, ceea ce mi-a îngreunat teribil condusul, pentru că străzile erau pline de maşini. Avionul tocmai pleca cînd am ajuns noi la aeroport, picătura care a umplut paharul. Umil şi învins, Rodrigo s-a dus la casă pentru a arăta biletul şi a primit banii înapoi. Casierul şi-a notat numele lui Rodrigo şi i-a dat o chitanţă, spunîndu-i că banii îi vor fi trimişi în decurs de şase pînâ la douăsprezece sâptămîni din Tennessee, unde se aflau birourile de contabilitate ale liniei aeriene.

Ne-am întors la blocul în care locuiam amîndoi. De vreme ce nu îşi luase la revedere de la nimeni, de data asta, ca să nu se mai facă de rîs, nimeni nu băgase de seamă că mai încercase să plece încă o dată. Singurul neajuns era câ îşi vînduse maşina. M-a rugat să îl duc cu maşina la părinţii lui, pentru câ tatăl său avea de gînd să-i dea banii pe care el îi cheltuise cu biletul de avion. Tatăl lui fusese întotdeauna, atît cît puteam eu să mă uit înapoi în timp, omul care îl scosese pe Rodrigo din toate încurcăturile în care intrase. Sloganul tatălui lui Rodrigo era „Nu-ţi fie teamă, Rodrigo Senior e aici!" După ce Rodrigo i-a cerut un împrumut ca să-şi achite cealaltă datorie, tatăl său s-a uitat la el cu cea mai tristă privire pe care o văzusem vreodată. Era şi el în nişte încurcături financiare.

Punîndu-şi braţul în jurul umerilor fiului său, tatăl a spus:

- De data asta nu te pot ajuta, băiete. Acum ar trebui să-ți fie teamă, pentru că Rodrigo Senior nu mai este aici.

Doream cu disperare să mâ identific cu prietenul meu, să îi simt suferința ca pînă atunci, dar nu am putut. Nu m-am concentrat decît pe răspunsul tatălui. Sunase aşa de definitiv, încît m-am simțit electrizat.

L-am căutat avid pe don Juan. Am lăsat totul baltă în Los Angeles şi am făcut un drum pînă la Sonora. I-am spus despre starea ciudată în care intrasem din cauza prietenilor mei. Suspinînd cu remuşcare, i-am spus că începusem să îi judec.

- Nu te agita pentru nimicuri, mi-a zis don Juan calm. Ştii, deja, că o etapă serioasă din viata ta se apropie de sfîrşit, dar nici o epocă nu moare pînâ nu moare regele.

- Ce vrei să spui, don Juan?

- Tu eşti regele şi eşti exact ca prietenii tăi. Asta e adevărul care te înspăimîntâ. Pe de o parte, poți să accepți acest lucru ca pe un fapt, dar evident că nu poți să faci acest lucru. Pe de altă parte, poți să spui: „Nu sînt aşa, ca ei", repetîndu-ți că nu eşti ca ei. îți promit totuşi că va veni un moment cînd vei realiza că eşti exact Ia fel.

INEVITABILA ÎNTÎLNIRE

Era un lucru care mă tot chinuia: trebuia să răspund unei scrisori pe care o primisem, o scrisoare importantă, şi trebuia să răspund cu orice preț. Ceea ce mă împiedicase să scriu scrisoarea de răspuns era un amestec de indolență şi dorința profundă de a plăcea. Prietenul meu antropolog, datorită căruia îl cunoscusem pe don Juan, îmi scrisese o scrisoare în urmă cu vreo două luni. Mă întreba cum mai stau cu studiul şi mă îndemna să îi fac o vizită. Am scris trei scrisori lungi, dar cînd le-am recitit, mi s-au părut aşa de servile şi de lipsite de personalitate, încît le-am rupt. Nu îmi puteam exprima profunzimea recunoştinței şi a adevăratelor mele sentimente față de el. Mi-am motivat mie însumi întîrzierea printr-o hotărîre sinceră de a merge sâ-l văd pentru a-i spune personal ce fac eu cu don Juan, dar am tot amînat călătoria iminentă, pentru că nu eram prea sigur de ce făceam eu cu don Juan. Voiam ca într-o bună zi să-i arăt prietenului meu nişte rezultate concrete. Aşa însă, nu aveam la îndemînâ decît nişte începuturi vagi de studiu care lui nu i s-ar fi părut în nici un caz muncă de teren pentru un antropolog.

Într-o zi am aflat că a murit. Moartea lui mi-a provocat una dintre acele stări periculoase de depresie tăcută. Nu aveam nici o modalitate de a

exprima ceea ce simțeam, pentru că ce simțeam eu nu era bine formulat în mintea mea. Era un amestec de tristețe, deznădejde şi ură față de mine însumi pentru că nu îi răspunsesem la scrisoare, pentru că nu mersesem să îl văd.

La scurt timp după aceea, am mers să îl văd pe don Juan. Cînd am ajuns la el acasă, m-am aşezat pe una dintre cutiile acelea de pe terasa lui şi am încercat să-mi găsesc cuvintele care să nu sune gol şi care să exprime cel mai bine sentimentul meu de deznădejde provocat de moartea prietenului meu. Din motive necunoscute mie, don Juan cunoştea originea chinului meu şi motivul clar pentru care venisem să îl văd.

- Da, a rostit don Juan sec. Ştiu că prietenul tău, antropologul care te-a îndrumat să ajungi la mine, a murit. Nu contează cum, dar eu am ştiut exact momentul cînd el a murit. *Am văzut.*

Cuvintele lui m-au răscolit profund.

- Am văzut moartea venind spre el de mult timp. Chiar ți-am spus lucrul acesta, dar nu ai dat atenție cuvintelor mele. Sînt convins că nici măcar nu îți aminteşti.

Îmi aminteam fiecare cuvințel de-al său, dar în momentul în care îmi vorbise, nimic nu avusese sens pentru mine. Don Juan spusese că un eveniment profund legat de întîlnirea noastră, dar nu parte integrantă, era că el îl văzuse pe prietenul meu antropolog pe moarte.

- Am *văzut* moartea ca pe o forță exterioară care deja îl deschidea pe prietenul tău, mi-a spus el mie. Fiecare dintre noi are o fisură energetică, un punct energetic sensibil sub buric. Acel punct sensibil, pe care vrăjitorii îl numesc *despărțituri,* este închis atunci cînd omul este la apogeu.

Mi-a explicat că, în mod normal, tot ce poate să vadă un vrăjitor este o decolorare uşoară în strălucirea altfel alburie a sferei luminoase. Dar cînd un om e pe moarte, acea *despărfiturâ* devine chiar aparentă. Don Juan mă asigurase că despărțitura prietenului meu era foarte mare.

- Ce înseamnă toate astea, don Juan? l-am întrebat eu fără să mă gîndesc prea mult.

- înseamnă că e ceva legat de moarte, mi-a replicat el. Spiritul îmi arăta că ceva se apropia de sfîrşit. Am crezut la început că viața mea se apropia de sfîrşit şi am acceptat acest lucru cît de senin am putut. Mult mai tîrziu, mi-am dat seama că, de fapt, nu viața mea se apropia de sfîrşit, ci întreaga mea spiță.

Nu înțelegeam despre ce vorbea. Dar cum aş fi putut sâ iau în serios ce îmi spunea? în ce mă privea, cuvintele lui erau, în momentul cînd le rostea, ca orice altceva din viața mea: doar vorbărie.

- Chiar prietenul tău ți-a spus câ moare, deşi nu în cuvinte, a mai spus don Juan. Ți-ai dat seama de ce îți spune la fel de bine cum ți-ai dat seama de ce îți spuneam şi eu, dar, în ambele cazuri, ai ales sâ te faci câ nu înțelegi.

Nu aveam nici un comentariu. Eram copleşit de ce îmi spunea. Aş fi vrut sâ mă cufund în cutia pe care stăteam, să dispar, înghițit de pământ.

- Nu este vina ta că ocoleşti lucruri de genul ăsta, a continuat el. Aşa fac cei tineri. Ai atît de multe lucruri de făcut şi atîția oameni în jur. Şi nu eşti alert. Oricum nu ai învățat niciodată sâ fii alert.

În încercarea de a-mi apăra ultima redută a sinelui, adică în încercarea de a-i demonstra că eram un om vigilent, i-am atras atenția lui don Juan câ fusesem în situații de viață şi de moarte care ceruseră ca eu sâ fiu rapid şi vigilent. Nu era vorba despre faptul că îmi lipsea capacitatea de a fi alert, ci de faptul câ îmi lipsea simțul de orientare pentru a-mi fixa clar prioritățile. Aşa că orice lucru era ori important, ori neimportant pentru mine.

- A fi rapid nu înseamnă să fii atent, mi-a spus don Juan. Pentru vrăjitori, a fi alert înseamnă a fi conştient de textura vieții de zi cu zi care nu pare să aibă legătură cu interacțiunea momentului. în călătoria pe care ai făcut-o cu prietenul tău, înainte de a mă cunoaşte, ai observat doar detaliile care erau evidente. Nu ai observat cum îl absorbea moartea, deşi ceva din tine ştia lucrul ăsta.

Am început să protestez, să îi spun că nu era adevărat ceea ce spunea el.

- Nu te ascunde în spatele banalităților, mi-a spus el acuzator. Ridică-te! Chiar dacă doar pentru momentul cînd eşti cu mine, asumă-ți responsabilitatea. Pentru ceea ce ştii. Nu te pierde în textura nerelevantâ a lumii ce te înconjoară, care nu are nici o importanță pentru ce se întîmplă. Dacă nu te-ar fi preocupat propria persoana şi propriile probleme atît de mult, ai fi ştiut că aceea era ultima lui călătorie. Ai fi observat că îşi lichida conturile, mergînd sâ-i vadă pe cei care îl ajutaseră şi sâ-şi ia rămas-bun de la ei. Prietenul tău antropolog mi-a vorbit odată, a continuat don Juan. Mi-l aminteam atît de clar, încît nu am fost deloc surprins atunci cînd te-a adus la mine la stația de autobuz. Nu era omul pe care-l căutam eu, dar i-am urat tot binele din goliciunea mea de vrăjitor, din tăcerea mea de vrăjitor. Din acest

motiv, ştiu că în ultima sa călătorie le-a mulţumit oamenilor care au contat în viaţa lui.

I-am confirmat lui don Juan că avea atîta dreptate, că erau atîtea detalii de care fusesem conştient, dar că nu le dădusem nici o importanţă în acel moment. Unul dintre ele era extazul cu care prietenul meu privea peisajul din jurul nostru. Oprea maşina doar să privească, ore în şir, munţii din depărtare sau de lîngă rîu sau, pur şi simplu, să privească deşertul. Eu am catalogat acest gest al său ca pe sentimentalitatea stupidă a unui om de vîrstă mijlocie. Chiar am făcut nişte aluzii că bea cam mult. Mi-a spus că în situaţii-limită o băutură îi permite omului un moment de pace şi detaşare, un moment destul de lung pentru a savura ceva nerepetabil.

- Din acest motiv, călătoria a avut loc numai pentru ochii lui, a mai spus don Juan. Vrăjitorii fac astfel de călătorii şi într-o astfel de călătorie nimic altceva nu contează decît ceea ce pot absorbi ochii lor. Prietenul tău se descărca de tot ce era lipsit de importanţă.

I-am mărturisit lui don Juan că eu îndepărtasem ceea ce îmi spusese el despre prietenul meu care era pe moarte, pentru că, la un nivel necunoscut, ştiam că era adevărat.

- Vrăjitorii nu spun niciodată lucruri fără un motiv, a spus el. Sînt extrem de atent în legătură cu ce îţi spun ţie sau oricui altcuiva. Diferenţa dintre noi este că eu nu am timp şi mă port ca atare. Pe de altă parte, tu crezi că ai tot timpul din lume şi te porţi ca atare. Rezultatul final în ce priveşte comportamentele noastre individuale este că eu măsor tot ce fac şi spun, iar tu nu faci acest lucru deloc.

Am admis că are dreptate, dar l-am asigurat că tot ce spunea el nu îmi îndepărta nici chinul, nici tristeţea. Apoi mi-am exprimat într-un mod necontrolat fiecare nuanţă a sentimentelor mele confuze. I-am spus că nu aveam nevoie de sfaturi. Voiam doar să îmi prescrie o reţetă de vrăjitor ca să îmi oprească suferinţa. Credeam că mă interesa să obţin de la el un relaxant natural, un Valium organic, şi i-am spus acest lucru. Don Juan a dat din cap uimit.

- Ceri prea mult, a spus el. O să ajungi să ceri preparatul vreunui vrăjitor pentru a îndepărta tot ce te deranjează, fără nici un efort din partea ta - afară doar de acela de a înghiţi ce i se va prescrie. Cu cît va fi mai îngrozitor gustul, cu atîta vor fi mai bune rezultatele. Ăsta este motoul tău de vestic. Vrei rezultate - o licoare şi, gata, eşti vindecat. Vrăjitorii se raportează altfel la lucruri, a continuat don Juan. De vreme ce nu au timp de pierdut, ei se

dau cu totul situației care li se oferă. Chinul tău este rezultatul lipsei tale de seriozitate. Nu ai avut seriozitatea să îi mulțumeşti prietenului tău cum se cuvine. Acest lucru se întîmplâ cu fiecare dintre noi. Nu exprimăm niciodată ceea ce simțim şi, cînd ne hotărîm s-o facem, e prea tîrziu pentru că s-a scurs timpul. Nu numai prietenului tău i s-a scurs timpul. Şi ție ți s-a întîmplat acelaşi lucru. Ar fi trebuit să îi mulțumeşti din tot sufletul în Arizona. El s-a deranjat să te ia peste tot şi, fie că înțelegi sau nu, în autogara, el ți-a dat tot ce avea mai bun. Dar în momentul cînd ar fi trebuit să îi mulțumeşti, tu te-ai înfuriat pe el, el s-a purtat neplăcut cu tine, ce s-o fi întîmplat acolo. Şi, apoi, ai tot amînat să-l vezi. De fapt, ai amînat să Si mulțumeşti. Acum te-ai trezit cu o fantomă pe urmele tale. Nu o să mai poți niciodată să îi mulțumeşti.

Am înțeles importanța lucrurilor pe care mi le spunea. Niciodată nu văzusem faptele mele într-o asemenea lumină. De fapt, nu mulțumisem absolut niciodată, nimănui. Don Juan a mers şi mai departe cu explicația lui care mă rănea.

- Prietenul tău ştia că moare, a spus el. Ți-a scris o ultimă scrisoare ca să afle ce mai faci. Poate că, fără ca vreunul dintre voi să-şi dea seama, tu ai fost cel la care s-a gîndit în ultima clipă.

Greutatea cuvintelor lui don Juan era prea mare pentru mine. M-am prăbuşit. Simțeam că trebuia să mă întind. Mi se învîrtea capul. Poate era asfințitul. Făcusem marea greşeală să ajung la don Juan în ultimele ore ale după-amiezei. Soarele care apunea părea uimitor de strălucitor şi reflexele de pe munții de la est de casa lui don Juan erau aurii şi purpurii. Cerul nu avea nici urmă de nor. Nimic nu părea să se mişte. Părea că toată lumea se ascundea, dar prezența sa era copleşitoare. Liniştea deşertului din Sonora cădea ca un pumnal. îmi pătrundea pînă în adîncul oaselor. Voiam să plec, să mă urc în maşină şi să plec. Voiam să fiu în oraş, să mă pierd în zgomotul său.

- Eşti atins de *infinitate,* a spus don Juan cu o finalitate gravă. Ştiu acest lucru pentru că şi eu am fost în locul tău. Vrei să pleci, să te arunci în ceva uman, cald, contradictoriu, prostesc, ce contează? Vrei să uiți de moartea prietenului tău. Dar *infinitatea* nu te lasă. Vocea i se înmuie. Te-a prins în ghearele ei nemiloase.

- Ce mai pot să fac acum, don Juan? l-am întrebat eu.

- Singurul lucru pe care mai poți să-l faci este să păstrezi vie amintirea prietenului tău pentru tot restul vieții şi poate chiar dincolo de ea. în felul

acesta, vrăjitorii aduc mulţumiri pe care nu le mai pot exprima. Poţi crede că este ceva prostesc, dar este lucrul cel mai bun pe care-l pot face vrăjitorii.

Fără îndoială, propria mea tristeţe mă făcea să cred că don Juan cel atît de iute şi de plin de energie era trist. Am îndepărtat gîndul imediat. Nu putea fi adevărat.

-Tristeţea la vrăjitori nu este un lucru personal, a spus don Juan, pătrunzînd din nou în gîndurile mele. Nu este chiar tristeţe. Este un val de energie care vine din adîncul cosmosului şi care îi loveşte pe vrăjitori cînd aceştia sînt receptivi, cînd sînt ca un radiou, gata să prindă undele radio. Vrăjitorii din timpurile străvechi, care ne-au transmis întrega structură a vrăjitoriei, credeau că există tristeţe în univers, aşa cum există lumină sau finalitate, şi că această forţă perenă acţionează în principal asupra vrăjitorilor, pentru că ei nu mai au scuturi de protecţie. Ei nu se pot ascunde în spatele prietenilor sau al studiilor. Ei nu se pot ascunde în spatele iubirii, al urii, al fericirii sau al mizeriei. Ei nu se pot ascunde în spatele a nimic. în capul vrăjitorilor tristeţea este ceva abstract, a continuat don Juan. Tristeţea nu vine la ei din dorinţa de a avea ceva, din lipsa a ceva sau din importanţa de sine. Tristeţea nu vine din *mine.* Ea vine din *infinitate.* Tristeţea pe care o simţi pentru faptul că nu i-ai mulţumit prietenului tău vine din această direcţie, învăţătorul meu, nagualul Julian, a continuat el, era un actor extraordinar. Lucrase, de altfel, ca actor profesionist la un teatru. Avea o poveste favorită pe care obişnuia să o spună în orele sale de teatru. Obişnuia să mă înnebunească cu această poveste. Spunea că este o poveste pentru războinicii care, deşi aveau totul, erau răniţi de tristeţea universală. întotdeauna m-am gîndit că spunea acea poveste pentru mine, personal.

Don Juan îl parafrază apoi pe învăţătorul său, spunîndu-mi că povestea se referea la un om care suferea de melancolie profundă. Omul s-a dus să-i vadă pe cei mai buni doctori ai zilei şi nici unul nu a reuşit să-l ajute. în final, a ajuns la biroul unui doctor de elită, un vindecător de suflete. Doctorul i-a sugerat pacientului său că era posibil ca el să-şi găsească liniştea şi sfîrşitul melancoliei în iubire. Omul i-a răspuns că dragostea nu era o problemă pentru el şi că, probabil, era iubit ca nimeni altul din lume. Următoarea sugestie a doctorului a fost ca el să plece, să vadă alte părţi ale lumii. Omul i-a răspuns că, fără exagerare, fusese în toate colţurile lumii. Doctorul i-a sugerat hobbiuri ca artele, sportul etc. Omul i-a răspuns la fiecare sugestie la fel: făcuse deja acel lucru şi nu căpătase alinare. Doctorul s-a gîndit, apoi, că poate omul acesta era un mincinos de nevindecat. Nu

putea să fi făcut toate acele lucruri, după cum spunea el. Dar, fiind un bun vindecător, doctorul a avut o ultimă idee: „Ah, a exclamat el. Am soluția perfectă pentru dumneavoastră, domnule. Trebuie să mergeți să vedeți spectacolul celui mai bun actor al timpului nostru. O să vă farmece pînă într-atît, încît veți uita de orice urmă de melancolie. Trebuie să mergeți sâ-l vedeți pe Marele Garrick." Don Juan a spus, apoi, că omul s-a uitat la doctor cu cea mai trista privire pe care şi-o poate imagina cineva şi i-a spus: „Doctore, dacă acesta este lucrul pe care mi-l recomandați dumneavoastră, sînt un om pierdut. Nu am leac. Eu sînt Marele Garrick."

PUNCTUL DE RUPTURĂ

Don Juan definea *tăcerea interioară* ca pe o stare aparte în care gîndurile erau anulate şi ființa putea să trăiască la un alt nivel decît acela al conştientizării de zi cu zi. Subli-nie că *tăcerea interioară* însemna suspendarea *dialogului interior* - tovarăşul gîndurilor de fiecare clipă - fiind o stare de tăcere profundă.

- Vechii vrăjitori, spuse don Juan, îi spuneau *tăcere interioară* pentru că este o stare în care percepția nu depinde de simțuri. Ceea ce funcționează în momentul *tăcerii interioare* este o altă capacitate a omului, cea care îl face o ființă magică, exact acea capacitate care a fost îndepărtată, nu de către om, ci de către o influență exterioară.

- Care este acea influență exterioară care alterează dimensiunea magică a omului? l-am întrebat eu.

- Despre acest lucru vom vorbi mai tîrziu, nu acum, a replicat don Juan, deşi este, într-adevăr, cel mai important aspect al vrăjitoriei şamanilor din vechiul Mexic. *Tăcerea interioară,* a continuat el, este poziția din care pleacă totul în vrăjitorie. Cu alte cuvinte, tot ceea ce facem conduce spre acea stare care, ca orice altceva din lumea vrăjitorilor, nu se descoperă decît dacă o forță gigantică ne provoacă.

Don Juan a spus că vrăjitorii Mexicului străvechi născoceau tot felul de modalități pentru a se zgudui din temelii pe ei înşişi sau pe alți vrăjitori pentru a ajunge la acea stare după care tînjeau şi care era *tăcerea interioară.* Se gîndeau la cele mai ciudate acte, precum săritul în cascade sau petrecutul nopților, atîrnați, cu susul în jos, de creanga de sus a unui copac, ca fiind punctele-cheie care induceau starea de *tăcere interioară.*

După ce îmi vorbi despre raționamentul vrăjitorilor din Mexicul străvechi, don Juan spuse în mod categoric că *tăcerea interioară* era ceva ce se acumula. în ce mă privea, don Juan se străduia să mă ghideze spre a-mi

construi un miez de *tăcere interioară* în mine însumi, pentru ca, apoi, să adaug la acest miez, secundă cu secundă, de fiecare dată cînd lucram în acest sens. El mi-a explicat că vrăjitorii străvechiului Mexic au descoperit că, în funcție de timp, fiecare om are un prag diferit al *tăcerii interioare,* aceasta însemnînd că *tăcerea interioară* trebuie păstrată de fiecare dintre noi atît cît este nevoie înainte ca ea să se activeze.

- Şi care moment este considerat de vrăjitori ca fiind semnul că *tăcerea interioară* s-a activat, don Juan? l-am întrebat eu.

- *Tăcerea interioară* funcționează din momentul în care începi să o acumulezi în tine, mi-a replicat el. Ceea ce căutau vechii vrăjitori era punctul final şi dramatic în care omul atinge acel prag individual al tăcerii. Unii vrăjitori talentați au nevoie doar de cîteva minute de tăcere pentru a atinge acest scop atît de mult dorit. Alții, mai puțin talentați, au nevoie de perioade lungi pentru a ajunge la rezultatul dorit, chiar de mai mult de o oră de linişte totală. Rezultatul dorit este ceea ce vechii vrăjitori numeau *oprirea lumii,* momentul în care tot ce este în jurul nostru încetează să mai fie ce a fost pînă atunci. Acesta este momentul cînd vrăjitorii revin la adevărata stare a omului, a continuat don Juan. Vechii vrăjitori îi spuneau şi *libertate totală.* Este momentul în care omul-sclav devine omul-ființa liberă, capabilă de o percepție absolut extraordinară care provoacă imaginația noastră simplă.

Don Juan m-a asigurat că *tăcerea interioară* este calea care duce la o adevărată suspendare a judecății - la un moment cînd informația senzorială care emană din univers încetează să mai fie interpretată de simțuri: un moment cînd cunoaşterea încetează să mai fie forța care, prin repetiție şi folosire, decide natura lumii.

- Vrăjitorii au nevoie de *un punct de ruptură* pentru ca acțiunea *tăcerii interioare* să se declanşeze, a spus don Juan. Punctul de ruptură este ca mortarul pe care zidarul îl pune între cărămizi. Doar atunci cînd mortarul se întăreşte devin şi cărămizile o structură.

Încă de la începutul relației noastre, don Juan îmi tot vorbise despre valoarea şi necesitatea *tăcerii interioare.* Am făcut tot ce am putut pentru a acumula *tăcerea interioară* secundă cu secundă. Nu aveam nici o modalitate de a măsura efectul acestei acumulări şi nu aveam nici vreo modalitate de a judeca dacă ajunsesem sau nu la vreun prag. Eu doar țînteam încăpățînat şi persistent spre a acumula această *tăcere interioară,* nu

doar pentru a-l mulțumi pe don Juan, dar pentru că actul de acumulare a tăcerii devenise o provocare în sine.

Într-o zi, don Juan şi cu mine ne plimbam prin piața principală din Hermossilo. Erau primele ore ale după-amiezei unei zile înnorate. Căldura era uscată şi era chiar plăcut. Foarte mulți oameni se plimbau. Se aflau şi magazine în jurul pieței. Fusesem la Hermosillo de multe ori şi totuşi nu văzusem niciodată magazinele. Ştiam că sînt acolo, dar prezența lor nu era ceva de care să fi fost conştient. Nu aş fi putut face o hartă a acelei piețe nici dacă viața mea ar fi depins de acest act. în acea zi, pe cînd mă plimbam cu don Juan, încercam să localizez şi să identific magazinele. Căutam ceva care să mă ajute să-mi amintesc mai tîrziu această localizare.

- După cum ți-am spus de nenumărate ori pînă acum, a început don Juan, trezindu-mâ din reveria mea, orice vrăjitor fie că e bărbat, fie că este femeie ajunge mai devreme sau mai tîrziu la *un punct de ruptură.*

- Vrei să spui că au o cădere nervoasă sau aşa ceva? am întrebat eu.

- Nu, nu, a spus el, rîzînd. Căderi nervoase au persoanele care se simt bine cu ele însele. Vrăjitorii nu sînt persoane. Ce vreau să spun este că, la un moment dat, continuitatea vieții lor trebuie să înceteze pentru ca *tăcerea interioara* să se instaleze şi să devină o parte activă a structurii lor interioare. Este foarte, foarte important, a continuat don Juan ca tu însuți să ajungi la acel *punct de ruptură* sau ca tu sâ-l creezi artificial şi inteligent.

- Ce vrei să spui, don Juan? am întrebat eu, prins fiind de raționamentul său fascinant.

-*Punctul* tău *de ruptură,* a spus el, constă în a-ți întrerupe viața, aşa cum ți-o ştii tu. Ai făcut tot ce ți-am spus, conştiincios şi atent. Dacă ai talent, nu o arăți. Acesta pare a fi stilul tău. Nu eşti încet, dar pari a fi. Eşti foarte sigur pe tine însuți, dar te porți de parcă nu ai fi deloc. Nu eşti timid, dar te porți de parcă ți-ar fi teamă de oameni. Tot ce faci tu duce la o singură concluzie: ai nevoie să o rupi cu stilul ăsta de viață într-un mod nemilos.

- Dar în ce fel, don Juan? Ce vrei să spui? am întrebat eu, sincer panicat.

- Cred că totul se reduce la un singur lucru, a spus el. Trebuie să-ți părăseşti prietenii. Trebuie să îi părăseşti pentru totdeauna. Nu este posibil să mergi pe această cale a luptătorilor dacă îți cari şi istoria personală cu tine şi dacă nu renunți la modul tău de viață de pînă acum, eu nu voi mai putea să-ți fiu învățător.

- Hai, don Juan, am spus eu, trebuie să iau taurul de coarne. Ceri mult prea mult de la mine. Ca să fiu sincer cu tine, nu cred că pot face acest

lucru. Prietenii mei sînt familia mea, punctele mele de referință.

- Exact, exact, a remarcat el. Ei sînt punctele tale de referință. Deci, trebuie să dispară. Vrăjitorii nu au decît un singur punct de referință: *infinitatea.*

- Dar cum vrei să procedez, don Juan? l-am întrebat eu pe un ton plîngăreț. Ceea ce-mi cerea el mă făcea aproape să mă sui pe pereți.

- Trebuie doar să pleci, mi-a spus el foarte pragmatic. Pleacă în orice mod poți tu.

- Dar unde? l-am întrebat eu.

- Recomandarea mea este să închiriezi o cameră într-unui dintre hotelurile acelea ieftine pe care le ştii tu, a spus el. Cu cît e mai urît locul, cu atît mai bine. Dacă în cameră vor fi un covor verde, decolorat, nişte perdele de un verde decolorat şi pereți tot de un verde decolorat, va fi cu atît mai bine - cam ca hotelul pe care ți le-am arătat eu cîndva în Los Angeles.

Am început să rid nervos, amintindu-mi de o perioadă cînd treceam cu maşina cu don Juan prin partea industrială a Los Angeles-ului, unde nu erau decît depozite şi hoteluri dărăpănate pentru oameni în trecere. Unul dintre acele hoteluri i-a atras atenția lui don Juan în mod special datorită numelui său bombastic, „Eduard al VJJ-lea". Ne-am oprit vizavi de el ca să-l privim puțin.

- Hotelul de acolo, mi-a spus don Juan, arătînd spre el, este pentru mine reprezentarea perfectă a vieții pe pămînt pentru persoana obişnuită. Dacă eşti un norocos sau un dur vei primi o cameră cu vedere la stradă, unde vei vedea această paradă nesfîrşită a mizeriei umane. Dacă nu eşti atît de norocos sau atît de dur, vei primi o cameră pe interior, cu ferestre ce dau spre cealaltă clădire. Gîndeşte-te că ai putea să-ți petreci viața sfîşiat între cele doua privelişti, invidiindu-i pe cei care au vedere la stradă, dacă tu stai pe interior, sau invidiindu-i pe cei care au vedere spre cealaltă clădire, dacă fereastra ta dă spre stradă şi ai obosit să priveşti afară.

Metafora lui don Juan m-a tulburat foarte tare, pentru că înțelesesem foarte bine ce voia să spună.

Acum, confruntat cu posibilitatea de a închiria o cameră într-un hotel comparabil cu „Eduard al VH-lea", nu ştiam ce să spun sau încotro să mă îndrept.

- Ce vrei să fac eu acolo, don Juan? l-am întrebat eu.

- Vrăjitorul foloseşte un astfel de loc pentru a muri acolo, spuse el, uitîndu-se la mine fără să clipească. Niciodată în viața ta nu ai fost singur.

Acum este momentul să trăieşti această experienţă. Vei rămîne în camera aceea pînă vei muri.

Ceea ce îmi cerea el m-a speriat, făcîndu-mă, în acelaşi timp, să rid.

- Nu că aş avea de gînd să o fac, don Juan, am spus eu, dar care ar fi criteriile după care aş înţelege că am murit? Asta, bineînţeles, dacă nu îmi ceri să mor fizic.

- Nu, nu vreau ca trupul tău să moară în sens fizic, mi-a spus el. Vreau ca persoana ta să moară. Persoana şi trupul tău sînt două chestiuni complet diferite. în esenţă, persoana ta are foarte puţin de-a face cu trupul tău. Persoana ta este mintea ta si, crede-mâ, mintea ta nu este, de fapt, a ta.

- Ce sînt cuvintele astea fără sens, don Juan, că mintea mea nu este a mea? m-am auzit întrebînd cu o nuanţă de nervozitate în glas.

- O să-ţi spun eu într-o zi, dar nu atît timp cît eşti influenţat de prietenii tăi. Modul în care un vrăjitor îşi dă seama că a murit, a continuat el, este că pentru el nu mai contează dacă este singur sau cu altcineva. Ziua în care nu mai tînjeşti după prietenii tăi, pe care îi foloseşti ca pe nişte scuturi, este ziua în care persoana ta a murit. Te interesează să intri in joc?

- Nu pot să fac asta, don Juan, am spus eu. Nu are nici un sens să te mint. Nu îmi pot părăsi prietenii.

- Este în regulă, mi-a spus el perfect calm. Cuvintele mele nu păreau sâ-l fi afectat deloc. Nu voi mai putea să-ţi vorbesc, dar, să spunem că, în timpul cînd am fost împreună, ai învăţat foarte mult. Ai învăţat lucruri care te vor face foarte puternic, indiferent că te vei întoarce sau te vei îndepărta.

M-a bătut pe spate cu palma şi apoi mi-a spus la revedere. S-a întors şi, apoi, pur şi simplu a dispărut printre oamenii din piaţă, de parcă s-ar fi contopit cu ei. Pentru un moment, am avut sentimentul ciudat că oamenii din piaţă erau ca o perdea pe care el o dăduse la o parte pentru a dispărea apoi în spatele ei. Sfîrşitul venise aşa cum se întîmpla totul în lumea lui don Juan: rapid şi imprevizibil. Deodată, m-am trezit în mijlocul unei mari suferinţe, fără să ştiu măcar cum ajunsesem aici.

Ar fi trebuit să fiu zdrobit. Dar nu eram. Nu ştiu de ce, dar simţeam că plutesc. Mă minunam de cît de uşor se terminase totul. Don Juan era, într-adevăr, un om foarte elegant. Nu fusese nimic de genul acuzaţiilor, mîniei etc, absolut nimic. M-am urcat în maşină şi am pornit la drum, fericit ca o ciocîrlie. Eram vesel şi plin de energie. Ce extraordinar că totul se terminase atît de rapid, mă gîndeam, atît de lipsit de durere!

Călătoria mea spre casă a fost lipsită de evenimente. Odată ajuns în Los Angeles, în mediul meu familiar, mi-am dat seama cît de multă energie cîştigasem din ultima mea întrevedere cu don Juan. Eram foarte fericit, foarte relaxat şi mi-am reluat ceea ce consideram eu a fi viaţa mea obişnuită cu un zel reînnoit. Toate problemele pe care le avusesem cu prietenii mei, tot ce conştientizasem eu în legătură cu ele şi tot ce îi spusesem lui don Juan în legătură cu ele erau complet uitate. Era de parcă cineva ştersese complet toate aceste probleme din mintea mea. De cîteva ori m-am minunat de uşurinţa cu care uitasem ceva atît de plin de sens şi de modul absolut în care uitasem.

Totul s-a petrecut după cum mă aşteptasem. Un singur lucru discordant în noua mea viaţă de tip vechi: mi-l aminteam perfect pe don Juan spunîndu-mi că plecarea mea din lumea vrăjitorilor era ceva pur academic şi că mă voi întoarce. îmi amintisem şi îmi notasem fiecare cuvînt din dialogul nostru. Conform raţionamentului şi memoriei mele obişnuite şi liniare, don Juan nu îmi spusese niciodată acele cuvinte. Cum de îmi puteam aminti lucruri care nu se întîmplaseră niciodată? M-am tot gîndit la asta fără nici un folos. Falsa mea aminitire era destul de ciudată ca să devină un caz, dar m-am decis că nu avea nici un sens să îi acord atîta importanţă. în ceea ce mă privea, nu mai aveam nici o tangenţă cu mediul lui don Juan.

Urmînd sugestiile lui don Juan cu privire la comportamentul meu faţă de cei care mă ajutaseră într-un fel sau altul, luasem o decizie neobişnuită pentru mine: aceea de a-i onora şi de a le mulţumi tuturor prietenilor mei, înainte de a fi prea tîrziu. Rodrigo Cummings era unul dintre aceştia. Totuşi, un incident ce-l implica pe Rodrigo mi-a dezechilibrat şi, în Final, mi-a distrus toată paradigma.

Atitudinea mea faţă de el s-a schimbat fundamental cînd mi-am înfrînt dorinţa de a fi în competiţie cu el. Mi-am dat seama că era cel mai uşor lucru din lume pentru mine să mă identific cu Rodrigo. De fapt, eram exact la fel ca el, dar nu am ştiut acest lucru pînă nu am încetat să mai concurez cu el. Apoi, adevărul a ieşit la iveală pentru mine cu o vioiciune înnebunitoare. Una dintre dorinţele cele mai fierbinţi ale lui Rodrigo era aceea de a-şi termina facultatea. în fiecare semestru se înscria şi frecventa numărul maxim de cursuri care era admis. Apoi, pe măsură ce semestrul se scurgea, renunţa la cîte unul. Cîteodată, renunţa la şcoală complet. Uneori, urma un curs structurat în trei părţi pînă la sfîrşit.

În timpul ultimului său semestru, a continuat să meargă la un curs de sociologie pentru că îi plăcea. Se apropia examenul final. Mi-a spus că avea trei săptămîni la dispoziție pentru studiu şi pentru a citi textele pentru examen. Mi-a mărturisit că avea un timp exagerat de lung pentru a citi doar şase sute de pagini. Se considera un cititor extrem de rapid, cu un nivel foarte mare de a înmagazina cunoştințele. în opinia sa, avea o memorie fotografică de aproape sută la sută.

Credea că are o groază de timp înainte de examen, aşa că mi-a cerut să-l ajut să îşi reutileze maşina ca să poată să arunce hîrtii. Voia să scoată uşa dreaptă pentru a arunca hîrtia prin acea deschizătură cu mîna dreaptă în loc să o arunce peste capotă cu mîna stîngă. I-am atras atenția că era stîngaci, la care mi-a replicat că, printre alte abilități pe care le avea şi pe care nici unul dintre prietenii noştri nu le observaseră, era şi aceea că era ambidextru. Avea dreptate: nici eu nu sesizasem acest lucru. După ce l-am ajutat să scoată uşa, s-a decis să scoată căptuşeala acoperişului, care era foarte uzată. A spus, apoi, că maşina lui era într-o stare mecanică excelentă şi că o va duce la Tijuana, în Mexic (îi spusese TJ, ca orice nativ din Los Angeles care se respectă), pentru a-i schimba caroseria în schimbul a cîțiva dolari.

- Ne-ar prinde bine o excursie, a spus el cu bucurie. Chiar a ales cîțiva prieteni pe care i-ar fi plăcut să îi ia în această călătorie. Sînt convins că în TJ o să mergi să cauți cărți vechi, pentru că eşti un prostănac. Noi, ceilalți, o să mergem într-un bordel. Ştiu eu cîteva.

Ne-a luat o săptămînă să scoatem stratul protector al acoperişului şi să punem nisip peste suprafața de metal, pentru a o pregăti pentru noua căptuşeală. Rodrigo mai avea două săptămîni pentru studiu, dar tot i se părea că e prea mult. Atunci m-a antrenat şi pe mine în zugrâvitul apartamentului şi în reparatul podelelor. Ne-a luat peste o săptâmînâ sâ-l zugrăvim şi să şlefuim podelele din lemn tare. Nu a vrut să zugrăvim tapetul dintr-o cameră. A trebuit să închiriem o maşină cu care să scoatem tapetul aplicînd vapori de aer peste el. Bineînțeles că nici eu, nici Rodrigo nu ştiam cum să folosim maşina corect, aşa că am făcut o treabă de mîntuialâ. A trebuit să dăm pe deasupra cu un amestec de ipsos şi de alte substanțe care fac suprafața peretelui dreaptă şi fină.

După toată această muncă, lui Rodrigo i-au mai rămas doar două zile ca să înghită şase sute de pagini. Atunci a plonjat într-un maraton al citítului de douăzeci şi patru de ore cu ajutorul medicamentelor. Rodrigo s-a dus apoi la

şcoală în ziua examenului, s-a aşezat în bancă şi a luat foaia cu întrebări cu mai multe variante de răspuns.

Ce nu a făcut însă a fost să stea treaz ca să dea examenul. Corpul i-a căzut în față şi capul a lovit banca cu o lovitură îngrozitoare. Examenul a trebuit să fie suspendat cîteva ore. Profesorul de sociologie a avut un acces de isterie şi la fel au Pățit şi studenții care stăteau în jurul lui Rodrigo. Corpul îi era țeapăn şi rece ca gheața. Toți se aşteptau la ce era mai rău: se gîndeau că a murit din cauza unui atac de cord. Au fost chemați paramedicii să-l ia. După un examen sumar, paramedicii au spus că Rodrigo dormea profund şi l-au dus la spital pentru a îndepărta efectul amfetaminelor.

Mă regăseam atît de mult în Rodrigo Cummings, încît întîmplarea m-a îngrozit. Eram exact la fel. Asemănarea dintre noi mi-a devenit insuportabilă. într-un act pe care-l consideram de un nihilism total şi suicidal, am închiriat o cameră într-un hotel dărăpănat din Hollywood.

Covoarele erau verzi şi aveau arsuri de țigară care fuseseră stinse fără milă înainte să se transforme în flăcări. Camera mai avea perdele verzi şi pereți de un verde şters. Firma strălucitoare a hotelului lumina toată noaptea prin geam.

Am sfîrşit prin a face exact ce îmi ceruse don Juan, dar pe ocolite. Nu am făcut asta ca să îndeplinesc ceea ce îmi ceruse don Juan sau cu intenția de a ne împăca. Şi chiar am stat în acel hotel luni în şir, pînă cînd persoana mea, exact după cum spusese don Juan, a murit, pînă cînd, într-adevăr, nu a mai contat pentru mine dacă eram singur sau eram cu cineva.

După ce am plecat de la hotel, am mers să locuiesc de unul singur lîngă şcoală. Mi-am continuat studiile de antropologie, pe care, de altfel, nu le întrerupsesem niciodată, şi am început o afacere foarte profitabilă cu o parteneră, o doamnă în vîrstă. Totul părea perfect, în ordine, pînă într-o bună zi cînd mi-am dat seama, de parcă primisem o lovitură în cap, că aveam să-mi petrec restul vieții fâcîndu-mi griji în legătură cu noua mea afacere sau cu alegerea dintre a fi un om de studiu sau un om de afaceri sau fâcîndu-mi griji în legătură cu excentricitățile partenerei mele de afaceri. O disperare profundă a cuprins adîncurile ființei mele. Pentru prima dată în viața mea, în ciuda tuturor lucrurilor pe care le făcusem sau le văzusem, nu mai aveam nici o modalitate de a scăpa. Eram complet pierdut. Am început foarte serios să cochetez cu ideea de a găsi cel mai pragmatic şi mai nedureros mod de a-mi sfîrşi zilele.

Într-o dimineață, m-a sculat un ciocănit lung şi puternic. Credeam că este proprietara şi eram absolut convins că, dacă nu răspundeam, o să intre peste mine cu cheia ei. Am deschis uşa şi l-am găsit pe don Juan! Eram aşa de surprins, încît nu am putut scoate nici un cuvînt. M-am tot bîlbîit, incapabil fiind să spun ceva. Voiam să îi sărut mina şi să îngenunchez în fața lui. Don Juan a intrat şi s-a aşezat comod pe marginea patului.

- Am venit pînă la Los Angeles doar ca să te văd pe tine, a spus el.

Voiam să îl duc să ia micul dejun, dar spunea că îl aşteptau multe lucruri de rezolvat şi că avea doar un minut să-mi vorbească. I-am vorbit rapid despre experiența mea cu hotelul. Prezența lui crease aşa o dezordine în mintea mea, că nu m-am gîndit nici o secundă să-l întreb cum de mă găsise. I-am spus cît de râu îmi părea pentru ce spusesem în Hermosillo.

- Nu trebuie să îți ceri scuze, m-a liniştit el. Toți facem la fel. Şi eu am fugit din lumea vrăjitorilor o dată şi aproape că a trebuit să mor ca să realizez prostia mea. Important este să ajungi la acel *punct de ruptură* în orice mod şi exact asta ai făcut tu. *Tăcerea interioară* devine ceva real pentru tine. Iată de ce mă aflu acum în fața ta, vorbind cu tine. înțelegi?

Credeam că înțeleg ce vrea să spună. Credeam că intuise sau citise, aşa cum citea el lucrurile dintr-o privire, că eram pe punctul de a-mi pierde mințile şi că venise să mâ ajute.

- Nu ai nici un pic de timp de pierdut, a spus el. Trebuie să renunți la afacerea ta într-o oră pentru că numai o oră îmi permit să aştept - nu pentru că nu vreau să aştept, dar pentru că *infinitatea* mă presează nemilos. Să spunem că *infinitatea* îți dă o oră ca să te anulezi. Pentru *infinitate,* singurul lucru care contează pentru un războinic este libertatea. Orice altceva este nepermis. Poți să renunți la tot într-o oră?

Nu a trebuit sâ-l asigur că puteam. Ştiam că trebuie s-o fac. Don Juan mi-a spus că, o dată ce reuşesc să îmi închei toate socotelile, el mă va aştepta într-o piață dintr-un orăşel din Mexic. Gîndindu-mă doar la cum să-mi închei afacerea, nu am fost atent la ce spunea. El a repetat şi, bineînțeles, am crezut că glumeşte.

- Cum să ajung în acel orăşel, don Juan? Vrei să vin cu maşina, cu avionul? am întrebat eu.

- Mai întîi, termină cu afacerea, mi-a poruncit el. Apoi, o să vină şi soluția. Dar, ține minte, nu te voi aştepta decît o oră.

A plecat şi eu m-am apucat înfrigurat să îmi închei socotelile. Bineînțeles că mi-a luat mai mult de o oră, dar nu m-am oprit să mă gîndesc

la asta deoarece, o dată ce m-am apucat de încheierea conturilor, am pierdut socoteala. Doar cînd am terminat m-a izbit şi gîndul că eşuasem total. Nu mai aveam o afacere şi nu aveam nici un fel de posibilitate de a-l găsi pe don Juan.

M-am dus să mă întind, căutînd singura consolare la care mă puteam gîndi: liniştea, tăcerea. Pentru a uşura sosirea *tăcerii interioare,* don Juan mă învăţase cum să stau în pat, cu genunchii îndoiţi şi călcîiele atingîndu-se, cu mîinile ţinînd picioarele împreună prin susţinerea gleznelor. Don Juan îmi dăduse un cîrlig pe care-l ţineam întotdeauna la îndemînâ oriunde mergeam. Avea o lungime cam de treizeci şi cinci de centimetri, puţind să îmi susţină greutatea mîinii dacă mă sprijineam şi puneam cîrligul pe podea între picioare, punînd, apoi, celălalt capăt, care era îmbrăcat, pe mijlocul frunţii mele. De fiecare dată cînd adoptam această poziţie, adormeam profund in cîteva secunde.

Probabil că adormisem în felul acesta pentru că am visat că eram în orăşelul mexican unde spusese don Juan că o să mă aştepte. întotdeauna mă intrigase acest orăşel. Piaţa era deschisă o dată pe sâptămînâ şi fermierii care locuiau în zonă îşi aduceau produsele acolo ca să le vîndă. Ce mă fascina cel mai tare în legătură cu acest orăşel era drumul pavat care ducea spre el. Chiar la intrarea în orăşel, drumul mergea peste o colină abruptă. De multe ori stătusem pe o bancă de lîngă un loc unde se vindea brînză şi mă uitasem la acea colină. Vedeam oameni care veneau în orăşel, cu măgarii încărcaţi de marfă, dar la început nu le vedeam decît capetele; pe măsură ce înaintau, vedeam mai mult din corpurile lor, pînâ în momentul în care ajungeau în vîrful colinei şi le vedeam corpul în întregime, întotdeauna mi se părea că ies din pâmînt fie încet, fie rapid, în funcţie de viteza cu care mergeau. în visul meu, don Juan stătea lîngâ standul de brînză. M-am apropiat de el:

- Ai reuşit prin *tăcerea interioară,* mi-a spus el, bătîndu-mă pe spate. Ai ajuns la *punctul de ruptură.* La un moment dat, începusem să îmi pierd speranţa. Dar am tot stat pe aici, ştiind că o să reuşeşti.

În acel vis, am mers să ne plimbăm. Eram mai fericit ca niciodată. Visul era aşa de viu, atît de înspâimîntător de real, că nu m-am mai îndoit că rezolvasem problema, chiar dacă se întîmplase doar în vis.

Don Juan a început să rida, dînd din cap. îmi citise gîndu-rile, fără îndoială:

- Nu eşti în vis, mi-a spus el, dar cine sînt eu ca să îți spun asta ție? Vei şti tu însuți într-o bună zi că din *tăcerea interioară* nu se nasc vise, pentru că vei alege să ştii acest lucru.

MĂSURA CUNOAŞTERII

Sfîrşitul unei epoci era pentru don Juan o descriere exactă a unui proces prin care trec şamanii atunci cînd descompun structura lumii pe care o ştiu pentru a o înlocui cu un alt mod de înțelegere a lumii din jurul lor. în calitate de învățător, don Juan Matus s-a străduit, din primul moment cînd ne-am întîlnit, să mă introducă în *lumea cognitivă* a şamanilor Mexicului străvechi. Termenul de „cunoaştere" era pentru mine în acea perioadă o sursă de mare conflict. Eu îl înțelegeam drept procesul prin care noi recunoaştem lumea din jurul nostru. Anumite lucruri se înscriu în perimetrul acestui proces şi sînt uşor de recunoscut de către noi. Altele, nu, râmînînd astfel ca nişte ciudățenii, ca nişte lucruri pentru care nu avem o înțelegere adecvată.

Don Juan a susținut, încă de la începutul relației noastre, că lumea vrăjitorilor străvechiului Mexic era diferită de a noastră, dar nu într-un mod îngust, ci prin modul în care se desfăşura procesul cunoaşterii. El spunea că în lumea noastră cunoaşterea noastră cere interpretarea informației care ține de simțuri. Mai spunea că universul este compus dintr-un număr infinit de cîmpuri energetice care există în macrounivers ca nişte fibre luminoase. Acestea acționează asupra omului ca un organism. Răspunsul organismului este acela de a transforma acele cîmpuri energetice în informație senzorială. Informația senzorială este apoi interpretată şi această interpretare devine *sistemul* nostru *cognitiv.*

*Î*nțelegerea mea în ceea ce priveşte cunoaşterea m-a forțat să cred că este vorba despre un proces universal, aşa cum limbajul este un proces universal. Există o sintaxă diferită pentru fiecare limbă, după cum trebuie să existe un aranjament uşor diferit pentru fiecare sistem de interpretare din lume.

Totuşi, afirmația lui don Juan cum că şamanii Mexicului străvechi aveau un alt *sistem cognitiv* era pentru mine echivalentă cu a spune că aveau un alt mod de a comunica şi acesta nu avea nimic în comun cu limba. Ceea ce doream într-un mod disperat ca el să-mi spună era faptul că sistemul lor cognitiv diferit era echivalentul unei alte limbi, care era totuşi o limbă. „Sfîrşitul unei ere" însemna pentru don Juan că fragmentele unei cunoaşteri depline începeau să devină o unitate. Părțile cunoaşterii mele normale, oricît

de plăcute sau satisfăcătoare ar fi fost, începeau să dispară. Grav moment în viața unui bărbat!

Poate că partea cea mai dragă mie era viața mea academică. Tot ce o amenința reprezenta o amenințare directă la adresa esenței ființei mele, mai ales dacă atacul era mascat, neobservat. Asta se întîmplase cu un profesor în care îmi pusesem eu toată nădejdea, profesorul Lorca.

Mă înscrisesem la cursul profesorului Lorca despre cunoaştere pentru că îmi fusese recomandat ca unul dintre cei mai inteligenți profesori universitari în viață. Profesorul Lorca era, mai degrabă, frumos, cu un păr blond, atent pieptănat pe o parte. Avea o frunte fină, fără riduri, dînd impresia că nu îşi făcuse niciodată griji. Hainele de pe el erau extrem de bine croite. Nu purta cravată, ceea ce îi dădea un aer băiețesc. Nu îşi punea cravata decît dacă trebuia să întîlnească pe cineva important.

La primul meu curs ținut de profesorul Lorca, am fost foarte uimit şi nervos să-l văd plimbîndu-se încoace şi încolo minute în şir, care mie mi se păreau o eternitate. îşi tot mişca buzele subțiri în sus şi în jos, sporind tensiunea pe care o genera în acea clasă sufocantă, cu ferestrele închise. Deodată, se opri din mers. Stînd în picioare în mijlocul încăperii, la vreo doi metri de mine, începu să vorbească, lovind cu un ziar bine împăturit podiumul pe care se afla.

- Nu se va şti niciodată..., începu el.

Toți cei din clasă începură să ia notițe nerăbdători.

- Nu se va şti niciodată, repetă el, ce simte o broască atunci cînd stă într-un heleşteu şi interpretează lumea broaştelor din jurul său. Vocea sa avea o extraordinară forță şi convingere, vorbind de parcă spunea ceva ce nu poate fi contrazis: Deci, ce credeți că este acesta? Roti apoi ziarul pe deasupra capului.

Începu să le citească studenților un articol din ziar care vorbea despre munca unui biolog. Omul de ştiință era citat descriind ce simt broaştele atunci cînd insectele zboară pe deasupra capetelor lor.

- Acest articol arată lipsa de atenție a reporterului, care, în mod evident, l-a citat greşit pe biolog. Profesorul Lorca spuse apoi cu autoritatea unui profesor: Un om de ştiință, oricît de neglijentă i-ar fi munca, nu şi-ar permite niciodată să îşi antropomorfizeze rezultatele muncii, în afara cazului cînd ar fi un idiot.

Cu aceste cuvinte drept introducere, începu să țină un curs extraordinar despre insularitatea *sistemului* nostru *cognitiv* şi despre *sistemul cognitiv* al

oricărui organism. în cursul său de deschidere, profesorul a enunțat foarte multe idei noi, prezentîndu-le extrem de simplu, gata de a fi utilizate. Cea mai nouă idee pentru mine era că fiecare individ al fiecărei specii de pe pămînt interpretează lumea din jurul său, folosind informații redate de simțurile sale specializate. A mai spus că ființele umane nici nu îşi pot imagina cum este, de exemplu, să trăieşti într-o lume condusă de sunet, ca în lumea liliecilor, unde orice punct de referință intuit nici nu putea fi conceput de mintea omenească. Explică apoi foarte clar că, din acel punct de vedere, nici măcar două *sisteme cognitive* nu puteau fi la fel.

În timp ce ieşeam din amfiteatru după cursul de o oră şi jumătate, am simțit că fusesem impresionat de inteligența minții profesorului Lorca. De acum înainte, aveam să fiu admiratorul său declarat. I-am găsit cursurile mai mult decît provocatoare. Cursurile sale erau singurele la care de-abia aşteptam să mă duc. Toate excentricitățile sale nu însemnau nimic pentru mine față de măiestria sa de profesor şi de gînditor-inovator în domeniul psihologiei.

Cînd am mers prima dată la cursul profesorului Lorca se împlineau aproape doi ani de cînd îmi începusem eu relația cu don Juan Matus. Pentru mine era de acum ceva normal, obişnuit fiind cu rutina, să îi povestesc lui don Juan tot ce mi se întîmplase în lumea de zi cu zi. Cu prima ocazie, i-am povestit despre profesorul Lorca. L-am ridicat în slăvi pe profesorul Lorca şi i-am spus fără nici o ruşine lui don Juan că profesorul Lorca era modelul meu. Don Juan a fost foarte impresionat de izbucnirea mea de admirație sinceră, dar mi-a făcut un avertisment ciudat:

- Nu admira oamenii de departe, a spus el. Acesta este cel mai uşor mod de a crea ființe mitologice. Apropie-te de profesorul tău, vorbeşte cu el, vezi cum este ca om. Testează-l. Dacă purtarea profesorului tău este rezultatul convingerii sale că este o ființă care va muri, atunci tot ce face, oricît de ciudat ar fi, trebuie să fie premeditat şi final. Dacă spusele sale se dovedesc a fi doar vorbe, nu face nici cît o ceapă degerată.

M-am simțit teribil de ofensat din cauza a ceea ce consideram eu a fi cruzimea lui don Juan. Credeam că este chiar puțin gelos din cauza sentimentelor mele față de profesorul Lorca. O dată ce acest gînd a apărut în mintea mea, m-am simțit uşurat. Brusc înțelegeam totul.

- Spune-mi, don Juan, am zis eu pentru a termina conversația pe un alt ton, ce este o ființă care urmează să moară, de fapt? Te-am auzit vorbind de atîtea ori, dar niciodată nu mi-ai explicat ce înseamnă.

- Oamenii sînt fiinţe care vor muri, mi-a spus el. Vrăjitorii susţin că singurul mod în care putem controla lumea aceasta şi ceea ce facem în ea este de a accepta pe deplin faptul că sîntem fiinţe care vom muri. Dacă nu acceptăm acest lucru, viaţa noastră, faptele noastre şi lumea în care trăim sînt complet de necontrolat.

- Dar numai faptul că accepţi acest lucru te ajută atît de mult? am întrebat eu aproape pe un ton de protest.

- Bineînţeles, mi-a răspuns don Juan, zîmbind. Totuşi, cheia nu este faptul că doar accepţi lucrul. Trebuie să interiorizam acest gînd şi să trăim cu el pînă la capăt. Vrăjitorii, de-a lungul timpului, au spus că modul în care privim moartea este cel mai serios lucru din cîte există. Greşeala noastră, a oamenilor, pe care o facem dintotdeauna, este că, fără a spune acest lucru în prea multe cuvinte, credem că am intrat pe tărîmul nemuririi. Ne purtăm de parcă nu am avea niciodată de gînd să mai murim, ceea ce este o aroganţă infantilă. Dar ceea ce este şi mai grav decît acest simţ al nemuririi este un lucru care rezultă din el şi anume convingerea că putem pătrunde acest univers de neconceput cu mintea noastră.

Eram prins fără nici o milă într-un conflict de idei îngrozitor: înţelepciunea lui don Juan, pe de o parte, şi cunoaşterea profesorului Lorca, pe de altă parte. Amîndoi erau dificili, obscuri, atotcuprinzători şi foarte captivanţi. Nu aveam nimic altceva de făcut decît să mă las dus de cursul evenimenelor.

Am urmat *adlitteram* sugestia lui don Juan de a-l aborda pe profesorul Lorca. Tot semestrul am încercat să mă apropii de el, să-i vorbesc. Am respectat cu sfinţenie orele sale de primire în audienţă, dar niciodată nu părea să aibă timp pentru mine. Dar, deşi nu-i puteam vorbi, îl admiram fără nici o rezervă. Chiar acceptasem ideea că nu o să vorbească niciodată cu mine. Nu conta pentru mine; ceea ce conta, într-adevăr, erau ideile pe care le aflam la cursurile sale extraordinare.

L-am pus pe don Juan la curent cu descoperirile mele de ordin intelectual. Citisem enorm despre cunoaştere. Don Juan m-a îndemnat, mai mult ca niciodată, să vorbesc direct cu cel care declanşase în mine aceasta revoluţie intelectuală:

- Este vital să vorbeşti cu el, mi-a spus el cu o voce alertă. Vrăjitorii nu admiră oamenii decît dacă îi cunosc pe deplin. Vrăjitorii le vorbesc oamenilor, ajung să îi cunoască. Stabilesc nişte puncte de referinţă. Compară. Ceea ce faci tu este cam infantil. Admiri de la distanţă. Este cam

la fel cu bărbații cărora le este frică de femei. într-un final, testiculele lor le înfrîng teama şi îi împing spre a adora prima femeie care le spune ‚3unâ".

Am încercat şi mai mult să îl abordez pe profesorul Lorca, dar era ca o fortăreață de necucerit. Cînd i-am spus lui don Juan de dificultatea pe care o întîmpinam, el mi-a spus că vrăjitorii se raportează la orice activitate cu oamenii, indiferent că este importantă sau neimportantă, ca la o luptă.

M-a asigurat apoi că singurul mod în care mă puteam simți în largul meu în astfel de situații, un lucru care nu fusese niciodată punctul meu forte, era să îi abordez pe oponenții mei direct. Don Juan îşi exprimă apoi disprețul față de sufletele timide care fug de o întîlnire pînă acolo încît, chiar dacă interacționează cu cineva, nu reuşesc decît să deducă, să intuiască, în funcție de starea lor psihologică, ceea ce se întîmplă, fără să perceapă realmente ce se întîmplâ. Aceşti oameni interacționează cu ceilalți fără să fie vreodată parte din interacțiune.

- Uitâ-te întotdeauna la cel care se află într-o luptă cu tine, a continuat el. Nu trage doar de sfoară, uită-te în sus, în ochii lui. Atunci o să vezi că este doar un om ca şi tine. Orice ar spune, orice ar face, tremură la fel ca şi tine. O privire ca asta îl face pe cel din fața ta neajutorat, chiar dacă pentru o secundă. Atunci poți să-l loveşti.

Într-o zi am avut noroc. Am dat de profesorul Lorca în holul din fața biroului său.

- Domnule profesor Lorca, am spus eu, aveți un moment să vă vorbesc?

- Cine naiba mai eşti şi tu? m-a întrebat el cu cel mai natural ton cu putință, de parcă aş fi fost cel mai bun prieten al său şi m-ar fi întrebat cum mă simțeam în ziua aceea.

Profesorul Lorca a fost cît se poate de nepoliticos, dar cuvintele sale nu au avut efectul nepoliteții asupra mea. Mi-a rînjit cu buzele lui subțiri şi strînse, de parcă m-ar fi îndemnat să plec sau să spun ceva epocal.

- Sînt student la antropologie, domnule profesor Lorca, am spus eu. Sînt implicat într-un studiu de teren în care am ocazia să învăț despre *sistemul cognitiv* al vrăjitorilor.

Profesorul Lorca s-a uitat la mine cu suspiciune şi nervozitate. Ochii lui păreau a fi două puncte albastre, pline de ciudă. îşi dădu părul pe spate de parcă i-ar fi căzut pe față.

- Lucrez cu un vrăjitor adevărat din Mexic, am continuat eu, încercînd să primesc un răspuns. Atenție, e un vrăjitor adevărat! Mi-a luat mai mult de un an doar ca să-l fac să accepte să îmi vorbească.

Fața profesorului Lorca se destinse. îşi deschise gura şi, fluturîndu-şi mîna prin fața ochilor mei, de parcă ar fi făcut o pizza, îmi vorbi. Nu am putut să nu îi observ nasturii emailați şi aurii de la manşete care se potriveau perfect cu sacoul său verzui:

- Şi ce doreşti de la mine? m-a întrebat el.

- Vreau să mă ascultați un moment ca să vedeți dacă v-ar putea interesa ceea ce fac eu.

A făcut un gest de respingere şi resemnare cu umerii, a deschis apoi uşa şi m-a poftit înăuntru. Ştiam că nu am nici o secundă de pierdut şi i-am descris foarte exact studiul meu de teren. I-am spus că eu învățam tehnici care nu aveau nimic de-a face cu ceea ce aflasem din cărțile de antropologie care se ocupau de şamanism.

Profesorul Lorca îşi mişcă buzele pentru un moment fără să spună nimic. Cînd vorbi, îmi atrase atenția că greşeala antropologilor, în general, este că niciodată nu îşi alocă destul timp pentru a cunoaşte pe deplin toate nuanțele *sistemului cognitiv* folosit de oamenii pe care ei îi studiază, îmi defini apoi termenul de „cunoaştere" ca pe un sistem de interpretare care, prin folosire, le dă posibilitatea indivizilor de a utiliza, cu cea mai fină expertiză, toate nuanțele de sens care formează exact mediul social considerat ca obiect de studiu.

Cuvintele profesorului Lorca mi-au iluminat întreaga mea muncă de teren. Dacă nu aş fi reuşit să controlez toate nuanțele sistemului cognitiv al şamanilor din vechiul Mexic, ar fi fost complet inutil pentru mine să formulez orice idee despre acea lume. Dacă profesorul Lorca nu mi-ar mai fi adresat nici un alt cuvînt, ceea ce tocmai îmi spusese ar fi fost mai mult decît suficient. Urmă apoi un discurs minunat despre cunoaştere.

- Problema ta, spuse profesorul Lorca, este că *sistemul cognitiv* al vieții de zi cu zi care ne este nouă familiar, practic din ziua în care ne naştem, nu este acelaşi cu *sistemul cognitiv* al lumii vrăjitorilor.

Această afirmație mi-a produs o stare de euforie. I-am mulțumit profesorului Lorca din toată inima şi l-am asigurat că nu era decît o singură linie de urmat pentru mine: să îi urmez ideile pînă la capăt.

- Bineînțeles că este ceva general ce ți-am spus eu, mi-a zis el în timp ce mă conducea spre ieşire. Oricine citeşte îşi dă seama de ce ți-am spus eu.

Ne-am despărțit aproape prieteni. Cînd i-am relatat lui don Juan succesul meu cu profesorul Lorca, don Juan a avut o reacție ciudată. Părea, pe de o parte, în al nouălea cer, dar, pe de altă parte, părea preocupat:

- Am senzația că profesorul tău nu este chiar ce pretinde, a spus el. Asta, bineînțeles, din punctul de vedere al unui vrăjitor. Poate că ar fi înțelept să renunți acum, înainte ca toată afacerea să devină complicată. Una dintre artele pe care vrăjitorii o dețin este aceea că știu cînd să renunțe. Mi se pare că ai obținut de la profesorul tău tot ce are el să-ți dea.

Imediat am reacționat apărîndu-l pe profesorul Lorca. Don Juan m-a calmat spunîndu-mi că nu avea deloc intenția să critice sau să judece pe cineva, dar că, după știința lui, foarte puțini oameni știau cînd să renunțe, dar și mai puțini știau să își folosească cunoștințele.

În ciuda avertismentelor lui don Juan, nu am renunțat; am devenit chiar studentul loial și admiratorul fidel al profesorului Lorca. Părea să fie sincer interesat de munca mea, deși părea extrem de frustrat de incapacitatea și lipsa mea de dorință de a formula concepte clare despre *sistemul cognitiv* al lumii vrăjitorilor.

Într-o zi, profesorul Lorca a formulat pentru mine conceptul de *‚pmul de știința - vizitator al unui alt sistem cognitiv"*. Profesorul a admis că era dispus să fie deschis și să se gîn-deascâ la posibilitatea unui alt *sistem cognitv* în calitatea sa de specialist al științelor sociale. Se gîndi chiar la o cercetare în care datele să fie adunate și analizate. Problemele de cunoaștere aveau să fie concepute și date spre analiză șamanilor pe care îi cunoșteam eu, pentru a măsura, de exemplu, capacitatea lor de a se concentra pe două aspecte diferite ale comportamentului.

Se gîndea că testul va începe cu o paradigmă simplă în care șamanii vor încerca să înțeleagă și să rețină un text scris pe care-l citeau în timp ce jucau pocher. Testul avea să cîș-tige în complexitate pentru a măsura, de exemplu, capacitatea lor de a se concentra asupra unor lucruri dificile care li se spuneau în timp ce dormeau și așa mai departe. Profesorul Lorca voia ca spusele șamanilor să fie analizate din punct de vedere lingvistic. Dorea o măsurătoare a răspunsurilor lor din punctul de vedere al vitezei și exactității, precum și diferite alte variabile ce aveau să devină importante pe măsură ce testul progresa.

Don Juan a ris din toată inima cînd i-am vorbit despre propunerile de măsurare a cunoașterii șamanilor la care se gîndise profesorul Lorca.

- Chiar îmi place profesorul tău, mi-a spus el. Dar tu nu Poți să iei în serios ideea asta cu măsurarea cunoaşterii noastre. Ce crezi că ar putea să obțină profesorul tău dacă ne măsoară răspunsurile? O să capete convingerea că sîntem o adunătură de prostănaci, pentru că asta şi sîntem. Chiar nu putem fi mai inteligenți sau mai rapizi decît omul obişnuit. Totuşi, nu este vina lui dacă e convins că poate să măsoare cunoaşterea trecînd dintr-o lume într-alta. Greşeala este a ta. Tu nu i-ai explicat profesorului tău că atunci cînd vrăjitorii vorbesc despre *lumea cognitivă* a şamanilor vechiului Mexic, ei vorbesc despre lucruri pentru care nu avem echivalent în lumea de zi cu zi. De exemplu, perceperea energiei aşa cum curge ea în univers este o parte din cunoaşterea şamanilor. Ei *văd* cum curge energia şi îi urmează curgerea. în cazul în care cursul ei este întrerupt, vrăjitorii se îndreaptă spre ceva complet diferit. Şamanii *văd liniile drepte* din univers. Arta lor sau treaba lor este de a alege linia care îi va duce, în funcție de percepția lor, de înțelepciunea lor, la regiuni ce nu au un nume. Poți spune că şamanii reacționează imediat la liniile din univers. Ei îi *văd* pe oameni ca pe nişte cercuri luminoase, căutînd în ei fluxul energetic. în mod clar, şamanii reacționează instantaneu la această vedere. Este parte din cunoaşterea lor.

I-am spus lui don Juan că nu puteam să îi spun toate astea profesorului Lorca pentru că nu făcusem nimic din ce îmi descria el. Nu am schimbat nimic în cunoaşterea mea.

- Ah, a exclamat don Juan, pur şi simplu nu ai avut timpul necesar pentru a integra părțile cunoaşterii lumii şamanilor!

Am plecat de la don Juan mai confuz ca niciodată. în mine era o voce care îmi cerea clar să termin orice proiecte cu profesorul Lorca. Am înțeles cît de multă dreptate avea don Juan atunci cînd mi-a spus că empiricul de care erau interesați oamenii de ştiință ducea la lucruri din ce în ce mai complicate. Nu era vorba despre faptele concrete care schimbă viața unui individ din interior. Nu erau integrate pentru a cuprinde imensitatea universului ca într-o experiență personală. Impresionantele maşinării ale existenței sau cele care erau pe cale să apară erau problemele culturale, de realizarea lor bucurîndu-se chiar şi creatorii maşinăriilor. Singura răsplată pentru ei era de ordin material.

Explicîndu-mi toate aceste lucruri, don Juan nu reuşise decît să mă facă să fiu şi mai curios. Am început atunci să analizez critic ideile profesorului Lorca, ceea ce nu mai făcusem înainte. între timp, profesorul Lorca enunța

adevăruri uimitoare despre cunoaştere. Fiecare declaraţie era mai gravă decît cea de dinainte şi deci mai interesantă.

La sfîrşitul celui de-al doilea semestru al cursului profesorului Lorca, ajunsesem într-un impas. Pentru mine nu exista nici o modalitate de a clădi o punte între sistemul de gîndire al lui don Juan şi cel al profesorului Lorca. Se aflau pur şi simplu pe nişte căi paralele. înţelegeam pornirea profesorului Lorca de a analiza sistemul de cunoaştere din punct de vedere cantitativ şi calitativ. La acea vreme, cibernetica tocmai se lansa şi aspectul practic al studiilor cunoaşterii era o realitate. Dar la fel era lumea lui don Juan care nu putea fi măsurată cu uneltele standard ale cunoaşterii. Avusesem şansa să văd acest lucru în acţiunile lui don Juan, dar nu trăisem eu însumi această experienţă. Simţeam că acesta era motivul pentru care nu puteam să leg cele două lumi, a lui don Juan şi a profesorului Lorca.

I-am spus acest lucru lui don Juan în cursul unei vizite pe care i-am făcut-o. Mi-a spus că ceea ce consideram eu a fi un dezavantaj şi deci factorul care făcea imposibilă intîlnirea dintre cele două lumi, a sa şi a profesorului Lorca, nu era corect. în opinia sa, problema era ceva mai cuprinzătoare decît circumstanţele individuale ale unui singur om.

- Poate că reuşeşti să-ţi aminteşti ce ţi-am spus despre una dintre cele mai mari greşeli ale noastre, ca oameni obişnuiţi, mi-a spus el.

Nu îmi puteam aminti ceva anume. îmi semnalase atîtea probleme care ne năpăstuiau pe noi, oamenii obişnuiţi, încît eram complet dezorientat.

- Vrei ceva anume, i-am spus eu, şi nu mă pot gîndi la aşa ceva.

- Marea problemă despre care îţi vorbeam, mi-a spus el, este ceva la care ar trebui să te gîndeşti în fiecare secundă a existenţei tale. Pentru mine, este cheia pentru a înţelege tot şi am să-ţi repet acest lucru pînă o să-ţi intre bine în cap.

După un moment mai îndelungat, am renunţat la orice tentativă de a-mi aminti:

- Sîntem fiinţe muritoare, a spus el. Nu sîntem nemuritori, dar ne purtăm de parcă am fi. Aceasta este marea problemă care ne trage în jos ca indivizi şi care ne va trage în jos într-o bună zi ca specie.

Don Juan a spus apoi că avantajul vrăjitorilor faţă de oamenii obişnuiţi era că ei ştiau că sînt fiinţe muritoare şi că nu îşi permit să uite acest lucru. Sublinie apoi faptul că e nevoie de un mare efort pentru a ajunge la această cunoaştere şi pentru a o menţine ca pe o certitudine totală.

- De ce este aşa de greu pentru noi să admitem ceva care este aşa de evident? am întrebat eu, uimit fiind de importanța contradicției noastre interioare.

- Nu este vina omului, a spus el pe un ton împăciuitor, într-o bună zi, am să-ți spun mai multe despre forțele care îl fac pe om să se poarte ca un prost.

Nu mai era nimic de spus. Tăcerea care se lăsa era de râu augur. Nici măcar nu voiam să ştiu care erau forțele la care se referea don Juan.

- Nu e mare lucru pentru mine să îl apreciez pe profesorul tău de la distanță, a continuat don Juan. El este un savant „nemuritor". El nu va muri. Şi sînt convins că deja a rezolvat toate problemele legate de moarte. Are un loc unde va fi îngropat şi o asigurare pe viață foarte serioasă care îi pune familia la adăpost. Dacă s-a ocupat de aceste două probleme, el nu se mai gîndeşte la moarte. Nu se gîndeşte decît la munca lui. Cuvintele profesorului Lorca au sens, a continuat don Juan, pentru că el ştie să vorbească corect. Dar nu este pregătit să se ia în serios ca muritor. Fiind nemuritor, nu ar şti cum să facă acest lucru. Nu are nici o importanță cît de sofisticate sînt maşinăriile pe care le concep oamenii de ştiință. Aceste maşinării nu vor reuşi în nici un caz să îi ajute să înfrunte întîlnirea de neevitat, adică întîlnirea cu *infinitatea.* Nagualul Julian obişnuia să-mi povestească, a continuat el, despre generalii victorioşi ai Romei antice. Cînd aceştia se întorceau acasă încununați de lauri, se organizau parade fastuoase în cinstea lor. Arătînd bogățiile pe care le cîştigaserâ şi pe oamenii înfrînți pe care îi transformaseră în sclavi, învingătorii luau parte la paradă în carele lor de război. Dar în aceste care era întotdeauna un sclav a cărui sarcină era să îi şoptească la ureche că toată faima şi gloria nu sînt decît trecătoare. Dacă sîntem victorioşi într-un fel sau altul, a continuat don Juan, noi nu avem pe nimeni care să ne şoptească faptul că aceste victorii sînt trecătoare. Totuşi, vrăjitorii sînt avantajați: ca ființe muritoare, ei au pe cineva care să le şoptească la ureche că totul e efemer. Şi cel care le şopteşte acest lucru este chiar moartea, sfetnicul ce nu dă greş, singura care nu va spune niciodată nici o minciună.

-*Râzboinicii-călători* nu îşi lasă datoriile neplâtite, a spus don Juan.

- Despre ce vorbeşti, don Juan? am întrebat eu.

- Este timpul să îți plăteşti anumite datorii pe care le-ai făcut de-a lungul vieții, a spus el. Nu că ai ajunge să le plăteşti vreodată complet, fii atent, dar e timpul ca măcar să faci un gest. Trebuie să faci un dar pentru a îmblînzi

puțin *infinitatea.* Mi-ai povestit despre cele două prietene ale tale care înseamnă aşa de mult pentru tine, Patricia Turner şi Sandra Flanagan. Este timpul să te duci să le cauți şi să le faci cîte un dar, cheltuind astfel tot ce ai. Trebuie să faci două daruri care te vor lăsa fără nici un ban. Acesta este gestul prin care te vei împăca cu *infinitatea.*

- Nu ştiu unde sînt prietenele mele, don Juan, am spus, pe un ton de protest aproape.

- Provocarea ta constă în a le găsi. Şi, căutîndu-le, nu vei lăsa nici un colțişor necercetat. Ceea ce încerci să faci este foarte simplu şi totuşi aproape imposibil. Tu vrei să treci dincolo de pragul datoriilor tale personale şi să te eliberezi dintr-o dată, pentru a avansa. Dacă nu poți să treci acest prag, nu mai are nici un sens să continui relația cu mine.

- Dar de unde ți-a venit ideea asta? am întrebat eu. Ai inventat-o tu însuți pentru că te gîndeşti că e potrivită?

- Eu nu inventez nimic, a răspuns el la obiect. Am primit această sarcină chiar de la *infinitate.* Nu e uşor pentru mine să îți spun acest lucru. Dacă tu crezi că mă înveselesc necazurile tale, te înşeli. Reuşita ta înseamnă mai mult pentru mine decît înseamnă pentru ține. Dacă ratezi, ai de pierdut foarte puțin. Ce anume? Vizitele tale aici. Mare lucru! Dar eu te-aş pierde pe tine şi asta înseamnă pentru mine sau să pierd continuitatea spiței mele spirituale sau posibilitatea ca tu să închei această spiță cu o cheie de aur.

Don Juan se opri. întotdeauna ştia cînd mintea îmi ardea de nelinişte.

- Ți-am tot spus că *râzboinicii-călători* sînt pragmatici, a continuat el. Ei nu au de a face cu sentimentalismul, cu nostalgia sau melancolia. Pentru ei nu există decît o luptă şi aceasta este o luptă fără sfîrşit. Dacă tu crezi că ai venit aici să-ți găseşti pacea sau că asta este o pauză în viața ta, te înşeli profund. Această sarcină de a-ți plăti datoriile nu este ghidată de nici un sentiment despre care să ştii tu. Este ghidată de cel mai pur sentiment, sentimentul *râzboinicului-călător* care este pe punctul de a plonja în *infinitate* şi înainte de a o face se întoarce pentru a le mulțumi celor care l-au ajutat. Trebuie să abordezi această sarcină cu toată gravitatea pe care o cere îndeplinirea ei, a continuat el. Este ultima oprire înainte ca *infinitatea* să te înghită. De fapt, dacă războinicul călător nu este într-o stare sublimă, *infinitatea* nu îl va atinge nici pe departe. Aşa că nu te cruța şi nu precupeți nici un efort. Trage de tine fără nici o milă, dar elegant, pînă la capăt.

Le întîlnisem pe cele două femei la care se referise don Juan ca fiind cele două prietene ale mele şi care însemnau aşa de mult pentru mine în

primii doi ani de facultate. Pe atunci locuiam într-o cameră din casa părinților Patriciei Tumer. Pentru cameră şi masă aveam grijă de curățatul piscinei şi de maturatul frunzelor, duceam gunoiul şi pregăteam micul dejun pentru Patricia şi pentru mine. Eram, de asemenea, băiatul bun la toate şi şoferul familiei: eu o duceam pe doamna Turner la cumpărături şi cumpăram lichior pentru domnul Turner, strecurîndu-l în casă şi apoi în biroul său.

Domnul Turner era manager la o firmă de asigurări şi bea de unul singur. Le promisese celor din familie că nu se va mai atinge de băutură niciodată după ce avuseseră loc nişte altercații cauzate de băutul lui excesiv. îmi mărturisi că reuşise să renunțe la cantitățile lui industriale, dar că mai avea nevoie de o înghițitură din cînd în cînd. Bineînțeles că biroul său nu îmi era accesibil decît mie. Trebuia să intru şi să fac curat, dar ce făceam eu, de fapt, era să ascund sticlele într-o coloană care părea să susțină o arcadă din tavan, dar care era goală. Trebuia să bag pe furiş sticlele şi să le scot tot pe furiş pe cele goale pe care le duceam apoi la piață.

Patricia studia teatrul şi muzica şi era o cîntăreață nemaipomenită. Visa să cînte în musicaluri pe Broadway. Nu mai are rost să spun că eram îndrăgostit pînâ peste urechi de Patricia. Era foarte subțire şi atletică, brunetă, cu trăsături ascuțite şi cam cu un cap mai înaltă decît mine, condiția sine qua non pentru ca eu să mă îndrăgostesc nebuneşte de o femeie.

Păream să îi satisfac o nevoie adîncâ, nevoia de a alinta pe cineva, mai ales după ce şi-a dat seama că tăticul ei avea o încredere tacită în mine. Ea a devenit „mămica" mea. Nici măcar nu puteam să deschid gura fără consimțămîntul ei. Avea grijă de mine de parcă era un uliu. Chiar îmi scria lucrările pentru facultate, îmi citea textele şi îmi făcea rezumatul. Şi mie îmi plăcea, dar nu pentru că aveam nevoie să fiu răsfățat; nu cred ca nevoia să fi făcut parte vreodată din cunoaşterea mea. Mă bucura enorm că ea făcea lucrul asta. Mă bucura teribil compania ei.

Obişnuia să mă ia la film în fiecare zi. Avea acces la toate cinematografele mari din Los Angeles datorită relației tatălui ei cu mogulii cinematografiei. Domnul Turner nu folosea aceste abonamente niciodată; i se părea sub demnitatea lui să intre cu abonament. Funcționarii de la cinematografii puneau întotdeauna pe cei care primeau aceste abonamente să semneze o chitanță. Patricia nu avea nici o jenă în a semna, dar, cîteodată, funcționarii scîrboşi voiau ca domnul Tumer în persoană să

semneze şi, dacă semnam eu, nu erau mulţumiţi. Voiau pe urmă şi permisul de conducere. Unul dintre aceşti funcţionari, un băiat obraznic, a făcut un comentariu care îl viza pe domnul Turner, dar şi pe mine, şi care a înfuriat-o teribil pe Patricia.

- Cred că sînteţi domnul Turd[1], a spus el cu cel mai antipatic zîmbet cu putinţă, dar nu domnul Tumer.

Aş fi putut trece peste remarcă, dar el ne-a supus pe urmă umilinţei de a nu ne lăsa să intrăm să vedem *Hercule* cu Steve Reeves.

De obicei, mergeam cam peste tot împreună cu cea mai bună prietenă a Patriciei, Sandra Flanagan, care locuia lîngă noi, împreună cu părinţii ei. Sandra era exact opusul Patriciei. Era la fel de înaltă, dar avea o faţă rotundă, cu obraji rozalii şi o gură senzuală; era mai sănătoasă decît un raton. Nu o interesa cîntatul. Singurul lucru de care îi păsa erau plăcerile carnale. Putea să mănînce şi să beă orice şi să se simtă perfect după aceea. Ceea ce mă dăduse gata la ea era faptul că, după ce îşi lustruise propria farfurie, putea să facă la fel şi cu mîncarea mea. Fiind un lingav la mîncare, eu nu fusesem niciodată în stare să fac aşa ceva. Era şi foarte atletică, dar într-un fel foarte sănătos şi neşlefuit. Putea să lovească cu pumnul ca un bărbat şi cu piciorul ca un catîr.

Din respect pentru Patricia, făceam aceeaşi muncă pe care o făceam şi pentru părinţii Sandrei: curăţăm piscina, măturam frunzele de pe peluză, duceam gunoiul şi ardeam hîrtiile şi gunoiul inflamabil. Era pe vremea cînd poluarea aerului din Los Angeles crescuse din cauza folosirii crematoriilor din curte.

Poate din cauza faptului că eram atît de aproape de ele sau poate datorită naturaleţii lor, eu m-am îndrăgostit nebuneşte de amîndouă.

M-am dus să mă sfătuiesc cu un prieten de-al meu mai ciudat, Nicholas van Hooten. Acesta avea două prietene şi locuiau toţi trei împreună într-o stare de fericire absolută, după cîte se părea. A început prin a-mi da cel mai simplu sfat: cum să te porţi la film dacă ai două prietene. Mi-a spus că, de fiecare dată cînd se ducea la film cu iubitele lui, îşi concentra toată atenţia pe cea care stătea în stînga lui. După o vreme, fetele se duceau la toaletă şi, cînd reveneau, el le ruga să îşi schimbe locurile. Anna se aşeza unde stătuse Betty şi aşa era cel mai bine. M-a asigurat că acesta era primul pas dintr-un lung proces de a le face pe fete să accepte situaţia trioului; Nicholas era destul de sentimental şi folosea arhicunoscuta expresie franţuzească *menage ă trois*.

I-am urmat sfatul şi m-am dus cu Patricia şi cu Sandy la un cinematograf unde rulau filme mute, pe Fairfax Avenue. Am aşezat-o pe Patricia în stînga mea şi i-am acordat ei toată atenţia. S-au dus apoi la toaletă şi, cînd s-au întors, le-am rugat sâ-şi schimbe locurile. Apoi, am început să fac ce mă învăţase Nicholas van Hooten, dar Patricia nu a vrut cu nici un chip să accepte tîmpenia asta. S-a ridicat şi a plecat, jignită, umilită şi foarte mînioasă. Am vrut să alerg după ea şi să-mi cer scuze, dar Sandra m-a oprit:

- Las-o să plece, a spus ea cu un zîmbet veninos. E fată mare. Are destui bani să ia un taxi şi să meargă acasă.

Am acceptat şi am rămas la cinematograf sărutîndu-mă cu Sandra, simţindu-mă nervos şi cam vinovat. Tocmai ne sărutam pasional, cînd am simţit că mă trage cineva de păr. Era Patricia. Scaunele erau cam dezmembrate şi se lăsau pe spate. Atletică fiind, Patricia a sărit în faţa noastră, noi fiind tăvăliţi pe locurile din spate.

Am auzit ţipetele îngrozite a doi spectatori care stăteau la capătul rîndului, lîngă coridorul interior.

Ideea lui Nicholas van Hooten era o tîmpenie. Patricia, Sandra şi cu mine ne-am întors acasă într-o tăcere deplină. Am încercat să ne împăcăm prin tot felul de promisiuni ciudate, plînsete şi restul. Rezultatul relaţiei noastre în trei a fost că, pînâ la urmă, aproape că ne-am distrus pe noi înşine. Nu eram pregătiţi pentru o astfel de relaţie. Nu ştiam cum să ne rezolvăm problemele legate de afecţiune, moralitate, datorie şi moravuri sociale. Nu o puteam părăsi pe nici una pentru cealaltă şi nici ele nu mă puteau părăsi pe mine. într-o zi, după o criză puternică şi dintr-o disperare acută, toţi am luat-o în direcţii diferite, nemaivrînd să ne mai vedem vreodată.

M-am simţit distrus. Nimic din ce am făcut după aceea nu a putut să şteargă amprenta pe care ele au pus-o asupra vieţii mele. Am părăsit Los Angeles şi m-am băgat în tot felul de lucruri pentru a-mi uşura suferinţa. Fără să exagerez deloc, pot spune cu mîna pe inimă că simţeam că am căzut în prăpastia iadului pentru totdeauna. Dacă nu ar fi fost influenţa lui don Juan asupra vieţii mele şi asupra persoanei mele, nu aş fi făcut faţă în lupta cu diavolii care mă bîntuiau.

I-am spus lui don Juan că ştiam că nu era bine ce făcusem eu şi că nu aveam dreptul să bag nişte oameni atît de minunaţi în nişte tîmpenii pe care nici eu nu eram pregătit să le înfrunt.

- Problema cu voi a fost că toți trei ați fost niște egoiști irecuperabili, a spus don Juan. Importanța ta de sine aproape că te-a distrus. Dacă nu ai respect față de propria persoană, atunci nu ai decît sentimente.

- Fă-mi hatîrul, a continuat el, şi fă următorul exercițiu simplu şi direct care ar însemna enorm pentru tine: scoate din amintirea ta despre cele două fete orice comentarii pe care le poți face: „Mi-a spus asta sau ailaltă şi a țipat una, şi a țipat şi cealaltă la MINE!" şi rămîi la nivelul sentimentelor. Dacă nu ai fi fost atît de mult preocupat de tine însuți, ce ți-ar fi rămas?

- Dragostea mea totală pentru ele, am spus eu, aproape înecîndu-mâ.

- Şi este mai mică această dragoste azi decît era atunci? a întrebat don Juan.

- Nu, nu este, don Juan, am spus eu cu sinceritate, simțind aceeaşi durere care mă urmărise ani la rînd.

- De data asta, îmbrățişează-le din tăcerea ta, a spus el. Nu mai fi un prostănac pe care-l ia vîntul. îmbrățişează-le pe deplin pentru ultima oară. Dar *să intenționezi* ca aceasta să fie ultima dată cînd faci acest lucru aici, pe pâmînt. *Să intenționezi* acest lucru din adîncul sufletului tău. Dacă faci bine acest lucru, a continuat el, cînd le vei face darurile, îți vei rezuma întreaga viață de două ori. Gesturi ca acestea îi fac pe războinici să înfringă forțele gravitației.

Respectînd poruncile lui don Juan, am pus această sarcină la inimă. Mi-am dat seama că, dacă nu o îndeplineam bine, don Juan nu era singurul care ar fi pierdut. Şi eu aş fi pierdut ceva, şi acest ceva ar fi fost la fel de important pentru mine ca cel pe care don Juan îl descrisese ca fiind important pentru el. Eu aş fi pierdut şansa de a înfrunta *infinitatea* şi de a conştientiza acest lucru.

Amintirile despre Patricia Turner şi Sandra Flanagan mi-au creat o stare de spirit îngrozitoare. Sentimentul devastator că pierdusem ceva pentru totdeauna, care mă bîntuise în toți aceşti ani, era la fel de viu ca întotdeauna. După ce don Juan mă făcuse sâ conştientizez acest sentiment, am ştiut că sînt anumite lucruri care rămîn cu noi pe viață şi chiar dincolo de aceasta, ca să folosesc termenii lui don Juan. Trebuia sâ le găsesc pe Patricia Turner şi pe Sandra Flanagan. Recomandarea finală a lui don Juan era ca, dacă reuşeam să le găsesc, sâ nu stau cu ele. Aveam timp la dispoziție doar pentru a le împăca, pentru a o îmbrățişa pe fiecare dintre ele cu toată afecțiunea de care eram în stare, fără nici un fel de remuşcăre, autocom-pâtimire sau egocentrism.

M-am apucat de această misiune colosala de a afla ce deveniseră şi unde locuiau. Am început prin a-i întreba pe cei care îi cunoşteau pe părinţii lor. Părinţii lor se mutaseră din Los Angeles şi nimeni nu îmi putea spune unde aş putea sâ le găsesc. Nu aveam cu cine vorbi. M-am gîndit să dau un anunţ la ziar. Dar, pe urmă, m-am gîndit că poate se mutaseră din California. Pînâ la urmă, a trebuit sâ angajez un detectiv particular. Datorită relaţiilor lui cu cei de la birourile oficiale care ţineau evidenţa populaţiei, acesta a reuşit să le găsească in mai puţin de două săptâmîni.

Locuiau amîndouâ în New York, foarte aproape una de cealaltă, şi prietenia lor era la fel de strînsâ ca întotdeauna. M-am dus la New York şi am abordat-o mai întîi pe Patricia Turner. Nu ajunsese vedetă pe Broadway aşa cum îşi dorise, dar era totuşi implicată în producerea unui spectacol. Nu am vrut să Ştiu dacă juca sau făcea parte din administraţie. Am vizitat-o la biroul ei. Nu mi-a spus ce făcea. A fost aşa de şocată cînd m-a văzut! Nu am făcut altceva decît să stăm jos ţinîndu-ne de mîini şi să plîngem. Nici eu nu i-am spus cu ce mă ocupam. I-am spus câ mâ întorsesem să o văd pentru câ voiam să îi fac un dar care sâ îmi exprime afecţiunea faţă de ea şi că mă pregăteam pentru o călătorie din care nu intenţionam sâ mâ mai întorc.

- Ce e cu cuvintele astea ciudate? m-a întrebat ea, sincer alarmată. Ce vrei sâ faci? Eşti bolnav? Nu pari sâ fii bolnav.

- A fost o expresie metaforică, am asigurat-o eu. Mâ întorc în America de Sud şi am de gînd sâ fac avere acolo. Competiţia e acerbă şi condiţiile sînt grele, asta-i tot. Dacă vreau sâ reuşesc, va trebui sâ investesc tot ce am.

S-a liniştit şi m-a îmbrăţişat. Arăta la fel, doar că părea mai mare, mult mai puternică, mai matură şi foarte elegantă. I-am sărutat mîinile şi m-am simţit cuprins de cea mai puternică emoţie. Don Juan avea dreptate. Fără remuşcări, nu simţeam decît sentimente.

- Vreau să-ţi fac un dar, Patricia Turner, i-am spus eu. Cere-mi tot ce vrei şi, dacă îmi permit, am să-i aduc.

- Ai dat lovitura? m-a întrebat ea şi a început să rîdâ. Ce e grozav cu tine e câ nu ai avut nimic niciodată şi nici nu vei avea vreodată. Sandra şi cu mine vorbim despre tine în fiecare zi. Ni te imaginăm parcînd maşini, trăind din banii femeilor etc. îmi pare râu, nu ne putem abţine, dar tot te iubim.

Am insistat să-mi spună ce îşi dorea. A început sâ plîngâ şi sâ rîdâ în acelaşi timp.

- Ai de gînd sâ îmi cumperi o haină de nurcă? m-a întrebat ea printre suspine.

Am ciufulit-o puțin şi i-am spus că da.

- Dacă nu îți place, te duci la magazin şi iei banii înapoi, am mai spus eu.

A început să rîdă şi mi-a dat un ghiont cum obişnuia pe vremuri. Trebuia sâ se întoarcă la lucru şi ne-am despărțit după ce i-am promis că mă voi întoarce să o văd. I-am mai spus că, dacă nu mă voi mai întoarce, voiam ca ea sâ înțeleagă că eram tras în toate părțile ca să-mi urmez sensul vieții mele, dar câ totuşi îi voi păstra amintirea pentru tot restul vieții mele şi chiar dincolo de ea.

M-am întors, dar numai pentru a vedea de la distanță cum cei de la magazin îi dădeau haina de nurcă. Am auzit țipetele ei de încîntare.

Îmi îndeplinisem prima sarcină. Am plecat, dar nu simțeam că plutesc, aşa cum îmi spusese don Juan câ se va întîmpla. Deschisesem o rană veche care începuse sâ sîn-gereze. Afară nu ploua, dar era o brumă fină care părea să îmi pătrundă adine în oase.

M-am dus apoi să o văd pe Sandra Flanagan. Locuia în-tr-una dintre suburbiile New York-ului în care se ajunge cu trenul. Am ciocănit la uşă. Sandra a deschis şi s-a uitat la mine de parcă aş fi fost o fantomă. I-a pierit toată culoarea din obraji. Era mai frumoasă ca niciodată, poate pentru că se mai îngrâşase şi părea la fel de mare ca şi casa.

- Ia uite, tu, tu, tu se bîlbîi ea, incapabilă să îmi articuleze numele.

A suspinat, părînd indignată şi plină de reproş pentru un moment. Nu i-am mai dat ocazia sâ continue. Tăcerea mea era deplină. Pînă la urmă, tăcerea mea a afectat-o. M-a poftit înăuntru şi ne-am aşezat în sufragerie.

- Ce faci aici? m-a întrebat ea puțin mai calmă. Nu poți sâ rămîi aici. Sînt căsătorită! Am trei copii! Şi sînt foarte mulțumită de căsnicia mea.

Vorbind foarte repede, de parcă era o mitralieră ce trăgea cu cuvinte, mi-a spus câ soțul ei era foarte serios, nu prea plin de imaginație, dar un bărbat foarte bun; mi-a mai spus că nu era senzual şi că ea trebuia să aibă grijă, pentru că el obosea foarte repede cînd făceau dragoste. Mi-a mai spus despre el că se îmbolnăvea foarte uşor şi că, uneori, nu se putea duce la lucru, dar că reuşise să îi facă trei copii frumoşi şi că, după ce se născuse cel de-al treilea copil, soțul ei, al cărui nume părea să fie Herbert, nu mai făcuse dragoste, pur şi simplu se lăsase, dar asta nu o afecta deloc.

Am încercat să o liniştesc, asigurînd-o de cîteva ori că venisem să o văd doar pentru o clipă şi că nu aveam deloc intenția să îi schimb viața sau să o deranjez în vreun alt mod. I-am spus ce greu îmi fusese să o găsesc.

- Am venit să îmi iau rămas-bun, i-am spus eu, şi să îţi spun că tu eşti dragostea vieţii mele. Vreau să îţi fac un cadou, un simbol al recunoştinţei şi afecţiunii mele ce nu se va stinge niciodată.

Păru profund emoţionată. Mi-a zîmbit deschis aşa cum obişnuia să o facă mai demult. Strungăreaţă îi dădea un aer copilăresc. I-am spus că era mai frumoasă ca niciodată, ceea ce era perfect adevărat, în ce mă privea.

A rîs şi mi-a spus că ţine un regim sever şi că, dacă ar fi ştiut că o să trec să o văd, ar fi început regimul cu mult timp în urmă. Dar o să îl continue şi, data viitoare, am să o găsesc la fel de subţire cum fusese cu ani în urmă. Mi-a tot repetat ce îngrozitoare fusese viaţa noastră împreună şi cît de profund o afectase. Se gîndise chiar să se sinucidă, în ciuda faptului că era o catolică ferventă, dar găsise în copiii ei consolarea de care avusese nevoie; tot ce făcuserăm noi nu fuseseră decît nişte nebunii ale tinereţii care nu vor dispărea niciodată, dar care trebuiau măturate şi date la o parte.

Cînd am întrebat-o dacă era vreun cadou pe care i l-aş fi putut face în semn de recunoştinţă şi afecţiune, a început să rîdă şi mi-a spus exact ce îmi spusese şi Patricia Tumer: că nu aveam nici după ce bea apă şi că nici nu o să am vreodată, pentru că aşa eram eu făcut. Eu am insistat totuşi să îmi numească un lucru.

- Poţi să îmi cumperi o maşină în care să îmi încapă toţi copiii? m-a întrebat ea rîzînd. Vreau un Pontiac sau un Oldsmobile, cu toate îmbunătăţirile.

Mi-a spus acest lucru ştiind în adîncul sufletului ei că nu aveam cum să-i fac un astfel de dar. însă eu i l-am făcut.

Conduceam maşina dealer-ului, urmărind cum îi depunea maşina în faţa casei a doua zi şi, din locul unde parcasem maşina stînd ascuns, i-am auzit surpriza. Dar, fiind o fiinţă senzuală, surpriza ei nu a fost o expresie a plăcerii. Era o reacţie corporală, un suspin ce exprima durerea, uimirea. A plîns, dar ştiam că nu plînge pentru că primise cadoul. Ea îşi exprima în felul acesta o durere care avea ecouri pînă în sufletul meu. M-am afundat în scaunul maşinii.

În drumul meu înapoi spre New York şi apoi în avionul spre Los Angeles, sentimentul care mă tot încerca era că viaţa mea se scurgea; se scurgea din mine de parcă era o grămadă de nisip. Nu mă simţeam deloc eliberat sau schimbat pentru că mulţumisem şi îmi luasem rămas-bun. Din contră, simţeam povara acelei afecţiuni ciudate mai mult ca oricînd. îmi venea să plîng. Ce îmi tot venea în minte erau titlurile pe care prietenul

meu, Rodrigo Cummings, le inventase pentru nişte cărţi care nu aveau să fie scrise niciodată. Se specializase în a scrie titluri. Titlul său favorit era *Toţi vom muri in Hollywood;* un altul era *Nu ne vom schimba niciodată,* iar titlul meu favorit, cel pe care-l cumpărasem cu zece dolari, era *Despre viaţa şi păcatele lui Rodrigo Cummings.* Toate acele titluri îmi jucau în minte. Eram Rodrigo Cummings şi eram prins în timp şi spaţiu şi iubeam două femei mai mult decît propria-mi viaţă şi acest lucru nu avea să se schimbe niciodată. Şi ca şi ceilalţi prieteni ai mei, aveam să mor în Hollywood.

I-am povestit toate astea lui don Juan în relatarea mea despre ce consideram eu a fi pseudosuccesul meu. El a ignorat-o fără nici o ruşine. Mi-a spus că ceea ce simţeam eu nu era decît rezultatul autocompătimirii mele şi că, pentru a-mi lua rămas-bun şi a mulţumi din toată inima, vrăjitorii trebuiau să se refacă pe ei înşişi.

- înfrînge-ţi mila faţă de tine însuţi chiar acum, mi-a cerut el. înfrînge-ţi ideea că eşti rănit şi ce îţi mai râmîne?

Ceea ce îmi rămăsese era că le făcusem acestor două femei darul ultim. Şi nu în spiritul încercării de a reînnoi ceva sau de a răni pe cineva, inclusiv pe mine, ci în adevăratul spirit pe care don Juan încercase să mi-l descopere - în spiritul *râzboini-cului-călător* a cărui singură virtute, după cum spusese el, este de a păstra vie amintirea a tot ce l-a marcat şi a cărui singură modalitate de a mulţumi şi de a-şi lua rămas-bun era prin acest act magic de a păstra în tăcerea lui tot ce iubise.

DINCOLO DE SINTAXA

CĂLĂUZA

Mă aflam în casa lui don Juan din Sonora, dormeam adînc în patul meu, cînd m-a trezit. Stătusem treaz, practic, toată noaptea, meditînd la conceptele pe care mi le explicase.

- Te-ai odihnit destul, mi-a zis ferm, supărat aproape, scutu-rîndu-mâ de un umăr. Nu te complace în oboseală. Oboseala ta este mai mult decît o simplă oboseală, este dorinţa de a nu fi deranjat. Ceva din tine urăşte să fie deranjat. Cu toate acestea este important să exacerbezi această parte din tine pînă cînd se sfârîmă. Haide, o să facem o drumeţie.

Don Juan avea dreptate. O parte din mine ura cu intensitate să fiu deranjat. Doream să dorm zile în şir şi să nu mă mai gîndesc la conceptele vrăjitoreşti ale lui don Juan. împotriva voinţei mele, m-am ridicat şi l-am urmat. Don Juan pregătise o masă pe care am devorat-o, ca şi cum nu mai mîn-casem nimic de zile întregi; după aceea, am ieşit din casă şi ne-am

îndreptat către răsărit, spre munți. Fusesem atît de ameţit că nu observasem că era dimineața devreme pînă cînd nu am văzut soarele, care răsărise chiar deasupra lanțului de munți situat în est. Doream să-i spun lui don Juan că dormisem neîntors toată noaptea, dar mi-a făcut semn să tac. Mi-a zis că urma să mergem într-o expediție pe munți pentru a căuta plante specifice regiunii.

- Ce ai de gînd să faci cu plantele pe care le vei aduna? l-am întrebat imediat ce am pomit la drum.

- Nu le culeg pentru mine, mi-a zis rînjind. Le voi da unui prieten, botanist şi farmacist. Le foloseşte pentru poțiuni.

- Şi el este tot indian yaqui? Stă tot în Sonora? am continuat eu.

- Nu, nu e un yaqui şi nu stă în Sonora. Am să ți-l prezint într-o zi.

- E vrăjitor?

- Da, mi-a răspuns sec.

L-am întrebat dacă pot să duc o parte din plante la Grădina Botanică a UCLA, pentru a fi identificate.

- Sigur, sigur!

Aflasem mai demult că, de fiecare dată cînd spunea „sigur", nu vorbea serios. Era evident că nu avea nici cea mai mică intenție să-mi dea vreun specimen pentru analiză. Am devenit extrem de curios în ceea ce-l privea pe prietenul său vrăjitor. L-am rugat să-mi povestească mai multe despre el, eventual să mi-l descrie, să-mi spună unde locuia şi cum îl cunoscuse.

- Ho, ho, mi-a zis don Juan, de parcă eram un cal. Opreşte-te! Cine te crezi? Profesorul Lorca? Vrei să-i studiezi sistemul cognitiv?

Am intrat adînc în regiunea dealurilor aride. Don Juan mergea în ritm constant de ore întregi. M-am gîndit că sarcina zilei consta tocmai în a merge. într-un tîrziu, s-a oprit şi s-a aşezat pe versantul umbrit al unui deal.

- A venit momentul ca tu să începi unul dintre cele mai importante proiecte ale unui vrăjitor, mi-a zis don Juan.

- Care este acest proiect vrăjitoresc despre care vorbeşti? l-am întrebat.

- Se numeşte *recapitulare,* mi-a zis. Vrăjitorii din vechime îl numeau *reamintirea întîmplărilor din timpul vieții,* şi pentru ei totul a început ca o tehnică simplă, un mijloc de a-şi aminti ceea ce făceau şi ce le spuneau discipolilor. Pentru discipoli, tehnica avea aceeaşi valoare: le permitea să-şi amintească ceea ce le spuseseră şi ce făcuseră maeştrii lor. A fost nevoie de frâmîntâri sociale teribile, a trebuit să fie cuceriți şi înfrînți de cîteva ori

înainte ca vrăjitorii din vechime sâ-şi dea seama că tehnica lor avea efecte mult mai importante.

- Te referi la cucerirea spaniolă, don Juan? am întrebat.

- Nu, mi-a zis. Aceea a fost doar bomboana de pe colivă. Au existat fifămîntâri mult mai devastatoare, înainte de asta. Cînd au ajuns spaniolii aici, vechii vrăjitori nu mai existau. Discipolii celor care supraviețuiserâ erau deja foarte precauți. Ştiau cum să aibă grijă de ei înşişi. Acest nou val de vrăjitori a numit tehnica vechilor vrăjitori *recapitulare.* Cîştigul în timp este uriaş, a continuat. Pentru vrăjitori, în general, timpul este esențial. Provocarea este ca într-o unitate foarte compactă de timp să înghesui în tine tot ceea ce trebuie să ştii despre vrăjitorie, la nivel abstract; cu toate astea, pentru a reuşi, trebuie să construiesc în interiorul tău spațiul necesar.

- Care spațiu? Despre ce vorbeşti, don Juan?

- Premisa vrăjitorilor este că, pentru a aduce ceva în interiorul a altceva, trebuie să existe spațiul necesar pentru a-l depozita, mi-a zis. Dacă eşti plin pînă-n gît cu problemele vieții cotidiene, nu mai există spațiu pentru nimic nou. Acel spațiu trebuie construit. înțelegi ce vreau să-ți zic? Vrăjitorii timpurilor străvechi credeau că *recapitularea* vieții creează acest spațiu. Şi, desigur, chiar asta face, şi încă multe altele. Modul în care vrăjitorii realizeazârecap/Yu/area este foarte strict, a continuat. Metoda constă în a face o listă cu toate persoanele pe care le-au întîlnit, din prezent pînă la începutul vieții. Odată această listă terminată, iau persoana din capul listei şi îşi aduc aminte tot ceea ce pot despre acea persoană. Şi cînd zic totul, mă gîndesc la absolut tot, fiecare detaliu. Este mai bine să recapitulezi din prezent înspre trecut, deoarece amintirile prezentului sînt mai proaspete şi, astfel, capacitatea de a-ți reaminti se ascute. în aceste momente, practicanții folosesc o tehnică de respirație. Inspiră încet, clâti-nîndu-şi imperceptibil capul, de la dreapta la stînga; expiră în acelaşi fel.

Mi-a zis că inspirația şi expirația trebuie să fie naturale. Dacă sînt prea rapide, poți provoca ceea ce el a numit *respirație obositoare:* respirație care te face să respiri mai lent după aceea pentru a-ți calma muşchii.

- Şi ce trebuie să fac eu cu toate acestea? l-am întrebat pe don Juan.

- Trebuie să începi să compui lista chiar de astăzi, mi-a zis. împarte-o pe ani, pe meserii, ordoneaz-o cum vrei, dar ai grijă să fie structurată cronologic, începînd cu cea mai recentă persoană şi terminînd cu mami şi cu tați. După aceea, amintește-ți totul despre ei. Nu are sens să mai discutăm despre asta. Pe măsură ce exersezi, îți vei da seama ce faci.

La următoarea mea vizită i-am zis lui don Juan că în toate direcțiile începusem să revăd meticulos toate evenimentele vieții mele şi că era foarte greu să mă conformez structurii stricte impuse de el şi să trec persoane pe listă, una cîte una. în mod obişnuit, *recapitularea* mă ducea în toate direcțiile. Lăsam evenimentele să decidă direcția în care o luau amintirile. Ceea ce făceam, ca element de voință, era să mă conformez unei unități generale de timp. De exemplu, am început cu persoanele din secția de antropologie, dar le-am permis amintirilor să mă poarte oriunde în timp, din prezent pînă în momentul în care începusem şcoala la UCLA.

I-am povestit lui don Juan că unul dintre lucrurile ciudate pe care le descoperisem şi pe care le uitasem complet a fost că nici măcar nu aveam idee de existența UCLA pînă într-o seară cînd colega de cameră de la colegiu a prietenei mele a venit la Los Angeles, iar noi am aşteptat-o la aeroport. Urma să studieze muzicologia la UCLA. Avionul a aterizat la începutul serii, iar ea m-a întrebat dacă aş putea să o duc în campus, ca să poată arunca o privire în locul în care urma să-şi petreacă următorii patru ani din viață. Ştiam unde era campusul, trecusem de nenumărate ori cu maşina prin fața intrării de pe Sunset Boulevard, ducîndu-mă la plajă. Cu toate acestea, nu intrasem niciodată.

Era în timpul vacanței dintre semestre. Cei cîțiva oameni pe care i-am întîlnit ne-au arătat pe unde să o luăm ca să ajungem la secția de muzică. Campusul era gol, dar părerea mea, subiectivă, a fost că acela era cel mai minunat loc pe care îl văzusem vreodată. Mi-a încîntat ochii. Clădirile păreau animate de o energie proprie. Ceea ce urma să fie o vizită sumară a secției de muzică, s-a transformat într-un tur uriaş al întregului campus. M-am îndrăgostit de UCLA. I-am spus lui don Juan că singurul lucru care mi-a tulburat starea de absolut extaz a fost iritarea prietenei mele atunci cînd am insistat să mergem pe jos prin tot campusul acela uriaş.

- Ce naiba ar putea fi aici? a țipat la mine. Te porți de parcă nu ai mai fi văzut vreodată un campus universitar. Dacă ai văzut unul, le-ai văzut pe toate. Cred că nu vrei decît să o impresionezi pe prietena mea cu sensibilitatea ta!

Nu era aşa, şi am susținut sus şi tare că eram cu adevărat impresionat de frumusețea din jur. Percepeam atîta speranță în acele clădiri, atîtea promisiuni şi, cu toate acestea, nu reuşeam să exprim ceea ce simțeam în acele momente.

- Am stat pe băncile şcolii aproape toată viaţa, mi-a zis cu dinţii încleştaţi prietena mea, şi mi-a ajuns pînă peste cap! Nu o să găseşti nimic aici! Nu înveţi decît idioţenii. Nici măcar nu te pregătesc să-ţi asumi responsabilităţile pe care ţi le impune viaţa.

Cînd i-am zis că mi-ar plăcea să studiez aici, a devenit şi mai furioasă.

- Ia-ţi o slujbă! a ţipat. Du-te şi ia viaţa în piept de la opt la patru şi termină cu prostiile! Asta este, de fapt, viaţa: o slujbă de la opt la cinci, patruzeci de ore pe săptămînă! Să vezi cum o să te simţi după asta! Uită-te la mine: sînt supereducată, dar nu sînt în stare să fac nimic.

Nu ştiam decît că nu mai văzusem niciodată un loc aşa de frumos. Mi-am făcut o promisiune că voi merge la UCLA, indiferent ce s-ar întîmpla, de-ar fi să se scufunde pămîntul. Dorinţa era motivată de considerente pur personale, dar nu era generată de nevoia unei satisfacţii imediate. Era, mai degrabă, datorată unui sentiment de admiraţie nețărmurită amestecată cu teamă.

I-am spus lui don Juan că iritarea prietenei mele m-a zguduit în aşa măsură, încît am început să o privesc într-o lumină complet diferită şi că, din cîte îmi puteam aduce aminte, acela era primul comentariu care-mi stîrnea o reacţie atît de profundă. Vedeam acum o serie de faţete ale caracterului prietenei mele pe care nu le întrezărisem înainte, faţete care mă speriau de moarte.

- Cred că am judecat-o îngrozitor de aspru, i-am zis lui don Juan. După vizita noastră de la campus, drumurile noastre au început să se despartă. Era ca şi cum UCLA se ridicase între noi ca un zid. Ştiu că este o prostie să gîndesc aşa.

- Nu e deloc o prostie, a replicat don Juan. A fost o reacţie perfect normală. în timp ce vă plimbaţi prin campus, sînt absolut convins că ai avut un acces de *intenţie. Intenţionai* să ajungi acolo şi trebuia să renunţi la tot ceea ce se împotrivea. Cu toate acestea, nu exagera. Atingerea *râzboinicilor-câlâtori* este foarte uşoară, cu toate că este una elaborată. Mîna unui *războinic-câlător* începe prin a semăna cu o mînă grea, hrăpăreaţă, de fier, dar sfîrşeşte ca mîna unei fantome, o mînă de borangic. *Războinicii-călători* nu lasă nici o urmă. Aceasta este provocarea *râzboinicilor-câlâtori.*

Vorbele lui don Juan m-au făcut să mă scufund într-o stare profundă, ursuză, de autoacuzare, deoarece eram conştient, retrăind acest crîmpei de

amintire, că aveam o mînă extrem de grea, eram obsesiv şi dominator. I-am vorbit lui don Juan despre trăirile mele interioare.

- Puterea *recapitulării,* mi-a zis don Juan, este tocmai aceea că stîmeşte toate gunoaiele din viaţa noastră şi le aduce la suprafaţă.

Don Juan mi-a explicat apoi detaliile minuţioase ale conştientei şi ale percepţiei, elemente care stăteau la baza *recapitulării.* A început prin a spune că dorea să-mi prezinte un aranjament de concepte, dar pe care nu trebuia în nici un caz să-l consider ca o teorie a vrăjitorilor. Acest aranjament era, de fapt, formulat de şamanii Mexicului antic, ca rezultat al faptului că puteau *vedea* energia izvorînd direct în univers. M-a atenţionat că-mi va expune unităţile acestui aranjament fără să încerce să le clasifice sau să le ierarhizeze conform unei ordini prestabilite.

- Nu mă interesează clasificările, a continuat. Tu ai clasificat totul, de-a lungul întregii tale vieţi. Acum vei fi obligat să stai departe de clasificări. Acum cîteva zile, cînd te-am întrebat dacă ştii ceva despre nori, mi-ai spus numele tuturor norilor şi procentul de umezeală pe care aceştia ar trebui să-l conţină. Te-ai comportat ca un veritabil meteorolog. Cu toate acestea, atunci cînd te-am întrebat ce poţi face tu personal cu norii, nu aveai nici cea mai vagă idee despre ce vorbesc. Clasificările au o lume proprie. Cînd începi să clasifici absolut totul, clasificarea prinde viaţă şi preia controlul. Dar din moment ce clasificările nu au fost concepute niciodată ca entităţi generatoare de energie, ele rămîn ca buştenii tăiaţi. Nu sînt copaci; nu sînt decît scînduri.

Mi-a explicat că vrăjitorii Mexicului antic *vedeau* că universul, în ansamblu, este compus din cîmpuri de energie, sub formă de filamente luminoase. *Vedeau* miliarde de miliarde din aceste cîmpuri, oriunde se întorceau pentru a *vedea. Vedeau,* de asemenea, cum aceste cîmpuri de energie se organizau în curente de filamente, fluxuri care reprezintă forţele constante, perene, ale universului. Acest curent sau flux de filament legat de *recapitulare* a fost numit de vrăjitorii din vechime *marea întunecată a conştientizării* sau *Vulturul.*

Mi-a zis şi că acei vrăjitori descoperiseră că orice creatură din univers este legată de *marea întunecată a conştientizării* printr-un punct sferic de luminozitate care devenea vizibil atunci cînd aceste creaturi erau percepute ca energie. Don Juan mi-a spus că în acest punct de luminozitate, pe care vrăjitorii Mexicului antic îl numeau *punctul de reunire* era adunată percepţia printr-un aspect misterios al *mării întunecate a conştientizării.*

Don Juan mi-a mai zis că miliarde şi miliarde de cîmpuri de energie din întregul univers converg şi trec prin acest *punct de reunire.* Aceste cîmpuri de energie sînt convertite în informaţii senzoriale, iar aceste informaţii sînt, apoi, interpretate şi percepute drept lumea pe care o ştim. Don Juan mi-a explicat mai departe că ceea ce transformă fibrele luminoase în informaţii senzoriale este tocmai această *mare întunecată a conştientizării.* Vrăjitorii *văd* această transformare şi o numesc *aura conştientizării,* o strălucire care pluteşte ca un halou în jurul *punctului de reunire.* M-a avertizat că urma să facă o afirmaţie care, în viziunea vrăjitorilor, era vitală pentru a înţelege raza de acţiune a *recapitulării.*

Accentuînd fiecare cuvînt, mi-a zis că ceea ce noi numim *simţurile* unui organism nu reprezintă altceva decît grade de conştientizare. Susţinea că, dacă aceste simţuri reprezintă *marea întunecată a conştientizării,* trebuie să recunoaştem că interpretarea pe care simţurile o dau informaţiei senzoriale reprezintă, de asemenea, *marea întunecată a conştientizării.* Mi-a explicat pe îndelete că modul în care ne raportăm la lumea înconjurătoare reprezintă rezultatul sistemului de interpretare al omenirii, cu care este echipată fiecare fiinţă umană. Mi-a zis, de asemenea, că orice organism viu trebuie să aibă un sistem de interpretare care să-i permită să funcţioneze în mediul său înconjurător.

- Vrăjitorii care au venit după dezastrele apocaliptice despre care ţi-am vorbit, a continuat el, *au văzut* că în momentul morţii, *marea întunecată a conştientizării* a supt, ca să zicem aşa, prin *punctul de reunire, conştientizarea* creaturilor vii. Au văzut, de asemenea, că *marea întunecată a conştientizării* avea un moment de ezitare în faţa vrăjitorilor care îşi reamintiseră detaliat viеţile. Fără să fie conştienţi de acest fapt, unii îşi retrăiseră amintirile atît de profund, încît *marea întunecată a conştientizării* le-a preluat conştientizarea sub forma experienţei lor de viaţă, fără să se atingă de forţa lor vitală. Vrăjitorii aflaseră un adevăr uriaş despre forţele universului: *marea întunecată a conştientizării* nu doreşte decît experienţele noastre de viaţă, nu forţa noastră vitală.

Premisele explicaţiei lui don Juan îmi erau de neînţeles. Sau, poate, ar fi mai exact să spun că obţinusem o cunoştinţă vagă şi totuşi profundă despre funcţionalitatea premiselor explicaţiei sale.

- Vrăjitorii cred, mi-a zis don Juan în continuare, că, pe măsură ce ne *recapitulăm* viеţile, toate gunoaiele, cum ţi-am mai spus, ajung la suprafaţă.

Ne dăm seama de contradicțiile, de repetițiile noastre şi, cu toate astea, există ceva în interiorul nostru care exercită o rezistență fantastică față de *recapitulare.* Vrăjitorii spun că drumul se eliberează numai după o frămîntare gigantică, după apariția pe ecranul memoriei a unei întîmplâri care ne zdruncină din temelii prin claritatea înspăimîntătoare a detaliilor. Aceasta este întîmplarea care ne tîrăşte înapoi către momentul în care am trăit-o. Vrăjitorii numesc această întîmplare *călăuza,* deoarece de aici înainte retrăieşti fiecare eveniment pe care îl atingi, în loc doar să ți-l reaminteşti. Mersul pe jos precipită întotdeauna amintirile, a continuat don Juan. Vrăjitorii Mexicului antic credeau că toate întîmplările pe care le trăim sînt păstrate ca senzații pe partea din spate a picioarelor. Credeau că partea din spate a picioarelor reprezintă depozitul istoriei personale a unui om. Hai, deci să facem o plimbare pe dealuri.

Am mers pînă s-a făcut aproape întuneric.

- Cred că te-am făcut să mergi destul, mi-a zis don Juan cînd am ajuns înapoi la casa lui, pentru a te pregăti pentru manevra vrăjitorilor de a găsi o *călăuză:* un eveniment din viața ta pe care să ți-l aminteşti cu atîta claritate, încît să-ți servească drept far care să ilumineze cu aceeaşi claritate absolut totul în cadrul *recapitulării* tale. Fă ceea ce vrăjitorii numesc *recapitularea pieselor unui puzzle.* Ceva te va face să-ți reaminteşti întîmplarea care să-ți servească drept *călăuză.*

M-a lăsat singur, cu un ultim avertisment:

- Fă tot ce poți. Dă ce ai mai bun în tine.

Pentru un moment am rămas extrem de tăcut, probabil datorită liniştii din jurul meu. Am simțit apoi o vibrație, o tresărire în piept. Respiram cu greu, dar, deodată, ceva a părut să se deschidă în interiorul pieptului meu şi mi-a permis o respirație profundă, iar o perspectivă totală asupra unui eveniment uitat al copilăriei mele mi-a apărut brusc în memorie, ca şi cum fusese ținut închis şi fusese eliberat pe neaşteptate.

Mă aflam în camera bunicului meu, unde acesta avea o masă de biliard, şi jucam împreună biliard. Aveam aproape nouă ani. Bunicul meu era un jucător destul de bun şi mă învățase tot ce ştia pînă cînd am devenit îndeajuns de priceput pentru a fi un adversar serios. Petreceam ore nenumărate jucînd biliard. Am devenit atît de bun, încît într-o zi l-am învins. Din acea zi, nu a mai reuşit să mă învingă vreodată. De foarte multe ori am jucat prost în mod deliberat, pentru a fi drăguț cu el, dar şi-a dat

seama şi s-a înfuriat. Odată am reuşit să-l supăr atît de tare, încît mi-a dat cu tacul în cap.

Spre mîhnirea, dar şi spre încîntarea bunicului, la nouă ani eram în stare să fac *snooker* după *snooker* fără să mă opresc. La un joc, nerăbdarea şi frustrarea au devenit atît de mari, încît a dat cu tacul de pâmînt şi mi-a zis să joc de unul singur. Natura mea obsesivă mi-a permis să concurez cu mine însumi pînă cînd am reuşit să joc perfect.

Într-o bună zi, un bărbat cunoscut ca avînd legături cu lumea jocurilor de noroc, proprietar al unui club de biliard, a venit în vizită la bunicul meu. Vorbeau şi jucau biliard, iar eu am intrat din întîmplare în cameră. Imediat am încercat să dau înapoi, dar bunicul meu m-a apucat şi m-a tras înăuntru.

- El e nepotul meu, i-a zis bărbatului.

- Mă bucur să te întîlnesc, mi-a spus acesta. Mi-a aruncat o privire dură şi, apoi, mi-a întins mîna, de dimensiunile capului unui om obişnuit.Eram îngrozit. Hohotul extraordinar de rîs al acestuia mi-a dat de înțeles că era conştient de tulburarea mea. Mi-a zis că numele lui era Falelo Quiroga, iar eu mi-am bolborosit propriul nume.

Era extrem de înalt şi foarte bine îmbrăcat. Avea un costum albastru cu vestă, cu pantaloni asortați. Trecuse probabil puțin de cincizeci de ani, dar arăta bine, era suplu, cu excepția unei uşoare protuberante în zona abdomenului. Nu era gras; arăta ca unul care vrea să cultive imaginea unuia bine hrănit, care nu are nevoie de nimic. Majoritatea locuitorilor din oraş erau slabi. Erau oameni care munceau din greu pentru a-şi cîştiga existența, şi nu aveau timp de finețuri. Falelo Quiroga părea exact contrariul. întreaga sa înfățişare era cea a unui om care avea timp numai de finețuri.

Avea o înfățişare plăcută. Avea o față comună, bine bărbierită, cu ochi blînzi, albaştri. Respira încrederea de sine a unui doctor. Oamenii din oraş spuneau că putea să liniştească pe oricine şi că ar fi trebuit să se facă preot, avocat sau doctor, în loc să devină cartofor. Se spunea, de asemenea, că scotea mai mulți bani din jocuri de noroc decît toți doctorii şi avocații din oraş laolaltă.

Avea părul negru, pieptănat cu grijă. Era evident că începuse să i se răărească. încerca sâ-şi ascundă începutul de chelie pieptănîndu-şi părul pe frunte. Avea o bărbie pătrată şi un zîmbet absolut cuceritor. Avea dinți mari şi albi, bine îngrijiți, un lucru de o noutate senzațională într-o zonă în care proporția dinților stricați era înspăimîntâtoare. Celelalte două trăsături remarcabile ale lui Falelo Quiroga erau, după mine, picioarele sale enorme

şi pantofii săi din piele veritabilă, făcuți manual. Eram fascinat de faptul că pantofii nu scîrțîiau deloc în timp ce se plimba prin cameră. De obicei, ştiam că bunicul meu se apropia după scîrțîitul tălpilor de la pantofii lui.

- Nepotul meu joacă foarte bine biliard, i-a zis bunicul nonşalant. Ce-ar fi sâ-i dau tacul meu şi să jucați voi doi, iar eu să asist?

- Țîncul ăsta joacă biliard? l-a întrebat Falelo Quiroga rî-zînd pe bunicul meu.

- Şi încă cum! l-a asigurat bunicul meu. Bineînțeles, nu la fel de bine ca tine, Falelo. De ce nu vrei să vezi? Şi ca să ți se pară mai interesant, ca să nu-l tratezi cu condescendență pe nepotul meu, hai să facem şi un mic pariu. Ce zici să pariem pe atît?

A aşezat pe masă un mănunchi consistent de bancnote mototolite şi i-a zîmbit lui Falelo Quiroga, dînd uşor din cap, ca şi cum îl provoca pe bărbatul înalt să accepte pariul.

- Măi să fie, atît de mult? a zis Falelo Quiroga, uitîndu-se întrebător la mine. Şi-a deschis portofelul şi a scos cîteva bancnote frumos împăturite. Pentru mine, acesta a reprezentat încă un amănunt surprinzător. Bunicul meu obişnuia să-şi țină banii în toate buzunarele, mototoliți înfiorător. Cînd trebuia să plătească ceva, trebuia sâ-şi îndrepte bancnotele una cîte una pentru a le număra.

Falelo Quiroga nu a zis nimic, dar ştiam că se simte ca un hoț la drumul mare. I-a zîmbit bunicului şi, din evident respect față de el, a pus banii pe masă. Bunicul meu, pe post de arbitru, a stabilit numărul de jocuri şi a dat cu banul pentru a stabili cine e primul. Falelo Quiroga avea lovitura de începere.

- Te sfătuiesc să joci cît poți mai bine, fără vreo reținere, l-a îndemnat bunicul. Nu-ți fie frică sâ-l demolezi complet pe neisprăvitul ăsta şi să-mi iei banii!

Falelo Quiroga, urmînd sfatul bunicului, a jucat cît de bine a putut, dar, la un moment dat, a ratat cu foarte puțin un *snooker*. Am luat tacul. Credeam că o să leşin, dar cînd am văzut bucuria bunicului meu - sărea în sus de fericire - m-am calmat, şi mai mult, m-a deranjat enorm risul copios al lui Falelo Quiroga atunci cînd a văzut cum țin tacul. Nu puteam sâ mă aplec peste masă, cum se joacă de obicei biliardul, deoarece eram prea scund. Cu toate acestea, cu o răbdare şi o hotârîre ieşite din comun, bunicul meu mă învățasem un alt mod de a juca. Ducînd brațul cît puteam în spate, țineam tacul aproape mai sus de nivelul umerilor, într-o parte.

- Ce-o sâ facă dacă trebuie sâ ajungă la mijlocul mesei? a întrebat Falelo Quiroga rîzînd.

- Se suie pe marginea mesei, a zis calm bunicul meu. E voie...

Bunicul a venit şi mi-a şoptit cu dinţii încleştaţi că dacă voi fi politicos şi voi încerca sâ pierd, îmi va rupe toate tacurile în cap. Ştiam bine că nu va fi aşa; nu era decît felul său de a-şi exprima încrederea în mine.

Am cîştigat uşor. Bunicul meu era peste poate de încîn-tat, dar, ciudat, tot aşa părea şi Falelo Quiroga. Rîdea, încon-jurînd masa de biliard, lovindu-i marginile cu palma. Bunicul a început să mă laude pînâ la Dumnezeu. I-a spus lui Quiroga care a fost cel mai mare scor al meu, glumind câ am ajuns la excelenţă deoarece a reuşit să găsească cea mai bună metodă ca sâ mâ păcălească sâ exersez: cafea şi prăjiturele daneze.

- Nu mai spune! o ţinea întruna Quiroga. Şi-a luat ră-mas-bun. Bunicul a strîns banii, iar întîmplarea a fost uitată.

Bunicul mi-a promis sâ mă ducă la un restaurant şi să-mi facă cinste cu cea mai bună masă pe care o puteam găsi în oraş, dar nu s-a ţinut niciodată de cuvînt. Era un zgîrie-brînza; nu era mînă largă decît cu femeile.

După două zile, doi indivizi uriaşi, asociaţi de-ai lui Falelo Quiroga, au venit la mine cînd am ieşit de la şcoală.

- Falelo Quiroga doreşte să te vadă, mi-a zis unul dintre ei cu o voce guturală. Doreşte să vii la el şi să luaţi împreună o cafea cu prâjiturele daneze.

Dacă nu ar fi vorbit despre cafea cu prăjiturele daneze, probabil că aş fi fugit de ei cît m-ar fi ţinut picioarele. Mi-am amintit apoi că bunicul îi spusese lui Falelo Quiroga că mi-aş fi vîndut şi sufletul pentru cafea cu prâjiturele daneze. M-am dus cu ei bucuros. Cu toate astea, nu puteam să merg la fel de repede ca ei, aşa că unul dintre ei, pe care îl chema Guillermo Falcon m-a luat în braţele sale uriaşe. Printre dinţii stricaţi i-a scăpat un hohot de rîs.

- Bucură-te de cursă, băiete, mi-a zis. Avea o respiraţie înfiorătoare. Te-a mai purtat cineva vreodată în braţe? După cum te foieşti, nu cred, mi-a zis chicotind grotesc.

Din fericire, casa lui Falelo Quiroga nu era departe de şcoală. Domnul Falcon m-a aşezat pe o canapea într-un birou. Falelo Quiroga era în cameră, aşezat în spatele unui birou uriaş. S-a ridicat în picioare şi am dat noroc. A cerat imediat să mi se aducă o cană de cafea împreună cu delicioasele prăjiturele şi am început să discutăm amical despre crescătoria de găini a

bunicului meu. M-a întrebat dacă mai voiam prăjiturele, iar eu i-am răspuns că nu m-ar deranja foarte tare dacă mi-ar mai da cîteva. A rîs şi apoi s-a dus chiar el să-mi aducă o tavă întreaga de prăjiturele, incredibil de bune, din camera alăturată.

După ce m-am îndopat cît am putut, m-a întrebat politicos dacă aş dori să vin la clubul său de biliard tîrziu în noapte pentru a juca cîteva jocuri amicale cu o serie de persoane alese de el. Mi-a zis într-o doară că era vorba şi despre o sumă considerabilă de bani. Şi-a exprimat deschis încrederea în meşteşugul meu la biliard şi mi-a zis că mâ va plăti, pentru timpul pierdut şi pentru efortul depus, cu un procent din banii cîştigaţi. Mi-a mai zis că el cunoştea bine mentalitatea celor din familia mea, care nu ar fi considerat că este corect ca el să-mi dea bani, chiar dacă era vorba despre o plată cinstită. Aşa că mi-a promis să depună banii la bancă, într-un cont special sau, şi mai bine, urma să acopere orice cumpărătură pe care aş face-o la unul dintre magazinele din oraş sau mesele pe care le-aş fi luat la restaurant.

Nu am crezut nici măcar un cuvînt din ce-mi spunea. Ştiam că Falelo Quiroga era un hoţ şi un escroc. Cu toate acestea, îmi surîdea ideea de a juca biliard cu persoane pe care nu le cunoşteam, şi am căzut la învoială.

- O să-mi mai daţi cafea şi prăjiturele daneze, ca astăzi? am întrebat.

- Sigur că da, copilul meu, mi-a răspuns. Dacă vii să joci pentru mine, îţi voi cumpăra toată brutăria. Am sâ-l pun pe brutar să le facă numai pentru tine. Ai cuvîntul meu de onoare.

L-am prevenit pe Falelo Quiroga că singurul neajuns era faptul că nu puteam să ies din casă. Aveam prea multe mâtuşi care mă urmăreau cu ochi ca de vultur iar, în plus, dormitorul meu era la etajul al doilea.

- Asta nu e nici o problemă, m-a asigurat Falelo Quiroga. Eşti mic. Domnul Falcon te va prinde fără probleme dacă sari de la fereastră. Doar e mare cît o casă! Cred că ar fi bine să te culci devreme în seara asta. Domnul Falcon te va trezi fluierînd şi aruncînd pietricele în geam. Ai grijă totuşi. Nu e un tip foarte răbdător.

M-am întors acasă pradă unei emoţii nemaipomenite. Nu puteam să adorm. Eram treaz cînd l-am auzit pe domnul Falcon fluierînd şi aruncînd pietricele în geam. Am deschis fereastra. Domnul Falc6n se afla chiar sub mine, în stradă.

- Sari la mine în braţe, băiete, mi-a zis cu o voce înăbuşită, încercînd să vorbească în şoaptă. Dacă nu sari chiar la mine în braţe, o să te izbeşti de

pămînt şi o să mori. Să nu uiți. Nu mă face să alerg de colo-colo. Nu trebuie decît să sari drept la mine în brațe. Hai, sari!

Am sărit, iar el m-a prins cu uşurința unuia care prinde un sac de bumbac. M-a pus jos şi mi-a zis să fug. Mi-a zis că eram un copil care tocmai fusese trezit dintr-un somn adînc şi trebuia să alerg ca să mă trezesc pe deplin pînă ajungem la clubul de biliard.

În noaptea aceea am jucat cu doi bărbați şi am cîştigat ambele jocuri. M-au tratat cu cea mai delicioasă cafea, cu cele mai bune prăjiturele pe care şi le poate imagina cineva. Eu, unul, mă simțeam ca în rai. Era cam şapte dimineața cînd m-am întors acasă. Nimeni nu-mi observase absența. Era timpul să plec spre şcoală. Totul a decurs ca de obicei, numai că eram atît de obosit, încît toată ziua nu am reuşit să-mi țin ochii deschişi.

Din acea zi, Falelo Quiroga l-a trimis pe domnul Falcon să mă ia de acasă cam de două-trei ori pe săptămînă, şi am cîştigat toate jocurile pe care m-a pus să le joc. Credincios promisiunii, a plătit tot ce am cumpărat, inclusiv mesele la restaurantul meu chinezesc favorit, unde mă duceam în fiecare zi. Cîteodată, invitam chiar un grup de prieteni, pe care îi speriam de moarte fugind din restaurant, strigînd cît mă ținea gura atunci cînd venea chelnerul cu nota de plată. Nu le venea, pur şi simplu, să creadă că nu îi ducea nimeni niciodată la poliție pentru că mîncaseră fără să plătească.

O adevărată tortură era că nu mă gîndisem niciodată la faptul că va trebui să fac față tuturor speranțelor şi aşteptărilor celor care pariaseră pe mine. Cu toate astea, am fost supus la tortura-torturilor în momentul în care un jucător pe bani, dintr-un oraş apropiat, l-a provocat pe Falelo Quiroga şi şi-a întărit provocarea cu un pariu uriaş. Noaptea jocului era una nefastă. Bunicul se îmbolnăvise şi nu putea adormi. întreaga familie era ca un vulcan. Se părea că absolut nimeni nu se dusese la culcare. Mă îndoiam că voi avea cum să mă strecor afară din camera mea, dar fluierăturile şi pietricelele aruncate de domnul Falcon erau atît de insistente, încît mi-am luat inima în dinți şi, încercîndu-mi norocul, am sărit pe fereastră în brațele sale.

Se părea că absolut toți bărbații din oraş se adunaseră la clubul de biliard. Fețe crispate mă implorau să nu pierd. Unii dintre bărbați m-au informat cu mult curaj că-şi pariaseră casele şi tot ce mai aveau în rest. Unul dintre bărbați mi-a zis jumătate în glumă că-şi pariase nevasta. Dacă nu cîştigam, în noaptea aceea urma să devină ori încornorat, ori ucigaş. Nu

m-a lămurit dacă voia sâ-şi omoare soţia, ca să nu fie încornorat, sau pe mine, dacă pierdeam jocul.

Falelo Quiroga nu putea să stea locului. Angajase pentru mine un maseur. Voia să fiu absolut relaxat. Maseurul mi-a pus prosoape fierbinţi pe braţe şi pe încheieturile mîinilor, iar pe frunte mi-a aşezat un ştergar rece. Mi-a pus în picioare cei mai confortabili şi mai moi pantofi pe care i-am purtat vreodată. Aveau tocuri tari, soldăţeşti şi talpă medicinală. Falelo Quiroga mi-a dat pînă şi o beretă ca să nu-mi mai intre părul în ochi şi o salopetă largă cu centură.

Dintre oamenii din jurul mesei, cam jumătate erau din alt oraş. Se zgîiau cu toţii la mine, dîndu-mi sentimentul că s-ar fi simţit mult mai bine dacă mueam pur şi simplu pe loc.

Falelo Quiroga a dat cu banul pentru a vedea cine începe. Adversarul meu era un metis de origine braziliano-chineză, tînăr, rotund la faţă şi extrem de sigur pe sine. El a spart, şi a reuşit un număr impresionant de *snooker-e.* După culoarea feţei, ştiam că Falelo Quiroga era în pragul unui atac de cord; la fel erau şi ceilalţi care pariaseră pe mine tot ce aveau pe lumea asta.

Am jucat foarte bine în seara aceea, iar pe măsură ce mă apropiam de numărul de *snooker-e* al celuilalt, agitaţia celor care pariaseră pe mine ajunsese la apogeu. Falelo Quiroga era cel mai isteric dintre toţi. Ţipa la toată lumea şi a cerut să deschidă cineva fereastra pentru că fumul de ţigară făcea aerul irespirabil pentru mine. îl punea pe maseur să-mi relaxeze braţele şi umerii. Pînă la urmă, a trebuit să le spun tuturor să se oprească şi, grăbindu-mă foarte tare, am reuşit să fac cele opt *snooker-e* de care aveam nevoie pentru a cîştiga. Euforia celor care pariaseră pe mine era dincolo de cuvinte. Nu mă puteam bucura însă de toate acestea, deoarece era deja dimineaţă, şi a trebuit să mă ducă acasă în grabă.

Epuizarea mea în ziua următoare nu cunoştea limite. Extrem de îndatoritor, Falelo Quiroga nu m-a solicitat toată săptămîna. Cu toate acestea, într-o după-amiază domnul Falcon m-a luat de la şcoală şi m-a dus la clubul de biliard. Falelo Quiroga era extrem de serios. Nici măcar nu mi-a dat cafea cu prăjiturele daneze. A expediat pe toată lumea din birou şi a atacat problema direct. S-a tras cu scaunul lîngâ mine:

- Am depus foarte mulţi bani în bancă pentru tine, mi-a spus pe un ton solemn. Mă ţin întocmai de cuvînt. Ţi-am promis că voi avea tot timpul grijă de tine. Ştii bine asta! Deci, dacă vei face ceea ce îţi spun eu să faci, o

să cîştigi atîţia bani, că nu va mai fi nevoie să munceşti o singură zi în viaţa ta. Vreau să pierzi următorul joc la o diferenţă de un *snooker*. Ştiu că eşti în stare. Trebuie să pierzi la mustaţă. Cu cît e mai dramatic, cu atît mai bine.

Mâ simţeam năuc. Nu mai înţelegeam nimic. Falelo Quiroga şi-a repetat cererea şi mi-a explicat că urma să parieze, anonim, tot ce avea împotriva mea. Asta urma să fie următoarea noastră înţelegere.

- Domnul Falcon te păzeşte de cîteva luni bune, mi-a zis el. Nu trebuie să-ţi spun decît că domnul Falcon îşi foloseşte toată forţa ca să te protejeze, dar poate face exact contrariul cu exact aceeaşi forţă.

Ameninţarea lui Falelo Quiroga nu putea fi mai transparentă. în mod sigur, mi-a citit pe faţă frica, deoarece s-a relaxat deodată şi a început să rîdă:

- Ei, dar nu trebuie să te preocupe astfel de lucruri, mi-a zis el liniştitor, noi sîntem ca fraţii

A fost pentru prima dată în viaţă cînd am fost pus într-o situaţie căreia nu-i puteam face faţă. Doream din toată inima să fug de Falelo Quiroga din cauza fricii pe care o nutream faţă de el. în acelaşi timp însă, doream la fel de tare să rămîn. îmi plăcea să pot cumpăra tot ce voiam din orice magazin şi, în plus, să mănînc la orice restaurant voiam fără să plătesc. Pînă atunci nu fusesem niciodată pus în situaţia să aleg între una şi cealaltă.

Pe neaşteptate, cel puţin pentru mine, bunicul s-a mutat în altă provincie, destul de îndepărtată. Era ca şi cum ştia ce se întîmplă şi m-a trimis acolo înaintea tuturor. Cu toate acestea, mă îndoiesc că ştia cu adevărat care era situaţia. Cred că m-a trimis pe mine primul ca urmare a uneia dintre intuiţiile sale.

Întoarcerea lui don Juan mi-a curmat şirul amintirilor. Nu mai ştiam cît timp trecuse. Ar fi trebuit să fiu absolut lihnit, dar nu îmi era deloc foame. Mă simţeam plin de o energie nervoasă. Don Juan a aprins o lampă de benzină şi a agăţat-o de un cui bătut în perete. Lumina sa slabă împrăştia umbre ciudate, jucăuşe. A durat puţin pînâ ce ochii mi s-au obişnuit cu semiîntunericul din cameră. Am fost cuprins de o stare de tristeţe profundă. Era un sentiment ciudat de detaşare, un dor după ceva nelămurit generat de semiobscuritate sau poate de senzaţia că mă simţeam prizonier. Eram atît de obosit, că voiam să plec, dar, în acelaşi timp şi cu aceeaşi intensitate doream să rămîn.

Vocea lui don Juan m-a trezit la realitate. Părea că ştie motivul şi profunzimea frâmîntării mele interioare şi şi-a modulat vocea potrivit

trăirilor mele. Severitatea vocii m-a ajutat să reiau controlul asupra unei stări care ar fi putut să se transforme într-o reacție isterică la oboseală şi la stimularea mentală.

- Retrăirea evenimentelor este o experiență magică pentru vrăjitori, mi-a zis. Nu înseamnă doar să povesteşti. înseamnă să *vezi* țesătura evenimentelor. De aceea, procesul retrăirii este atît de vast şi de important

Don Juan mi-a cerut să-i povestesc ce întîmplare retrâisem.

- Foarte potrivit, mi-a zis chicotind încîntat. Singurul comentariu pe care îl pot face este că un *războinic-călător* se lasă dus de vînt. El se duce oriunde îl poartă curentul. Puterea unui *războinic-câlător* este aceea de a fi tot timpul în alertă, de a obține maximum de efect dintr-un impuls minim. Şi, mai presus de toate, puterea lui este de a nu se implica niciodată. Evenimentele au o forță, o gravitate proprie, iar călătorii trebuie să rămînă simpli călători. Totul în jurul lor se adresează numai lor. în acest fel, călătorii construiesc sensul fiecărei situații, fără să întrebe cum s-a ajuns acolo.

- Astăzi ți-ai amintit un eveniment care însumează întreaga ta viață, a continuat el. Eşti întotdeauna confruntat cu o situație care este identică cu cea pe care nu ai rezolvat-o niciodată. Nu a trebuit să decizi dacă vei accepta sau nu afacerea murdară a lui Falelo Quiroga. *Infinitatea* ne pune întotdeauna în groaznica poziție de a alege, a continuat el.

Ne dorim *infinitatea* dar, în acelaşi timp, dorim să fugim de ea. Vrei să-mi spui să mă duc să mă arunc într-un lac, dar, în acelaşi timp, te simți obligat să rămîi. Ar fi fost infinit mai uşor dacă te-ai fi simțit, pur şi simplu, obligat să rămîi.

ANSAMBLUL DE ENERGIE DE LA ORIZONT

Precizia *călăuzei* a dat un avînt proaspăt *recapitulării* mele. O nouă stare de spirit a înlocuit-o pe cea veche. Din acel moment am început să-mi amintesc întîmplările din viața mea cu o claritate înnebunitoare. Mă simțeam ca şi cum în interiorul meu fusese construită o barieră care mă obliga să mă cramponez de amintiri meschine şi neclare şi pe care *călăuza* o sfârimase din temelii. Rolul memoriei reprezentase pentru mine, pînă atunci, o modalitate vagă de a face referiri la lucruri care avuseseră loc, dar pe care doream să le uit de cele mai multe ori. Practic, nu aveam nici cea mai mică dorință să-mi reamintesc ceva din viață. De aceea, o spun în mod cinstit, nu găsisem nici un rost acestui exercițiu inutil al *recapitulării,* pe care don Juan mi-l impusese literalmente. Pentru mine, acesta nu reprezenta

decît o sarcină penibilă care mă obosea instantaneu şi nu reuşea decît să scoată în evidenţă incapacitatea mea de a mă concentra.

Cu toate acestea, conştiincios, am făcut liste întregi de persoane şi am încercat haotic să-mi aduc aminte cît de cît modul în care interacţionasem cu acestea. Lipsa de precizie nu m-a descumpănit în nici un fel. îndeplineam ceea ce consideram a fi de datoria mea, indiferent de ceea ce simţeam eu de fapt. Prin exerciţiu, clariatea amintirilor mele s-a îmbunătăţit, consideram eu, remarcabil. Eram în stare să mâ aplec, pentru a spune aşa, asupra anumitor evenimente, cu destulă acurateţe, fapt care mă bucura şi mâ înspaimînta în acelaşi timp. Cu toatea astea, după ce don Juan mi-a împărtăşit ideea de *călăuză,* puterea amintirilor mele s-a transformat în ceva pentru care nu am nici un nume.

Respectarea strictă a listei de persoane a transformat *recapitularea* într-un proces extrem de formal şi de exigent, exact aşa cum dorea şi don Juan. Totuşi, simţeam din cînd în cînd cum ceva se elibera în interiorul meu, ceva care mă făcea să mâ concentrez asupra unor mtîmplări fără nici o legătură cu lista mea, întîmplâri a căror claritate era atît de înnebunitoare, încît mâ simţeam prins şi scufundat în interiorul lor, cu o intensitate mai mare, poate, decît cea din momentul în care trăisem efectiv evenimentele respective. De fiecare dată cînd *recapitulam* în acest fel, căpătăm un grad de detaşare care îmi permitea să observ lucruri care îmi scăpaseră în momentul în care le trăisem pe viu.

Prima dată cînd amintirea unei întîmplâri m-a zguduit din temelii a fost imediat după ce ţinusem o conferinţă la un colegiu din Oregon. Studenţii care se ocupaseră de organizarea conferinţei ne-au dus, pe mine şi pe încă un prieten al meu, de la secţia de antropologie, la o casă unde urma să ne petrecem noaptea. Eu aveam de gînd să mâ duc la un motel, dar au insistat, pentru ca noi să ne simţim mai bine, sâ ne ducă la această casă. Ne-au spus că era o casă la ţară, fără nici cel mai mic zgomot, cel mai liniştit loc din lume, fără telefoane, practic fără nici o legătură cu lumea exterioară. Eu, ca un prost ce sînt, am fost de acord sâ merg cu ei. Don Juan nu numai că mâ prevenise că trebuie sâ fiu întotdeauna ca o pasăre solitară, dar îmi şi ceruse răspicat să respect acest lucru. De cele mai multe ori, reuşeam să mă conformez, dar existau momente cînd creatura gregară din mine prelua controlul.

Membrii comitetului de organizare ne-au dus la acea casă, care era destul de departe de Portland. Era a unui profesor plecat în concediu. Foarte

repede, au aprins toate luminile din casă şi din curte; casa era pe un deal, înconjurată de reflectoare. Cînd acestea erau aprinse, clădirea se vedea probabil de la opt kilometri distanţă.

Apoi, membrii comitetului de organizare au plecat cît de repede au putut, lucru care m-a mirat, deoarece mâ aşteptam să mai stea, să vorbim. Casa era din lemn, în forma literei A, mică, dar foarte bine construită. Avea o sufragerie enorma, cu un mezanin deasupra, unde se afla dormitorul. Chiar deasupra, în vîrful cadrului în formă de A, atîrna un crucifix în mărime naturală, prins de o ciudată balama rotativă înfiptă în capul figurii. Reflectoarele de pe zid erau orientate asupra crucifixului. Era o privelişte impresionantă, mai ales cînd se rotea, scîrţîind, pentru că balamaua trebuia unsă.

Baia era, de asemenea, o privelişte aparte. Tavanul, pereţii şi podeaua erau complet acoperite cu oglinzi de formă regulata, iar camera era luminată cu o lumină roşiatică. Nu puteai intra în baie fără să te vezi din toate unghiurile posibile. Toate aceste caracteristici ale casei, pe care o găseam uimitoare, mi-au plăcut.

Cu toate acestea, atunci cînd a venit vremea sâ ne culcăm, ne-am confruntat cu o problemă serioasă, deoarece nu exista decît un singur pat, îngust şi tare ca un pat de mănăstire. Prietenul meu antropolog era foarte aproape de a face o pneumonie, hîriind şi expectorînd flegmă de fiecare dată cînd tuşea. S-a dus direct în pat şi a adormit instantaneu. Am căutat un loc în care sâ mă culc, dar nu am putut găsi vreunul. Casa era lipsită de confort şi, pe lîngă asta, era frig. Cei care se ocupaseră de organizare aprinseseră reflectoarele, dar omise-seră să pornească şi căldura. Am căutat o sursă de încălzire, dar degeaba, după cum nu am găsit nici întrerupătorul de la reflectoare sau de la vreuna din luminile din casă. Erau întrerupătoare pe pereţi, dar păreau anulate de un întrerupător central. Cum nu am găsit nici o cale să le sting, luminile au rămas aprinse.

Singurul loc unde m-am putut culca a fost pe o rogojină subţire, iar singurul obiect pe care l-am găsit şi cu care mă puteam acoperi a fost pielea tăbăcită a unui pudel francez uriaş. Era vorba, evident, despre un animal de casă care fusese păstrat în acest fel. Avea ochi lucitori din marmură neagră şi gura deschisă din care îi afîrna limba. Am aşezat capul blănii de pudel spre genunchi. Mă puteam astfel acoperi cu partea din spate, care îmi ajungea la gît. Capul său tăbăcit stătea între genunchi, lucru destul de incomod! Dacă ar fi fost întuneric, nu mi-ar fi fost atît de greu. Am strîns o

grămăjoară de cîrpe de spălat vase şi mi-am făcut o pernă. Am folosit cît mai multe pentru a acoperi blana pudelului francez cît de bine am putut. Nu am închis un ochi toată noaptea.

În acele momente, blestemîndu-mâ în tăcere pentru că fusesem atît de tîmpit şi nu urmasem sfatul lui don Juan, am avut prima retrăire înnebunitor de clară din întreaga mea viaţă. Retrăisem momentul pe care don Juan îl numise *călăuza* cu o claritate comparabilă, dar aveam tendinţa să trec cu vederea pe jumătate ceea ce mi se întîmpla, atunci cînd eram cu don Juan, deoarece în prezenţa sa mi se părea că totul este posibil. De data aceasta însă, eram singur.

Cu ani buni înainte de a-l întîlni pe don Juan, lucrasem ca vopsitor de reclame pe pereţii clădirilor. Numele şefului meu era Luigi Palma. într-o zi, Luigi a cîştigat un contract ca să picteze o reclamă, la o agenţie care vindea şi închiria rochii de mireasă şi fracuri; trebuia să desenăm reclama pe peretele din spate al unei clădiri vechi. Proprietarul magazinului din clădire voia să atragă atenţia posibililor clienţi cu o reclamă de mari dimensiuni. Luigi urma să picteze un mire şi o mireasă, iar eu trebuia să fac literele. Ne-am dus pe terasă şi am construit o schelă.

Eram destul de neliniştit, deşi nu aveam nici un motiv clar. Mai pictasem pînâ atunci cîteva zeci de reclame. Luigi credea că începusem să am frică de înălţime, dar că urma să-mi treacă. Cînd a venit momentul să începem lucrul, Luigi a coborît schela vreun metru şi a sărit pe platforma de scîndurâ. S-a dus la un capăt, în timp ce eu stăteam în celălalt, încercînd să nu îl încurc în vreun fel. El era artistul.

Luigi a început să se dea mare. Picta cu mişcări atît de agitate şi de dezordonate, încît schela se mişca încoace şi încolo. Am ameţit. Am vrut să mă întorc pe terasă, pre-textînd că mai aveam nevoie de vopsea şi de alte accesorii necesare unui pictor. M-am prins de capătul zidului scund care înconjura terasa şi am încercat să mă ridic, dar vîrfurile picioarelor mi-au rămas înfipte între scîndurile platformei. Am încercat să-mi trag picioarele, împreună cu schela, către perete. Cu cît trăgeam mai tare, cu atît mai departe împingeam schela de zid. în loc să mă ajute să-mi scot piciorul, Luigi stătea în fund şi se ţinea de sforile care legau schela de acoperişul plat. S-a chircit şi s-a uitat la mine cu groază. S-a aşezat în genunchi plîngînd încetişor şi spunînd *Tatăl Nostru.*

Mă ţineam din toate puterile de partea de sus a zidului. Certitudinea faptului că dacă preluam controlul voi fi în stare să împiedic platforma să se

depărteze şi mai mult de zid era cea care îmi dădea forța să rezist. Nu aveam de gînd să-mi dau drumul şi să cad treisprezece etaje, spre o moarte sigură. Luigi, şef pînă la sfîrşitul sfîrşitului, mi-a strigat printre lacrimi să mă rog. Mi-a jurat că vom cădea împreună şi mi-a zis că tot ce puteam face era să ne rugăm pentru mîntuirea sufletelor noastre. Pentru un moment, m-am gîndit dacă era practic să mă rog. Pînâ la urmă, m-am hotărît să strig după ajutor. Cei din clădire au auzit, probabil, strigătele şi au chemat pompierii. Mi s-a părut că nu au trecut decît două sau trei secunde de cînd am strigat pînă cînd pompierii au urcat pe acoperiş, ne-au ridicat pe mine şi pe Luigi şi au asigurat platforma.

În realitate, rămăsesem atîrnat pe peretele clădirii cel puțin douăzeci de minute. Cînd pompierii m-au tras, în sfîrşit, pe acoperiş, nu mă mai puteam controla deloc. Am vomitat pe terasă, îmi era greață de frică şi de la mirosul groaznic de smoală topită. Era o zi caniculară. Smoala care astupa crăpăturile dintre plăcile care pardoseau terasa se topea de căldură. Experiența fusese atît de traumatizantă şi de jenantă, că nu voiam să mi-o reamintesc şi am terminat imaginîndu-mi că pompierii mă duseseră într-o cameră caldă, galbenă; m-au aşezat într-un pat nemaipomenit de comod şi am adormit în siguranță, îmbrăcat în pijama.

Cea de a doua retrăire a reprezentat încă o lovitură de o forță extraordinară. Flecâream cu un grup de prieteni cînd, fără nici un motiv clar, mi-am pierdut răsuflarea sub lovitura unui gînd, a unei amintiri în primul moment vagă, dar care s-a transformat într-o experiență copleşitoare. Forța acesteia a fost atît de intensă, că a trebuit să mă scuz şi să mă retrag într-un colț, pentru un moment. Cred că prietenii mei mi-au înțeles reacția şi s-au risipit fără comentarii. Am început să-mi amintesc un incident din ultimul an de liceu.

Obişnuiam să merg pe jos la şcoală, împreună cu cel mai bun prieten al meu, trecînd pe lîngă o vilă, cu un gard negru din fier forjat înalt de aproape doi metri şi jumătate şi care se termina cu vîrfuri ascuțite. în spatele gardului începea un gazon întins, bine întreținut, păzit de un cîine-lup feroce. în fiecare zi necăjeam cîinele care sărea la noi, dar se oprea în gardul de fier forjat. Cu toate acestea, furia sa părea că ajunge pînâ la noi. Prietenul meu se distra provocînd mereu cîinele la un concurs al voințelor. Se aşeza la cîțiva centimetri de botul cîinelui, ieşit cel puțin cincisprezece centimetri printre barele gardului, şi îşi arăta dinții, exact cum făcea cîinele.

- Cedează! țipa prietenul meu. Ascultâ-mâ! Sînt mai puternic decît tine!

Exerciţiile sale zilnice de putere a minţii nu-l afectau niciodată pe cîine, în afara faptului că-l înfuriau la maximum. Prietenul meu mă asigura zilnic, în cadrul ritualului său, ca, în cele din urmă, cîinele nu putea decît să-l asculte sau să moară de atac de cord din cauza furiei. Convingerea sa era atît de puternică, încît şi eu credem că acel cîine va muri curînd.

Într-o dimineaţă, cîinele nu mai era acolo. Am aşteptat un moment, dar nu a apărut. în cele din urmă, l-am văzut, la capătul gazonului. Părea că are ceva de făcut acolo, aşa că am plecat în linişte. Cu coada ochiului am văzut cum cîinele fugea către noi cu toată viteza. La doi metri şi jumătate de gard a făcut un salt şi a trecut peste el. Eram sigur câ-şi va sfîşia burta în vîrfurile ascuţite de pe gard. A trecut cu foarte puţin peste ele şi a căzut pe stradă ca un sac de cartofi.

Un moment am crezut că murise, dar era numai buimac. Dintr-o dată s-a ridicat şi, în loc să fugă după cel care îl înfuria, a început să alerge după mine. M-am suit pe capota unei maşini, dar ce însemna o maşină pentru acel cîine? Dintr-un salt a ajuns aproape lîngă mine. Am sărit de pe maşină şi m-am urcat în primul copac pe care l-am găsit, un copăcel care de-abia reuşea să-mi susţină greutatea. Eram sigur că se va rupe de la jumătate, trimiţîndu-mă direct în colţii cîinelui, care avea să mă schilodească groaznic.

Aşa cum eram, suit în copac, animalul aproape că nu mâ mai ajungea. Cu toate acestea, a mai sărit o dată şi şi-a înfipt colţii în turul pantalonilor mei, şi mi i-a rupt. A fost atît de aproape, încît mi-a zgîriat fesele. în clipa în care am ajuns în vîrful copacului, cîinele a plecat. A fugit în sus pe stradă, câu-tîndu-l, probabil, pe prietenul meu.

La cabinetul şcolii, asistenta mi-a zis sâ-i cer proprietarului cîinelui un certificat de vaccinare antirabică.

- Trebuie să ai mare grijă, mi-a zis sever. Poţi să fi fost deja inoculat cu turbare. Dacă proprietarul nu vrea să-ţi arate certificatul de vaccinare, ai dreptul să faci plîngere la poliţie.

Am discutat cu îngrijitorul casei unde stătea cîinele. Acesta m-a acuzat că momisem cel mai preţios cîine, un animal cu pedigree, pe stradă.

- Ai mare grijă, băiete, mi-a zis cu o voce mînioasă. Cîinele e pierdut. Proprietarul te va trimite la închisoare dacă ne mai superi.

- Dar aş putea avea turbare! i-am zis eu, sincer îngrozit.

- Mă doare în cur, chiar dacă ai avea ciumă bubonicâ, s-a răstit bărbatul la mine. Hai, întinde-o!

- O să mă duc la poliție, i-am zis.

- Du-te unde vrei, mi-a răspuns. Dacă te duci la poliție, o să avem grijă să te ia pe tine. Cine locuieşte în casa asta are pile destul de mari ca să facă uşor chestia asta!

L-am crezut, aşa că am minţit-o pe asistentă şi i-am spus că animalul nu a fost găsit şi că nu avea stâpîn.

- Doamne Dumnezeule, a exclamat femeia. Ia-ți inima în dinți şi pregâteşte-te pentru ce-i mai rău. S-ar putea să fie nevoie să te trimit la doctor.

Apoi mi-a dat o listă lungă de simptome pe care să le pîndesc sau să aştept pînă cînd se vor manifesta singure. Mi-a zis că vaccinul antirabic este extrem de dureros şi că trebuie administrat de mai multe ori, prin injecții subcutanate în zona abdomenului.

- Nu doresc acest tratament nici celui mai mare duşman al meu, mi-a zis, aruncîndu-mâ într-un coşmar groaznic.

A urmat prima mea depresie reală. Nu făceam decît să zac în pat, găsindu-mi fiecare dintre simptomele enumerate de asistentă. Pînâ la urmă, m-am dus la cabinetul şcolii şi am implorat-o pe sora medicală să-mi administreze tratamentul antirabic, oricît de dureros ar fi. Am făcut o scenă uriaşă. Eram isteric. Nu aveam turbare, dar pierdusem orice urmă de autocontrol.

I-am povestit lui don Juan despre cele două retrăiri ale mele în detaliu, fără să omit ceva. Nu a comentat. A dat doar din cap de cîteva ori.

- Don Juan, în ambele retrăiri, i-am spus, conştient de vocea mea repezită, am fost cît se poate de isteric. îmi tremura tot corpul, îmi era greață. Nu vreau să spun că a fost *ca şi cum* trăiam experiența, pentru că nu ar fi adevărat. Am *trăit* ambele experiențe. Şi atunci cînd nu am mai fost în stare să rezist, am sărit înapoi în viața de acum. Pentru mine, acesta a fost un salt în viitor. Aveam puterea să călătoresc în timp. Saltul în trecut nu a fost abrupt. Evenimentul a început să se dezvolte încet, la fel ca amintirile. La sfîrşit, am sărit brusc în viitor: viața mea de acum.

- Cu siguranță, ceva a început să se prăbuşească în tine, mi-a zis în cele din urmă. Se prăbuşea de la început, dar s-a reparat foarte repede de fiecare dată cînd punctele de sprijin s-au prăbuşit. Cred că acum se prăbuşesc complet. După încă o lungă perioadă de linişte, don Juan mi-a explicat că vrăjitorii Mexicului antic credeau, după cum îmi spusese deja, că fiecare dintre noi are două minți, dar că numai una era cu adevărat a noastră.

Totdeauna am crezut don Juan spunea că minţile noastre aveau două părţi şi că una din ele rămînea întotdeauna tăcută, deoarece cealaltă parte nu-i permitea să se exprime. Indiferent de ce spusese don Juan, am interpretat acest lucru ca o explicaţie metaforică pentru dominaţia aparentă a emisferei stingi a creierului nostru faţă de cea dreaptă sau cam aşa ceva.

-*Recapitularea* are o opţiune secretă, mi-a zis don Juan. Exact cum ţi-am spus că există o opţiune secretă a morţii, opţiune pe care numai vrăjitorii o pot alege. în cazul morţii, opţiunea secretă este că fiinţele ar putea să-şi păstreze forţa vitală şi să predea numai conştientizarea, produsul vieţilor noastre. în *cazai recapitulării,* opţiunea secretă, pe care numai vrăjitorii o pot alege, este să-şi dezvolte adevărata minte.

- Amintirile care te bîntuie nu pot veni decît din adevărata ta minte. Cealaltă minte, pe care o avem şi o împărtăşim cu toţii este, aş zice eu, un model ieftin: de putere modestă, o singură dimensiune pentru toţi. Dar acesta este un subiect pe care îl vom discuta mai tîrziu. Acum este în joc introducerea unui forţe dezintegratoare. Cu toate acestea, nu este vorba despre o forţă care te dezintegrează pe tine - nu asta am vrut să zic. Ea dezintegrează ceea ce vrăjitorii numesc *instalaţia străină,* care există în tine, ca şi în fiecare fiinţă umană. Efectul forţei care se pogoară asupra ta şi care dezintegrează *instalaţia străină* este că îi scoate pe vrăjitori din cadrul sintaxei lor.

Îl ascultasem cu atenţie pe don Juan, dar nu puteam să spun că am înţeles ceea ce-mi spusese. Dintr-un motiv straniu, care îmi rămînea la fel de necunoscut ca şi cauza retrăirilor mele extrem de vii, nu puteam sâ-i pun nici o întrebare.

- Ştiu cît de greu îţi este, mi-a zis dintr-o dată don Juan, să te confrunţi cu această faţetă a vieţii tale. Toţi vrăjitorii pe care îi cunosc au trecut prin asta. Bărbaţii sînt infinit mai afectaţi decît femeile. Cred că aşa sînt femeile, mai rezistente. Vrăjitorii Mexicului antic, acţionînd împreună, au încercat din toate puterile să îndulcească impactul acestei forţe dezintegratoare. Astăzi nu avem mijloacele să ne unim forţele, aşa că trebuie să facem tot ce putem pentru a ne confrunta singuri cu o forţă care ne smulge cu brutalitate din zona limbajului, pentru că nu ai cum să descrii cu acurateţe ce se întîmplă.

Don Juan avea dreptate că nu puteam să explic sau să descriu efectele acestor amintiri asupra mea. Don Juan îmi spusese că vrăjitorii se confruntă cu necunoscutul chiar şi în cele mai obişnuite întîmplări pe care ni le putem

închipui. Atunci cînd trebuie să-i facă față şi nu pot interpreta ceea ce percep, vrăjitorii sînt nevoiți să se bazeze pe o sursă exterioară de orientare. Don Juan numise această sursă *infinitate* sau *vocea spiritului,* şi mi-a zis că vrăjitorii nu încearcă să fie raționali cu lucrurile care nu pot fi raționalizate şi, atunci, *spiritul* este cel care le spune fără greşeală cum stau exact lucrurile.

Don Juan mă condusese spre acceptarea ideii că *infinitatea* este o forță conştientă de sine, dotată cu capacitatea de a se exprima. După aceea, m-a pregătit să fiu capabil să ascult această voce şi întotdeauna să acționez eficient, dar fără să mă bazez pe antecedente, folosind la minimum ajutorul cunoştințelor apriorice. Am aşteptat nerăbdător ca *vocea spiritului* să-mi spună care era sensul retrăirilor mele, dar degeaba.

Într-o bună zi mă aflam într-o librărie, iar o fată m-a recunoscut şi a venit să-mi vorbească. Era înaltă şi subțire şi avea o voce nesigură, de fetiță. încercam să o fac să se simtă în largul ei, cînd am fost dintr-o dată cuprins de o schimbare energetică. Era ca şi cum în interiorul meu se declanşase o alarmă şi, cum se mai întîmplase deja, fără ca eu să am vreo contribuție, am retrăit un alt eveniment complet uitat din viața mea. Am fost deodată invadat de amintirea casei bunicilor mei. Era ca o adevărată avalanşă, atît de intensă, că era de-a dreptul devastatoare, şi a trebuit din nou să mă retrag într-un colț. îmi tremura tot corpul, de parcă aveam frisoane.

Aveam cam opt ani. Bunicul îmi vorbea. începuse prin a-mi spune că era de datoria lui să mă aducă pe calea cea dreaptă. Aveam doi veri de vîrsta mea: Alfredo şi Luis. Bunicul meu îmi cerea fără milă să recunosc faptul că vărul meu, Alfredo, era cu adevărat frumos. în cadrul viziunii mele, puteam auzi vocea aspră a bunicului:

- Alfredo nu are nevoie de nici o prezentare, mi-a zis el atunci. Nu are nevoie decît să se arate, şi toate uşile i se vor deschide, deoarece toată lumea practică un adevărat cult al frumuseții. Toată lumea iubeşte oamenii frumoşi. îi invidiază în mod cert, dar, la fel de sigur, le caută şi tovărăşia. Crede-mă pe cuvînt. Sînt şi eu chipeş, nu-i aşa?

Eram sincer de acord cu bunicul. Era un bărbat foarte frumos, cu oase delicate, cu ochi albaştri, zîmbitori şi o față excepțional croită, cu pomeți minunați. Totul era echilibrat pe fața sa: nasul, gura, ochii, bărbia ascuțită, totul. Pe urechi îi creştea un puf blond, care îl făcea să semene cu un elf. Ştia totul despre persoana sa şi îşi exploata la maximum însuşirile. Femeile îl adorau, pur şi simplu. îl adorau, zicea el, în primul rînd pentru frumusețea

sa şi, în al doilea rind, pentru că nu prezenta nici un pericol pentru ele. El, unul, bineînțeles, profita din plin de toate astea.

- Vărul tău, Alfredo, va reuşi cu siguranță în viață, a continuat bunicul. Nu va trebui să se ducă niciodată neinvitat la o petrecere, pentru că va fi întotdeauna primul pe listă. Ai văzut cum se opresc oamenii pe stradă să se uite la el şi cum doresc să-l atingă? Este atît de frumos, încît mi-e teamă să nu devină un nemernic, dar asta este o altă poveste. Hai să spunem că va fi cel mai aşteptat şi binevenit nemernic pe care l-ai întîlnit vreodată.

Bunicul meu l-a comparat pe Luis cu Alfredo. Mi-a zis că Luis era comun şi un pic prostuț, dar că avea o inimă de aur. După aceasta, m-a luat şi pe mine în discuție:

- Dacă trebuie să continuam cu lămurirea noastră, a continuat el, trebuie să recunoşti sincer că Alfredo este frumos, iar Luis este bun la suflet. Hai să discutăm şi despre tine. Tu nu eşti nici frumos, nici bun la suflet. Tu eşti o mare jigodie. Nu o să te invite nimeni niciodată la vreo petrecere. Trebuie să te obişnuieşti cu ideea că, dacă vrei să te duci la o petrecere, trebuie să apari neinvitat. Ție nu ți se vor deschide niciodată uşile aşa cum i se vor deschide lui Alfredo pentru că este frumos sau lui Luis pentru că este bun la suflet. Tu va trebui să te strecori pe fereastră.

Analiza privindu-i pe cei trei nepoți ai săi era atît de exactă, că m-a făcut să plîng cînd i-am auzit concluzia. Cu cît plîngeam, cu atît era mai bucuros. Şi-a încheiat expunerea cu un avertisment din cale-afară de dureros.

- Nu trebuie să te simți rău, mi-a zis, pentru că nu e nimic mai pasionant decît să te strecori pe fereastră. Pentru asta trebuie să fii inteligent şi pe fază. Trebuie să vezi totul şi să fii pregătit pentru un şir nesfîrşit de umilințe. Dacă te vei strecura pe fereastră, a continuat, o vei face pentru că nu te vei afla în nici un caz pe lista invitaților; prin urmare, nimeni nu-ți doreşte prezența, deci va trebui să-ți pui capul la treabă ca să rămîi la petrecere. Singurul fel pe care îl ştiu eu ca să-ți iasă chestia asta este să ai la degetul mic pe toată lumea. Țipă! Cere! Dă sfaturi! Fă-i pe toți să simtă că tu eşti şeful. Cum să te dea afară cînd tu eşti şeful?

Amintirea acestei scene m-a răscolit profund. îngropasem această întîmplarea atît de adînc, încît uitasem complet de ea. îmi amintisem totuşi sfatul său de a fi totdeauna şeful, sfat pe care mi-l repetase întruna.

Nu am avut ocazia să examinez acest eveniment sau să meditez asupra lui, deoarece o altă amintire a apărut, cu aceeaşi forță. Eram cu fata cu care fusesem logodit. în acea perioadă economiseam amîndoi bani pentru a ne

căsători şi pentru a avea o casă a noastră. M-am auzit cerîndu-i să ne constituim un cont comun. Nu acceptam altă formulă. Am simţit imperios nevoia să-i ţin o predică despre economie. M-am auzit spunîndu-i de unde să-şi cumpere hainele şi care să fie preţul maxim pe care ni-l puteam permite.

M-am văzut apoi dîndu-i lecţii de condus surorii sale mai mici şi ieşindu-mi efectiv din minţi cînd mi-a spus că vrea să se mute de la părinţii ei. Am ameninţat-o că întreru-pem lecţiile. A început să plîngă şi mi-a mărturisit că avea o legătură cu şeful ei. Am sărit din maşină şi am început să dau şuturi în portieră.

Asta nu era însă totul. M-am auzit spunîndu-i tatălui logodnicei mele să nu se mute în Oregon cum avea de gînd. Am ţipat cît puteam că era o mişcare idioată. Eram absolut convins că argumentele mele împotriva acestei manevre erau imbatabile. I-am arătat cifrele în care calculasem extrem de meticulos pierderile. în momentul în care am văzut că nu mă bagă în seamă, am trîntit uşa şi am plecat, tremurînd de furie. Mi-am găsit logodnica în sufragerie, cîntînd la chitară. I-am smuls-o din mîini şi i-am strigat că ea mai mult îmbrăţişa chitara decît să cînte la ea, ca şi cum era mai mult decît un simplu obiect.

Dorinţa mea de a-mi impune voinţa se manifesta în absolut toate direcţiile. Nu făceam nici o distincţie. Oricine se afla aproape de mine se afla acolo pentru ca eu să-l pot poseda şi modela după cum aveam chef.

Nu a trebuit să mă gîndesc prea mult la semnificaţia viziunilor mele extrem de vii. M-a cuprins o certitudine totală care venea parcă din exterior. Am înţeles că punctul meu slab era, de fapt, ideea că trebuie să mă aflu tot timpul la comandă. Principiul conform căruia trebuia nu numai să fiu şeful, dar să şi controlez orice situaţie fusese adînc înrădăcinat în mine. Felul în care fusesem crescut consolidase acest impuls, care fusese, probabil, arbitrar la instalare, dar care se transformase la maturitate într-o necesitate profundă.

Eram perfect conştient că miza pusă în joc era însăşi *infinitatea.* Don Juan mi-o prezentase ca fiind o forţă conştientă care intervine în mod deliberat în vieţile vrăjitorilor. Acum intervenea în viaţa mea. Ştiam că *infinitatea* mă indica pe mine, prin retrăirea vie a acelor experienţe uitate, prin intensitatea şi profunzimea nevoii de control, pregâtindu-mă astfel pentru ceva transcendental. Ştiam cu o certitudine înspăi-mîntătoare că ceva îmi închide toate posibilităţile ca eu să preiau controlul şi că aveam nevoie,

mai mult decît de orice altceva, de sobrietate, flexibilitate şi de abandon de sine pentru a face faţă lucurilor care simţeam că vor urma.

În mod firesc, i-am povestit toate acestea lui don Juan, dezvoltînd în voie speculaţiile şi intuiţiile pe care le aveam privind posibila semnificaţie a retrăirilor mele.

Don Juan a rîs, bine dispus:

- Toate astea nu sînt decît exagerări psihologice, aşteptări ale tale, mi-a zis. Ca de obicei, cauţi explicaţii simple, bazate pe cauză şi efect. Fiecare dintre retrăririle tale devine mai vie şi mai înnebunitoare, deoarece, după cum ţi-am spus deja, ai intrat într-un proces ireversibil. Adevărata ta minte iese la lumină, se trezeşte dintr-o stare îndelungată de letargie. Te cere *infinitatea,* a continuat el. Oricare dintre mijloacele pe care le foloseşte ca să-ţi arate asta nu poate avea alt motiv, altă cauză sau altă valoare decît aceasta. Oricum, tu trebuie să fii pregătit pentru atacurile violente ale *infinităţii.* Trebuie să fii în permanenţă pregătit pentru o lovitură de o putere fantastică. Acesta este felul chibzuit şi sănătos în care un vrăjitor se confruntă cu *infinitatea.*

Cuvintele lui don Juan m-au lăsat cu un gust amar. Puteam să simt cum se pregăteşte asaltul împotriva mea şi mă temeam deja de el. Din moment ce îmi petrecusem întreaga viaţă ascunzîndu-mâ în spatele cine ştie cărei activităţi inutile, m-am adîncit în muncă. Am ţinut conferinţe în clasele în care predau prietenii mei în diferite şcoli din sudul Californiei. Am scris enorm. Pot spune fără exagerare că am aruncat zeci de manuscrise la gunoi, pentru că nu îndeplineau o cerinţă indispensabilă pe care don Juan mi-o prezentase ca semnul a ceva care poate fi acceptat de către *infinitate.*

Mi-a zis că tot ceea ce fac trebuie să fie un act de vrăjitorie, eliberat de orice aşteptări care l-ar putea jena, de frica de eşec sau de speranţele de succes. Eliberat de orice cult al *eului.* Tot ce făceam trebuia să fie spontan, o magie în care mă deschideam impulsurilor infinitului.

Într-o noapte, stăteam la birou pregâtindu-mă pentru activitatea mea zilnică, scrisul. Am trăit un moment de ameţeală. Credeam că mă simt ameţit pentru că mă ridicasem prea repede de pe salteaua unde îmi făceam exerciţiile fizice. Mi s-a întunecat vederea. Am început să văd pete galbene în faţa ochilor. Am crezut că voi leşina, iar senzaţia de leşin devenea din ce în ce mai acută. Vedeam în faţa ochilor un punct mare, roşu. Am început să respir din ce în ce mai adînc, încercînd să liniştesc agitaţia care ar fi putut pricinui aceste vedenii. Am tăcut complet cînd am văzut că sînt înconjurat

de un întuneric total. M-am gîndit că am leşinat, dar puteam să pipăi scaunul şi biroul. Puteam să percep totul dinlăuntrul întunericului care mă înconjura.

Don Juan mi-a zis că vrăjitorii din spiţa sa credeau că unul dintre cele mai rîvnite rezultate ale *tăcerii interioare* era un ansamblu de energie care este întotdeauna anunţat de o emoţie puternică. Credea că retrăirile mele reprezentau metoda de a mă agita la maximum, trăind astfel acest ansamblu. Un asemenea ansamblu se manifesta prin nuanţe proiectate spre toate orizonturile în viaţa de zi cu zi, fie către un munte, către cer, către un zid sau, pur şi simplu, în palme. Mi-a explicat că acest ansamblu al nuanţelor începe cu apariţia unei tuşe viguroase liliachii. Cu timpul, această tuşă începe să se întindă pînă cînd acoperă întregul orizont vizibil, ca un front de nori de furtună.

Mi-a mai zis că mai apare şi un punct de un roşu ciudat, intens, ca şi cum ar ţîşni dintre norii liliachii. Mi-a spus că pe măsură ce vrăjitorii devin mai disciplinaţi şi cîştigă experienţă, punctul roşu se măreşte pentru a exploda în cele din urmă în gînduri sau viziuni sau, în cazul unui om de cultură, în cuvinte scrise; vrăjitorii fie văd viziuni, aud gînduri rostite sub formă de cuvinte sau citesc rînduri scrise, generate de energia lor.

În acea noapte, la birou, nu am văzut nici tuşe liliachii, nici nori care să cuprindă cerul. Eram sigur că nu aveam disciplina de care au nevoie vrăjitorii pentru un astfel de ansamblu de energie, dar aveam în faţa ochilor un uriaş punct roşu. Acest punct, fără nici un avertisment, a explodat în cuvinte disparate pe care le puteam citi ca şi cum erau scrise pe o foaie de hîrtie care ieşea din maşina de scris. Cuvintele se mişcau în faţa ochilor mei cu o asemenea viteză încît nu puteam citi absolut nimic. în acel moment am auzit o voce care îmi descria ceva. Din nou, viteza cu care vorbea mă deranja la urechi. Cuvintele erau distorsionate şi nu înţelegeam nimic.

Ca şi cum toate acestea nu erau de ajuns, am început să văd scene ciudate precum cele din visele de după o masă copioasă. Erau imagini baroce, întunecate, apăsătoare. Am început să mă rotesc, pînă cînd mi s-a făcut rău. Toate s-au oprit aici. Simţeam efectele acestor lucruri care mi se întîmplaserâ, orice ar fi fost, în fiecare fibră a corpului. Eram epuizat. Această intervenţie violentă m-a lăsat furios şi frustrat.

M-am grăbit către casa lui don Juan ca să-i povestesc despre această întîmplare. Simţeam că am nevoie de ajutorul lui mai mult ca niciodată.

- Nu există nimic blînd în legătură cu vrăjitoria sau cu vrăjitorii, mi-a zis don Juan după ce i-am povestit ce mi se întîmplase. Aceasta a fost prima dată cînd *infinitatea* s-a pogorît asupra ta în acest fel. A fost ca un fulger. Ți-a preluat complet toate simțurile. în ceea ce priveşte viteza viziunilor tale, tu eşti acela care trebuie să înveți să o potriveşti. Unora dintre vrăjitori, asta le ia o viață întreagă. Din acest moment însă, energia îți va apărea ca şi cum ar fi proiectată pe un ecran de cinema. Dacă înțelegi proiecția sau nu, asta e o altă poveste, a continuat el. Pentru a da o interpretare exactă, ai nevoie de experiență. Eu, unul, îți recomand să nu fii timid şi să începi chiar acum. Citeşte energia de pe perete! Adevărata ta minte iese la iveală, şi nu are nimic de-a face cu cealaltă minte, care este o *instalație străină.* Permite-i adevăratei tale minți să stabilească viteza. Stai liniştit şi nu te îngrijora, orice se întîmplă.

- Dar, don Juan, este posibil aşa ceva? Poți citi energia ca şi cum ar fi un text? am întrebat eu, copleşit de această idee.

- Bineînțeles că se poate, mi-a răspuns; în cazul tău, nu numai că este posibil, dar chiar asta ți se întîmplă.

- Dar de ce să o citesc, de parcă ar fi un text? am insistat, dar era doar o întrebare retorică.

- încerci să te umfli în pene, mi-a zis. Dacă citeşti textul, poți sâ-l repeți cuvînt cu cuvînt. Dacă însă încerci să fii un *spectator al infinității* în locul unui *cititor al infinității,* ai să vezi că nu poți descrie ceea ce vezi şi ai ajunge să bolboroseşti tot felul de nerozii pentru că nu ai fi în stare să verbalizezi întîmplările la care ai fost martor. Acelaşi lucru se întîmplă şi dacă încerci să-l auzi. Bineînțeles, acest lucru îți este specific. Oricum, *infinitatea* este cea care alege. *Razboinicul-călător* nu face decît să-şi însuşească alegerea. Dar cel mai important este, mi-a zis el după o pauză calculată, să nu te laşi copleşit de acest eveniment doar pentru că nu-l poți descrie. Este un eveniment care scapă sintaxei limbii noastre.

CĂLĂTORII PRIN MAREA ÎNTUNECATĂ A CONŞTIENTIZĂRII

- Putem acum vorbi un pic despre *tăcerea interioară,* mi-a zis don Juan.

Afirmația lui don Juan se potrivea atît de puțin cu contextul discuției noastre încît am rămas uimit. îmi vorbise toată după-amiaza despre vicisitudinile care se abătuseră asupra indienilor yaqui după marile lor războaie din anii '20, cînd au fost deportați de către statul mexican din locul lor de baştină din statul Sonora, din nordul Mexicului, pentru a munci pe plantațiile de trestie de zahăr din Mexicul central şi de sud. Ani în şir

guvernul mexican avusese probleme din cauza războaielor endemice cu indienii yaqui. Don Juan mi-a spus cîteva poveşti yaqui uimitoare, emoţionante, despre intrigi politice, poveşti despre trădare, lipsuri grele şi mizerie umană.

Aveam sentimentul că don Juan mă pregătea pentru ceva anume, deoarece ştia că aceste poveşti sînt deliciul meu. în acea perioadă, aveam un simţ exagerat al justiţiei sociale şi al fair-play-ului.

- Starea de fapt din jurul tău îţi permite sâ ai mai multă energie, a continuat. Ai început *recapitularea* vieţii tale. Ţi-ai privit pentru prima dată prietenii ca şi cum ar fi expuşi într-o vitrină. Ai atins punctul de rupere, singur, condus de pro-priile-ţi nevoi. Ai renunţat la toate preocupările tale. Iar, mai mult decît atît, ai acumulat îndeajuns de multă *tăcere interioară.* Toate astea ţi-au permis să faci o călătorie prin *marea întunecată a conştientizării.* întîlnindu-mâ în acel oraş ales de tine înseamnă, de fapt, că ai realizat această călătorie. Ştiu că o chestiune vitală aproape ţi s-a dezvăluit şi că, pentru un moment, chiar te-ai întrebat dacă am venit cu adevărat la tine acasă. Venirea mea nu a fost un vis. Eram real, nu-i aşa?

- Erai cît se poate de real, i-am zis.

Uitasem aproape acea întîmplare, dar mi-am amintit că mi s-a părut ciudat că îmi găsise apartamentul. Am trecut repede peste această surpriză presupunînd, pur şi simplu, că întrebase pe cineva care era noua mea adresă, deşi, dacă aş fi fost prins la înghesuială, nu aş fi fost în stare să găsesc pe cineva care sâ ştie unde locuiam.

- Hai să lămurim această problemă, a continuat el. Din perspectiva mea, care este şi a vrăjitorilor din Mexicul antic, am fost cît se poate de real, şi, prin urmare, am venit, pur şi simplu, la casa ta din *tăcerea* mea *interioară,* pentru a te pune la curent cu cerinţele *infinităţii* şi pentru a te preveni că nu mai aveai timp. Iar tu, la rîndul tău, din *tăcerea* ta *interioară* ai mers în oraşul pe care l-ai ales, pentru a-mi spune câ ai reuşit sâ "îndeplineşti cerinţa *infinităţii.* Din perspectiva ta, care este a unui om obişnuit, în ambele ocazii nu a fost decît un vis, un joc al imaginaţiei. Ai avut un vis în care se făcea că eu am venit la tine fără să-ţi ştiu adresa; iar, apoi, ai avut un vis, un joc al imaginaţiei în care se făcea că tu ai venit sâ mă vezi. în ceea ce mă priveşte pe mine, ca vrăjitor, ceea ce tu crezi că este un joc al imaginaţiei în care se făcea că m-ai întîlnit în acel oraş, este pentru mine la fel de real ca acum, cînd noi doi stăm de vorbă.

I-am mărturisit lui don Juan că nu aveam nici o posibilitate să încadrez acele întîmplări în vreun sistem de gîndire specific omului occidental. I-am spus că a mă gîndi la ele ca la vise sau jocuri ale imaginaţiei ar însemna să creez o categorie falsă care nu ar rezista unei examinări mai atente; singura cvasiexplicaţie care devenea măcar vag posibilă ar fi fost un alt aspect al sistemului său de cunoaştere: *visarea.*

- Nu, nu e *visare,* mi-a zis cu emfază. Este ceva mult mai direct şi mai misterios. Apropo, am o nouă definiţie a *visării* pentru tine, care e în mare concordanţa cu felul tău de a fi. *Visarea* este, de fapt, schimbarea locului de conexiune cu *marea întunecată a conştientizării.* Dacă priveşti lucrurile în felul acesta, este un concept foarte simplu şi o manevră la fel de simplă. Pentru a o realiza ai nevoie de tot ce poţi da, dar nu e imposibil, şi nici nu este ceva înconjurat de nori mistici. *Visarea* este un termen care m-a deranjat întotdeauna, a continuat el, deoarece slăbeşte un act extrem de puternic, îl face să sune arbitrar. îi dă sensul de joc al imaginaţiei, dar tocmai asta nu e. Am încercat să schimb termenul, dar este mult prea bine înrădăcinat. Poate, într-o bună zi, vei reuşi să-l schimbi tu, dar, după cum se întîmplă întotdeauna în vrăjitorie, mă tem că pînă în momentul cînd vei fi cu adevărat în stare să faci acest lucru, nu-ţi va mai păsa pentru că nu va mai conta cum se numeşte.

Don Juan mi-a explicat pe larg, încă de cînd l-am cunoscut, că *visarea* este o artă, descoperită de vrăjitorii Mexicului antic, prin care visele obişnuite puteau fi transformate în porţi care se deschideau către alte lumi *d& percepţie.* Susţinea, în toate felurile posibile, apariţia a ceva pe care el o numea *atenţia visării* şi care era, de fapt, capacitatea de a acorda o atenţie specială sau un anume fel de conştientizare elementelor unui vis obişnuit.

Am urmat cu minuţiozitate toate recomandările sale şi am reuşit sâ-i dictez conştientizării mele să se fixeze pe elementele unui vis. Ideea lui don Juan nu urmărea să-mi propun să am un anume vis, ci să-mi fixez atenţia pe elementele componente al oricărui vis care ar apărea.

După aceasta don Juan mi-a arătat care credeau vrăjitorii Mexicului antic că este, din punct de vedere energetic, originea *visării:* deplasarea *punctului de reunire.* Mi-a zis că *punctul de reunire* se deplasa foarte firesc în timpul somnului, dar era ceva mai greu să *vezi* această deplasare, deoarece este nevoie de fire agresivă; iar această fire agresivă reprezenta caracteristica vrăjitorilor Mexicului antic. Conform spuselor lui don Juan, acei vrăjitori găsiseră toate premisele vrăjitoriei lor în această fire.

- Trebuie să fii ca un animal de pradă, a continuat don Juan. Nu este foarte greu să intri în această stare, deoarece omul este, prin natura sa, un animal de pradă. Ai putea să *vezi,* la modul agresiv, pe oricine din acest sat sau chiar de mai departe, dacă doarme; oricine este bun pentru aceasta. Este important să capeți o indiferență totală. Cauți ceva şi ai ieşit sâ-l prinzi. O să ieşi să cauți o persoană, o să adulmeci ca o felină, ca un animal de pradă pentru a găsi pe cineva asupra căruia să te arunci.

Don Juan mi-a spus, rizînd de evidenta mea descumpănire, că dificultatea acestei tehnici consta în starea de spirit şi că nu pot să râmîn pasiv în acest act, al *vederii,* deoarece în cazul văzului nu trebuie să stai să priveşti, ci să acționezi. Poate că totul s-a petrecut în urma sugestiei sale, dar din acea zi am început să mă simt extrem de agresiv. Fiecare fibră a corpului meu deborda de energie, iar în exercițiile mele de *visare* căutam cu ardoare pe cineva. Nu mă interesa cine este. Aveam nevoie de cineva adormit, iar o anumită forță pe care o simțeam, dar de care nu eram deplin conştient, m-a condus către acel cineva.

Nu am ştiut niciodată cine a fost acea persoană, dar în timp ce o *vedeam* pe acea persoană, simțeam prezența lui don Juan. Era o senzație ciudată, ştiam că cineva e cu mine printr-o senzație nedefinită de apropiere la un nivel de conştientizare care nu făcea parte din nimic din ceea ce trăisem pînă atunci. Nu puteam decît să-mi concentrez atenția asupra individului care se odihnea. Ştiam că era vorba despre un bărbat, dar nu ştiu cum de eram atît de sigur. Ştiam că doarme, deoarece mingea de energie care constituie ființa umană era un pic lăsată lateral.

Am *văzut* atunci *punctul de reunire* într-o poziție diferită de cea obişnuită, chiar sub omoplați. în acest caz era deplasat către dreapta şi un pic mai jos. Am calculat: fusese deplasat spre coaste. Am mai observat că nu era stabil. Fluctua dezordonat şi apoi revenea brusc la poziția sa normală. Aveam senzația clară că în mod absolut firesc prezența mea şi a lui don Juan îl trezise. Imediat după aceasta am receptat o mulțime de imagini încețoşate şi m-am trezit în locul în care începusem totul.

Don Juan îmi repetase, de asemenea, tot timpul că vrăjitorii se împart în două: primul grup este cel al *visătorilor;* celălalt este cel al *pîndarilor. Visătorii* sînt cei care pot cu uşurință deplasa *punctul de reunire. Pîndarii* sînt cei care pot menține *punctul de reunire* în noua sa poziție. *Visătorii* şi *pîndarii* se completează unii pe alții şi lucrează întotdeauna în perechi, ajutîndu-se reciproc, conform talentelor fiecăruia.

Don Juan mi-a spus că deplasarea şi menţinerea *punctului de reunire* putea fi făcută oricînd, datorită disciplinei de fier a vrăjitorilor. Mi-a spus că vrăjitorii din spiţa sa credeau că există cel puţin şase sute de puncte în cadrul sferei luminoase care reprezintă, de fapt, esenţa noastră şi atunci cînd sînt atinse intenţionat prin *punctul de reunire* ne pot pune la dispoziţie o nouă lume; adică, atunci cînd *punctul de reunire* este deplasat într-unui dintre aceste puncte şi rămîne fixat acolo, vom percepe o lume la fel de cuprinzătoare şi de reală ca lumea de zi cu zi, dar, cu toate acestea, o lume diferită.

Don Juan îmi mai explicase că arta vrăjitorească este de a manipula *punctul de reunire* şi a-l face sâ-şi schimbe poziţia după plac în interiorul sferei luminoase care reprezintă esenţa oricărei fiinţe omeneşti. Rezultatul acestei manipulări este marcat printr-o schimbare a punctului de contact cu *marea întunecată a conştientizării,* care aduce cu ea noi miliarde de cîmpuri de energie sub forma unor filamente luminoase care converg spre *punctul de reunire.* Astfel, rezultă o conştientizare diferită faţă de cea necesară pentru perceperea lumii de zi cu zi. Această nouă conştientizare transformă noile cîmpuri de energie în informaţie senzorială, care este interpretată şi percepută ca o lume diferită, deoarece cîmpurile de energie care o generează sînt diferite faţă de cele obişnuite.

Mi-a mai spus că pentru a da o definiţie precisă a vrăjitoriei ca practică se poate spune că aceasta reprezintă manipularea *punctului de reunire* pentru a-i schimba focarul de contact cu *marea întunecată a conştientizării,* fâcînd astfel posibilă percepţia altor lumi.

Don Juan mi-a zis că arta *pîndarilor* intră în aplicare după ce *punctul de reunire* a fost deplasat. Menţinerea *punctului de reunire* în noua sa poziţie le permite vrăjitorilor să perceapă în ansamblul său noua lume în care intră, exact aşa cum facem noi în lumea faptelor obişnuite. Pentru vrăjitorii din spiţa lui don Juan, lumea de zi cu zi nu era decît un aspect al unei lumi totale care avea cel puţin şase sute de astfel de aspecte.

Don Juan a revenit la subiectul în discuţie: călătoriile mele prin *marea întunecată a conştientizării* şi mi-a zis că ceea ce realizasem eu din cadrul *tăcerii interioare* era foarte asemănător cu ceea ce se realizează în cadrul *visării* atunci cînd eşti adormit. Cu toate acestea, atunci cînd călătoreşti prin *marea întunecată a conştientizării* nu există nici un fel de întrerupere ca atunci cînd adormi, şi nici nu există vreo încercare să-ţi controlezi atenţia,

ca atunci cînd visezi. Călătoria prin *marea întunecată a conştientizării* implică un răspuns imediat. Există o senzație covîrşitoare de aici şi acum. Don Juan era foarte supărat că nişte vrăjitori cretini numiseră această cale de a atinge direct *marea întunecată a conştientizării, visare cu ochii deschişi,* ridiculizînd şi mai mult termenul de *visare.*

- Cînd te-ai gîndit că de fapt ai avut un vis-joc al imaginației să te duci în oraşul pe care l-ai ales, a continuat el, de fapt ți-ai aşezat *punctul de reunire* direct pe o anumită poziție din *marea întunecată a conştientizării* care permite această călătorie. După aceasta, *marea întunecată a conştientizării* ți-a pus la dispoziție tot ce era nevoie pentru a duce la bun sfîrşit călătoria. Nu poți să alegi locul după bunul tău plac. Vrăjitorii spun că, de fapt, *tăcerea interioară* îl alege fără greşeală. Simplu, nu-i aşa?

Mi-a explicat apoi amănuntele alegerii. Mi-a spus că pentru un *războinic-călător* alegerea nu reprezintă cu adevărat formularea unei opțiuni, ci, mai degrabă, satisfacerea elegantă a cererilor *infinității*

- *Infinitatea* este cea care alege, mi-a zis. Arta unui *războinic-călător* este să ştie să se mişte conform celor mai fine insinuări, arta de a respecta fiecare comandă a *infinității.* Pentru a putea face asta, un *războinic-călător* are nevoie de bărbăție, putere şi, mai presus de toate, de chibzuință. Toate trei la un loc dau eleganța!

După un moment de pauză m-am întors asupra subiectului care mă interesa cel mai mult.

- Bine, dar mi se pare aproape incredibil că am ajuns efectiv în acel oraş, don Juan, i-am zis.

- Este, într-adevăr, incredibil, dar nu imposibil, mi-a zis. Universul nu are limite, iar posibilitățile în cadrul universului în ansamblu sînt nemărginite. Aşa că nu pica pradă axiomei conform căreia „Cred numai ce văd", pentru că asta este cea mai stupidă poziție pe care o poate adopta cineva.

Explicația lui don Juan a fost cît se poate de limpede. Avea sens, dar nu ştiam unde era sensul; cu siguranță nu putea fi găsit în lumea mea de zi cu zi. Don Juan m-a asigurat, provocîn-du-mi o mare frămîntare interioară, că exista o singură cale prin care vrăjitorii reuşeau să facă față acestei cantități de informație: să o cunoască, pur şi simplu, prin experiență, deoarece mintea singură era incapabilă să preia toată această stimulare.

- Ce vrei să fac, don Juan? am întrebat.

- Trebuie să călătoreşti înadins prin *marea întunecată a conştientizării,* mi-a răspuns, dar nu vei afla niciodată cum poți face asta. Haide să spunem că *tăcerea interioară* reuşeşte acest lucru, urmînd căi inexplicabile, căi care nu pot fi înțelese, ci numai urmate.

Don Juan mi-a zis să mă aşez pe pat în poziția care favoriza *tăcerea interioară.* De obicei, adormeam instantaneu de fiecare dată cînd adoptam această poziție. Totuşi, de fiecare dată cînd don Juan era lîngă mine, prezența sa nu mă lăsa să adorm; intram într-o adevărată stare de linişte totală. De data aceasta, după un moment de tăcere, mi-am dat seama că mergeam. Don Juan mă conducea ținîndu-mă de braț.

Nu ne mai aflam în casa sa. Mergeam printr-un oraş al indienilor yaqui în care nu mai fusesem pînă atunci. Ştiam totuşi despre existența acelui oraş. Mă aflasem aproape de el de mai multe ori, dar fusesem întors din drum de ostilitatea fățişă a locuitorilor de acolo. Era un oraş unde unui străin îi era aproape imposibil să intre. Singurii oameni care nu erau indieni yaqui şi care aveau voie să intre în oraş erau trimişii băncii federale, datorită faptului că banca achiziționa recoltele de la fermierii yaqui. Aceştia negociau la nesfîrşit pentu a obține avansuri în bani gheață de la bancă pe baza unei prevederi aproape de speculă în legătură cu viitoarele recolte.

Am recunoscut oraşul îndată din descrierile celor care mai fuseseră aici. Ca şi cum ar fi vrut să accentueze uimirea care mă cuprinsese, don Juan mi-a şoptit la ureche că ne aflam în oraşul yaqui despre care îmi vorbise. Am vrut sâ-l întreb cum ajunsesem acolo, dar nu puteam să scot nici un cuvînt. în jurul nostru erau indieni mulți, toți vorbind pe ton de ceartă. Lumea părea pe punctul de a-şi ieşi din fire. Nu înțelegeam nici un cuvînt, dar în momentul în care m-am gîndit la faptul că nu-i pot înțelege, ceva s-a limpezit dintr-o dată. Era ca şi cum s-ar fi aprins unul dintre reflectoarele de pe o scenă. Lucrurile au început să devină clare, iar eu am început să înțeleg ce vorbeau oamenii din jurul meu, deşi nu ştiu cum reuşeam acest lucru. Nu ştiam limba lor. Cu toatea acestea, înțelegeam cuvintele pe care le rosteau, nu unul cîte unul, ci grupate, ca şi cum mintea mea ar fi perceput scheme de gîndire.

Pot să vă spun cinstit că nu am fost aşa de şocat niciodată în viață, nu atît pentru că înțelegeam ce spuneau, ci din cauza a ceea ce spuneau. Acei oameni păreau să fie cu adevărat nişte războinici. Nu erau deloc occidentali în felul lor de-a fi. Nu discutau decît de conflicte, război şi strategii. îşi

cumpăneau forțele, capacitățile de ofensivă şi se plîngeau întruna că nu pot lovi. Simțeam în corp agonia neputinței lor.

Nu puteau răspunde armelor avansate decît cu pietre şi bîte. Deplîngeau faptul că nu au un conducător. Rîvneau, mai mult decît orice altceva, o figură carismatică în stare sâ-i adune sub acelaşi stindard.

Am auzit apoi vocea cinismului. Unul dintre ei a avut un gînd care a părut să-i zguduie pe toți în aceeaşi măsură, inclusiv pe mine, deoarece se părea că devenisem o parte indivizibilă din ei. Indianul cu pricina a spus că erau înfrînți complet, deoarece, chiar dacă unul dintre ei ar putea avea la un moment dat carisma să se ridice şi să-i adune, ar fi fost trădat din invidie şi din resentimente.

Am vrut să-i povestesc lui don Juan ce mi se întîmpla, dar nu am putut să scot nici un singur cuvînt. Numai don Juan putea vorbi.

- Indienii yaqui nu sînt singurii pe lume în micimea lor, mi-a şoptit la ureche. Aceasta este condiția care ține prizoniere toate ființele umane, o condiție care nici măcar nu este una omenească, ci una impusă din afară.

Am simțit cum gura mi se deschide şi se închide fără să o pot controla, încercînd să pun o întrebare pe care nici măcar nu o puteam concepe. Mintea îmi era albă, golită de orice gînd. Mă aflam împreună cu don Juan în mijlocul unor oameni, dar aceştia nu păreau că ne observă. Nu am observat nici o mişcare, reacție sau privire furişată care să indice că ne-ar fi remarcat.

În clipa următoare mă aflam într-un oraş mexican construit în jurul unei gări, şi care se afla cam la o milă şi jumătate de locul unde locuia don Juan. Mă aflam împreună cu don Juan în mijlocul străzii, chiar lîngă banca guvernamentală. Imediat după aceasta am fost martorul uneia dintre cele mai ciudate privelişti pe care mi-a fost dat să le văd în lumea lui don Juan. *Vedeam* cum energia curge în univers, dar nu vedeam ființele umane ca bule sferice sau ovale de energie. Oamenii din jur erau, la un moment dat, ființe obişnuite, pentru a se transforma imediat după aceea în creaturi extrem de stranii. Era ca şi cum sfera de energie care reprezintă de fapt esența noastră devenise transparentă. Era ca un halo în jurul unui interior de insectă. Acest interior nu avea forma unui primat. Nu existau elemente de schelet, aşa că nu *vedeam* oamenii ca şi cum aş fi avut raze X în loc de ochi, care să pătrundă pînă la oase. Interiorul acestor oameni era făcut din elemente geometrice, construite din ceea ce părea a fi o vibrație dură a materiei. Interiorul era construit din elemente care semănau cu unele litere ale alfabetului - un T mare părea să fie principalul element structural. în fața

literei T se afla suspendat un L gros, pus de-a-ndoaselea. Litera grecească delta, care ajungea aproape pînă la pămînt stătea la baza barei verticale a lui T şi părea că susţine întreaga structură. în vîrful literei T am văzut un filament fili-form, gros cam de doi centimetri şi jumătate. Acesta trecea prin partea de sus a sferei luminoase, ca şi cum tot ceea ce *vedeam* reprezenta în realitate o mărgea uriaşă, ca un diamant prins la capătul unui pandantiv.

Odată, don Juan folosise o metaforă pentru a descrie uniunea energetică a filamentelor fiinţelor umane. îmi spusese că vrăjitorii Mexicului antic descriau acele filamente ca pe o perdea făcută din mărgele înşirate pe aţă. Preluasem această descriere literal şi mă gîndisem că, de fapt, aţa trecea prin întreg conglomeratul de cîmpuri de energie din care sîntem constituiţi din cap pînâ în tălpi. Filamentul pe care îl *vedeam* făcea ca sfericele cîmpuri de energie pe care le vedeam să semene cu un pandantiv. Fiecare creatură pe care o vedeam era structurată geometric şi avea un soi de filament ţîşnind din partea de sus a haloului sferic care o înconjura.

Filamentul îmi amintea de formele segmentate, ca un vierme, pe care unii dintre noi le văd atunci cînd se uită la soare printre pleoapele pe jumătate închise.

Don Juan şi cu mine ne-am plimbat prin oraş de la un capăt la celălalt şi am *văzut* cîteva zeci de creaturi structurate geometric. Capacitatea mea de a le *vedea* era extrem de oscilantă. Le *vedeam* pentru un moment şi apoi le pierdeam pentru a mă afla în faţa unor oameni obişnuiţi.

Curînd m-am simţit epuizat şi nu mai puteam vedea decît oameni obişnuiţi. Don Juan mi-a zis că era timpul să mergem acasă şi încă o dată, ceva în interiorul meu a pierdut familiarul sentiment al continuităţii. M-am regăsit din nou în casa lui don Juan fără a avea nici cea mai vagă idee cum acoperisem distanţa pînă acasă. Stăteam întins în pat încercînd cu disperare să-mi reamintesc, să readuc în memorie, să sondez abisurile cele mai nepătrunse ale fiinţei mele pentru a înţelege cum ajunsesem în oraşul indienilor yaqui şi în cel construit în jurul căii ferate. Nu-mi venea să cred că toate acestea fuseseră vise ale imaginaţiei, deoarece scenele erau prea detaliate pentru a nu fi reale, şi, cu toate acestea, nu puteau să fie adevărate.

- îţi iroseşti timpul, mi-a zis don Juan rîzînd. îţi garantez că nu vei afla niciodată cum am ajuns de la casa mea la oraşul indienilor yaqui şi de la oraşul yaqui la cel de lîngă calea ferată, şi de la acesta acasă. A existat o fractură în continuitatea timpului. Acesta este rezultatul *tăcerii interioare.*

Mi-a explicat cu răbdare că întreruperea cursului continuității care face lumea comprehensibilă pentru noi reprezintă, de fapt, vrăjitoria. Mi-a spus că în acea zi călătorisem prin *marea întunecată a conştientizării* şi că *văzusem* oamenii aşa cum sînt ei, implicați în treburi omeneşti. *Văzusem* apoi filamentele de energie care legau familii anumite de ființe omeneşti.

Don Juan mi-a repetat Ia nesfîrşit că asistasem la un eveniment aparte şi inexplicabil. înțelesesem ce vorbeau oamenii fără să le ştiu limba şi *văzusem* filamentele de energie care uneau anumite ființe umane cu alte ființe umane şi prin interioare selectasem aceste aspecte. A accentuat faptul că această *intenție* nu fusese conştientă sau voită. *Intenția* apăruse la un nivel mai profund şi fusese dictată de necesitate. Trebuise să devin conştient de o serie de posibilități ale călătoriei prin *marea întunecată a conştientizării,* iar *tăcerea mea interioară* îmi condusese *intenția* - una dintre forțele veşnice ale universului -pentru a satisface această nevoie.

CONŞTIENTIZAREA NETRUPEASCĂ

La un moment dat în ucenicia mea, don Juan mi-a dezvăluit complexitatea vieții sale. Susținea, spre marea mea mîhnire şi descurajare, că trăia într-o colibă în statul Sonora din Mexic, deoarece coliba aceea reprezenta gradul meu de conştientizare. Nu prea credeam că era serios atunci cînd spunea că eram atît de slab, cum nu credeam nici că are şi alt fel de locuință, aşa cum susținea.

Pînă la urmă s-a dovedit că avea dreptate în ambele privințe. Starea mea de conştientizare era cu adevărat slabă, iar el avea alte locuințe, cu mult mai confortabile decît coliba unde l-am găsit prima dată. De asemenea, nu era un vrăjitor singuratic, aşa cum îl credeam eu. Era, de fapt, conducătorul unui grup de cincisprezece *războinici-călători:* zece femei şi cinci bărbați. Surpriza mea a fost uriaşă atunci cînd m-a dus la casa sa din mijlocul Mexicului, acolo unde trăia împreună cu însoțitorii săi vrăjitori.

- Ai locuit în Sonora doar din cauza mea? l-am întrebat, incapabil să-mi asum această responsabilitate care mă făcea să mă simt vinovat, plin de remuşcări şi de o acută senzație că prin mine însumi nu valoram absolut nimic.

- Ei bine, de fapt nu am locuit acolo, mi-a zis rîzînd. Te-am întîmpinat doar acolo.

- Bine, dar... doar nu aveai de unde să ştii cînd urma să vin să te văd. Nu aveam cum să-ți dau de ştire!

- Ei bine, dacă îţi aminteşti, au fost mai multe ocaziile în care nu ai reuşit să dai de mine, mi-a zis don Juan. A trebuit să mă aştepţi cu răbdare, cu zilele cîteodată.

- Don Juan, de aici la Guyamas ai luat avionul? l-am întrebat direct. Aveam impresia că ar fi fost cel mai rapid să ia avionul.

- Nu, nu am zburat cu avionul spre Guyamas, mi-a zis cu un zîmbet larg. Am zburat pur şi simplu spre coliba în care mă aşteptai tu.

Ştiam că îmi spune dinadins ceva pe care mintea mea liniară nu-l poate accepta sau înţelege, ceva care nu ar fi încetat să mă uimească. Pe atunci, mă aflam la un nivel de conştientizare la care îmi puneam în permanenţă o întrebare: ce-ar fi ca tot ce îmi povesteşte don Juan să fie, de fapt, adevărat?

Nu voiam să-l mai întreb nimic, deoarece mă simţeam complet pierdut, fără nici o speranţă şi încercam să găsesc o legătură între modurile noastre de a gîndi şi de a acţiona.

În acest nou decor, don Juan a început să mă iniţieze, cu multă trudă, într-un alt aspect mai complex al sistemului său de cunoaştere, un aspect care necesita toată atenţia mea, şi în care singură suspendarea capacităţii de a judeca nu era suficientă. în acel moment am fost nevoit să plonjez în adîncurile cunoştinţelor sale. A trebuit să încetez să mai fiu obiectiv, iar, în acelaşi timp, a trebuit să mă înfrînez să fiu subiectiv.

Într-o zi îl ajutam pe don Juan să cureţe nişte prăjini de bambus în spatele casei. Mi-a cerut să îmi pun o pereche de mănuşi de lucru, deoarece, zicea el, aşchiile de bambus erau foarte ascuţite şi puteau foarte uşor să genereze infecţii. Mi-a arătat cum să mă folosesc de cuţit atunci cînd curăţăm bambusul. Munca m-a absorbit cu totul. Cînd don Juan a început să-mi vorbească, a trebuit să mă opresc din lucru pentru a fi atent. Mi-a zis că am muncit destul şi că urma să intrăm în casă.

M-a rugat să mă aşez într-un fotoliu extrem de confortabil din sufrageria sa aproape goală, foarte spaţioasă. Mi-a întins o farfurie pe care se aflau aranjate frumos alune, caise uscate şi felii de brînzâ. I-am zis că aveam de gînd să termin de curăţat bambusul. Nu aveam poftă de mîncare. Cu toate acestea, nu mi-a dat nici un fel de atenţie. M-a sfătuit să mestec încet şi cu atenţie, deoarece aveam nevoie de un aport constant de hrană pentru a înţelege şi a fi atent la ceea ce avea de gînd să-mi spună.

- Ştii deja, începu el, că în cadrul universului există o forţă veşnică pe care vrăjitorii Mexicului antic o numeau *marea întunecată a conştientizării.* în timp ce se aflau la apogeul puterii lor de percepţie, au *văzut* ceva care i-a

făcut să le tremure chiloții pe ei, în cazul în care purtau aşa ceva. Au *văzut* că *marea întunecată* a *conştientizării* este responsabilă nu numai de capacitatea de conştientizare a organismelor, dar şi de capacitatea de conştientizare a entităților care nu au un organism.

- Dar, don Juan, ce înseamnă asta, ființe fără organism, şi care, în plus, au şi capacitatea de conştientizare? l-am întrebat uluit, deoarece nu mai vorbise niciodată despre un astfel de concept.

- Vechii şamani şi-au dat seama că întregul univers este compus din forțe gemene, forțe care sînt, în acelaşi timp, opuse şi complementare una cu cealaltă. Prin urmare, este inevitabil ca lumea noastră să fie o lume geamănă. Lumea sa opusă şi complementară este una populată de ființe care au capacitatea de conştientizare, dar care nu au un organism. Din acest motiv, şamanii din vechime le numeau *ființe netrupeşti.*

- Şi unde este situată această lume, don Juan? l-am întrebat, morfolind inconştient o caisă uscată.

- Aici, unde stăm noi doi, mi-a răspuns degajat, rizînd însă în hohote de nervozitatea mea. Ți-am zis doar că este lumea noastră geamănă, atît de intim este legată de propria noastră lume. Vrăjitorii Mexicului antic nu gîndeau aşa cum faci tu, în funcție de spațiu şi de timp, ci exclusiv în funcția de conştientizare. Coexistă două tipuri de conştientizare, care nu se influențează în nici un fel, deoarece fiecare este complet diferit de celălalt. Vechii şamani au abordat această problemă a coexistenței fără a se preocupa de timp sau spațiu. Şi-au dat seama că gradul de conştientizare al *ființelor trupeşti* şi gradul de conştientizare *al ființelor netrupeşti* sînt atît de diferite, încît pot coexista complet paralel.

- Putem percepe aceste *ființe netrupeştii* l-am întrebat pe don Juan.

- Sigur că da, mi-a răspuns. Vrăjitorii fac acest lucru cînd vor. Oamenii obişnuiți o fac şi ei, dar nu îşi dau seama de asta, pentru că nu sînt conştienți de existența unei lumi gemene. Atunci cînd se gîndesc la o lume geamănă, se implică în tot felul de jonglerii mentale, dar nu le-a trecut niciodată prin cap că aceste fantezii îşi au originea într-o informație pe care o păstrăm la nivel subliminal: nu sîntem singuri.

Mă simțeam țintuit locului de ceea ce-mi spusese don Juan. Dintr-o dată mi se făcuse o foame cumplită, simțeam un gol imens în stomac. Nu puteam decît să ascult cu cea mai mare atenție de care eram în stare şi să mănînc.

- Problema cu abordarea ta spațio-temporală, a continuat el, este că nu observi un lucru decît dacă este încadrat în spațiul şi în timpul la care ai

acces, şi care este extrem de limitat. De cealaltă parte, vrăjitorii au la dispoziţie un cîmp vast în care pot percepe dacă a apărut ceva din afară. O mulţime de entităţi din întregul univers, entităţi care posedă capacitate de conştientizare, dar care nu beneficiază de un organism, aterizează pur şi simplu în cîmpul de conştientizare al lumii noastre sau în cel al lumii gemene, fără ca un om obişnuit să le observe vreodată. Entităţile care aterizează pe cîmpul nostru de conştientizare sau pe cel al lumii noastre gemene aparţin altor lumi care există dincolo de lumea noastră şi de cea geamănă. întregul univers este plin de cu lumi de percepţie, atît *trupeşti,* cît şi *netrupeşti.*

Don Juan mi-a zis în continuare că acei vrăjitori ştiau cînd o *formă de conştientizare netrupească* din alte lumi decît lumea noastră geamănă a aterizat în cadrul cîmpului lor de conştientizare. Mi-a zis că exact ca orice alt om de pe această planetă, acei şamani făceau nesfîrşite clasificări ale diferitelor tipuri din această energie care au capacitate de conştientizare. Termenul general pe care îl foloseau era *fiinţe netrupeşti.*

- Aceste *fiinţe netrupeşti* au viaţă la fel cum avem şi noi? am întrebat eu.

- Dacă tu prin viaţă înţelegi a fi conştient, atunci da, au şi ele viaţă, mi-a răspuns. Cred că este mai bine să spunem că viaţa se măsoară după intensitatea, ascuţimea şi durata acelei capacităţi de conştientizare, trebuie să fim sinceri şi să recunoaştem că aceste fiinţe sînt mai vii decît noi doi.

- Aceste *fiinţe netrupeşti* pot muri?

Don Juan a chicotit înainte de a-mi răspunde:

- Dacă prin moarte înţelegi încheierea capacităţii de conştientizare, da, atunci şi ele mor. Conştientizarea lor se sfîrşeşte. Moartea lor seamnănă mult cu moartea unui om, şi totuşi este destul de diferită, deoarece moartea unei fiinţe umane are o opţiune ascunsă. E cam ca o clauză într-un contract, o clauză scrisă cu caractere atît de mici, încît le vezi numai cu mare greutate. Ai nevoie de o lupă ca să o poţi citi şi, cu toate acestea, reprezintă cea mai importantă clauză din contract.

- Care este această opţiune ascunsă, don Juan?

- Opţiunea ascunsă din faţa morţii este rezervată exclusiv vrăjitorilor. După cîte ştiu eu, ei sînt singurii care au citit rindu-rile scrise minuscul. Pentru ei această opţiune este funcţională şi aplicabilă. Pentru omul obişnuit, moartea înseamnă încheierea conştientizărilor, precum şi sfîrşitul organismului. Pentru *fiinţele netrupeşti,* moartea înseamnă acelaşi lucru: sfîrşitul conştientizării lor. în ambele cazuri, moartea duce la absorbi

individului în marea *întunecată a conştientizaţii.* Capacitatea lor individuală de conştientizare, încărcată cu experienţele vieţii, îş rupe graniţele, iar conştientizarea, ca energie, se revarsă în *marea întunecată* a *conştientizării.*

- Dar, don Juan, care este opţiunea ascunsă a morţii ale numai de către vrăjitori?

- Pentru un vrăjitor, moartea este un factor unificator, loc să ducă la dezintegrarea organismului, cum este de obic cazul, moartea îl uneşte.

- Bine, dar cum poate moartea să unească ceva? protestat eu.

- Pentru un vrăjitor, moartea pune capăt domniei stările individuale de spirit asupra corpului. Vechii vrăjitori credeau că dominaţia diferitelor părţi ale corpului este aceea ca induce stările de spirit şi conduce acţiunile corpului ansamblul său; părţile care devin nefuncţionale trag restu corpului spre haos, ca atunci cînd ţi se face râu pentru că mănînci chestii nesănătoase. în acest caz, starea stomaculu tău afectează restul organismului. Moartea pune capă dominaţiei părţilor individuale. Le uneşte capacitatea conştientizare într-o singură unitate.

- Vrei să spui că şi după moarte vrăjitorii sînt conştienţi încă? l-am întrebat eu.

- Pentru vrăjitori, moartea reprezintă un act de unificare care solicită fiecare strop de energie pe care îl pot da. Tu te gîndeşti la moarte şi vezi un cadavru, un corp în care se instalează putreziciunea. în cazul vrăjitorilor, atunci cînd are loc acest act al unificării, nu există nici un cadavru. Nu există putreziciune. Corpurile vrăjitorilor, în ansamblul lor, au fost transformate în energie, energie care posedă o conştientizare complet nefragmentată. Graniţele stabilite de organism şi care sînt rupte de moarte, rămîn valabile în cazul vrăjitorilor, deşi aceştia nu mai sînt vizibili pentru ochiul liber. Mai ştiu, continuă el cu un zlmbet larg, că mori de nerăbdare să mă întrebi, dacă eu, de fapt, îţi descriu sufletul ridieîndu-se în rai sau scufundîndu-se în iad. Nu, nu este vorba de suflet. Atunci cind aleg opţiunea ascunsă a morţii, vrăjitorii se transformă în *Fiinţe netrupeşti,* extrem de specializate şi de rapide, fiinţe capabile de manevre de percepţie incredibile. Vrăjitorii pornesc în ceea ce şamanii Mexicului antic numeau *călătoria finală. Infinitatea* devine astfel domeniul lor de acţiune.

- Vrei să spui că devin eterni?

- Experienţa mea de vrăjitor îmi spune că pînă la urmă conştienta lor se va termina, după conştientizarea tuturor *fiinţelor netrupeşti,* dar nu am *văzut* niciodată acest lucru pe viu. Nu am nici un fel de cunoştinţe la prima mînă

despre acest fenomen. Vrăjitorii din vechime credeau că în cazul acestor *fiinţe netrupeşti,* conştientizarea va dura tot atît timp cît va trăi şi pămîntul. Matricea lor este însuşi pămîntul. Atât timp cît acesta rezistă, conştientizarea lor continuă. în ceea ce mă priveşte, această teorie este cea mai rezonabilă.

Pentru mine, continuitatea şi ordinea expozeului lui don Juan fuseseră de-a dreptul superbe. Nu avusesem nici o ocazie să contribui în vreun fel la acesta. M-a lăsat cu o senzaţie de mister şi de aşteptări nerostite pe care le doream împlinite.

La următoarea mea vizită la don Juan, am început conversaţia cu o întrebare care mă preocupa în cel mai înalt grad:

- Don Juan, este posibil ca stafiile şi alte apariţii să existe cu adevărat?

- Ceea ce tu numeşti o stafie sau o apariţie, mi-a zis, atunci cînd este studiată de un vrăjitor, se reduce la un singur element - este posibil ca oricare dintre aceste apariţii să fie, de fapt, un conglomerat de cîmpuri de energie care au capacitate de conştientizare şi pe care noi le transformăm în lucruri care ne sînt cunoscute. Dacă lucrurile stau în felul acesta, atunci aceste apariţii au energie proprie. Vrăjitorii le numesc *configuraţii generatoare de energie.* Se poate, de asemenea, ca acestea să nu emane nici un fel de energie, iar în cazul acesta ele nu sînt decît creaţii fantasmagorice, de obicei ale unei persoane exterm de puternice - puternice din punctul de vedere al conştientizării. Există o poveste care m-a intrigat puternic, mai spuse don Juan. Este povestea pe care mi-ai spus-o tu odată despre mătuşa ta. îţi mai aduci aminte? îi spusesem lui don Juan că la paisprezece ani m-am dus să locuiesc cu sora tatălui meu. Avea o casă uriaşă, cu trei curţi, între care se aflau camerele - dormitoare, sufragerii şi aşa mai departe. Prima curte era pietruită şi avea un aspect exterm de auster. Mi-au explicat că locuinţa era o casă colonială, iar în această primă curte trăgeau trăsurile cu cai. Cea de a doua curte era, de fapt, o livadă de pomi fructiferi, în care se întretăiau alei de cărămizi maure. A treia curte era boltită, iar de acoperiş atîrnau ghivece cu flori şi colivii cu păsări, iar în centru avea o fîntînă arteziană colonială, precum şi un ţarc în care mătuşa mea îşi ţinea ceva ce reprezenta cea mai mare bucurie a vieţii ei: cocoşii de luptă.

Mătuşa mi-a pus la dispoziţie un întreg apartament, chiar în faţa livezii. Mă gîndeam că aveam să mă distrez cum nu o mai făcusem niciodată. Puteam să mănînc cîte fructe voiam. Nimeni altcineva din casă nu se atingea vreodată de vreun fruct din acei copaci, din motive pe care nu mi le-

au spus niciodată, în casă domnea mătuşa mea, o doamnă înaltă şi plină, cu faţa rotundă, foarte veselă şi o povestitoare extraordinară, cu o grămadă de excentricităţi pe care le disimula în spatele unei faţade de catolicism practicant. Pe lîngă ea, mai era şi un majordom, un bărbat înalt şi impozant, în jur de patruzeci de ani, care fusese sergent-major, dar care renunţase la viaţa militară pentru a ocupa poziţia mai bine plătită de majordom, gardă de corp şi om bun la toate în casa mătuşii mele. Soţia sa, o femeie tînără, foarte frumoasă, era doamnă de companie, bucătăreasă şi confidenta mătuşii mele. Cei doi aveau şi o fetiţă, plinuţă, care semăna perfect cu mătuşa. Asemănarea era atît de mare, încît mătuşa o înfiase legal.

Cei patru erau cele mai liniştite persoane pe care le-am întîlnit în viaţa mea. Aveau o viaţă molcomă, piperată numai de excentricităţile mâtuşii mele, care, sub imperiul momentului, se putea hotărî oricînd să plece în călătorie sau sâ-şi cumpere noi cocoşi de luptă, să-i antreneze şi să organizeze concursuri în care erau implicate sume uriaşe de bani. îşi îngrijea cocoşii cu o dragoste aproape maternă, cîteodată preocupîndu-se de ei toată ziua. Purta mănuşi groase şi jambiere din piele extrem de tare pentru ca păsările să nu o înţepe cu pintenii.Am petrecut două luni incredibile acolo. După-amiaza, mâtuşă-mea îmi dădea lecţii de muzică şi îmi depăna poveşti interminabile despre strămoşii familiei. Situaţia îmi convenea de minune, deoarece ieşeam des cu prietenii şi nu trebuia să dau nimănui socoteală de ora la care mă întorceam. Cîteodată stăteam cu orele întins pe pat, fără să adorm. Lăsam fereastra deschisă, pentru ca mirosul florilor de portocal să-mi umple camera. Cînd eram treaz, puteam să aud cînd cineva trece prin coridorul lung care flanca toată latura de nord a proprietăţii, unind toate grădinile casei. Era slab luminat, cu doar patru becuri de putere foarte mică, pornite în fiecare seară la ora şase şi stinse dimineaţa, tot la şase.

Am întrebat-o pe mătuşa dacă trecea cineva noaptea pe acolo şi dacă se oprea la fereastra mea, deoarece acel cineva se oprea întotdeauna în dreptul ferestrei mele, se întorcea în loc şi o lua înapoi spre intrarea principală.

- Nu te îngrijora pentru nimicuri dragule, mi-a zis mătuşa zîmbind. Probabil că nu este decît majordomul care patrulează. Mare brînză! Te-ai speriat?

- Nu m-am speriat. Eram doar curios, fiindcă majordomul trece prin dreptul camerei mele în fiecare noapte. Cîteodată mă trezeşte zgomotul paşilor.

Mătuşa a trecut repede peste întrebarea mea şi mi-a zis că majordomul fusese în armată şi că obişnuia să patruleze, ca o santinelă. Explicația ei m-a mulțumit.

Într-o bună zi, i-am spus majordomului că paşii săi erau prea apăsați şi l-am rugat să patruleze cu ceva mai multă grijă prin fața ferestrei, ca să mă lase să dorm.

- Nu am habar despre ce vorbeşti! mi-a zis țîfnos.

- Mătuşa mi-a zis că patrulezi în fiecare noapte, i-am răspuns eu.

- N-am făcut niciodată aşa ceva, mi-a răspuns, cu ochii plini de dezgust.

- Dar atunci cine trece prin fața ferestrei?

- Nimeni. îți imaginezi doar. Culcă-te la loc. Să nu cumva să începi să zgîndări lucrurile. îți spun asta pentru binele tău.

La vîrsta mea, nimic nu putea fi mai rău pentru mine decît să-mi spună cineva că face ceva pentru binele meu. în noaptea următoare, imediat ce am auzit paşii, am ieşit din pat şi m-am ascuns în spatele zidului care ducea la intrarea în apartamentul meu. Cînd am considerat că persoana care mergea trebuia să ajungă sub cel de-al doilea bec, am scos capul şi m-am uitat pe coridor. Paşii s-au oprit brusc, dar nu puteam să văd pe nimeni. Coridorul slab luminat era complet gol. Dacă s-ar fi aflat într-adevăr cineva acolo, nu ar fi avut timp să se ascundă, pur şi simplu pentru că nu avea unde. Nu erau decît zidurile goale.

M-am speriat atît de tare, încît i-am trezit pe toți din casă cu țipetele mele. Mătuşa, împreună cu majordomul, a încercat să mă calmeze spunîndu-mi că totul nu fusese decît în imaginația mea, dar eu eram atît de agitat, încît amîndoi au recunoscut pînă la urmă că exista ceva sau cineva, pe care ei nu-l cunoşteau şi care mergea prin casă în fiecare noapte.

Don Juan mi-a zis că era aproape sigur că, de fapt, mătuşă-mea mergea în fiecare noapte prin casă, adică o formă a conştientizării sale asupra căreia nu-şi putea impune controlul volițional. Don Juan credea că acest fenomen era circumscris atmosferei ludice şi de mister pe care o cultiva. Mai credea că nu era prea greşit să spunem că mătuşă-mea, la un nivel subliminal, nu numai că provoca acele zgomote, dar că era capabilă de manipulări mult mai complexe ale conştientizării. Mi-a mai zis că, pentru a fi cinstit pe de-a întregul, trebuia să admită şi posibilitatea ca paşii să fie, de fapt, produşi de o *conştientizare netrupească.*

Don Juan mi-a spus că *ființele netrupeşti* care populau lumea noastră geamănă sînt considerate de către vrăjitorii din spița sa ca rude ale noastre.

Acei şamani credeau că era absolut inutil să încerci să te împrieteneşti cu membrii familiei, deoarece cerinţele unei astfel de prietenii erau întotdeauna exorbitante. Mi-a mai zis că acel tip de *fiinţe netrupeşti,* care sînt *verii* noştri *primari,* comunică cu noi în permanenţă, dar că această comunicare nu se produce la modul conştient. Cu alte cuvinte, ştim de prezenţa lor la nivel subliminal, în timp ce ei ne cunosc la nivel conştient.

- Energia acestor *veri primari* ai noştri e o porcărie, a continuat don Juan. Sînt la fel de confuzi ca şi noi. Am putea să spunem că *fiinţele trupeşti* şi cele *netrupeşti* din lumile noastre paralele sînt copiii a două surori vecine. Sînt perfect identici, deşi arată diferit unii de alţii. Ei nu ne pot ajuta pe noi, după cum nici noi nu-i putem ajuta pe ei. Poate că ar trebui să ne unim, şi să punem bazele unei afaceri de familie nemaipomenite, dar acest lucru nu s-a produs încă. Ambele ramuri ale familiei sînt extrem de sensibile şi se supără din orice, ce mai, o relaţie tipică între nişte veri primari excesiv de supărăcioşi. Vrăjitorii Mexicului antic credeau că ele-mentul-cheie al problemei este faptul că atît fiinţele umane, cît şi *fiinţele netrupeşti* din lumile noastre paralele sînt profund egocentrice.

După ce-mi spunea don Juan, o altă categorie pe care vrăjitorii Mexicului antic o creaseră pentru *fiinţele netrupeşti* era aceea de *cercetaşi* sau *exploratori* iar, prin asta, ei înţelegeau *fiinţele netrupeşti* care veneau din adîncurile universului şi care erau posesoarele unei conştiente infinit mai acute şi mai rapide decît cea a fiinţelor umane. Don Juan mi-a zis că vechilor vrăjitori le trebuiseră generaţii pentru a-şi desă-vîrşi criteriile de clasificare, iar concluzia lor era că anumite tipuri de *fiinţe netrupeşti* din categoria *cercetaşilor* sau a *exploratorilor,* datorită vivacităţii lor, erau înrudite cu oamenii. Vechii vrăjitori numeau aceste feluri de *fiinţe netrupeşti, aliaţii.*

Don Juan mi-a explicat că greşeala fundamentală pe care acei şamani au făcut-o în ceea ce priveşte acest tip de *fiinţe netrupeşti* a fost să atribuie caracteristici umane acelei forme de energie impersonală şi să creadă că o puteau controla şi îmblînzi. Considerau că acele blocuri de energie erau, de fapt, ajutoarele lor şi se bazau pe ele fără să înţeleagă că acestea, fiind, de fapt, energie pură, nu aveau capacitatea să susţină vreun efort.

- Ţi-am povestit tot ce se poate şti despre *fiinţele netrupeşti,* mi-a zis don Juan dintr-o dată. Singura metodă de a verifica teoria este să o pui în practică.

Nu l-am întrebat ce voia să fac. Mă cuprinsese o frică visceralã, care mă făcea să tremur pradă unor spasme nervoase, care izbucneau ca erupțiile vulcanice din plexul meu solar şi se prelungeau pînă în vîrful degetelor de la picioare.

- Astăzi vei căuta nişte *fiinţe netrupeşti,* m-a anunțat el. Don Juan m-a pus să mă aşez pe pat în poziția care favoriza instalarea *tăcerii interioare.* I-am urmat ordinul cu o uşurință surprinzătoare. în mod normal, m-aş fi împotrivit, poate că nu aş fi arâtat-o, dar în mod cert nu mi-ar fi convenit pe de-a întregul. Mi-a trecut vag prin cap că pînâ mă voi şi aşezat, voi fi intrat deja în starea de *tăcere interioară.* Gîndurile nu-mi mai erau clare. Am simțit cum mă înconjoară un întuneric de nepătruns, care mă făcea să mă simt ca şi cum aş fi fost pe cale să adorm. îmi țineam corpul perfect nemişcat, fie pentru că nu aveam nici o intenție să-i ordon să se mişte, fie pentru că nu eram în stare să dau un astfel de ordin.

Un moment mai tîrziu, mă aflam cu don Juan într-un deşert din Sonora. Am recunoscut împrejurimile. Fusesem acolo cu el de atîtea ori, încît cunoşteam cele mai mici detalii. Era spre sfîrşitul zilei, iar lumina soarelui care apunea mă umplea de disperare. Mergeam mecanic, conştient de nişte senzații care nu erau însoțite de nici un gînd. Nu încercam să-mi descriu starea. Am vrut sâ-i spun acest lucru lui don Juan, dar dorința de a-i comunica senzațiile mele s-a destrămat într-o clipită.

Foarte rar şi cu o voce joasă, gravă, don Juan mi-a zis că albia secată prin care mergeam era un loc foarte potrivit pentru ce aveam noi de făcut. Mi-a mai zis să mă aşez pe un bolovan, singur, în timp ce el s-a aşezat pe un altul, la vreo cincisprezece metri mai încolo. Nu l-am întrebat pe don Juan, cum aş fi făcut de obicei, ce trebuia să fac. Ştiam ce aveam de făcut. Am auzit apoi paşii înăbuşiți ai oamenilor care mergeau prin tufişurile rare împrăştiate de jur-împrejur. în acea zonă nu exista umiditate destulă pentru o vegetație abundentă. Creşteau doar nişte tufişuri rezistente, la distanță de trei-patru metri unele de altele.

I-am văzut apoi pe cei doi bărbați care se apropiau. Păreau localnici, erau probabil indieni yaqui, dintr-unul din oraşele yaqui din apropiere. Cînd au ajuns lîngă mine, s-au oprit. Unul dintre ei m-a întrebat nonşalant cum mă simțeam. Am vrut sâ-i zîmbesc, dar nu am putut. Figura mea era extrem de rigidă. Cu toate acestea, eram extrem de încîntat. Voiam să sar în sus pur şi simplu, dar nu eram în stare. I-am spus că mă simțeam bine. I-am întrebat

apoi cine erau şi le-am zis că deşi nu-i cunoşteam, mi se păreau foarte cunoscuți. Unul dintre ei mi-a zis, degajat, că ei erau *aliații* mei.

M-am uitat îndelung la ei, încercînd să le reţin trăsăturile, dar acestea se schimbau în permanență. Păreau că se modifică pentru a se conforma stării de spirit a privirii mele. Nu gîndeam deloc. Totul era condus de senzații viscerale. M-am uitat îndeajuns de mult la ei pentru a le şterge complet trăsăturile, iar în cele din urmă m-am aflat în fața a două bule uriaşe de lumină vibrantă. Bulele nu aveau limite. Era ca şi cum coeziunea lor era susținută din interior. în anumite momente deveneau plate, se lățeau, pentru a se lungi din nou apoi pînă ajungeau de înălțimea unui om.

Am simțit deodată cum don Juan mă ia de brațul drept şi mă ridică de pe bolovan. Mi-a zis că a sosit momentul să plecăm. în secunda următoare mă aflam din nou în casa sa, din centrul Mexicului, mai uimit ca niciodată.

- Astăzi ai găsit *conştientizarea netrupească* şi ai *văzut-o* aşa cum este ea în realitate. Energia reprezintă reziduul ireductibil a tot ce există. în ceea ce ne priveşte, o ființă umană nu poate merge mai departe decît să *vadă* în mod direct energia. Poate mai există şi alte lucruri dincolo de asta, dar ele nu ne sînt accesibile.

Don Juan repeta întruna aceste cuvinte, iar de fiecare dată cînd le pronunța, ele păreau că mă întăresc din ce în ce mai mult, ajutîndu-mă să mă întorc la starea mea obişnuită.

I-am povestit lui don Juan tot ce văzusem şi ce auzisem. Don Juan mi-a explicat că în acea zi reuşisem să transform reprezentarea antropomorficâ *a. ființelor netrupeşti în* adevărata lor esență: energie impersonală, conştienta de faptul că există.

- Trebuie să înțelegi, mi-a zis el, că sistemul nostru de cunoaştere, care reprezintă, în esență, un sistem de interpretare, este cel care ne limitează resursele. Sistemul nostru de interpretare este cel care ne dictează care sînt parametrii posibilităților noastre şi, din moment ce ne-am folosit de acest sistem de reprezentare întreaga noastră viață, nu îndrăznim să ne întoarcem împotriva sentințelor sale. Energia acestor *ființe netrupeşti,* a continuat don Juan, ne îmboldeşte, iar noi interpretăm acest imbold cum putem, în funcție de starea de spirit. Cel mai chibzuit lucru pe care îl poate face un vrăjitor este să îndrume aceste entități către un nivel abstract. Cu cît vrăjitorii fac mai puține interpretări, cu atît mai bine. Din acest moment, mi-a zis don Juan, de fiecare dată cînd vezi o apariție stranie, păstrează-ți cumpătul şi priveşte-o fix, inflexibil. Dacă este, într-adevăr, o *ființă netrupească,* atunci

interpretările tale vor cădea una după alta ca frunzele moarte. Dacă nu se întîmplâ nimic, totul nu este decît o aberație de rahat a minții tale care nici măcar nu e a ta.

CLARVIZIUNEA

Pentru prima dată în viața mea, eram într-un impas pentru că nu ştiam cum să mă port în lume. Lumea din jurul meu nu se schimbase, dar acest impas îşi avea rădăcinile într-o meteahnă a mea. Influența lui don Juan, precum şi toate activitățile generate de practicile sale şi în care mă implicase atît de profund, îşi spuneau serios cuvîntul şi mă făceau să nu mai ştiu cum să mă comport cu semenii mei. Am examinat problema şi am ajuns la concluzia că meteahna era, de fapt, încercarea mea de a măsura pe toată lumea, folosindu-l pe don Juan drept etalon.

Don Juan îmi apărea ca o ființă care îşi trăia viața în mod profesionist, cu toate accepțiunile termenului, în sensul că oricare dintre acțiunile sale, oricît de măruntă, conta enorm. Eram înconjurat de oameni care se credeau nemuritori şi care se contraziceau la fiecare pas. Nu puteam să-mi dau seama niciodată care era motorul din spatele faptelor lor. Era un joc necinstit. Cărțile erau toate defavorabile oamenilor pe care îi întîlneam. Mă obişnuisem cu purtarea lui don Juan, mereu aceeaşi, cu totala sa desconsiderare de sine şi cu intelectul său de o profunzime insondabilă. Foarte puțini dintre oamenii pe care îi cunoşteam erau conştienți de existența unui alt mod de comportament care să favorizeze aceste calități. Cei mai mulți dintre ei erau conştienți de modelul de comportament autoreflexiv care îi slăbeşte şi îi deformează pe oameni.

Prin urmare, în ceea ce priveşte studiile, traversam o perioadă extrem de dificilă. Aveam tendința de a le pierde din vedere. încercam cu disperare să găsesc o rațiune pentru a continua demersul meu academic. Singurul lucru care mi-a venit în ajutor şi care a restabilit o oarecare legătură - anemică, e adevărat - între mine şi mediul academic, a fost faptul că don Juan îmi spusese odată că *râzboinicii-câlâtori* trebuie să aibă o relație amoroasă cu cunoaşterea, în oricare dintre formele sale.

Îmi definise conceptul de *războinic-călător* spunînd că se referea la vrăjitori care, fiind luptători, călătoreau prin *marea întunecata a conştientizării.* îmi mai spusese că ființele umane erau călători prin *marea întunecată a conştientizării* şi Pămîn-tul nu era decît călătoria lor. Din motive independente, pe care nu dorea să le dea în vileag, călătorii îşi întrerupseseră periplul. Mai zicea că ființele umane erau prinse într-un fel

de vîrtej, într-un curent circular care le dădea impresia de mişcare, în timp ce ei rămîneau, de fapt, pe loc. Susținea că vrăjitorii erau singurii care se opuneau oricărei forțe care îi ținea prizonieri pe oameni şi că, prin disciplină, vrăjitorii puteau să se elibereze din ghearele acesteia şi să-şi continue *călătoria conştientizării.*

Finalul haotic al vieții mele academice fusese grăbit de incapacitatea mea de a mă concentra asupra problemelor de antropologie pe care nu dădeam doi bani, nu din cauza lipsei lor de interes, ci fiindcă acestea erau în cea mai mare parte probleme unde trebuia să manipulezi cuvinte şi concepte, ca în cazul unui act juridic, pentru a obține un rezultat acceptat care să poată fi citat ca precedent. Se spunea că edificiul cunoaştem umane este structurat într-o asemenea manieră, încît efortul fiecăruia dintre noi era o cărămidă în construirea unui sistem de cunoaştere. Exempul care mi-a fost prezentat a fost acela al sistemului juridic după care ne conducem şi care are o importanță colosală pentru viețile noastre. Cu toate acestea, romantismul vîrstei de atunci mă împiedica să mă văd vreodată în postura de avocat al antropologiei. Primisem de-a gata, şi îmi însuşisem conceptul conform căruia antropologia trebuie să reprezinte matricea oricărei acțiuni umane, măsura omului.

Don Juan, de un pragmatism perfect, un adevărat *razboinic-călător* al necunoscutului, mi-a zis că aveam numai gărgăuni în cap. Nu conta că subiectele de antropologie care îmi erau propuse nu reprezentau decît nişte jonglerii cu cuvinte şi concepte, important era exercițiul disciplinei.

- Nu contează cît de bun cititor eşti şi cîte cărți minunate ai putea citi. Important este să ai îndeajuns de multă disciplină şi să citeşti şi ceea ce nu vrei. Pentru un vrăjitor, fundamentul exercițiului educației constă în ceea ce refuză, nu în ceea ce acceptă.

Am decis să-mi întrerup momentan studiile şi m-am angajat la secția artistică a unei companii care producea folii autoadezive. Slujba mă solicita fizic şi intelectual la maximum. Trebuia să-mi îndeplinesc sarcinile cu strictețe şi cît mai repede posibil. Poziționarea foilor de vinii cu imaginile care trebuiau procesate astfel încît să fie transferate pe foliile autoadezive era un proces-standard, care nu mai permitea nici un fel de inovație, iar eficiența unui muncitor era măsurată din punctul de vedere al rigorii şi al vitezei de lucru. Am devenit dependent de muncă, lucru care îmi făcea o plăcere nebună.

M-am împrietenit la cataramă cu şeful secţiei artistice, care m-a luat, practic, sub aripa sa. îl chema Emest Lipton.

Admiraţia şi respectul meu pentru el nu aveau margini. Era un artist valoros şi un bun profesionist. Singura sa meteahnă era moliciunea de care dădea dovadă, consideraţia sa nemăsurată pentru ceilalţi, vecină cu pasivitatea.

De exemplu, într-o zi oarecare ieşeam cu maşina din parcarea restaurantului unde luasem prînzul. A aşteptat politicos ca maşina din faţă să iasă, la rindul ei, din parcare. Era evident că şoferul acesteia nu ne observase şi mergea cu spatele cu o viteză destul de mare. Ernest Lipton ar fi putut foarte bina să claxoneze pentru a-i atrage atenţia bărbatului de la volan, dar a preferat să nu facă nimic, rinjind ca idiotul în timp ce i-a fost buşită maşina. După asta, s-a întors către mine şi şi-a cerut scuze:

- Ei! puteam să claxonez, dar e al dracului de strident şi mi-e jenă.

Tipul care intrase în maşina lui Ernest era extrem de furios, iar Ernest a trebuit să-l împace.

- Nu e nici o problemă, i-a spus Ernest. Maşina dumneavoastră nu a păţit nimic. De altfel, nu s-au spart decît farurile de la a mea. Oricum aveam de gînd să le schimb.

Într-o altă zi, la acelaşi restaurant, Ernest invitase la prînz nişte japonezi, clienţi ai companiei de folii autoade-zive. Aceştia ne vorbeau exterm de animat, punîndu-ne tot felul de întrebări. A venit chelnerul cu unul din feluri, luînd o parte din farfuriile de salată pentru a face loc, cum putea mai bine, pe masa îngustă, farfuriilor uriaşe de aperitive. Unul dintre clienţii japonezi avea nevoie de mai mult spaţiu. A început să-şi împingă farfuria, care a antrenat-o, la rîndul ei, pe cea a lui Ernest, fâcînd-o, în cele din urmă, să cadă de pe masă. Din nou, Emest putea foarte bine să-l avertizeze pe japonez, dar nu a făcut-o. A stat rinjind pînâ cînd farfuria i-a căzut în poală.

Cu o altă ocazie, am fost la el acasă pentru a-l ajuta să instaleze o boltă pentru viţa-de-vie, ca să-şi umbrească grădina şi să aibă şi struguri. Pregătise bolta, construind un cadru uriaş, pe care l-a ridicat apoi pe o parte şi l-a prins în şuruburi de nişte grinzi. Ernest era un tip înalt, foarte puternic, şi împingînd cu un capăt de scîndurâ, a ridicat şi cealaltă latură a cadrului, astfel încît eu să o prind în şuruburi prin găurile care fuseseră deja date în grinzile de susţinere. înainte însă ca eu să apuc să bag şuruburile, s-a auzit o bătaie insistentă în uşă, iar Ernest m-a rugat să mă duc să văd cine era, în timp ce el rămînea să susţină cadrul.

La uşă, era soţia lui cu pungile de cumpărături. Ne-am apucat să vorbim şi am uitat de Ernest. Am ajutat-o chiar să-şi scoată cumpărăturile. în timp ce aşezam nişte ţelină, mi-am adus aminte că prietenul meu rămăsese să susţină bolta şi, cunoscîndu-l, ştiam că ţinea încă de ea, aşteptîndu-se ca fiecare să dea dovadă de aceeaşi consideraţie pe care o avea el. M-am repezit în curte, unde l-am găsit căzut la pămînt. Căzuse epuizat de cadrul greu de lemn. Semăna cu o păpuşă de cîrpe. A trebuit să chemăm nişte prieteni de-ai lui să ne ajute să ridicăm cadrul de la boltă, pentru că el nu mai era în stare. După asta a trebuit să se ducă în pat. Era sigur că făcuse o hernie.

O poveste clasică în ceea ce-l priveşte pe Ernest Lipton a fost aceea cînd a plecat să facă o drumeţie într-un week-end în munţii San Bemardino, împreună cu cîţiva prieteni. La căderea nopţii au ridicat corturile. După ce a adormit toată lumea, Ernest s-a dus să-şi rezolve anumite probleme şi, fiindcă era un om atît de simţit, s-a dus destul de departe de corturi, pentru a nu deranja pe nimeni. Cum era întuneric, a alunecat şi a început să se rostogolească pe versantul muntelui. După aceea, le-a spus prietenilor lui că era absolut sigur că va muri strivit în fundul văii. A avut noroc şi a reuşit să se apuce de o crăpătură în stîncă cu vîrfurile degetelor; a stat aşa agăţat ore întregi, pipăind cu picioarele în întuneric ca să găsească un punct de sprijin, deoarece simţea cum încet-în-cet braţele începeau să îl lase. Depărtînd picioarele cît de mult a putut, a găsit nişte protuberante minuscule care l-au ajutat să reziste. A rămas lipit de stîncă, asemenea uneia dintre foliile adezive pe care le fabrica, pînă cînd s-a luminat îndeajuns sâ-şi dea seama că nu se stătea decît cu treizeci de centimetri deasupra pamîntului.

- Emest, puteai să fi strigat după ajutor, i-au zis prietenii săi.

- Ei, m-am gîndit că nu ajută la nimic, le-a zis el. Cine să mă fi auzit? Am crezut câ m-am rostogolit cel puţin o milă. Şi, în plus, toată lumea dormea.

Ultima lovitură s-a produs atunci cînd Emest Lipton, care făcea în fiecare zi o navetă de două ore, s-a hotarît sâ-şi cumpere o maşină economică, o broscuţă Volkswagen şi a început să calculeze care îi era consumul. Am rămas cu gura căscată cînd m-a anunţat, într-o bună dimineaţă, că maşina lui consuma 1,9 litri la suta de kilometri. Cum era un tip extrem de riguros, şi-a susţinut afirmaţia, spunînd câ majoritatea timpului mergea pe autostradă, nu prin oraş, deşi mergea la ore de vîrf şi

trebuia să încetinească şi să accelereze destul de des. O săptămînâ mai tîrziu mi-a spus că ajunsese la 0,95 litri la suta de kilometri.

Situaţia a tot mers aşa, pînâ cînd a ajuns la o cifră de-a dreptul fantasmagorică: 0,35 litri la o sută de kilometri. Prietenii lui Emest îi spuseseră că ar trebui să intre cu cifra asta în analele companiei Volkswagen. Emest Lipton era nebun de încîntare şi se umfla în pene, spunînd că nu ştia ce să facă pentru a ajunge la 0,25 litri la suta de kilometri. Prietenii lui îi spuneau că ăsta este, de fapt, un miracol.

Chestia asta a funcţionat pînâ într-o dimineaţă cînd l-a surprins pe unul dintre prietenii săi, care îi juca de cîteva luni la rînd una dintre cele mai vechi feste posibile, tur-nîndu-i benzină în rezervor. îi punea în fiecare dimineaţa trei sau patru câni, astfel câ rezervorul lui Ernest nu se golea niciodată.

Emest Lipton aproape că se supărase. Cel mai dur comentariu pe care l-a făcut a fost: „Ei, vouă vi s-a părut amuzantă chestia asta?"

Aflasem de cîteva sâptămîni că prietenii lui îi jucau o festa, dar nu puteam să mă bag. Simţeam că nu este treaba mea. Cei care îi jucau festa lui Emest Lipton erau prietenii lui de o viaţă. Eu nu eram decît un nou-venit. Cînd i-am văzut privirea dezamăgita şi îndurerată şi am asistat la neputinţa lui de a se înfuria, m-am simţit copleşit de un sentiment de vinovăţie. Mă aflam din nou în faţa unuia dintre vechii mei duşmani. îl dispreţuiam pe Emest Lipton şi, în acelaşi timp, îl plăceam nespus. Era complet neajutorat.

Adevărul era câ Emest Lipton semăna perfect cu tatăl meu. Ochelarii cu lentile groase şi chelia progresivă, precum şi barba căruntă, pe care nu o putea rade niciodată complet, îmi aduceau aminte de tata. Avea, ca şi el, nasul drept şi subţire şi bărbia ascuţită. însă ceea ce a desăvîrşit asemănarea cu tata şi a dus-o dincolo de pragul în care eu sau el mai eram încă în siguranţă a fost neputinţa lui Emest Lipton de a se înfuria şi de a le turti nasul celor care îşi bătuseră joc de el.

Mi-am amintit cum tata se îndrăgostise lulea de sora celui mai bun prieten al lui. într-o bună zi, am vâzut-o într-o staţiune de vacanţă, de mină cu un tînâr. Cu ei se afla şi mama ei, pentru a salva aparenţele. Fata părea foarte fericită. Părea în al nouălea cer. Ea şi tînârul se uitau unul la altul, fermecaţi. Era clar câ acolo se cocea o dragoste ca în filme. Cînd l-am văzut pe tata, i-am povestit, profitînd de fiecare moment cu răutatea celor zece ani ai mei, că prietena lui avea un prieten în carne şi oase, unul adevărat. A rămas înmărmurit, nu m-a crezut.

- Dar tu i-ai spus ceva fetei ăsteia? am îndrăznit eu să-l întreb. Ştie că eşti îndrăgostit de ea?

- Nu fi tîmpit, jigodie mică ce eşti, s-a repezit el la mine. Eu nu trebuie să-i spun vreunei femei rahaturi d'astea. S-a uitat uitat urit la mine ca un copil răsfăţat. îi tremurau buzele de furie: E numai a mea. Trebuia să ştie că este femeia mea fără ca eu să fiu nevoit să-i spun.

A decretat acest lucru cu toată siguranţa unui copil care a primit totul de-a gata în viaţă şi nu a trebuit să lupte pentru nimic, în plină formă, i-am dat lovitura de graţie:

- Cred, i-am spus, că ea aştepta pe cineva care sâ-i spună lucrul ăsta, iar acel cineva tocmai a fost mai rapid ca tine.

Mă pregătisem să dispar din calea sa şi să fug, mă aşteptam să se repeadă la mine nebun de furie, dar el nu a făcut decît să se lase pe vine şi să plîngă. Suspinînd întruna, m-a rugat frumos - din moment ce eu eram în stare de orice - să o spionez pe fată şi să-i spun ce se întîmplă.

În acele momente, îl disprețuiam pe tata dincolo de orice închipuire şi, în acelaşi timp, îl iubeam, cu o tristeţe fără margini. M-am blestemat amarnic pentru că l-am supus acelei ruşini nemăsurate.

Emest Lipton îmi amintea atît de mult de tata, încît mi-am dat demisia, spunînd că trebuie să îmi reiau studiile. Nu-mi doream să cresc povara pe care o purtam deja pe umeri. Nu mă iertasem niciodată că-i provocasem tatei atîta durere, după cum nu-l iertasem nici pe el vreodată pentru că fusese aşa de laş.

M-am întors la şcoală şi mi-am asumat dificila sarcină de a-mi relua studiile de antropologie. îmi era cu atît mai greu, cu cît singura persoană cu care aş fi putut lucra cu uşurinţă şi bucurie, datorită stilului admirabil, curiozităţii penetrante şi dorinţei sale de a-şi mări cunoaşterea fără să râmînâ perplex sau să susţină teorii care nu puteau fi apărate nu era din cadrul secţiei mele, era arhelolog. Datorită lui am devenit pasionat de munca de teren. Poate şi datorită faptului că se ducea pe teren, pentru a săpa după date, pragmatismul său reprezenta pentru mine o oază de seriozitate. Era singura persoană care mă încuraja să merg pe teren, din moment ce nu aveam absolut nimic de pierdut.

- Dacă pierzi tot ce ai, nu poţi după asta decît să ieşi în cîştig cu toate, mi-a zis el odată dîndu-mi cea mai bună povaţă pe care am primit-o în toată şcoala.

Dacă urmam sfatul lui don Juan şi încercam să scap de obsesia mea spre autoreflexie, nu aveam cu adevărat nimic de pierdut, ci numai de cîştigat. Cu toate acestea, nu luam în considerare această posibilitate în acel moment.

Cînd i-am povestit lui don Juan despre cît de greu mi-a fost să găsesc un profesor cu care să lucrez, reacția sa mi s-a părut de-a dreptul deplasată. Mi-a zis că nu eram decît un bâşinos amărît şi măcar de s-ar fi oprit aici. Mi-a zis ceea ce ştiam deja: dacă nu aş fi fost atît de agitat, aş fi putut colabora cu oricine, în studii sau în afaceri.

- *Râzboinicii-călători* nu se plîng niciodată, mi-a zis don Juan. Privesc tot ce le pregăteşte *infinitatea* ca o provocare. Iar o provocare este o provocare. Nu este ceva personal. Nu poate fi privită ca un blestem sau ca o binecuvîntare. Un *războinic-călător* fie face față provocării, fie aceasta îl dărîmâ. Cu toate astea, parcă e mai fascinant să cîştigi, deci n-ai decît să cîştigi!

I-am zis că e foarte uşor să zici aşa ceva, dar să şi pui lucrurile în practică este altă poveste, iar tribulațiile mele nu-şi puteau găsi nici o rezolvare deoarece izvorau din incapacitatea semenilor mei de a fi coerenți.

- Nu oamenii din jurul tău greşesc, mi-a zis el. Ei nu au ce face. Tu eşti de vină, pentru că tu poți face ceva, dar preferi să-i judeci în cea mai mare tăcere. Orice cretin poate să-i judece pe alții. Dacă îi judeci, nu te alegi decît cu cele mai rele părți ale lor. Noi toți, toate ființele omeneşti, sîntem prizonieri, iar închisoarea în care sîntem închişi ne face să ne purtăm aşa urît. Provocarea ta este să îi iei pe oameni exact aşa cum sînt ei. Aşa că lasă-i în pace!

- De data asta greşeşti amarnic, don Juan, i-am zis. Te rog să mă crezi, nu am nici cel mai mic interes sâ-i judec sau să mă încurc cu ei în vreun fel.

- înțelegi foarte bine despre ce vorbesc, a reluat el cu încâpâțînare. Dacă nu eşti conştient de dorința ta de a-i judeca, eşti într-o stare mai proastă decît credeam la început. Asta este problema cu *râzboinicii-călători* atunci cînd îşi reiau călătoriile. încep să se umfle în pene şi nu mai pot fi stăpîniți.

Am recunoscut în fața lui don Juan că plîngerile mele erau cît se poate de jalnice. Ştiam şi eu măcar atîta lucru. I-am spus că mă tot lovisem de anumite lucruri, zi de zi, întîmplări care aveau perversul dar de a-mi mâcina hotărîrea, şi că îmi era prea jenă sâ-i povestesc lui don Juan ce mă apăsa.

- Hai, m-a îndemnat el, descarcă-ți sufletul. Nu trebuie să ai secrete față de mine. Sînt ca o conductă goală. Tot ce-mi spui va fi proiectat în

infinitate.

- Nu am decît plîngeri patetice. Sînt exact ca toți ceilalți pe care îi cunosc. Nu poți să nu vorbeşti cu vreunul dintre ei fără să ai parte de o plîngere, fățișă sau disimulată.

I-am povestit lui don Juan cum, chiar şi în cele mai simple conversații, prietenii mei reuşeau să strecoare un număr nesflrşit de plîngeri, ca într-un dialog ca acesta:

„- Hei Jim, cum merge treaba?

- Totul e în regulă Cal. Totul e în regulă... Urmează o tăcere uriaşă.

Mă simt obligat să întreb:

- Jim, ai vreo problemă?

- Nu, totul e perfect. Am o mică problemă cu Mei, dar cine nu îl cunoaşte pe Mei - e egoist şi măgar. Cu toate astea, trebuie să-ți iei prietenii aşa cum sînt, nu? Cu toate astea, nu ar fi stricat să aibă ceva mai multă considerație pentru ceilalți. Da' ce mama mâ-sii, aşa e el. întotdeauna te lasă pe tine să alegi - acceptă-mă aşa cum sînt sau lasă-mă în pace. Aşa face de la doişpe ani, aşa că vina e a mea. Da' de ce mama mă-sii sînt eu obligat să-l suport?

- Cam aşa e, Jim, ştii doar că Mei e un tip al dracu'.

- Dacă tot sîntem la capitolul jigodii, să ştii, Cal, nici tu nu eşti mai bun ca Mei. Nu mă pot baza niciodată pe tine etc."

Un alt dialog clasic e ăsta:

„- Ce mai faci, Alex? Cum e cînd eşti însurat?

- E nemaipomenit. Pentru prima dată în viața mea mănînc la timp, mîncare gătită, da' am început să mă îngraş. Nu mai am nimic de făcut, decît să mă uit la televizor. înainte mai ieşeam cu băieții, dar acum nu se mai poate. Nu-mi mai dă voie Theresa. Bineînțeles, aş putea să o bag undeva, dar nu vreau să o jignesc. Sînt foarte mulțumit, numai că mă simt ca un bou în jug."

Alex fusese un bou şi înainte de a se căsători. Gluma lui clasică, atunci cînd se întîlnea cu unul dintre noi era să spună: „Bună, veniți pînă la maşină, vreau să vă prezint cățelei cu care umblu acum".

Se distra copios de fețele noastre căzute cînd vedeam că în maşină se afla chiar un cîine femelă. O prezentase pe cățeaua sa tuturor prietenilor. Am fost cu toții şocați cînd s-a căsătorit cu Theresa, o alergătoare de cursă lungă. S-au cunoscut la un maraton cînd Alex a leşinat. Se aflau în munți, iar Theresa trebuia să-l aducă cum putea în simțiri, aşa că a urinat pe fața

lui. După asta, Alex a devenit prizonierul ei. Theresa îşi marcase teritoriul. Prietenii îi spuneau „prizonierul pişăcios". Băieţii credeau că ea era, de fapt, cățeaua care îl transformase pe dubiosul de Alex într-o javră obeză.

Am rîs un timp împreună cu don Juan. S-a uitat apoi la mine, avea o expresie foarte serioasă.

- Astea sînt avantajele şi dezavantajele vieţii de zi cu zi, mi-a zis don Juan. Cîştigi şi pierzi şi nu-ţi dai seama cînd cîştigi şi cînd pierzi. Ăsta este preţul pe care îl plăteşti atunci cînd trăieşti sub imperiul autoreflexiei. Nu pot să-ţi spun nimic, după cum nici tu nu poţi să-ţi spui ceva. Nu pot decît să-ţi recomand să nu te simţi vinovat că eşti un dobitoc şi să te străduieşti să ieşi de sub stăpînirea autoreflexiei. Reia-ţi studiile. Nu renunţa încă.

Interesul meu de a rămîne în mediul academic scădea drastic. Am început să trăiesc ca un robot. Mă simţeam deprimat şi greoi. Am observat însă că mintea mea nu se implicase în toate astea. Nu calculam nimic, nu aveam nici un scop şi nici o aşteptare. Nu gîndurile îmi erau obsesive, ci sentimentele. Am încercat să conceptualizez această dihotomie între un creier limpede şi o serie de trăiri violente. Cuprins în acest cadru al absenţei raţiunii şi al unor trăiri copleşitoare, am plecat într-o zi de la Haines Hali, unde se afla secţia de antropologie, spre cantină, pentru a mînca de prinz.

Am fost, deodată, cuprins de un frison foarte ciudat. Am crezut că voi leşina şi m-am aşezat pe nişte trepte de cărămidă. Am început să văd pete galbene în faţa ochilor şi totul a început să se învîrtească. Eram absolut convins că ni se va face greaţă. Lucrurile au început să se încețoşeze, iar, în cele din urmă, nu am mai văzut nimic. Disconfortul fizic era atît de intens, încît nu mai eram capabil sâ mai gîndesc ceva. Nu aveam decît senzaţii viscerale, de frică, de panică amestecată cu o emoţie intensă, simţeam că mă aflam în pragul unui eveniment de proporţii uriaşe. Cu toate acestea, aveam numai trăiri, nu exista nici un gînd cu care sâ le coroborez. La un moment, dat nu îmi mai dădeam seama dacă sînt aşezat sau stau în picioare. Eram înconjurat de întunericul cel mai adînc pe care şi-l poate imagina cineva, cînd am *văzut* energia curgînd în univers.

Am *văzut* o succesiune de sfere luminoase venind sau îndepărtîndu-se de mine. Le *vedeam* una cîte una, exact aşa cum îmi spusese don Juan că pot fi *văzute.* Ştiam că fiecare dintre acestea reprezintă o entitate distinctă datorită dimensiunilor lor diferite. Am analizat detaliile structurilor lor. Luminozitatea şi rotunjimea lor erau alcătuite din fibre care păreau legate unele de altele. Fibrele erau mai groase şi mai subţiri. Fiecare dintre aceste

forme luminoase era acoperită de un veşmînt gros, pufos. Arătau ca nişte ciudate animale îmblănite, luminoase sau ca nişte insecte uriaşe, rotunde, acoperite de perişori luminoşi.

Ceea ce m-a şocat cel mai tare a fost faptul că mi-am dat seama că *văzusem* acele insecte păroase toată viaţa mea. Fiecare ocazie în care don Juan mă făcuse să le *văd* mi se părea acum ca un ocol pe care îl făcusem cu el. Mi-am adus aminte în detalii cum mă ajuta să *văd* oamenii ca sfere luminoase, iar toate acele ocazii erau separate de capacitatea uriaşă de *a vedea* la care aveam acces acum. Ştiam deja, dincolo de orice urmă de îndoială, că percepusem toată viaţa, de unul singur şi fără ajutorul cuiva, energia aşa cum străbate ea universul.

Realizarea acestui fapt m-a copleşit. Mă simţeam extrem de fragil, de vulnerabil. Simţeam nevoia de a-mi găsi un loc al meu, să mă ascund. Era exact ca în visul acela pe care îl au mulţi dintre noi: sîntem goi din cap pînă-n picioare şi nu ştim ce să facem. Eu mă simţeam mai mult decît gol: mă simţeam neprotejat, fără vlagă şi îngrozit că trebuie să mă întorc la starea de normalitate. Mi-am dat seama ca prin ceaţă că zăceam întins. Mi-am făcut curaj să mă întorc la normalitate. Mi-am imaginat că o să mă găsesc întins pe zidul de cărămidă, răsucindu-mă agitat, înconjurat de o grămadă de spectatori.

Senzaţia că stăteam întins devenea din ce în ce mai acută. Simţeam că pot să-mi mişc ochii. Puteam zări lumina prin pleoapele închise, dar mi-era frică să le deschid. Partea ciudată era că nu îi puteam auzi pe nici unul dintre oamenii care în imaginaţia mea mă înconjurau. Nu auzeam nici un fel de zgomot. Pînâ la urmă, mi-am făcut curaj să deschid ochii. Eram întins în pat, în biroul meu aflat la intersecţia bulevardelor Wilshire şi Westwood.

M-am enervat îngrozitor cînd mi-am dat seama că mă aflam în pat. Dar, din motive dincolo de înţelegerea mea, m-am calmat imediat. Isteria mea a fost înlocuită de indiferenţă fizică şi, în acelaşi timp, de satisfacţie fizică, asemănătoare cu sentimentul pe care îl ai după o masă copioasă. Cu toate acestea, nu mă putem linişti. Faptul că îmi dădusem seama că toată viaţa mea percepusem energia în mod direct fusese cel mai şocant lucru care mi s-ar fi putut întîmpla. Cum Dumnezeu fusese posibil să nu-mi dau seama pînă acum? Ce anume mă împiedicase să am acces la acest aspect al fiinţei mele? Don Juan spusese că fiecare om poate *să vadă* energia în mod direct. Ceea ce nu spusese însă era că fiecare om *vede* deja energia în mod direct, dar nu îşi dă seama că o vede.

Am apelat şi la un prieten psihiatru. Nu a putut să mă ajute. A crezut că reacţia mea era rezultatul oboselii şi al hipersti-mulârii. Mi-a prescris valium şi mi-a zis să mă odihnesc.

N-am îndrăznit să spun nimănui că mă trezisem în pat fără să ştiu cum am ajuns acolo. Prin urmare, graba mea de a-l vedea pe don Juan era mai mult decît justificată. Am zburat spre Mexic cît am putut de repede, am închiriat o maşină şi m-am grăbit să ajung.

- Ţi s-a mai întîmplat asta şi înainte! mi-a spus don Juan rîzînd, cînd i-am povestit experienţa mea halucinantă. Au apărut doar două elemente noi. Unul dintre ele este că acum ai perceput tu singur energia. *Ai oprit lumea* şi ţi-ai dat seama că, de fapt, ai *văzut* dintotdeauna energia aşa cum străbate ea universul şi aşa cum fiecare o vede, dar fără să fii conştient de lucrul acesta. Al doilea element nou este că ai călătorit de unul singur prin *tăcerea* ta *interioară.* Ştii, chiar fără să-ţi spun eu, că totul este posibil dacă pleci de la *tăcerea interioară.* De data asta ţi-a fost frică, şi vulnerabilitatea ta a făcut să sfîrşeşti în patul tău, care nu este departe de campusul UCLA. Dacă nu te-ai lăsa copleşit de surpriză, ţi-ai da seama că nu este nimic extraordinar pentru un *răz-boinic-călător* ceea ce ai făcut. Dar cel mai important nu este să ştii că ai perceput energia nemijlocit şi nici călătoria ta prin *tăcerea interioară,* ci o problemă cu două aspecte. în primul rînd, ai experimentat ceva ce vrăjitorii Mexicului antic numeau *vederea clară* sau *pierderea formei umane:* momentul în care meschinăria umană dispare ca şi cum ar fi fost un nor de ceaţă plutind ameninţător deasupra noastră, care se împrăştie treptat. Dar, sub nici o formă, nu trebuie să crezi că aceasta este o mare realizare. Lumea vrăjitorilor nu este imuabilă ca lumea vieţii de zi cu zi, unde, în momentul în care ai atins un scop, eşti campion pentru totdeauna. în lumea vrăjitorilor, a atinge un scop înseamnă a-ţi însuşi cele mai eficiente mijloace pentru a continua lupta care nu se sfîrşeşte niciodată. Partea a doua a acestei probleme este că ai experimentat cea mai înnebunitoare întrebare a tuturor oamenilor. Chiar tu ai exprimat-o cînd ţi-ai pus întrebările: „Cum Dumnezeu a fost posibil să nu-mi dau seama pînă acum că percep energia direct? Ce anume mă împiedicase să am acces la acest aspect al fiinţei mele?"

UMBRE ÎNTUNECATE

Să stau în tăcere împreună cu Don Juan era una dintre cele mai plăcute experienţe din viaţa mea. Ne simţeam bine stînd pe nişte scaune de paie în spatele casei sale din Munţii Mexicului Central. Era spre seară. Bătea o

briză plăcută. Soarele coborise şi se afla în spatele nostru. Lumina lui crepusculară făcea umbre verzi în copacii din curte. Casa îi era înconjurată de copaci mari care ascundeau panorama oraşului în care locuia. Lucrul acesta mi-a dat tot timpul impresia că mă aflam în sălbăticie, una diferită de cea a deşertului din Sonora, dar totuşi sălbăticie.

- Astăzi o să discutam un subiect foarte serios în vrăjitorie, mi-a zis don Juan *ex abrupto,* şi o să începem prin a vorbi despre *corpul energetic.*

*Î*mi descrisese *corpul energetic* de nenumărate ori, spunînd că este un conglomerat de cîmpuri energetice, imaginea din oglindă a conglomeratului de cîmpuri energetice care formează corpul omenesc cînd acesta este *văzut* ca energie care curge în univers. îmi spusese că este mai mică, mai compactă şi mai mare decît sfera luminoasă a corpului fizic.

Don Juan îmi explicase că trupul şi *energia trupului* erau două conglomerate de cîmpuri energetice comprimate de o ciudată forţă aglutinantă. A insistat asupra faptului că această forţă care adună cîmpurile energetice era cea mai misterioasă forţă a universului, după vrăjitorii Mexicului antic. Părerea lui personală era că această forţă este esenţa pură a întregului univers, suma a tot ceea ce există.

Afirmase că trupul fizic şi *corpul energetic* erau sigurele configuraţii energetice compensate în tărîmul nostru ca fiinţe umane. Nu accepta, prin urmare, nici un alt dualism decît cel dintre aceste două elemente. Dihotomia trup-spirit era considerată doar o simplă înlănţuire a minţii, emanînd fără nici un fundament energetic.

Don Juan susţinea că prin disciplină oricine poate să apropie *corpul energetic* de cel fizic. Bineînţeles că distanţa dintre cele două este imensă. O dată ce *corpul energetic* se află într-o anumită rază, care variază în funcţie de individ, oricine poate, prin disciplină, să o transforme într-o replică exactă a corpului fizic - adică într-o entitate tridimensională. De aici, ideea vrăjitorilor de *celălalt* sau de *dublu.* Prin aceeaşi metodă, cu ajutorul disciplinei, oricine poate sâ-şi modeleze corpul fizic tridimensional pentru a fi o replică perfectă a *corpului energetic* - adică o încărcătură eterată de energie invizibilă privirii umane, aşa cum este toată energia.

Cînd don Juan mi-a povestit totul despre asta, am vrut sâ-l întreb dacă nu cumva îmi descrisese un mit. Mi-a replicat că nu este nimic mitic în legătură cu vrăjitorii. Ei erau nişte fiinţe practice şi, întotdeauna, descriau lucruri pragmatice. După părerea lui don Juan, dificultatea de a-i înţelege pe vrăjitori consta în faptul că porneau de la un alt *sistem cognitiv.*

În acea zi, stînd în spatele casei sale din centrul Mexicului, don Juan a spus că acest *corp energetic* avea o importanță majoră. A *văzut* că era *un fapt energetic* pentru că *trupul meu energetic,* în loc să se îndepărteze de mine, aşa cum se întîmplă de obicei, se apropia de mine cu cea mai mare viteză.

- Ce însemnătate are faptul că se apropie de mine, don Juan? l-am întrebat.

- înseamnă că ceva o să-ți alunge liniştea, îmi răspunse zîmbind. Un val mare de control îți va invada viață, dar nu va fi al tău, ci al *corpului energetic.*

- Vrei să spui că o forță exterioară mă va controla?

- Există o multitudine de forțe care te controlează în momentul ăsta, replică don Juan. Controlul la care mă refer este în afara sferei limbajului. îți aparține şi, în acelaşi timp, nu îți aparține. Nu poate fi calificat, dar poate fi experimentat. Şi, mai presus de toate, poate fi manipulat. Să ții minte asta: poate fi manipulat, în folosul tău integral, bineînțeles, dar repet, nu este doar în folosul tău, ci în folosul *corpului energetic.* Totuşi, *corpul energetic* eşti tu şi am putea să o ținem tot aşa, învîrtindu-ne într-un cerc vicios. Limbajul este inadecvat. Toate aceste experiențe sînt în afara lui.

Se făcuse întuneric foarte repede şi copacii care străluciseră verzi în bătaia soarelui cu puțin timp înainte erau acum întunecați şi amenințători. Don Juan îmi spuse că, dacă sînt puțin atent la întunecimea frunzişului fără să mă concentrez asupra unui anumit punct, ci doar să mă uit cu colțul ochiului, o să văd o umbră mişcătoare traversîndu-mi cîmpul vizual.

- Acesta este momentul cel mai potrivit al zilei pentru a face ce te-am rugat, spuse el. Durează doar o clipă pentru a aduna atenția necesară. Nu te opri pînă cînd nu prinzi acea umbră neagră mişcătoare.

Am văzut, într-adevăr, o umbră întunecată, mişcătoare, proiectată pe frunzişul copacilor. Era fie o singură umbră mişcîndu-se înainte şi înapoi, fie mai multe, mişcîndu-se de la dreapta la stingă şi invers. Mi se părea că semănau cu nişte uriaşi peşti negri. Era ca şi cum un banc enorm de peşti zbura pe cer. Eram profund absorbit de privelişte. Apoi, în sfîrşit, mă îngrozi. Devenise prea întunecată şi nu mai puteam zări frunzişul, dar încă mai puteam vedea umbrele negre, mişcătoare.

- Ce este asta, Don Juan? Văd umbre negre mişcătoare peste tot.

- Ah, âsta-i universul în totalitatea sa, nemărginit, variat, de necuprins în cuvinte. Vrăjitorii Mexicului antic au fost primii care au văzut aceste umbre

mişcătoare şi le-au urmat. Le vedeau aşa cum le-ai văzut şi tu, ca energie care se râspîndeşte în univers. Şi au descoperit, astfel, ceva transcendental.

Tăcu şi se uită la mine. Pauzele pe care le făcea erau perfect regizate. Se oprea întotdeauna în momentul culminant.

- Ce-au descoperit, don Juan? am întrebat.

- Au descoperit că, de fapt, nu sîntem niciodată singuri, îmi răspunse cît putu de clar. Sîntem însoțiți de un animal de pradă venit din negura universului, care a preluat controlul asupra vieților noastre. Oamenii îi sînt prizonieri. Animalul de pradă este stăpînul şi dumnezeul nostru. Ne-a făcut ascultători şi neajutorați. Dacă vrem să protestăm, ne înăbuşă protestele. Dacă vrem să acționăm independent, ne impune să nu facem asta.

Era o noapte neagră, care îmi tăia orice avînt. Dacă ar fi fost ziua în amiaza mare, aş fi ris pe săturate. Dar aşa, întunericul care ne înconjura mă inhiba complet.

- E întuneric de-ți bagi degetele în ochi, zise don Juan, dar, dacă te uiți cu coada ochiului, tot o să vezi umbrele sărind în jurul tău.

Avea dreptate. Puteam să le văd. Mişcarea lor mă amețea. Don Juan aprinse lumina şi vraja se rupse.

- Ai ajuns, cu propriile puteri, la ceea ce şamanii Mexicului antic numeau problema problemelor. Am vorbit aiurea pînă acum, încercînd să-ți sugerez că există ceva care ne ține prizonieri. într-adevăr, sîntem prizonieri! Acest lucru constituia însă un *fapt energetic* pentru vrăjitorii Mexicului antic.

- De ce au preluat controlul animalele de pradă, don Juan? Trebuie să existe o explicație logică.

- Există o explicație, replică Don Juan, care este cea mai simplă din lume. Au preluat controlul pentru că noi reprezentăm hrana lor, ne storc fără milă fiindcă noi îi susținem. La fel cum noi creştem pui în cotețe - *gallineros* - animalele de pradă ne cresc pe noi în *humaneros*. Astfel, mîncarea le este tot timpul la îndemînă.

Simțeam cum îmi scuturam capul, cu violența, dintr-o parte în alta. Nu eram capabil să-mi exprim starea de disconfort şi nelinişte, dar corpul meu se zbătea să o facă evidentă. Tremuram fără să vreau din cap pînă-n picioare.

- Nu, nu, nu, m-am auzit zicînd. Este absurd, Don Juan! Ceea ce spui este de-a dreptul monstruos. Pur şi simplu, nu poate fi adevărat, pentru vrăjitori sau pentru omul obişnuit, pentru nimeni.

- De ce nu? m-a întrebat don Juan calm. De ce nu? Pentru că te enervează pe tine?

- Da, mă înfurie, am replicat. Ideile astea sînt monstruoase.

- Oh, şi încă nu le-ai auzit pe toate. Mai stai puţin să vezi cum te vei simţi. O să te supun unei încercări, adică, o să-ţi supun mintea unor atacuri violente şi nu vei putea renunţa fiindcă vei fi prins în capcană. Şi asta nu pentru că te ţin prizonier, ci pentru că o parte din tine nu te va lăsa să pleci, în timp ce o altă parte se va înfuria îngrozitor. Aşa că, fă-ţi curaj!

Ceva din mine, îmi dădeam seama, simţea nevoia de a pedepsi. Avea dreptate. N-aş fi părăsit casa pentru nimic în lume. Şi, cu toate acestea, nu-mi plăceau gogoşile pe care mi le turna.

- Vreau să apelez la partea analitică a minţii tale, spuse don Juan. Gîndeşte-te puţin şi spune-mi cum ai explica contradicţia dintre inteligenţa inginerească a omului şi stupiditatea sistemului lui de credinţe sau stupiditatea comportamentului lui contradictoriu. Vrăjitorii cred că animalele de pradă ne-au constituit sistemul de valori, noţiunile de bine şi rău, moravurile sociale. Ei sînt cei care ne-au inoculat speranţele şi visele de mărire sau eşec. Ei ne-au dat avariţia, lăcomia, laşitatea. Animalele de pradă sînt cele care ne determină să fim complezenţi - satisfăcuţi de noi înşine, banali, egocentrici.

- Dar cum reuşesc să facă lucrul ăsta, don Juan? l-am întrebat enervat parcă şi mai mult de ceea ce spunea. Ne şoptesc la ureche în timp ce dormim?

- Nu, nu fac aşa. Ce idioţenie! îmi răspunse zîmbind. Sînt mult mai eficienţi şi organizaţi. Ca să ne păstreze ascultători şi slabi, animalele de pradă s-au angajat în strategii extraordinare - extraordinare, evident, din punctul de vedere al unui strateg militar. în schimb, groaznice din punctul de vedere al celor care suferă de pe urma lor. Ne-au dat mintea lor! înţelegi? Animalele de pradă ne-au dat mintea lor, care a devenit mintea noastră. Mintea lor este barocă, contradictorie, posacă, plină de teama de a fi oricînd descoperiţi. Ştiu că, deşi nu ai fost niciodată înfometat, continuă el, suferi de frica foamei, care nu este nimic altceva decît anxietatea animalului de pradă, neliniştit că în orice moment poate fi descoperit şi nu va mai avea mîncare. Prin intermediul minţii, care este, la urma urmei, mintea lor, animalele de pradă injectează în viaţa fiinţelor umane tot ceea ce au ele nevoie. Şi se asigură astfel că noi vom fi ca un tampon între ele şi frica lor.

- Nu că nu pot accepta toate astea la justa lor valoare, don Juan, numai că sînt atît de odioase, încît mă înspâimîntâ. Mă forțează să trec în partea adversă. Dacă e adevărat că ne mănîncă, cum reuşesc să facă asta?

Don Juan zîmbi larg. Era foarte mulțumit. Mă lămuri că vrăjitorii *văd* ființele umane-copii ca pe nişte mingi ciudate, luminoase, de energie, înconjurate din cap pînâ-n picioare de o aură ca o manta ajustată pe coconul de energie. Spunea că *mantaua luminoasă a conştientizării* este hrana animalelor de pradă şi că atunci cînd ființa umană ajunge la maturitate, din *mantaua luminoasă a conştientizării* nu mai rămîne decît o fîşie îngustă care merge de la pămînt pînâ în vîrful degetelor. Acea fîşie îi permite omenirii să trăiască în continuare, dar la limită.

Ca prin vis, îl auzeam pe don Juan Matus explicîndu-mi că omul este singura specie care, după cîte ştie el, are *mantaua luminoasă a conştientizării* în afara coconului luminos. Prin urmare, el a devenit o pradă foarte uşoară pentru un tip de conştientizare de o altă natură, cum este cea a animalului de pradă.

Îmi spuse apoi cel mai dureros lucru dintre toate cele de pînâ acum: cum că acea fîşie îngustă de conştientă este epicentrul autoreflecției unde oamenii sînt blocați pe vecie. Jucîndu-se cu autoreflecția noastră, care este, de fapt, singurul dram de conştientă care ne-a rămas, animalele de pradă creează momente de conştientizare pe care le consumă apoi fără scrupule. Ne creează false probleme pentru a ne forța să generăm aceste momente de conştientizare şi astfel ne țin în viață pentru a-i hrăni cu energia aşa-ziselor noastre griji.

În ceea ce spunea don Juan era ceva atît de tulburător încît mi s-a făcut râu.

După un moment de pauză, suficient pentru a-mi reveni, l-am întrebat:

- Dar de ce vrăjitorii Mexicului antic, ca şi toți cei de azi, deşi *văd* aceste animale de pradă, nu reacționează?

- Noi doi nu putem face nimic, spuse grav, trist chiar, don Juan. Tot ceea ce putem face este să ne disciplinăm îndeajuns de mult încît ele să nu ne poată atinge. Cum să le ceri semenilor tăi să se supună rigorilor disciplinei? Ar rîde şi şi-ar bate joc de tine, iar cei mai agresivi te-ar bate de ți-ar suna apa în cap. Iar asta nu neapărat pentru că nu te-ar crede. în adîncurile oricărei ființe umane sălăşluieşte credința ancestrală, viscerală, că aceste animale de pradă există.

Mintea mea analitică se zbătea încoace şi încolo aidoma unei jucării de bîlci cu elastic. Tot ceea ce sugera don Juan era absurd, incredibil. Dar, în acelaşi timp, era ceva extrem de logic, de simplu. Dădea o explicație oricărui fel de contradicție umană care-mi venea în minte. Dar cum să iei toate astea în serios? Don Juan mă împingea în calea unei avalanşe care m-ar fi îngropat pe veci.

Am avut din nou sentimentul unei amenințări, care nu izvora din mine, ci îmi era ataşată. Don Juan îmi făcea ceva, extrem de pozitiv şi negativ în acelaşi timp. Perce-peam lucrul acesta ca pe o încercare de a tăia o peliculă fină care părea lipită de mine. Mă fixa cu o privire neclintită. îşi întoarse privirea şi începu să-mi vorbească fără să se mai uite la mine.

- întotdeauna cînd te chinuie îndoiala, acționează la rece. Stinge lumina. Străpunge întunericul, află ceea ce poți vedea.

Se ridică să stingă lumina. L-am oprit:

- Nu, nu, don Juan, nu stinge lumina. Sînt bine.

Ceea ce simțeam atunci era ceva foarte neobişnuit pentru mine, frica de întuneric. Simpla idee de întuneric îmi dădea palpitații. La nivel visceral îmi dădeam clar seama de ceva, dar nu aveam nici în ruptul capului curajul să recunosc acest lucru.

- Ai văzut umbrele mişcătoare proiectate pe copaci, spuse don Juan, rezemîndu-se de spătarul scaunului. Asta-i bine. Aş vrea să le vezi în interiorul acestei camere. Tu nu *vezi* nimic. Doar prinzi imagini mişcătoare. Ai destulă energie pentru asta.

Mi-era teamă ca don Juan să nu se ridice şi să stingă lumina; dar el exact asta făcu. Două secunde mai tîrziu, țipam îngrozitor. Nu numai că am zărit acele imagini mişcătoare, dar le-am şi auzit bîzîindu-mi lîngă urechi. Don Juan izbucni în rîs cînd aprinse lumina.

- Ce tip temperamental! Un necredincios convins, pe de o parte, şi un pragmatic, pe de alta. Trebuie să îți împaci cumva pornirile astea lăuntrice. Altfel, o să te umfli ca broasca din fabulă pînă o să crapi.

Don Juan îmi răsucea cuțitul în rană din ce în ce mai adînc:

- Vrăjitorii Mexicului antic, spuse, *au văzut* animalul de pradă. L-au numit *zburătorul* fiindcă sărea prin aer. Nu este o privelişte frumoasă. Este o umbră uriaşă, impenetrabilă şi întunecată care sare prin aer, apoi aterizează pe pămînt. Vrăjitorii Mexicului antic au fost destul de supărați cînd şi-a făcut apariția pe pămînt. S-au gîndit că omul trebuie să fi fost o ființă completă cîndva, cu intuiții extraordinare, momente de conştientizare,

care s-au dezvoltat în mituri în zilele noastre. Şi, apoi, totul a dispărut, iar astăzi avem un om sedat.

Am vrut să mă enervez, să-l fac paranoic, dar îmi pierdusem rigoarea care mă salva de obicei. Ceva în mine nia făcea să depăşesc punctul în care îmi puneam întrebarea favorită: „Dar dacă tot ceea ce spune este adevărat?" Cînd îmi vorbise în noaptea aceea, în adîncul inimii mele simţeam că tot ceea ce spunea era adevărat şi, în aceeaşi măsură, că este absurd.

- Ce tot spui, don Juan? am îngâimat. Gîtul îmi era strîns ca într-o menghină. De-abia mai puteam respira.

- Spun că povara noastră nu este un simplu animal de pradă. Este foarte inteligent şi organizat. Urmăreşte metodic să ne facă inutili. Omul, această fiinţa magică, încetează brusc să mai fie aşa. Nu mai există alte vise pentru om decît visele unui animal care este crescut pentru a deveni hrană: convenţional, imbecilizat.

Cuvintele lui don Juan îmi creau o reacţie fizică ciudată, comparabilă cu greaţa. Era ca şi cum mi se făcea greaţă din nou. Dar greaţa izvora din adîncul fiinţei mele. Fără să vreau, m-am contorsionat. Don Juan m-a scuturat cu forţă. îmi simţeam gîtul zvîcnind sub forţa strînsorii lui. Gestul lui m-a calmat imediat. M-am simţit mult mai stăpîn pe mine.

- Acest animal de pradă, care este, bineînţeles, *o fiinţă netrupească,* nu este chiar invizibil cum sînt alte *Fiinţe netrupeşti.* Cînd sîntem copii îl vedem şi ni se pare atît de îngrozitor, încît decidem să nu-l mai vedem. Copiii, evident, ar vrea să insiste asupra acestei imagini, dar lumea din jurul lor îi convinge să nu facă asta. Singura alternativă a omenirii este disciplina. Disciplina este singura reţinere. Prin disciplină nu înţeleg rutina nemiloasă: mă trezesc în fiecare dimineaţă la cinci şi jumătate şi mă spăl cu apă rece pînă mă învineţesc. Vrăjitorii înţeleg disciplina drept capacitatea de a te confrunta cu seninătate cu situaţii care nu şi-au găsit locul între aşteptările noastre. Pentru ei, disciplina este o artă: arta de a te confrunta cu *infinitatea* fără a da vreun pas înapoi, nu pentru că sînt mari şi tari, ci pentru că sînt plini de teamă şi de respect.

- În ce fel este disciplina vrăjitorilor o piedică în calea animalului de pradă? am întrebat eu.

- Vrăjitorii spun că disciplina face ca *mantaua luminoasă a conştientizării* să nu mai fie pe gustul *zburătorului,* mi-a zis don Juan, cercetîndu-mi atent figura ca şi cum ar fi încercat să descopere vreun semn că nu l-aş crede. Zburătorii sînt, astfel, bulversaţi. Probabil că o *manta*

luminoasă a conştientizării pe care să nu o poată devora scapă sistemului lor de cunoaştere. După momentul de bulversare, nu mai au altă soluție decît să pună punct faptelor lor nefaste. Dacă un timp animalele de pradă nu ne devorează *mantaua luminoasă a conştientizării,* aceasta va continua să crească, mi-a mai spus don Juan. Pentru a simplifica această problemă la maximum, putem spune că vrăjitorii, prin disciplina lor, țin animalele de pradă la distanță îndeajuns de mult timp pentru ca *mantaua luminoasă a conştientizării* care le aparține să crească dincolo de degetele de la picioare. O dată ce trece de acestea, revine la dimensiunea sa firească. Vrăjitorii Mexicului antic spuneau că *mantaua luminoasă a conştientizării* este aidoma unui copac. Dacă nu este tuns, revine la dimensiunile sale firești, în momentul în care conştientizarea depăşeşte nivelul degetelor de la picioare, manevrele extraordinare ale percepției devin un lucru obişnuit. Marele secret al vrăjitorilor timpurilor apuse, a continuat don Juan, era să înfrîneze *mintea zburătorului* cu disciplină. Au descoperit că dacă încărcau *mintea zburătorului* cu *tăcerea interioară, instalația străină* abandonează terenul, conferind oricăruia dintre practicanții implicați în această manevră certitudinea totală asupra originii străine a minții. *Instalația străină* se întoarce, n-ai nici o grijă, dar revine slăbită şi procesul gonirii *instalatiei străine* devine rutină, pînă cînd aceasta abandonează cu totul. Tristă zi! Este ziua cînd trebuie să te bazezi pe propriile tale puteri, care sînt aproape nule. Nu mai există nimeni care să-ți spună ce să faci. Nu mai există nici o minte străină care să-ți dicteze imbecilitățile cu care eşti obişnuit. învățătorul meu, nagualul Julian îi prevenea pe toți discipolii săi, a continuat don Juan, că aceasta este cea mai grea zi din viața unui vrăjitor, pentru că mintea adevărată, cea care ne aparține, suma tuturor experiențelor noastre a devenit sfioasă, nesigură şi capricioasă după o viață în care a fost dominată. Eu, unul, ți-aş zice că acela este momentul în care începe adevărata luptă pentru un vrăjitor. Restul nu este decît punerea în scenă.

Am început să mă agit cu adevărat. Doream să aflu mai multe, dar un sentiment ciudat mă îndemna să mă opresc. Aveam un sentiment confuz, legat de rezultate nefaste şi pedepse groaznice, ca şi cum mînia lui Dumnezeu s-ar fi abătut asupra mea, pentru că aş fi încercat să violez ceva acoperit chiar de mîna Domnului. Am făcut un efort uriaş pentru a permite curiozității să învingă:

- Ce... ce vrei să spui, m-am auzit spunînd, prin *luarea minţilor zburătoruluil*

- Disciplina încarcă mintea străină pînâ la refuz, mi-a răspuns. Deci, prin disciplina, vrăjitorii învinq *instalația străină.*

Eram copleşit de ceea ce auzisem. Credeam că don Juan fie era nebun de legat, fie îmi spunea ceva atît de înspăimîn-tător, încît înghețase totul în mine. Am văzut totuşi cît de repede mi-am readunat puterile pentru a nega totul. După un moment de panică, am început să rid, ca şi cum don Juan îmi spusese un banc. M-am auzit chiar zicînd:

- Don Juan, don Juan, eşti incorigibil!

Don Juan părea că înțelege prin ce treceam în acele momente. A dat din cap şi şi-a ridicat ochii spre cer într-un gest de disperare simulată.

- Sînt într-o aşa măsură incorigibil, mi-a zis el, că voi mai administra încă un şoc *minții zburătorului* pe care o porți în tine. îți voi dezvălui unul dintre cele mai extraordinare secrete ale vrăjitoriei. îți voi descrie o descoperire la care vrăjitorii au lucrat mii de ani pentru a o verifica şi consolida.

S-a uitat la mine zîmbind maliții os şi mi-a zis:

-*Mintea zburătorului* fuge definitiv atunci cînd un vrăjitor reuşeşte să prindă în mîini forța vibrantă care ne ține laolaltă ca pe un conglomerat de cîmpuri de energie. Dacă un vrăjitor reuşeşte să strîngă această forță în mîini îndeajuns de mult, *mintea zburătorului* abandonează lupta. Iar tu vei face exact cum ți-am spus eu: vei apuca energia care te ține laolaltă.

Am avut cea mai bizară reacție pe care mi-aş fi putut-o imagina. Ceva s-a zgîlțîit în interiorul meu, ca şi cum primisem o lovitură. Am fost imediat copleşit de o frică nejustificată pe care am asociat-o imediat cu fondul meu religios.

Don Juan m-a măsurat din priviri:

- Te temi de mînia lui Dumnezeu, nu-i aşa? mi-a zis. Stai liniştit, aceasta nu este frica ta. Este, de fapt, frica, *zburătorului,* care ştie că vei face exact ce îți spun eu.

Cuvintele sale nu au reuşit să mă calmeze vreun pic. Mă simțeam şi mai rău. Tremuram din tot corpul şi nu aveam nici o posibilitate de a opri această stare.

- Să nu-ți faci nici o grijă, mi-a zis don Juan calm. Ştiu sigur că aceste atacuri trec foarte repede. *Mintea zburătorului* nu este capabilă de concentrare.

După un moment totul a încetat, după cum îmi spusese don Juan. Ar fi un eufemism să spun că eram uimit. Era pentru prima dată în viața mea cînd

nu ştiam dacă veneam sau plecam. Voiam să mă ridic de pe scaun şi să mă plimb, dar eram îngrozit. Eram plin de logică şi, în acelaşi timp, de o teamă copilărească. Am început să inspir adînc, fiindcă o transpiraţie rece îmi acoperea corpul. Mi-am imaginat o privelişte îngrozitoare: umbre negre mişcătoare urmărindu-mâ şi sărind în jurul meu.

Am închis ochii şi mi-am lăsat capul pe braţul scaunului.

- Nu ştiu ce să mai fac, don Juan. în seara asta, ai reuşit să mă zăpăceşti de tot.

- Eşti chinuit de o luptă interioară, spuse don Juan. în sinea ta, ştii că accepţi ideea că o parte importantă din tine, *mantaua luminoasă a conştientizării,* o să servească drept hrană unor entităţi incomprehensibile. Şi, în acelaşi timp, o altă parte din tine se opune cu toată forţa acestei idei. Revoluţia vrăjitorilor, continuă el, constă în faptul că ei refuză să onoreze înţelegeri la care nu au luat parte. Nu m-a întrebat nimeni dacă vreau să fiu mîncat de fiinţe dotate cu un alt tip de conştientizare. Am fost adus pe lume de părinţii mei ca să fiu, ca şi ei, hrană şi cu asta basta.

Don Juan se ridică de pe scaun şi îşi întinse mîinile şi picioarele:

- Stăm aici de ore întregi. E timpul să intrăm în casă. Eu o să mănînc. Vrei să manînci cu mine?

Am refuzat. Stomacul îmi era deranjat.

- Cred că mai bine ar fi să te duci să te culci, spuse el. Străfulgerarea te-a marcat.

Nu-mi trebuia altă încurajare. M-am prăvălit pe pat şi am adormit buştean.

Pe parcurs, cînd m-am întors acasă, ideea *zburătorilor* a devenit o idee fixă pentru mine. Am ajuns pînă acolo încît să cred că don Juan avea absolută dreptate. Oricît aş fi încercat, nu puteam să nu-i apreciez logica. Cu cît mă gîndeam mai mult şi cu cît vorbeam şi-i observam pe semenii mei, cu atît devenea mai intensă convingerea că există ceva care ne face incapabili să avem vreo activitate sau vreun gînd care să nu aibă ca punct central şinele. Interesul meu, ca şi cel al tuturor celor cu care vorbeam, era şinele. Cum nu puteam explica această omogenitate universală, credeam că modul de a gîndi al lui don Juan este cel mai plauzibil pentru a elucida misterul.

Am început să citesc cît puteam de mult despre mituri şi legende. Citind, am experimentat ceva nou pentru mine: fiecare carte pe care o citeam era, de fapt, o interpretare a miturilor şi legendelor. în fiecare dintre aceste cărţi

se putea observa o minte omogenă. Stilurile erau diferite, dar vectorul din spatele cuvintelor convergea în aceeaşi direcţie. Chiar dacă tema era la fel de abstractă ca şi miturile şi legendele, autorii reuşeau întotdeauna să insereze informaţii despre ei. Impulsul omogen din spatele cuvintelor nu reprezenta tema propriu-zisâ a cărţii; era, de fapt, un fel de autoservire. Nu mai simţisem asta niciodată.

Am atribuit reacţia mea influenţei lui don Juan. întrebarea pe care nu puteam să o evit şi pe care mi-o puneam era: oare mă aflu sub influenţa lui sau chiar există o minte străină care ne dictează tot ce facem? Am negat din nou şi iar am acceptat, şi iar am negat. O parte din mine îmi spunea că, de fapt, ceea ce don Juan voia să mă facă să înţeleg era *un fapt energetic,* dar o altă parte tot atît de importantă ştia că toate acestea erau o prostie. Rezultatul luptei mele interioare a fost sentimentul acut că se îndrepta spre mine ceva periculos şi iminent.

Am făcut cercetări amănunţite în ceea ce priveşte *zburătorii* aşa cum apar ei în alte culturi, dar nu am putut găsi nici o referinţă la adresa lor. Don Juan părea să fie singura mea sursă de informaţie. Cînd l-am văzut, am trecut direct la acest subiect.

- Am încercat să fiu raţional, dar nu am putut. Am momente cînd sînt întru totul de acord cu tine în ceea ce priveşte animalele de pradă.

- Concentrează-ţi atenţia asupra umbrelor mişcătoare pe care le vezi, mi-a spus zîmbind.

I-am spus că acele umbre mişcătoare puneau capăt demersului meu logic. Le vedeam peste tot. De cînd părăsisem această casă, nu mai puteam să dorm pe întuneric. Nu mă deranja să dorm cu lumina aprinsă. Cînd închideam însă lumina, tot ce era în jurul meu începea să sară. Nu descifram niciodată figuri sau umbre complete. Nu vedeam decît umbrele negre mişcătoare.

—Nu te-a lăsat *mintea zburătorilor,* spuse don Juan. A fost grav afectată. Acum încearcă să reconstruiască relaţia cu tine. Dar ceva în tine s-a rupt pe vecie. *Zburătorul* ştie asta. Adevăratul pericol este ca *mintea zburătorilor* să nu cîştige obosindu-te şi forţîndu-te să renunţi la a mai alege între ceea ce îţi spun eu şi ceea ce îţi spune el. Vezi tu, *mintea zburătorilor* nu are concurenţi, continuă Don Juan. Cînd îşi propune ceva, este de acord cu propria-i propunere şi te face să crezi că ai făcut ceva de valoare. *Mintea zburătorilor* te va face să crezi că, de fapt, ceea ce îţi spune don Juan Matus este o prostie. „Da, bineînţeles că este o prostie", vei spune tu. Ăsta e modul

în care ne subjugă. *Zburătorii* sînt o parte esenţială a universului, continuă el, şi trebuie să fie luaţi ca atare: monstruoşi, dar îţi inspiră respect în acelaşi timp. Prin ei universul ne încearcă. Noi sîntem nişte sonde energetice create de univers, spuse el, ca şi cum ar fi făcut abstracţie de prezenţa mea, şi asta pentru că noi sîntem posesorii unei energii care are capacitatea de conştientizare a faptului că noi sîntem mijlocul prin care universul devine conştient de el însuşi. *Zburătorii* sînt adversari implacabili, nu pot fi consideraţi altceva. Dacă reuşim să înţelegem asta, universul ne va permite să mergem mai departe.

Doream ca don Juan să continue. Nu mi-a zis însă decît atît:

- Fulgerul s-a produs ultima dată cînd ai fost tu aici. Despre *zburători* nu se mai poate spune altceva. Este timpul pentru un alt tip de manevră.

Noaptea aceea nu am putut dormi. Am aţipit un pic către dimineaţă pînă cînd don Juan m-a tras din pat şi am plecat să facem o drumeţie în munţi. Acolo unde locuia el, configuraţia terenului era foarte diferită de cea a deşertului din Sonora, dar mi-a zis să nu încep să fac comparaţii şi că numai după o jumătate de kilometru fiecare loc din lumea asta arată la fel.

- Turismul este bun numai pentru cei care merg cu maşina, mi-a zis. Merg cu viteză foarte mare, fără să facă vreun efort. Turismul nu este pentru cei care merg pe jos. De exemplu, atunci cînd mergi cu maşina, poţi să vezi un munte uriaş care să te copleşească cu frumuseţea lui. Vederea aceluiaşi munte nu te va copleşi în acelaşi fel atunci cînd eşti pe jos. Te va copleşi în alt fel, mai ales dacă trebuie să îl escaladezi sau să-i dai ocol.

Era o dimineaţă foarte fierbinte. Mergeam printr-o vale secată. Deşertul din Sonora şi această vale aveau în comun milioanele de insecte. Ţînţarii şi muştele zburau în jurul nostru ca nişte minuscule bombardiere în picaj care se năpusteau asupra nărilor, ochilor şi urechilor. Don Juan mi-a zis să le ignor bîzîitul:

- Nu încerca să le alungi cu mîna, mi-a zis cu tărie. *Fă-le* să plece. Ridică o barieră de energie. Rămîi tăcut şi bariera va fi construită din tăcerea ta. Nimeni nu ştie cum de se întîmplă asta. Este unul din acele lucruri pe care vrăjitorii de demult le numeau *fapte energetice.* încetează să mai vorbeşti cu tine însuţi, asta e tot. Vreau să-ţi propun o ciudăţenie, continuă don Juan mergînd în faţa mea.

A trebuit să mă grăbesc şi să-l ajung din urmă ca să nu pierd nimic din ce avea să-mi spună:

- Mă văd nevoit să repet că este vorba despre o ciudățenie căreia o sâ-i opui o rezistență fantastică. O să-ți spun dinainte că nu o vei accepta cu uşurință. însă faptul că este o ciudățenie nu ar trebui să fie un obstacol. Eşti doar sociolog. Aşa că ai o minte deschisă, nu-i aşa?

Don Juan îşi bătea joc de mine cu neruşinare. Ştiam asta, dar nu mă deranja. Poate datorită faptului că mergea aşa repede şi trebuia să fac un efort uriaş să mă țin după el. Sarcasmul lui trecea pe lîngă mine şi, în loc să mă enerveze, mă făcea să rid. Toată atenția mea era concentrată pe ce spunea, iar insectele nu m-au mai deranjat, fie pentru că îmi ridicasem o barieră energetică în jurul meu, fie că eram atît de preocupat să-l ascult pe don Juan, încît nu îmi mai păsa de bîzîit.

- Această idee ciudată, mi-a zis el rar, măsurînd efectul pe care îl aveau cuvintele sale, este că toate ființele umane au exact aceleaşi reacții, gînduri şi sentimente. Răspund mai mult sau mai puțin identic la acelaşi tip de stimuli. Reacțiile par uşor estompate de limbaj, dar cum îl dai de-o parte, rămîn exact aceleaşi reacții care asediază toate ființele umane de pe Pămînt. Mi-ar plăcea să te mai gîndeşti la asta, ca un specialist în ştiințe sociale, desigur, şi să vezi dacă reuşeşti să dai o explicație pentru această omogenitate.

Don Juan a strîns cîteva plante. Unele dintre ele de-abia se vedeau. Păreau, mai degrabă, alge, licheni. Eu îi țineam geanta deschisă, şi nu am mai schimbat o vorbă. Cînd am strîns destule plante, ne-am întors la don Juan acasă, mergînd cît puteam de repede. Mi-a zis că dorea să curețe şi să sorteze plantele şi să le pregătească înainte de-a se usca prea tare.

Eram cufundat adînc în gînduri legate de subiectul propus de don Juan. Am început prin a trece în revistă articolele sau lucrările despre acest subiect. M-am gîndit că va trebui să încep prin a face cercetare, citind toate lucrările privind „caracterul național". Subiectul m-a entuziasmat, oarecum întîmplător, şi doream să mă întorc acasă cît mai repede, deoarece doream să aprofundez această problemă, înainte de a ajunge la el acasă, don Juan s-a aşezat pe un stei care domina valea. O vreme a rămas tăcut. Nu era obosit, nu respira din greu. Nu mi-am putut da seama de ce se oprise pentru a se aşeza.

- Sarcina ta pentru astăzi, a început el brusc, pe un ton care prevestea multe, este unul dintre cele mai misterioase lucruri ale vrăjitoriei, care trece de limbaj, dincolo de orice explicație. Am mers într-o drumeție, am discutat, deoarece misterul vrăjitoriei trebuie învăluit în lucruri lumeşti. El trebuie să

pornească din nimic şi să se întoarcă în nimic. Asta este arta unui *războinic-călător.* să treacă neobservat prin urechile acului. Aşa că trage aer în piept şi sprijină-te de acest perete stîncos, cît mai departe de margine. Sînt lîngâ tine, în cazul în care leşini sau cazi.

- Ce ai de gînd să faci, don Juan? am întrebat. Neliniştea mea era atît de evidentă, încît mi-am redus tonul vocii.

- Vreau să-ți încrucişezi picioarele şi să intri în *tăcerea interioară,* mi-a zis. Hai să zicem că vrei să afli care ar fi articolele care ar putea confirma sau infirma ceea ce ți-am zis eu să cauți în mediul tău academic. Intră în starea de *tăcere interioară,* dar să nu adormi. Nu este vorba despre o călătorie prin *marea întunecată a conştientizării.* Este vorba de a *vedea din tăcerea interioară.*

*Î*mi era foarte greu să intru în starea de *tăcere interioară* fără să adorm. Mă luptam cu o dorință aproape de neînvins de a adormi. Am reuşit şi m-am regăsit uitîndu-mă spre fundul văii din întunericul impenetrabil care mă înconjura. în acel moment, am *văzut* ceva care m-a făcut să-mi înghețe sîngele în vine. Am *văzut* o umbră uriaşă, lată de vreo cinci metri, sărind prin văzduh şi aterizînd apoi cu un zgomot înfundat. Simțeam vibrația în oase fără să o pot auzi.

- Sînt foarte grele, mi-a zis don Juan la ureche. Mă ținea de brațul stîng cît de tare putea.

Am *văzut,* pe pămînt, ceva care semăna cu o umbră şerpuitoare de noroi, care făcuse un salt uriaş, de aproape douăzeci de metri lungime ca să aterizezi apoi cu acelaşi zgomot înfundat. Mă luptam din răsputeri să nu-mi pierd concentrarea. Eram îngrozit dincolo de orice închipuire. Fixam umbra săritoare de pe fundul văii. Am auzit apoi un bîzîit extraordinar de ciudat, un amestec de bătăi de aripi şi de zgomotul emis de un radio nefixat pe post. Nu voi uita niciodată zgomotul căzăturii care a urmat. Ne-a zgîlțîit pe amîndoi - pe don Juan şi pe mine. O uriaşă umbră întunecată de noroi aterizase la picioarele noastre.

- Nu te înspăimînta, mi-a zis don Juan cu tărie. Păstrează-ți *tăcerea interioara* şi va pleca.

Tremuram din cap pînă în picioare. Ştiam cu siguranță că dacă nu mi-aş fi păstrat *tăcerea interioară* umbra de noroi m-ar fi acoperit ca o pătură şi m-ar fi sufocat. Fără să împrăştii întunericul din jurul meu, am țipat cît am putut de tare. Nu mai fusesem niciodată atît de frustrat, de furios. Umbra de noroi a mai făcut un salt, de data aceasta către fundul văii. Am continuat să

țip, dînd din picioare. Doream să scap de orice sau oricine ar fi vrut să mă mănînce. Starea mea de nervozitate era atît de intensă, încît am pierdut noțiunea timpului. Poate că am şi leşinat.

Cînd mi-am revenit, eram aşezat în patul meu din casa lui don Juan. Pe frunte îmi aşezase un prosop înmuiat în apă rece ca gheața. Ardeam de febră. Una dintre discipolele lui don Juan îmi fricționa spatele, pieptul şi fruntea cu alcool, dar acest lucru nu m-a făcut să-mi revin. Căldura pe care o simțeam venea din interior, izvora din mînia şi neputința mea. Don Juan ridea ca şi cum ceea ce pățisem era cel mai amuzant lucru din lume. Mă bombarda la nesfîrşit cu hohotele lui colosale de rîs.

- Nu credeam că *vederea* unui *zburător* te va afecta atît de tare, mi-a zis.

M-a luat de mînă şi m-a dus în spatele casei, unde m-a cufundat într-un jgheab uriaş, plin cu apă. Eram complet îmbrăcat, aveam pînâ şi pantofii în picioare şi ceasul la mînă.

- Ceasul meu! am strigat. Don Juan se prăpădea de rîs.

- Nu ar trebui să porți ceas cînd vii să mă vezi, mi-a zis. Acum ceasul tău s-a dus pe apa sîmbetei!

Mi-am scos ceasul şi l-am aşezat pe marginea jgheabului. Mi-am amintit că era rezistent la apă şi că, de fapt, nu pățise nimic.

Baia mă ajutase enorm. Cînd don Juan m-a tras din apa înghețată, îmi recăpătasem oarecum controlul.

- Imaginea este absolut absurdă, repetam eu întruna, incapabil să spun altceva.

Animalul de pradă pe care mi-l descrisese don Juan nu era deloc binevoitor. Era enorm, extraordinar de greu, indiferent. I-am simțit disprețul pe care îl avea față de noi. Fără îndoială, ne strivise de ere întregi, făcîndu-ne, după cum spunea don Juan, slabi, vulnerabili şi docili. M-am dezbrăcat de hainele ude şi m-am acoperit cu un poncho, m-am aşezat în pat şi am plîns pînă nu am mai putut. Nu plîngeam pentru mine. Eu aveam mînia, aveam *intenția de neînvins* să nu-i las să mă mănînce. Plîngeam pentru semenii mei şi, mai ales, pentru tata. Pînâ atunci nu mi-am dat seama cît de tare îl iubisem.

- Nu a avut nici cea mai mică şansă, repetam întruna, ca şi cum nu erau cuvintele mele. Bietul meu tată, cea mai sensibilă ființă pe care am cunoscut-o, atît de blînd, de bun, de neajutorat.

ÎNCEPUTUL CĂLĂTORIEI FINALE

SALTUL ÎN ABIS

La platou se putea ajunge pe o singură cărare. Ajuns sus, mi-am dat seama că nu era atît de întins cît părea atunci cînd te uitai de departe. Vegetația de pe platou nu era diferită de cea din jur: tufişuri de un verde pal semănînd vag a copaci.

La început, nu am observat ripa. Numai cînd don Juan m-a dus la marginea povîrnişului mi-am dat seama că platoul se termina cu o genune: practic nu era un platou propriu-zis, ci vîrful aplatizat al unui munte de mari dimensiuni. în partea de est şi de sud, muntele era erodat, dar la nord şi la vest părea tăiat cu un cuțit uriaş. De la margine, puteam vedea fundul prăpastiei, aflat la vreo două sute de metri mai jos. Era acoperit de aceleaşi tufişuri lemnoase care creşteau pretutindeni.

Lanțurile de munți de la nord şi de la sud dădeau impresia clară că făcuseră parte dintr-un canion uriaş, vechi de milioane de ani, săpat de un riu demult secat. Marginile canionului fuseseră erodate. în anumite locuri ajunseseră la acelaşi nivel cu restul reliefului. Singura porțiune intactă încă era cea pe care ne aflam noi.

- E stîncâ masivă, mi-a zis don Juan ca şi cum îmi citise gîndurile. A dat din cap spre rundul prăpastiei: Dacă s-ar întîmpla să cazi acolo, te-ai face praf şi pulbere.

Au fost primele cuvinte pe care le-am schimbat în acea zi cu don Juan pe vîrful muntelui. înainte de a ajunge acolo îmi spusese că timpul său pe pămînt se încheiase. Urma să plece în *călătoria finală.* Cuvintele sale mă tulburau peste fire. Am pierdut contactul cu lumea şi am intrat într-o stare de fericită fragmentare, similară cu cea a oamenilor care au o cădere nervoasă. Cu toate acestea, în mine s-a păstrat un nucleu de coeziune: eul copilăriei mele. Restul era neclar, incert. Fusesem fragmentat atîta timp, încît singura cale de a mă ridica deasupra disperării era să mă fragmentez din nou.

După aceasta a avut loc o interacțiune extrem de ciudată a diferitelor niveluri de conştientizare. Don Juan, discipolul său, don Genaro, doi dintre ucenicii săi, Pablito şi Nestor împreună cu mine, urcaserăm pe acel munte. Pablito, Nestor şi cu mine trebuia să ne îndeplinim ultima sarcină ca ucenici: trebuia să sărim în abis, un lucru extrem de misterios pe care don Juan mi-l explicase la diferite niveluri de conştientizare, dar care rămăsese o enigmă.

Don Juan mi-a zis, şugubăț, că ar trebui să pun mîna pe carnețel şi să iau notițe despre ultimele noastre momente împreună. Prefăcîndu-se că mă loveşte în coaste, mi-a zis rîzînd că, din moment ce îmi începusem ucenicia ca *războinic-călător* luînd note, era normal să fac la fel şi acum.

Don Genaro ne-a întrerupt şi ne-a zis că şi alți *războinici-că-lători* înaintea noastră au stat pe aceeaşi culme înainte de a porni în călătoria spre necunoscut. Don Juan s-a întors către mine şi mi-a zis încetişor că, în curînd, voi avea acces în *infinitate* prin propriile mele forțe, iar don Genaro se afla acolo doar pentru a-şi lua rămas-bun. Don Genaro ne-a întrerupt din nou şi mi-a spus că eu mă aflam acolo şi pentru a face acelaşi lucru pentru ei:

- Odată intrat în *infinitate,* nu poți să te mai bazezi pe noi ca să te aducem înapoi. Tu eşti cel care va decide dacă te vei mai întoarce sau nu. Trebuie să te previn că puțini sînt *răz-boinicii-călători* care supraviețuiesc acestei întîlniri cu *infinitatea, infinitatea* este mai seducătoare decît ai putea crede. Un *râzboinic-călător* descoperă că reîntoarcerea în lumea dezordinii, a zgomotului şi a obligațiilor de tot felul devine o perspectivă extrem de neplăcută. Trebuie să ştii că decizia ta de a rămîne sau de a te întoarce nu va fi dictată de o alegere la nivel rațional, ci de adevărata ta *intenție.* Dacă alegi să nu te mai întorci, a continuat el, vei dispărea de parcă te-ar fi înghițit pămîntul. Dar dacă alegi să te întorci, trebuie să strîngi cureaua şi să aştepți ca un adevărat *războinic-călător* pînă cînd îți vei îndeplini datoria, oricare ar fi ea, şi vei ajunge fie învingător, fie învins.

În acel moment, conştientizarea mea a suferit o schimbare foarte subtilă. Am început sâ-mi amintesc figurile unor oameni pe care nu eram sigur că-i întîlnisem vreodată; m-am simțit cuprins de sentimente de frică şi de afecțiune. Vocea lui don Juan nu se mai auzea deloc. îmi era dor de oameni pe care nu cred că i-am cunoscut vreodată. Fusesem deodată cuprins de o dragoste aproape de nesuportat pentru aceşti oameni, oricine ar fi fost ei. Sentimentele mele nu puteau fi transpuse în cuvinte, iar cu toate acestea nu

ştiam cine sînt. Le simțeam doar prezența, ca şi cum mai trăisem o viață înaintea acesteia sau ca atunci cînd căutam oameni în vis. Simțeam cum forma lor se modifică: erau înalți la început, pentru a se micşora apoi. Rămînea însă neschimbată esența lor, ceea ce mă făcea să-mi fie atît de dor de ei.

Don Juan a venit către mine şi mi-a zis:

- Ne-am înțeles să ramîi în starea de conştientizare a lumii de zi cu zi. Vocea sa era aspră, autoritară. Astăzi vei îndeplini o sarcină foarte concretă, a continuat, ultima dintr-un lung lanț şi trebuie să faci acest lucru într-o stare superioară de maximă raționalitate.

Don Juan nu-mi mai vorbise niciodată pe acel ton. în acele momente, vorbeam cu o cu totul altă persoană, una care îmi era extrem de familiară. L-am ascultat umil şi m-am reîntors la starea de conştientizare a lumii de zi cu zi. Cu toate acestea, nu îmi dădeam seama de acest lucru. Mie mi se părea că îl ascultasem pe don Juan datorită fricii şi respectului pe care mi le inspira.

Don Juan a revenit la tonul cu care eram obişnuit. Şi ceea ce mi-a spus mi s-a părut extrem de cunoscut. Mi-a zis: coloana vertebrală a unui *războinic-călător* trebuie să fie umilința şi eficiența; el trebuie să servească fără să aştepte nimic în schimb şi să facă față tuturor lucrurilor care îi sînt pregătite.

M-am concentrat asupra acelui punct printr-o nouă modificare a nivelului meu de conştientă. M-am concentrat asupra unui gînd, a unui sentiment de disperare. Am ştiut atunci, pur şi simplu, că făcusem un pact cu nişte oameni ca să murim împreună, dar nu mai ştiam unde se află ei. Am simțit, fără nici cea mai vagă umbră de îndoială că nu trebuia să mor singur. Suferința mea a devenit insuportabilă.

Don Juan mi-a vorbit:

- Sîntem singuri, mi-a zis. Asta este condiția noastră, dar a muri singur nu înseamnă a muri în singurătate.

Trăgeam lacom aer în piept pentru a scăpa de tensiunea pe care o acumulasem. Respirînd adînc, mintea mi s-a limpezit.

- Cea mai mare problemă a noastră, a bărbaților, este fragilitatea, a continuat el. Atunci cînd conştientizarea noastră începe să crească, ea se ridică drept de la pămînt, ca o coloană, chiar din mijlocul ființei noastre luminoase. Coloana trebuie să crească îndeajuns de mult înainte de a ne putea baza pe ea. în acest moment al vieții tale de vrăjitor poți să pierzi

repede contactul cu noua ta conştientizare. Dacă acest lucru se întîmplâ, uiți absolut tot ce ai făcut şi ce ai *văzut* de-a lungul *căii războinicului-călător,* deoarece conştientizarea ta te aduce în starea de conştientizare a vieții de zi cu zi. Ți-am explicat că datoria fiecărui vrăjitor bărbat este sâ-şi amintească absolut tot ce a făcut şi ce a *văzut* de-a lungul *căii războinicului-călător* în timp ce se afla pe noile niveluri de conştientizare. Problema fiecărui vrăjitor bărbat este că uită foarte uşor; deoarece conştientizarea sa îşi poate pierde noile niveluri şi să cadă la pămînt la cea mai mică adiere.

- Am înțeles totul, don Juan, am zis. De-abia acum am înțeles de ce uit totul şi de ce îmi reamintesc totul după aceea. Crezusem întotdeauna că aceste schimbări se datorau unei probleme patologice. Am înțeles acum de ce au loc aceste schimbări, dar nu pot exprima încă în cuvinte ce ştiu.

- Nu te obosi cu exprimările, mi-a zis don Juan. Vei putea exprima tot ce vei dori la timpul potrivit. Astăzi va trebui să te concentrezi asupra *tăcerii interioare,* asupra a ceea ce ştii fără să ştii. Ştii la perfecție ceea ce trebuie să faci, dar aceste cunoştințe nu sînt încă formulate în gîndurile tale.

La nivelul gîndurilor şi senzațiilor concrete, nu avusesem decît sentimentul vag că ştiam ceva care nu venea din interiorul minții mele. Aveam în acele momente sentimentul că mă afundasem în ceva; ceva se prăbuşise în interiorul meu. Era ca un şoc. Ştiam că în acele momente intrasem într-un alt nivel de conştientizare.

Don Juan mi-a zis că un *războinic-călător* trebuie sâ-şi ia rămas-bun de la toți cei pe care îi lasă în urmă. Trebuie sâ-i salute tare şi răspicat, aşa încît strigătul şi sentimentele sale să rămînă pe vecie întipărite în munții dimprejur.

Am ezitat îndelung, nu fiindcă eram timid, ci pentru că nu ştiam cui să mulțumesc. îmi însuşisem complet principiul conform căruia un *râzboinic-călâtor* nu trebuie să datoreze nimănui nimic.

Don Juan incrustase în conştiința mea una dintre axiomele vrăjitorilor: „Un *războinic-călător* răsplăteşte întotdeauna elegant, generos şi cu cea mai mare uşurință toate serviciile care i se fac. în acest fel el scapă de povara de a fi îndatorat cuiva." îi răsplătisem sau eram pe cale de a-i răsplăti pe toți cei care se preocupaseră sau se îngrijiseră vreodată de mine. îmi *recapitulasem* viața pînă cînd nu mai rămăsese nici un loc necercetat. Credeam sincer că nu datoram nimănui nimic. I-am expus lui don Juan credința şi ezitările mele.

Don Juan mi-a zis că reuşisem într-adevăr să-mi *recapitulez* viaţa cu multă rigoare, dar mai aveam pînă cînd să pot zice că nu datorez nimănui nimic.

- Ce e cu fantomele tale? a continuat el. Cele pe care nu le mai poţi atinge?

Avea dreptate. în timpul *recapitulării* îi povestisem fiecare întîmplare a vieţii mele. Din sutele de întîmplări pe care i le povestisem, alesese trei pentru a-mi arăta cui eram dator, încă din fragedă pruncie, şi a adăugat la acestea datoria mea către persoana care ne ajutase să ne întîlnim. îi mulţumisem din inimă prietenului meu şi am avut sentimentul că mulţumirile mele fuseseră primite. Celelalte trei erau poveşti din viaţa mea, poveşti ale unor oameni care îmi dăruiseră lucruri atît de minunate, încît nu le poţi cuprinde cu gîndirea şi cărora nu le mulţumisem niciodată.

Una dintre acestea era povestea unui om pe care îl cunoscusem pe cînd eram copil. îl chema domnul Leandro Acosta. Era cel mai mare duşman al bunicului meu, ghimpele din coasta sa. Bunicul îl acuzase în repetate rinduri că fura găini din ferma sa. Leandro Acosta nu era un vagabond, dar nu avea o slujbă anume, stabilă. Era un nonconformist care sfida soarta, cartofor, om bun la toate: vindecător, vraci, furnizor de plante şi insecte, reuşind să prindă orice fel de mamifer sau de pasăre pentru cei care se ocupă cu taxidermia sau pentru magazinele de animale de companie.

Oamenii credeau că face o groază de bani, dar nu reuşea să-i economisească sau să-i investească în ceva. Atît detractorii, cît şi prietenii săi credeau că ar fi putut să pornească cea mai prosperă afacere din zonă, făcînd ceea ce ştia el cel mai bine - să adune plante şi să vîneze - dar că era blestemat cu o ciudată boală a spiritului care nu-l lăsa să stea o clipă locului, să aibă grijă sau să se preocupe de acelaşi lucru mai mult timp.

Într-o bună zi, plimbîndu-mă la marginea fermei bunicului, am observat că mă privea cineva dintre tufişurile de la marginea pădurii. Era domnul Acosta. Se lăsase pe vine între tufişuri şi dacă nu aş fi avut vederea foarte bună, nu l-aş mai văzut deloc. L-am observat cu greu. Stătea nemişcat. Remarcasem diferenţa dintre silueta sa şi tufişurile dimprejur, mai degrabă datorită intuiţiei decît văzului. M-am apropiat de el. Faptul că oamenii fie se purtau extraordinar de urît cu el, fie îl plăceau la nebunie mă făcea foarte curios.

- Ce faceţi aici, domnule Acosta? l-am întrebat candid.

- Mă uşurez şi trag cu ochiul în curtea bunicului tău, mi-a zis, aşa că fă bine şi carâ-te înainte să mă ridic, dacă nu-ți place putoarea.

M-am depărtat un pic. Doream să aflu dacă făcea într-adevăr ce spusese. Nu mă minţise. Am crezut că urma să iasă din tufişuri şi să intre pe pamîntul bunicului şi eventual să traverseze drumul, dar nu a fost aşa. S-a întors în partea cealaltă, către pădure.

- Hei, domnule Acosta, am ţipat. Mă iei şi pe mine? S-a oprit. Şi de data asta mai mult intuiam acest lucru, deoarece tufişul era foarte des.

- Te iau dacă găseşti o spărtură în tufiş.

Nu mi-a fost greu. în orele în care nu aveam ce face, marcasem intrarea cu un bolovan. Descoperisem în urma unui îndelungat proces de încercări şi eşecuri sistematice că exista o spărtură prin care te puteai tîrî şi care, după cîţiva paşi, se transforma într-o cărare.

Domnul Acosta mi-a zis:

- Bravo, băiete, ai reuşit. Da, hai cu mine dacă vrei. Acesta a fost începutul asocierii mele cu domnul Leandro

Acosta. Ieşeam zilnic în expediţii de vînătoare. Relaţia noastră era evidentă, deoarece plecam de acasă în zori şi reveneam seara fără să ştie cineva unde sînt şi, în cele din urmă, bunicul m-a certat cu severitate:

- Trebuie să-ți alegi prietenii cu grijă, mi-a zis el, sau o să ajungi ca ei. Nu voi accepta ca acest bărbat să-ți dăuneze cu ceva, cu orice. Ar putea, bineînţeles, să-ți insufle elanul său. Sau ar putea să-ți sucească minţile şi să ajungi ca el: un coate-goale. Ascultă-mâ bine: dacă tu nu pui punct acestei prietenii, o voi face eu. Am să-l dau pe mîna poliţiei, pentru că îmi fură găinile, ştii doar foarte bine că vine în fiecare zi la furat.

Am încercat sâ-l fac pe bunicul să înţeleagă absurditatea acuzaţiilor sale. Domnul Acosta, nu avea nevoie să fure găini. Domnea pe toată întinderea pădurii după bunul său plac. Pădurea putea să-i dea tot ce avea nevoie. Argumentele mele l-au înfuriat însă şi mai tare pe bunicul. Mi-am dat seama că bunicul îl invidia pe domnul Acosta în secret pentru libertatea sa, iar astfel el s-a transformat în mintea mea dintr-un bun vînător în expresia supremă a ceea ce este în acelaşi timp interzis şi dorit cu ardoare.

Am încercat să limitez întîlnirile mele cu domnul Acosta, dar tentaţia era, pur şi simplu, prea mare. Apoi, într-o bună zi, domnul Acosta, împreună cu trei dintre prietenii săi, mi-au propus să realizeze ceva pe care domnul Acosta nu reuşise să-l facă vreodată înainte: să prind un vultur viu şi nevătămat. Mi-a explicat că vulturii din zonă, care erau uriaşi, cu o

anvergură a aripilor care putea ajunge aproape la doi metri, aveau şapte feluri de carne în corp şi fiecare dintre aceste şapte feluri avea o anumită virtute curativă. Mi-a zis că era de dorit ca vulturul să fie nevătămat. Pasărea trebuia omorîtâ cu tranchilizante, nu prin violență. Era uşor să o împuşti, pur şi simplu, dar, astfel, carnea îşi pierdea valențele curative. Arta era deci să-i prinzi de vii, un lucru pe care el nu reuşise sâ-l facă niciodată. Cu toate acestea însă, cu ajutorul meu şi al celorlalți trei prieteni ai săi, problema era ca şi rezolvată. M-a asigurat că ajunsese la această concluzie în urma sutelor de situații în care avusese ocazia să studieze comportamentul vulturilor.

- Pentru a reuşi o să avem nevoie de un măgar mort, dar asta nu e nici o problemă, a zis el încîntat.

S-a uitat către mine, aşteptînd să-l întreb ce vom face cu măgarul mort. Nu l-am întrebat, aşa că a continuat din proprie inițiativă:

- îi scoatem intestinele şi îl căptuşim cu bețe pe dinăuntru pentru ca burta să rămînă rotundă. Şeful vulturilor masculi este regele, el este cel mai mare şi mai deştept, a continuat. Nici un animal de pe lumea asta nu are ochi mai buni ca el. Din cauza asta este rege. El va fi cel care va repera măgarul mort şi va ateriza primul lîngâ el. Se va aşeza în vînt pentru a mirosi că este cu adevărat mort. Vom aşeza intestinele şi organele măgarului afară, lîngâ el. Aşa, vulturul o să creadă că vreo pisică sălbatică a mîncat deja din hoit. Apoi, leneş, vulturul se va apropia de măgar. Nu are de gînd sâ se grăbească. Va veni în salturi, dînd din aripi, iar apoi se va aşeza pe pulpa măgarului şi va începe sâ-l hîțîne. Dacă nu ar fi cele patru bețe pe care le vom bate în pămînt şi de care îl vom lega, ar reuşi să-l întoarcă pe partea cealaltă. Va rămîne pe pulpă un timp. Asta va servi ca semnal pentru ceilalți vulturi sâ se aşeze şi ei lîngâ hoit. Numai după ce vor mai veni încă trei sau patru dintre însoțitorii săi, vulturul-rege va începe să mânînce.

- Şi care este treaba mea în toate astea, domnule Acosta? am întrebat.

- Tu te ascunzi în interiorul măgarului, mi-a zis pe şleau. Nu-i mare brînzâ. îți dau o pereche de mânuşi speciale de piele şi tu stai în interior şi aştepți pînâ cînd vulturul mascul sfîşie anusul măgarului mort cu ciocul lui enorm, puternic, şi îşi bagă capul înăuntru şi începe sâ mânînce. Atunci îl apuci de gît şi nu-i mai dai drumul.

- Eu şi cei trei prieteni ai mei ne ascundem pe cai într-un povîmiş adine. Eu o sâ țin operațiunea sub observație cu binoclul. Cînd văd că l-ai apucat pe vultur de gît, venim în galop, ne aruncăm pe vultur şi îl imobilizam.

- Se poate aşa ceva, domnule Acosta? am întrebat eu. Nu mă îndoiam de meşteşugul său, voiam doar sâ mâ asigur.

- Sigur că eu pot, mi-a zis plin de încredere. Vom purta cu toţii mânuşi şi jambiere de piele. Vulturul are gheare foarte puternice. Ar putea rupe cu ele fluierul piciorului ca pe o nuieluşă.

Nu mai aveam cale de scăpare. Eram prins, bătut în cuie de un entuziasm colosal. Admiraţia mea pentru domnul Leandro Acosta nu avea limite. îl priveam ca pe un adevărat vînător - inventiv, viclean şi cu multă experienţă.

- Ei bine, să o facem deci, am zis eu.

- Bravo, băiete! mi-a zis domnul Acosta. Asta am aşteptat de la tine!

Pe şa, la spatele sâu, aşezase o pătură groasă, iar unul dintre prietenii lui m-a ridicat şi m-a pus pe calul domnului Acosta, în spatele şeii, pe pătură.

- Ţine-te de şa, mi-a zis domnul Acosta, şi, dacă tot te ţii de ea, ai grijă şi de pătură.

Am plecat într-un trap uşor. Am mers cam o oră pînă cînd am ajuns într-un loc plat, complet uscat, pustiit. Ne-am oprit în dreptul unui cort care semăna cu o tarabă din piaţă. Avea un acoperiş plat, pentru a da umbră. Sub acoperiş se afla un măgar mort, cafeniu. Nu părea prea bâtrîn; părea chiar un măgar foarte tînăr.

Nici domnul Acosta, nici vreunul dintre prietenii lui nu mi-au explicat unde găsiseră sau unde omorîseră măgarul. Am tot aşteptat să-mi spună, pentru că nu aveam de gînd sâ întreb eu din proprie iniţiativă. în timp ce făceau pregătirile necesare, domnul Acosta mi-a explicat că ridicaseră acel cort pentru că vulturii stau la pîndă pe distanţe foarte mari, se află undeva, foarte sus, invizibili pentru ochiul omenesc, dar văd foarte clar absolut tot ce se petrece.

- Pentru aceste creaturi vederea este totul, mi-a zis domnul Acosta. Au auzul foarte slab, iar nasul nu le este tot atît de bun ca şi văzul. Trebuie sâ astupăm toate găurile din hoit pentru că nu vreau să tragi cu ochiul prin vreo gaură. Te vor vedea şi nu vor mai coborî. Nu trebuie să vadâ nimic.

Au bâgat nişte beţe în burta măgarului şi le-au pus cruciş, lăsînd un spaţiu îndeajuns de mare ca să mâ strecor înăuntru, în acel moment mi-am luat inima în dinţi şi am pus întrebarea care mâ frâmînta:

- Domnule Acosta, măgarul ăsta a murit sigur de vreo boală, nu-i aşa? Credeţi câ aş putea să o iau şi eu?

- Măi, băiete, trăieşte aventura şi nu te mai preocupa de amănunte prosteşti. Dacă aş fi fost mai scund, intram eu în burta măgarului. Ai idee ce înseamnă să-l prinzi pe regele vulturilor?

L-am crezut. Cuvintele sale mi-au insuflat o încredere totală. Doar nu era să mă îmbolnăvesc şi să ratez întîmpla-rea-întîmplârilor.

A venit şi momentul de care îmi era cel mai frică, atunci cînd domnul Acosta m-a băgat în măgar. Au întins apoi pielea peste armătura din bețe şi au început să o coasă. Au lăsat o deschidere largă în partea de jos, pe pămînt, pentru a permite aerului să circule. Cel mai înfiorător moment a fost atunci cînd au tras pielea peste capul meu, ca un capac de coşciug. Respiram din greu, gîndindu-mâ cum va fi să-l prind pe regele vulturilor de gît.

Domnul Acosta mi-a dat ultimele instrucțiuni. Mi-a zis că mă va anunța cu un fluier care imita strigătul unei păsări cînd va veni vulturul să survoleze zona şi atunci cînd va ateriza, pentru ca eu să ştiu ce se întîmplă şi să nu mă îngrijorez sau să devin nerăbdător. I-am auzit apoi demontînd cortul şi plecînd pe cai. Făcuseră bine că nu-mi lăsaseră vreo gaură prin care să mă uit pentru că exact asta aş fi făcut. Tentația să arunc un ochi şi să văd ce se întîmplă era irezistibilă.

A trecut o perioadă lungă în care nu m-am gîndit la nimic. Am auzit apoi fluierul domnului Acosta şi am presupus că regele vulturilor a început să survoleze zona. Presupunerea mea s-a adeverit în momentul în care am auzit bătaia unor aripi puternice iar, apoi, dintr-o dată, măgarul a început să se clatine ca bătut de vînt. Am simțit o greutate şi am ştiut că vulturul rege aterizase pe măgar şi stătea nemişcat. Am auzit mai multe bătăi de aripi şi fluierul domnului Acosta şi m-am pregătit să fac față inevitabilului. Hoitul măgarului a început să se zguduie ca şi cum cineva îl jupuia de piele.

Dintr-o dată am văzut un cap uriaş, pocit, cu creastă roşie, un cioc imens şi ochi pătrunzători. Am strigat îngrozit şi l-am apucat de gît cu ambele mîini. Cred că pentru un moment regele vulturilor a fost atît de surprins, încît nu a reacționat deloc. L-am apucat şi mai bine de gît iar, apoi, s-a dezlănțuit infernul. Şi-a revenit şi a început să tragă cu atîta forță, încît m-a lovit de armătura din interiorul burții măgarului iar, apoi, cu tot cu aceasta, m-a scos pe jumătate afară. Eu stringeam gîtul animalului cu forța disperării.

L-am auzit pe domnul Acosta venind în galop. Țipa:

- Dâ-i drumul, băiete, altfel o să te ia şi pe tine în zbor. Regele-vultur urma într-adevăr, fie sâ-şi ia zborul cu mine agăţat de gîtul lui, fie să mă sfîşie cu ghearele de la picioare. Nu reuşea să ajungă la mine, pentru că avea capul încurcat în armatură şi în viscere. Ghearele îi alunecau pe intestine şi nu au reuşit să mă atingă deloc. M-a salvat, de asemenea, şi un alt lucru: vulturul era prea preocupat sâ-şi elibereze gîtul şi nu putea sâ-şi întindă ghearele îndeajuns de mult ca să mă rănească. în următorul moment, domnul Acosta s-a aruncat peste vultur, exact cînd mănuşile de piele îmi erau smulse de pe mîini.

Domnul Acosta era nebun de fericire:

- Am reuşit, băiete, am reuşit! Data viitoare vom bate în pămînt bețe mai lungi, pe care vulturul să nu le poată smulge, iar pe tine o să te legăm de armătură.

Prietenia mea cu domnul Acosta a durat îndeajuns de mult ca să reuşim să prindem un vultur. După aceasta, interesul meu a dispărut la fel de misterios cum apăruse şi nu am avut niciodată ocazia să-i mulțumesc pentru tot ce mă învățase.

Don Juan mi-a spus că mă învățase răbdarea unui vînător în momentul propice; şi mai presus de toate, mă învățase să găsesc în singurătate toată tihna de care are nevoie un vînător.

- Nu poți să confunzi singurătatea cu solitudinea, îmi explică. Singurătatea este, pentru mine, psihologică. Solitudinea este de ordin fizic. Una te dărîmâ, alta te alină.

Pentru toate astea îi eram pe vecie îndatorat domnului Acosta, fie că înțelegeam sau nu această îndatorare în felul în care o înțeleg *râzboinicii-călători.*

A doua persoană căreia trebuia sâ-i fiu recunoscător, considera Don Juan, era un copil de zece ani pe care-l văzusem crescînd. îl chema Armando Velez. Ca şi numele, era extrem de demn, bățos, un omuleț în toată firea. îmi plăcea tare mult de el fiindcă se ținea semeț, dar era, în acelaşi timp, foarte prietenos. Nu îşi pierdea firea cu uşurință. Ar fi putut să bată pe oricine şi, cu toate acestea, nu se dădea deloc mare.

Obişnuiam să mergem împreună la pescuit. Prindeam peştişori foarte mici care trăiau sub pietre şi pe care trebuia să-i luăm cu mîna. îi puneam apoi să se usuce la soare şi îi mîncam imediat.

Îmi plăcea şi pentru că era inventiv, inteligent şi ambi-dextru. Putea să arunce o piatră cu stînga mai departe decît cu mîna dreaptă. Jucam la

nesfîrşit tot felul de jocuri şi, spre mîhnirea mea, el cîştiga întotdeauna. Obişnuia sâ-şi ceară scuze pentru că era tot timpul cîştigătorul, spunînd: „Dacă o las mai moale şi te las să cîştgi, o să mă urăşti şi mai mult. Ar fi un afront adus bărbăției tale. Aşa că, mai încearcă!"

Din cauza faptului că era un tip destul de rigid, îl numeam Senor Velez, dar Senor îl prescurtasem Sho, un obicei tipic regiunii sud-americane de unde provin eu.

Într-o zi, Sho Vellez m-a întrebat ceva neobişnuit. Totul începu, evident, ca o provocare.

- Fac prinsoare pe ce vrei tu că ştiu ceva ce n-ai îndrăzni să faci.

- Ce tot vorbeşti, Sho Velez?

- N-ai avea curajul să cobori în rîu într-o plută.

- Ba da. Am coborît pe un rîu învolburat. Am stat opt zile pe o insulă odată. A fost nevoie să-mi trimită mîncare.

Era adevărat. Mai aveam un prieten foarte bun poreclit Crazy Shepherd[1]. Un torent ne-a aruncat odată pe o insulă, fără vreo şansă să fim salvați de cineva. Oamenii din oraş se aşteptau ca insula să fie inundată şi apa să ne ucidă pe amîndoi. Ne trimiteau pe rîu coşuri cu mîncare, sperînd ca acestea să ajungă pe insulă, ceea ce s-a şi întîmplat.

Ne-au ținut, astfel, în viață pînă cînd apa a scăzut îndeajuns de mult ca să poată veni la noi cu o plută şi să ne tragă spre malul riului.

- Nu, asta-i altceva, continuă Sho Velez cu atitudinea lui atotcunoscâtoare. Eu îți spun să coborîm cu o plută pe un rîu subteran.

Îmi spuse că o bună bucată din rîul nostru trecea printr-un munte. Partea subterană a rîului fusese întotdeauna pentru mine un mister. Intrarea în munte era o peşteră uriaşă, plină de lilieci şi mirosind a amoniu. Copiilor din zonă li se spunea că este intrarea în iad: vapori sulfuroşi, căldură, miros îngrozitor.

- Te cred şi eu că n-o să mă apropii în vecii vecilor de rîul ăla, Sho Velez! am țipat. Nici într-o mie de ani! Trebuie să fii nebun de legat să faci una ca asta.

Fața serioasă a lui Sho Velez căpătă un aer şi mai solemn:

- O, ce păcat, va trebui să mă duc singur. O clipă am crezut că pot să te păcălesc să vii cu mine. M-am înşelat. Pierderea mea!

- Hei, Sho Velez, ce e cu tine? De ce vrei să te duci în locul ăla?

-Trebuie, spuse cu vocea lui aspră. Vezi tu, tatăl meu este la fel de nebun ca şi tine, numai că el este, şi soț, şi tată. Trebuie să întrețină şase guri care

depind de el. Altfel, ar înnebuni de tot. Cele două surori ale mele, cei doi fraţi ai mei şi eu, toţi depindem de el. El este totul pentru noi.

Nu-l ştiam pe tatăl lui Sho Velez. Nu-l văzusem niciodată. Nu ştiam ce făcea să-şi cîştige existenţa. Sho Velez îmi mărturisi că tatăl lui era om de afaceri şi că toată averea lui era în joc.

- Tatăl meu vrea să-şi construiască o plută şi să plece. Vrea să facă expediţia asta. Mama spune că doar se asigură că va muri. Aşa că o să iau pluta şi o să merg chiar eu acolo. Ştiu că o să mor, dar cel puţin nu o să moară tata.

Am simţit ceva ca un şoc electric străfulgerîndu-mi corpul şi m-am auzit spunînd febril:

- Merg cu tine, Sho Velez! Da, da, o să fie grozav! O să mergem împreună!

Sho Velez zîmbi cu superioritate. L-am luat drept un zîmbet de fericire, fiindcă mergeam cu el, nu pentru că reuşise să mă convingă. Se exprimă imediat:

- Ştiu că dacă o să mergi cu mine, o să supravieţuiesc. Nu-mi păsa dacă Sho Velez supravieţuia sau nu. Ştiam că are curajul să facă ce zisese. El şi Crazy Shepherd erau singurii puşti curajoşi din oraş. Amîndoi aveau ceva unic şi nemaiauzit: curaj. Nimeni altcineva din oraş nu mai avea curaj. îi testasem pe toţi şi, în ceea ce mă privea, toţi erau morţi, cu excepţia iubirii vieţii mele, bunicul meu. Ştiam asta cu certitudine cînd aveam zece ani. îndrăzneala lui Sho Velez era un lucru mare pentru mine. Voiam să fiu alături de el pînă la sfîrşit.

Am plănuit să ne întîlnim cînd se crapă de ziuă, ceea ce am şi făcut, şi am cărat pluta destul de uşoară a tatălui său trei sau patru mile în afara oraşului, la poalele unor munţi joşi, la intrarea în peştera de unde începea rîul subteran. Ne-am tîrît pe plută şi ne-am aruncat în curent. Pluta avea faruri, pe care le-am aprins imediat. Era un întuneric de-ţi bâgai degetele în ochi şi umezeală şi căldură. Apa era îndeajuns de adîncâ pentru plută şi suficient de rapidă, aşa că nu eram nevoiţi să dăm la rame.

Luminile făceau nişte umbre groteşti. Sho Velez îmi şopti în ureche că poate era mai bine să nu mă uit deloc pentru că era ceva de-a dreptul înspâimîntâtor. Avea dreptate; era o privelişte apăsătoare, care îmi făcea râu. Lumina i-a stîrnit pe liliecii care au început să zboare în jurul nostru, dînd fără rost din aripi. Intrînd mai adînc în peşteră, au dispărut pînâ şi liliecii, iar aerul devenise stătut, greu de respirat. După un timp care mie mi s-a

părut foarte lung, am ajuns la un bazin cu apă foarte adîncâ. Curentul devenise imperceptibil. Se părea că izvorul principal fusese îndiguit.

- Sîntem blocaţi, mi-a şoptit Sho Velez la ureche. Nu avem cum sâ trecem cu pluta şi nu avem nici cum sâ ne întoarcem.

Curentul era prea mare ca noi sâ încercăm sâ ne întoarcem pe unde veniserăm. Am hotărît că trebuie sâ găsim o cale de ieşire. Am văzut câ dacă ne ridicam în picioare pe plută atingeam tavanul şi digul se ridica pînâ aproape de plafon. La intrare, peştera era înaltă ca o catedrală, avea aproape douăzeci de metri înălţime. Concluzia mea a fost câ pluteam pe un bazin adînc de douăzeci de metri.

Am legat pluta de o stîncâ şi am început sâ ne scufundăm, încercînd sâ vedem dacă nu exista vreun curent de apă. Apa era caldă la suprafaţă, dar se răcea brusc după cîţiva metri. Am simţit diferenţa de temperatură şi m-am speriat groaznic, o frică animalică pe care nu o mai simţisem pînâ atunci. Am ieşit la suprafaţă. Sho Velez avusese probabil acelaşi sentiment. Ne-am lovit unul de altul la suprafaţa apei.

- Cred că sîntem pe punctul de a muri, a zis el serios. Nu împărtăşeam nici seriozitatea sa, nici dorinţa de a muri. Am început să caut febril o cale de scăpare. Apele din inundaţii căraserâ probabil bolovani care formaseră un baraj. Am găsit o spărtură îndeajuns de mare ca un băiat de zece ani să se strecoare pe acolo. L-am tras pe Sho Velez în jos şi i-am arătat spărtura. Era imposibil să luăm şi pluta cu noi. Ne-am luat hainele de pe ea şi le-am înnodat într-o legătură foarte strînsă, ne-am scufundat pînâ cînd am găsit din nou spărtura şi ne-am strecurat prin ea.

Am ajuns pe un fel de tobogan cu apă, ca acelea din parcurile de distracţie. Bolovanii acoperiţi de licheni şi muşchi ne-au permis să alunecăm pe distanţe foarte lungi fără să ne rănim cumva. Am ajuns într-o sală uriaşă, ca o catedrală, unde apa curgea în continuare, adîncă pînă la talie. La capătul peşterii am văzut cerul şi am ieşit la suprafaţă. Fără să rostim o vorbă, ne-am întins hainele ca să se usuce la soare, iar apoi ne-am îndreptat spre oraş. Sho Velez era de neconsolat pentru că pierduse pluta tatălui său.

- Tata ar fi murit acolo, a zis în cele din urmă. Nu ar fi reuşit niciodată să treacă prin spărtură. E prea mare. Tata e gras, mi-a zis. Cu toate astea, ar fi fost îndeajuns de puternic să o ia înapoi spre intrare.

Eu unul mă îndoiam. îmi aduceam aminte că, pe alocuri, din cauza pantei, curentul era extraordinar de rapid. Am acceptat totuşi că un om

disperat ar fi putut să iasă de acolo folosindu-se de frînghii, dar cu foarte mult efort.

Problema dacă tatăl lui Sho Velez ar fi murit acolo sau nu, nu a fost tranşată, dar nu avea nici o importanță. Important a fost că atunci, pentru prima dată în viață, m-am simțit invidios. Sho Velez a fost singura ființă umană pe care am invidiat-o vreodată. Avea pe cineva pentru care putea să moară şi îmi dovedise că ar face-o; eu nu aveam pentru cine să mor, şi nu dovedisem nimic.

În mod simbolic, i-am atribuit lui tot meritul. Triumful lui era total. Jos pălăria! Ăsta era oraşul lui, oamenii lui, iar el era cel mai bun dintre toți după părerea mea. înainte de a ne despărți în acea zi, am spus o banalitate care s-a dovedit a fi un mare adevăr.

- Fii bun cu ei, Sho, eşti cel mai tare.

De atunci n-am mai vorbit niciodată cu el. Am rupt prietenia intenționat. Am simțit că era singurul lucru pe care-l puteam face ca să arăt cît am fost de marcat de relația cu el.

Don Juan era de părere că îi datoram lui Sho Velez foarte mult, că era singurul de la care învățasem că trebuie să existe în viața noastră ceva pentru care să murim la nevoie, înainte de a ne gîndi că avem pentru ce trăi.

- Dacă nu ai pentru ce muri, îmi spuse Don Juan, cum poți să pretinzi că ai pentru ce trăi? Cele două merg mînă în mînă, cu moartea drept steag.

A treia persoană căreia Don Juan credea că-i sînt îndatorat peste poate în viață era bunica din partea mamei. în iubirea mea oarbă pentru bunicul, uitasem de adevăratul reazim al casei: bunicâ-mea, excentrica.

Cu mult timp înainte de a veni eu la ei în casă, salvase un indian din partea locului de la moarte. Fusese acuzat de vrăjitorie. Nişte tineri fără minte chiar începuseră sâ-l spînzure de un copac care se afla pe proprietatea bunicii mele. Ea a venit şi i-a oprit. Cei care voiau să-l linşeze s-au dovedit a fi chiar finii ei şi nu aveau curajul să o înfrunte. Funia făcuse o rană adîncă pe gîtul indianului.

Rănile i s-au vindecat, dar n-a mai părăsit-o niciodată pe bunica. Spunea că viața i se sfîrşise în acea zi, cînd era să fie spînzurat şi că orice fel de viață ar mai fi avut, ea nu-i mai aparținea. Fiind un om de cuvînt, şi-a dedicat viața bunicii mele. Era valetul, majordomul şi sfătuitorul ei. Mâtuşile mele spuneau că el fusese cel care o sfătuise pe bunica să adopte un copil, lucru cu care ele nu fuseseră de acord.

Cînd am venit în casa bunicilor, fiul adoptiv al bunicii avea deja peste treizeci de ani. îl trimisese la studii în Franța, într-o după-amiză, din senin, un domn corpolent, îmbrăcat elegant, se dădu jos dintr-un taxi în fața casei noastre. Şoferul îi duse valizele din piele în curte. Am remarcat dintr-o privire că trăsăturile lui erau foarte pronunțate. Avea părul lung, ondulat şi gene foarte lungi. Arăta foarte bine, fără să fie neapărat foarte frumos. Cea mai frumoasă trăsătură a lui era totuşi zîmbetul radios, cu care mă şi întîmpină.

- Cum te cheamă, tinere? spuse cu cea mai plăcută voce pe care o auzisem vreodată.

Faptul că îmi spusese „tinere" mă cîştigă imediat.

- Numele meu este Carlos Aranha, domnule, am spus, aş putea să vă întreb cum vă numiți dumneavoastră?

Avu un gest de surpriză. Făcu ochii mari şi se dădu un pas înapoi ca şi cum ar fi fost atacat. Apoi începu să rida cu gura pînâ la urechi. Auzindu-l rîzînd, bunica veni în curte. Cînd îl văzu, țipă ca o fetiță şi se aruncă în brațele lui. El o ridică de parcă ar fi fost un fulg şi o învîrti. Am observat atunci că era foarte înalt. îşi dădu seama că îl privesc şi îşi încorda muşchii.

- Am făcut ceva box la viața mea, domnule, spuse, dîn-du-şi seama ce gîndeam.

Bunica ne făcu cunoştință. Spuse că era fiul ei, Antoine, copilaşul ei, lumina ochilor ei; mai spuse că era dramaturg, scriitor, poet.

Prin înfățişarea lui atletică cîştigase mult în ochii mei. N-am înțeles la început că fusese adoptat. Am remarcat totuşi că nu semăna cu nimeni din familie. în timp ce toți cei din familia mea arătau ca nişte cadavre ambulante, el era viu, viu pe dinăuntru. Ne înțelegeam de minune. îmi plăcea faptul că toată ziua pocnea un sac. îmi plăcea nu numai că îl pocnea, dar şi că îl lovea zdravăn, cu un stil extraordinar, un amestec de box şi de lovituri de picioare. Corpul lui era tare ca piatra.

Într-o zi, Antoine îmi mărturisi că cea mai mare dorință a lui în viață este să fie un scriitor renumit.

- Am totul. Viața a fost foarte generoasă cu mine. Singurul lucru pe care nu-l am este şi singurul pe care mi-l doresc: talentul. Muzele nu mă plac. Apreciez ceea ce citesc, dar nu pot să creez nimic. Asta-i povara mea, îmi lipseşte disciplina sau farmecul pentru a ispiti muzele, aşa că viața mea este cît se poate de goală.

Antoine a continuat şi mi-a spus că singurul lucru adevărat pe care îl avea era mama sa.

Spunea că bunica era fortăreaţa lui, suportul lui, sufletul lui geamăn. Sfîrşi prin a-mi spune ceva foarte tulburător.

- Dacă n-aş fi avut-o pe mama, n-aş mai fi trăit. Mi-am dat seama atunci cît de profund era legat de bunica. Toate poveştile teribile despre răsfăţatul Antoine cu care îmi împuiaseră capul mătuşile mele devenirâ dintr-o dată foarte prezente în mintea mea. Bunica într-adevăr îl răsfăţase peste poate. Şi cu toate astea, le era aşa de bine împreună! îi vedeam stînd ore în şir, el cu capul în poala ei, ca şi cum ar fi fost un copil. N-o văzusem niciodată pe bunica stînd atîta timp de vorbă cu cineva.

Dintr-o dată, Antoine începu să scrie enorm. începu să regizeze o piesă la teatrul din oraş, o piesă pe care o scrisese chiar el. Cînd fu pusă în scenă, deveni un succes. Poeziile lui erau publicate în ziarul local. Părea că a dat lovitura. Dar, numai după cîteva luni, totul luă sfîşit. Redactorul ziarului local îl denunţă public pe Antoine: îl acuză de plagiat şi publică dovada incriminatoare.

Bunica, bineînţeles, nici nu voia să audă de aşa ceva. Dădu vina pe invidie. Toţi oamenii din oraş îl pizmuiau pentru eleganţa şi stilul lui. îi invidiau personalitatea, mintea sclipitoare. într-adevăr, era întruchiparea eleganţei şi a *savoir faire-ulm.* Dar era, în mod clar, un plagiator; nu încăpea îndoială.

Antoine n-a dat nici o explicaţie nimănui pentru purtarea lui. îmi plăcea prea tare de el ca să-l întreb ceva. în plus, nici nu mă interesa. Motivele îi aparţineau, după părerea mea. Dar ceva se rupsese; vieţile noastre nu mai decurgeau ca înainte. Lucrurile s-au schimbat radical în casă şi, de la o zi la alta, nu ştiam la ce să mă aştept, la ce e mai rău sau la ce e mai bun. într-o seară, bunica s-a dus în camera lui Antoine într-un fel cît se poate de dramatic. Era ceva dur în privirea ei, cum nu mai văzusem niciodată pînă atunci. îi tremurau buzele cînd începu să vorbească:

- S-a întîmplat ceva grav, Antoine, spuse ea. Antoine o întrerupse. O imploră să-l lase să-i explice. Ea îl întrerupse brusc:

- Nu, Antoine, nu, spuse hotârît. Nu are nici o legătură cu tine. Este vorba despre mine. în perioada asta atît de dificilă pentru tine, s-a întîmplat totuşi ceva grav. Antoine, dragul meu fiu, nu mai am timp. Vreau să înţelegi că este inevitabil, continuă. Eu trebuie să plec, dar tu trebuie să rămîi. Tu reprezinţi tot ce am reuşit eu să fac în această viaţă. Bun sau rău, tu eşti tot

ce sînt eu. Dă o şansă vieţii. în final, o să fim din nou împreună. între timp, fă ceva, orice, nu contează, atît timp cît faci.

L-am văzut pe Antoine tremurînd de nelinişte. L-am văzut cum îşi contractă tot corpul, toţi muşchii, toată fiinţa. Era ca şi cum trecuse de la poblema lui, aidoma unui fluviu, într-un ocean.

- Promite-mi că nu o să mori înainte de a muri eu, strigă bunica.

Antoine dădu din cap.

A doua zi, la sfatul vrâjitorului-consilier, bunica îşi vîndu toate bunurile, care erau destul de numeroase, şi îi dădu toţi banii lui Antoine. Iar a doua zi de dimineaţă, am fost martorul celei mai ciudate scene din viaţa mea de băiat de zece ani: momentul în care Antoine îşi luă adio de la mama lui. Era ceva la fel de ireal ca şi un film; ireal în sensul că părea regizat, compus dintr-o serie de adăugiri pe care le face un scriitor şi pe care un regizor le duce la îndeplinire.

Decorul era casa bunicilor mei. Antoine era personajul principal, mama lui, eroina. Antoine urma să călătorească în acea zi. Mergea în port. Trebuia să prindă un vas italian şi să plece spre Europa traversînd Atlanticul într-o croazieră de lux. Era elegant ca întotdeauna. Un şofer de taxi îl aştepta afară, claxonînd nervos.

Fusesem martorul ultimei nopţi febrile a lui Antoine, cînd încercase să-i scrie mamei sale o poezie.

- E o porcărie. Tot ce scriu e o porcărie. Sînt un nimeni. L-am asigurat, deşi eram un nimeni, spunîndu-i că tot ceea ce scria era nemaipomenit. La un moment dat, m-am lăsat dus de val şi am depăşit puţin limita:

- Ascultă-mă pe mine, Antoine, am ţipat. Eu sînt un nimic mai mare ca tine! Tu ai o mamă. Eu n-am nimic. Tot ce scrii este bun.

Mi-a cerut foarte politicos să părăsesc camera. Reuşisem să-l fac să se simtă prost, fiind nevoit să asculte sfatul unui puşti oarecare. Mi-am regretat amarnic ieşirea. Mi-ar fi plăcut să rămînem prieteni. Antoine avea haina frumos aşezata, petrecută peste umărul drept. Purta un costum verde englezesc de caşmir, foarte elegant. Bunica vorbi:

- Trebuie să te grăbeşti, dragule. Timpul este preţios. Trebuie să pleci. Dacă nu, oamenii ăştia or să te omoare pentru bani.

Se referea la fiicele ei şi la soţii lor, care se făcuseră negri de minie cînd au aflat că mama lor îi dezmoştenise fără mare zarvă şi că hidosul Antoine, duşmanul lor, urma să plece cu tot ceea ce le aparţinea de drept.

- îmi pare râu că trebuie să te supun la toate astea, dar, cum ştii şi tu, timpul se scurge independent de voința noastră.

Antoine vorbi cu vocea lui gravă, melodioasă. Părea mai mult ca niciodată un actor.

- O să dureze puțin, mamă, spuse. Aş vrea să-ți citesc ceva ce am scris pentru tine.

Era o poezie de mulțumire. Cînd termină de citit, se opri. Atmosfera era atît de încărcată de emoție!

- Asta-i frumusețea adevărată, Antoine, spuse bunica oftînd. A exprimat tot ceea ce voiai să-mi spui. Tot ceea ce voiam să aud. Apoi zîmbi delicat: Plagiat, Antoine?

Zîmbetul pe care Antoine i-l întoarse drept răspuns era la fel de strălucitor:

- Bineînțeles, mamă, bineînțeles.

Se îmbrățişară, plîngînd. Claxonul taxiului se auzea tot mai nervos. Antoine se uită la mine, în locul în care mă ascunsesem. Dădu uşor din cap, ca şi cum mi-ar fi spus: „La revedere. Ai grijă de tine!" Apoi se întoarse şi fără să se mai uite la mama lui, fugi spre uşă. Avea treizeci şi şapte de ani, dar arata de şaizeci, părea că duce o imensă povară. Se opri înainte de a ajunge la uşă, cînd auzi pentru ultima oară vocea mamei lui certîndu-l.

- Nu te întoarce să priveşti înapoi, Antoine, spuse ea. Să nu mai priveşti înapoi niciodată. Fii fericit şi fă ceva! Asta-i şmecheria! Fă ceva!

Toată scena mi-a pricinuit o adîncă tristețe care mai dăinuie şi azi - o melancolie inexplicabilă pe care don Juan mi-a explicat-o ca prima mea conştientizare a faptului că, într-adevăr, timpul ni se scurge.

Ziua următoare, bunica plecă împreună cu cel care-i era sfătuitor, valet, servitor într-o călătorie spre un tărîm mitic numit Rodonia, unde vrăjitorul ei avea să o trateze. Bunica era bolnavă în ultimul stadiu, deşi eu nu ştiam asta. Nu s-a mai întors, iar don Juan mi-a explicat gestul ei de a vinde tot ce avea şi de a-i da banii lui Antoine ca strategie supremă a vrăjitorilor executată de sfetnicul ei pentru a o rupe de grija familiei ei. Erau atît de supărați pentru ceea ce făcuse mama lor, încît nu le mai păsa dacă ea se întorcea sau nu. Am sentimentul că, de fapt, ei nici nu-şi dăduseră seama că ea plecase.

Pe vîrful acelui munte, mi-am reamintit aceste trei întîm-plări de parcă s-ar fi petrecut cu puțin timp în urmă.

După ce mi-am exprimat recunoştinţa faţă de acele trei persoane, am reuşit să le readuc pe vîrful acela de munte. Oprindu-mâ din strigat, nu-mi puteam exprima singurătatea. Plîngeam fără să mă pot opri.

Don Juan îmi explică răbdător că singurătatea este inadmisibilă pentru un luptător. Spuse *c&râzboinicii-Iuptâtori* se pot baza pe o singură fiinţă asupra căreia pot să-şi concentreze toată dragostea, toată grija: acest miraculos pămînt, mama, matricea, epicentrul a tot ceea ce sîntem şi facem; fiinţa la care ne reîntoarcem cu toţii; fiinţa care permite *războinicilor-luptători* să plece în *călătoria lor finală.*

Don Genaro începu să facă un număr de *intenţie* magică pentru mine. întins pe burtă, făcea o sumedenie de mişcări uluitoare. Se transformă într-un glob de luminozitate care părea că înoată, ca şi cum pâmîntul ar fi fost o imensă piscină. Don Juan îmi spuse că acesta era modul în care don Genaro îmbrăţişa pâmîntul şi că, In ciuda diferenţelor de mărime, pâmîntul avea cunoştinţă de gestul lui don Genaro.

- Nu pot să suport ideea că pleci, don Juan, m-am auzit spunînd.

Sunetul vocii mele şi ceea ce spusesem m-au făcut să mă simt jenat. Cînd însă am început să suspin fără să vreau, m-am simţit şi mai prost.

- Ce se întîmplă cu mine, don Juan? am mormăit. De obicei, nu sînt aşa.

Apoi, mi-am pierdut de tot controlul şi am dat frîu liber tristeţii şi disperării:

- O să rămîn singur, am zis cu o voce plîngâcioasâ. Ce o să se întîmple acum cu mine? Ce o să fac?

- Hai să ne gîndim altfel, spuse Don Juan calm. Pentru ca eu să părăsesc lumea aceasta şi să înfrunt necunoscutul, am nevoie de toată forţa, răbdarea şi şansa; dar, mai presus de orice, am nevoie de fiecare strop din curajul de tăria flerului pe care-l are un *râzboinic-călâtor.* Pentru ca tu să rămîi în urmă şi să duci o viaţă ca un *războinic-călător,* îţi trebuie tot ce-mi trebuie şi mie. Să te aventurezi acolo, aşa cum o să facem noi, nu e glumă, dar nici să stai în urmă.

M-a năpădit un val de emoţie şi i-am sărutat mîna.

- Hei, hei! Următorul lucru pe care-l vei face va fi să-mi ridici un altar pentru *guarasches.*

Anxietatea care mă cuprinse se transformă din autocompă-timire într-un sentiment de pierdere irevocabilă.

- Pleci! am reuşit eu să spun. Dumnezeule, chiar pleci de tot în acel moment don Juan a făcut un gest pe care îl tot făcuse de cînd ne cunoşteam.

Fața i se umflă ca şi cum aerul pe care-l inspirase îl umflase. Mă bătu cu putere pe spate cu mîna stingă şi-mi zise:

- Ridică-te şi revino-ți! în clipa următoare, eram din nou coerent, echilibrat şi mă puteam controla. Ştiam ce se aşteaptă de la mine. Nu mai aveam nici o ezitare sau grijă. Nu-mi păsa ce avea să mi se întîmple după ce don Juan avea să mă părăsească. Ştiam că plecarea lui era iminentă. Mă privi şi spuse cu privirea aceea totul.

- Nu o să ne mai întîlnim niciodată, spuse blînd. Nu mai ai nevoie de ajutorul meu, şi nici nu mai vreau să ți-l dau, pentru că, dacă meriți să fii un *razboinic-câlâtor,* mă vei scuipa în față că ți l-am oferit. Pînă la un anumit punct, singura bucurie a unui *râzboinic-câlâtor* este singurătatea lui. Şi nici n-aş vrea ca tu să încerci să mă ajuți. Odată plecat, nu mă mai întorc. Nu te mai gîndi la mine, pentru că nici eu nu o să mă mai gîndesc la tine. Dacă eşti, într-adevăr, un *râz-boinic-câlător,* fii neclintit! Ai grijă de lumea ta! Onoreaz-o; păzeşte-o cu viața ta!

Plecă de lîngâ mine. Momentul era dincolo de autocom-pătimire, lacrimi sau bucurie. Dădu din cap ca pentru a-mi spune la revedere sau ca pentru a-mi arăta că ştia ce simțeam.

- Uitâ-ți şinele şi nu te vei mai teme de nimic, la orice nivel de conştientizare te vei afla, spuse. Deveni neserios. Mă tachina pentru ultima dată pe acest pămînt: Sper să găseşti dragostea! întinse mîna către mine şi îşi răsfiră degetele ca un copil, apoi le strinse din nou.

- *Ciao!* spuse.

Îmi dădeam seama că este inutil să regret sau să îmi pară rău de ceva şi că era la fel de greu pentru mine să rămîn în urmă, aşa cum pentru el era să plece. Amîndoi eram prinşi într-o manevră energetică ireversibilă pe care nu o puteam opri. Cu toate acestea, voiam să mă duc cu el, să-l urmez peste tot. Mi-a trecut prin minte că, dacă aş muri, poate m-ar lua cu el.

Am văzut atunci cum don Juan Matus, nagualul, îi conducea pe ceilalți cincisprezece clarvăzători care erau tovarăşii lui, gărzile lui, bucuria lui, unul cîte unul să dispară în ceața acelui platou, către nord. *Am văzut* cum fiecare dintre ei se transforma într-o pată de lumină şi împreună se ridicau şi pluteau deasupra vîrfului muntelui ca nişte fantome. Au făcut un cerc deasupra muntelui, aşa cum spusese don Juan că vor face: ultima privire, aruncată acestui minunat Pămînt.

Ştiam ce trebuie să fac. Eram în criză de timp. Am pornit cu cea mai mare viteză şi am sărit în prăpastie. Am simțit adierea vîntului în față pentru

cîteva clipe şi, apoi, cel mai blînd întuneric m-a înghiţit ca un liniştit rîu subteran.

ÎNTOARCEREA

Îmi dădeam vag seama de zgomotul asurzitor al unui motor care părea să meargă stînd pe loc. M-am gîndit că cei prezenţi reparau vreo maşină din parcarea din spatele clădirii în care aveam eu biroul şi apartamentul. Zgomotul deveni atît de intens, încît m-am trezit. I-am înjurat încet pe băieţii care aleseseră să-şi repare maşina chiar sub fereastra dormitorului meu. îmi era cald, eram transpirat şi obosit. M-am ridicat în vîrful patului, chinuit de cîrcei atroce de pulpe. Mi le-am masat un pic. Părea că se încleştaseră atît de tare, încît mi-era frică să nu am vînătăi cumplite. M-am îndreptat automat spre baie, să caut un unguent. Dar nu puteam să merg. Ameţeam. Am căzut, ceea ce nu mi se întîmplase niciodată în viaţa mea. Cînd mi-am recăpătat un minimum de control, mi-am dat seama că nici nu-mi mai pasa de cîrceii din pulpe. Am fost întotdeauna puţin ipohondru. O durere aşa de neobişnuită în pulpe precum cea de acum mi-ar fi dat, cu altă ocazie, o stare cumplită de anxietate.

M-am îndreptat apoi spre fereastră ca să o închid, deşi nu se mai auzea zgomotul. Am realizat că fereastra era închisă şi că afară era întuneric. Da, era noapte. Aerul din cameră era înăbuşitor. Am deschis ferestrele. Nu puteam să înţeleg de ce le închisesem. Parcarea era goală. Mi-a trecut prin minte că zgomotul trebuie să fi fost făcut de o maşină care accelera pe aleea dintre parcare şi blocul meu. Nu m-am mai gîndit la asta şi am mers să mă culc din nou. M-am întins de-a curmezişul patului, cu picioarele pe podea. Am vrut să dorm în această poziţie ca să ajut circulaţia sîngelui în gambe, care mă dureau foarte tare, dar nu eram sigur dacă era mai bine să le ţin în jos sau să le ridic ridic pe pemâ.

Îmi găsisem o poziţie confortabilă şi eram pe punctul de a adormi din nou, cînd m-a străfulgerat ceva cu atîta putere, încît m-am ridicat din reflex în picioare. Sărisem într-o prăpastie în Mexic! Următorul gînd care mi-a venit în minte a fost o deducţie aproape logică: din moment ce sărisem într-o prăpastie ca să mor, înseamnă câ acum sînt o fantomă. Ce ciudat, m-am gîndit, să mă reîntorc ca fantomă în apartamentul meu de la întretăierea străzilor Westwood şi Wilshire din Los Angeles. Nu era de mirare că sentimentele mele nu mai erau la fel. Dar dacă aş fi o fantomă, de ce am simţit adierea de aer proaspăt pe faţă sau durerea din gambe?

Am atins aşternuturile de pe pat şi mi s-au părut reale, ca şi cadrul lui de metal. M-am dus la baie. M-am privit în oglindă. După cum arătam, puteam fi cu uşurinţă o fantomă. Arătam ca dracu. Ochii îmi erau adînciţi în orbite, cu pungi uriaşe dedesubt. Eram deshidratat sau mort. Automat, am băut apă direct de la robinet. Beam cu înghiţituri mari, ca şi cum nu aş mai fi băut apă de zile întregi! îmi simţeam respiraţia adîncă. Trăiam! Dumnezeule, trăiam! Ştiam asta fără nici o urmă de îndoială, dar nu aveam moralul ridicat după cum ar fi trebuit.

Îmi veni un gînd tare neobişnuit: mai murisem şi reînvia-sem şi altădată. Mă obişnuisem deja. Era o nimica toată pentru mine. Percutanta gîndului îl transformă într-o cvasiamintire. Era o cvasiamintire care nu provenea din situaţii în care viaţa mea să fi fost în primejdie. Era ceva complet diferit de asta. Era, mai curînd, o recunoaştere vagă a ceva care nu se întîmplase niciodată şi nu avea nici un motiv să se afle în gîndurile mele.

Nu aveam nici o îndoială că sărisem într-o prăpastie în Mexic. Mă aflam acum în apartamentul meu din Los Angeles, la aproape cinci mii de kilometri distanţă de locul unde sărisem, fără nici o amintire despre călătoria de întoarcere. Ca un robot, am dat drumul la apă în cadă şi m-am aşezat. Nu am simţit căldura apei; eram îngheţat bocnă. Don Juan mă învăţase că, în momentele de criză, precum acesta, trebuie să foloseşti apa ca un remediu de purificare. Mi-am amintit şi am trecut sub duş. Am lăsat să curgă apa caldă mai bine de o oră.

Voiam să mă gîndesc calm şi raţional la ce mi se întîmplase, dar nu puteam. Mintea îmi era complet goală. Deşi eram golit de gînduri, puteam să simt toate senzaţiile care veneau spre corpul meu, fără să le pot însă analiza. Tot ceea ce puteam să fac era să simt atacurile senzaţiilor şi să le las să treacă prin mine. Singura alegere conştientă pe care am făcut-o a fost să mă îmbrac şi să plec. M-am dus să iau micul dejun, ceea ce puteam să fac la orice oră din zi sau din noapte, la restaurantul Ship's, pe Wilshire, o stradă aproape de apartamentul meu.

De atîtea ori mersesem de la birou la Ship's, încît ştiam fiecare pas. Aceeaşi plimbare era de data asta o noutate pentru mine. Nu-mi simţeam paşii. Era ca şi cum aş fi avut o pernă sub picioare sau ca şi cum drumul ar fi fost acoperit cu un covor. Practic, alunecam. M-am trezit deodată în faţa uşii restaurantului după ce mi se păru că făcusem doar doi-trei paşi. Ştiam că eram în stare să înghit mîncarea, pentru că băusem apă în apartament. Ştiam, de asemenea, că puteam vorbi, pentru că îmi dresesem gîtul şi

înjurasem în timp ce apa şiroia pe mine. Am intrat în restaurant ca întotdeauna. Stăteam la tejghea şi o ospătăriță care mă cunoştea veni la mine.

- Nu prea arăţi bine astăzi, dragă, spuse ea. Ai cumva gripă?

- Nu, i-am răspuns eu, încercînd să par vesel. Doar că am muncit prea mult. Am muncit douăzeci şi patru din douăzeci şi patru de ore ca să scriu o lucrare pentru un curs. Apropo, ce zi este astăzi?

S-a uitat la ceas şi mi-a spus data, explicîndu-mi că avea un ceas mai deosebit care avea şi calendar, un dar de la fiica ei. Mi-a spuse şi ora: 3.15 a.m.

Am comandat friptură şi ouă, cartofi piure şi pîine prăjită cu unt. După ce a plecat după comandă, m-a invadat un nou val de groază: fusese doar o iluzie sau, într-adevăr, sărisem în acea genune, în Mexic, ziua trecută, în amurg? Şi chiar dacă săritura fusese doar o iluzie, cum ajunsesem la Los Angeles dintr-un loc atît de îndepărtat în numai zece ore? Dormisem timp de zece ore? Sau am avut nevoie de zece ore ca să zbor, să plutesc, să alunec sau orice altceva pînă la Los Angeles? Era imposibil să fi ajuns prin mijloace convenţionale la Los Angeles din locul în care făcusem saltul în abis, deoarece mi-ar fi luat două zile numai ca să ajung pînă la Mexico City.

În minte mi-a venit un alt gînd ciudat. Avea aceeaşi claritate ca şi cvasiamintirile mele privind morţile şi învierile mele precedente şi mi se părea la fel de străin de mine: continuitatea mea fusese distrusă şi nu mai putea fi reparată sub nici o formă. Murisem cu adevărat, într-un fel sau altul, pe fundul acelei văi. Nu înţelegeam cum de trăiam, cum de mă aflam la Ship's, luînd micul dejun. îmi era imposibil şi să văd acel şir neîntrerupt de întîmplâri pe care le vedem cu toţii atunci cînd ne gîndim la trecut.

Singura explicaţie pe care o puteam găsi era aceea că urmasem sfaturile lui don Juan; îmi mutasem *punctul de reunire* într-o poziţie care nu permitea moartea mea şi din *tăcerea* mea *interioară, am făcut* călătoria la Los Angeles. Altă explicaţie raţională nu puteam găsi sub nici o formă. Pentru prima dată în viaţă acceptam complet acest mod de a gîndi, care acum mă satisfăcea pe deplin. Cu siguranţă, nu explica nimic, dar făcea referire clară la o procedură foarte pragmatică, pe care o mai încercasem, într-o formă mult mai blîndâ, în momentul cînd l-am întîlnit pe don Juan în oraşul pe care îl alesesem. Acest gînd a reuşit să mă liniştească total.

Mintea mi-a fost invadată de gînduri extrem de vii. Aveau darul unic de a clarifica lucrurile. Primul dintre ele era legat de un subiect care mă

frustrase de la bun început. Don Juan îmi spusese că era vorba despre un simptom comun în rîndul vrăjitorilor bărbați: imposibilitatea de a-mi aminti că evenimentele avuseseră loc în timp ce mă aflam într-o stare de conştientizare sporită.

Don Juan îmi explicase această stare de conştientizare sporită, ca pe o deplasare imperceptibilă a *punctului de reunire* pe care o provoca de fiecare dată cînd de întîlneam apăsîndu-mă cu tărie pe spinare. Cu această modificare mă ajuta să implic o serie de cîmpuri de energie care se situau în mod obişnuit la periferia conştientizării mele. Cu alte cuvinte, cîmpurile de energie de la marginea *punctului* meu *de reunire* ajungeau în centrul acestuia în timpul acestei modificări. Deplasarea avea două rezultate: gîndurile şi simțurile deveneau extrem de ascuțite, iar, pe de altă parte, incapacitatea de a-mi aminti, reîntors In limitele obişnuite ale conştientizării, ceea ce se întîmplase cît timp mă aflasem în cealaltă stare.

Relația mea cu tovarăşii mei era un exemplu al acestor fenomene. îi aveam ca tovarăşi pe ceilalți ucenici ai lui don Juan, însoțitorii mei în *călătoria finală.* Nu interacționam cu ei decît în starea de conştientizare sporită. în aceste momente, claritatea şi acuitatea interacțiunii noastre erau la superlativ. Neajunsul era că, odată reîntors în viața de zi cu zi, toate acestea rămîneau numai nişte cvasiamintiri care mă duceau la disperare din cauza fricii şi a speranțelor pe care mi le deşteptau. Pot spune că nu-mi trăiam viața de zi cu zi decît pentru a căuta pe cineva care se va materializa brusc în fața mea, ieşind probabil dintr-o clădire de birouri sau de după vreun colț. Oriunde mă duceam, ochii îmi fugeau în toate părțile, căutînd oameni care nu existau şi care aveau, în acelaşi timp, o existență cum nu mai avea nimeni altcineva.

Stînd la Ship's în dimineața aceea, tot ce trăisem în starea de conştientizare sporită, pînă în cele mai mici detalii, în toți anii petrecuți alături de don Juan, a devenit o amintire continuă, fără nici o întîmplare. Don Juan se lamenta că un vrăjitor bărbat care este şi nagual vrînd-nevrînd trebuia să fie fragmentat din cauza mărimii masei sale energetice.

Mi-a zis că fiecare fragment acoperea o zonă specifică dintr-un domeniu total de activitate, iar evenimentele pe care le trăise în cadrul fiecărui fragment trebuiau unite pentru a da o imagine completă, conştientă, asupra a ceea ce se petrecuse de-a lungul întregii sale vieți.

Uitîndu-se în ochii mei, îmi spusese că această unificare durează ani şi că auzise de cazul unor naguali care nu reuşiseră niciodată să adune toate

activitățile lor într-un ansamblu conştient, trâindu-şi astfel viața fragmentați.

Ce mi s-a întîmplat în acea dimineață la Ship's a depăşit pînă şi cele mai nebuneşti închipuiri ale mele. Don Juan îmi spusese de nenumărate ori că lumea vrăjitorilor nu este o lume de neschimbat, unde cuvintele sînt țintuite de un singur sens, ci este o lume a evoluțiilor eterne, unde nimic nu trebuia luat de-a gata. Saltul în abis îmi modificase sistemul de cunoaştere atît de profund, încît mi-a deschis posibilități negîndite şi misterioase în acelaşi timp.

Orice aş fi putut spune despre unificarea fragmentelor mele de cunoaştere pălea în comparație cu realitatea lor. în acea dimineață fatidică la Ship's am simțit ceva mult mai puternic decît atunci cînd *am văzut* pentru prima dată energia cum curge prin univers - ziua în care m-am regăsit în patul din apartamentul meu, direct din campusul UCLA, fără să merg efectiv către casă, cum ar fi cerut-o sistemul meu cognitiv, pentru ca întregul eveniment să devină real. La Ship's am reuşit să integrez toate fragmentele ființei mele. în fiecare dintre acestea dădusem dovadă de siguranță şi coerență şi, cu toate acestea, nu eram conştient că făcusem acest lucru. Eram în esență ca un puzzle uriaş, iar fiecare piesă care îşi găsea locul producea un efect pe care nu îl pot numi nicicum.

Stăteam la tejgheaua de la Ship's, transpirînd din abundență, meditînd fără rost şi punîndu-mi obsesiv întrebări la care nu se putea răspunde. Cum de au fost posibile toate acestea? Cum de am putut fi fragmentat în asemenea fel? Cine sîntem noi în realitate? Desigur, nu sîntem oamenii care am fost învățați să credem că sîntem. Am amintiri despre întîmplări care nu s-au petrecut niciodată, care nu au nici o legătură cu şinele meu profund. Nu puteam nici măcar să plîng.

- Un vrăjitor plînge atunci cînd este fragmentat, îmi spusese odată don Juan. Atunci cînd se simte întreg, este cuprins de un frison care, prin intensitatea sa, îi poate pune capăt zilelor.

Eu aveam un asemenea frison! Nu credeam că-i voi mai întîlni pe tovarăşii mei vreodată. Am înțeles că toți au plecat împreună cu don Juan. Eram absolut singur. Doream să mă gîndesc la asta, să-mi plîng pierderea, să mă scufund într-o tristețe confortabilă, cum făcusem întotdeauna. Nu am reuşit. Nu aveam nimic de plîns, nimic care să mă întristeze. Nimic nu mai conta. Eram cu toții *râzboinici-călători* şi fusesem cu toții înghițiți de *infinitate.*

Îl auzisem tot timpul pe don Juan vorbind despre *râzboinicii-călători.* îmi plăcuse nespus descrierea pe care le-o făcuse şi mă identificasem cu ea pe baze pur emoţionale. Cu toate acestea, nu simţisem niciodată cu adevărat sensul acestora, indiferent de cîte ori îmi explicase don Juan adevăratul înţeles al *razboinicilor-căl&tori.* în noaptea aceea, în faţa tejghelei de la Ship's am înţeles ce voia să spună don Juan. Eram un *râzboi-nic-călător.* Pentru mine nu mai contau decît *faptele de energie.* Celelalte nu erau decît speculaţii fără nici o importanţă.

În acea noapte, stînd şi aşteptînd comanda, un alt gînd plin de viaţă mi-a izbucnit în minte. Am simţit cum mă cuprinde un val de empatie, m-am identificat cu tot ceea ce-mi spusese don Juan. Atinsesem în sfîrşit scopul învăţăturilor sale: eram una cu el cum nu mai fusesem niciodată înainte. Este adevărat că nu a existat nici o situaţie în care eu să rezist pur şi simplu şi să nu combat conceptele lui don Juan care îmi apăreau atît de revoluţionare, pentru că nu se conformau simplităţii gîndurilor mele de occidental. Cred că, mai degrabă, precizia lui don Juan în prezentarea conceptelor sale mă speria înfiorător. Eficienţa sa îmi apăruse ca dogmatism. Această aparenţă fusese cea care mă forţase să caut modalităţi de a clarifica problema, şi m-a făcut să par un sceptic.

Da, mi-am zis, sărisem în abis şi nu murisem pentru că înainte de a atinge fundul prăpastiei mă lăsasem înghiţit de *marea întunecată a conştientizării.* M-am predat ei, fără frică sau regret. Iar *marea întunecată* îmi dăduse tot ce aveam nevoie ca să nu mor şi să mă trezesc în patul meu din Los Angeles. Acum cîteva zile, această explicaţie nu m-ar fi lămurit deloc. Acum, la trei dimineaţa, la Ship's, însemna totul pentru mine.

M-am dat cu capul de masă ca şi cum eram de unul singur în acea cameră. Oamenii s-au uitat la mine şi au zîmbit înţelegători. Nu-mi păsa. Mintea mea era centrată pe o dilemă fără răspuns: eram în viaţă, în ciuda faptului că zece ore mai devreme sărisem în abis ca să mor. Ştiam că o asemenea dilemă nu-şi putea găsi niciodată rezolvarea. Sistemul meu obişnuit de cunoaştere avea nevoie de o explicaţie liniară pentru a fi satisfăcut, iar asemenea explicaţii nu erau posibile. Aceasta era problema esenţială a întreruperii continuităţii. Don Juan îmi spusese că această întrerupere era, de fapt, vrăjitoria. Acum ştiam asta, cît de clar îmi stătea în putinţă. Avusese dreptate don Juan cînd îmi spusese că, pentru ca eu să rămîn la urmă aveam nevoie de toată puterea, hotărîrea şi, mai presus de toate, de curajul de oţel al unui *razboinic-călător.*

Am dorit să mă gîndesc la don Juan, dar nu am putut. în plus, nici nu-mi păsa de don Juan. Era ca şi cum între noi se ridicase o barieră colosală. Credeam cu adevărat în gîndul străin care mi se insinuase în minte de cînd mă trezisem: eram o altă persoană. în momentul saltului avusese loc o schimbare. Altfel, m-aş fi gîndit cu nostalgie la don Juan, mi-ar fi fost dor de el. Aş fi simțit înțepătura unui resentiment pentru că nu m-a luat cu el. Aşa ar fi făcut adevăratul meu eu. Eram un altul. Acest gînd a luat amploare, pînă cînd mi-a invadat toată ființa. Ce mai rămăsese din fostul meu eu a dispărut complet în acel moment.

M-a cuprins o nouă stare de spirit. Eram absolut singur! Don Juan mă lăsase în interiorul unui vis ca agentul său provocator. Simțeam cum corpul meu îşi pierde rigiditatea. Devenea din ce în ce mai flexibil, pînă cînd am fost în stare să respir în voie. Am izbucnit în hohote de ris. Nu-mi păsa că se uită lumea la mine. Eram singur şi nu puteam face nimic.

Aveam senzația fizică că intram într-o cale de trecere, care avea o forță proprie. Mă trăgea înăuntru. Era o cale de trecere liniştită. Don Juan era acea cale de trecere, liniştită şi imensă. Era pentru prima dată cînd simțeam că Don Juan nu avea substanță fizică. Nu era momentul pentru sentimentalisme sau nostalgii. Nu avea de ce să-mi fie dor, deoarece era tot timpul prezent ca un sentiment depersonalizat care mă ademenea.

Calea de trecere mă provoca. Aveam o senzație de veselie, de lejeritate. Da, puteam traversa această cale de trecere, singur sau însoțit, poate pentru totdeauna. Iar acest lucru nu mă deranja în mod deosebit, dar nici nu-mi făcea plăcere. Era mai mult decît începutul *călătoriei finale,* destinul implacabil al unui *războinic călător,* era începutul unei noi vieți. Ar fi trebuit să plîng de bucurie că găsisem în sfîrşit calea de trecere, dar nu mă simțeam în stare. Mă confruntam cu *infinitatea* la restaurantul Ship's. Ce lucru extraordinar! Am simțit un fior rece pe spate. Am auzit vocea lui don Juan spunîndu-mi că universul este, într-adevăr, de nepătruns.

În acel moment, uşa din spate a restaurantului, aceea dinspre parcare, se deschise şi un personaj ciudat îşi făcu apariția: un bărbat spre patruzeci de ani, îmbrăcat neglijent şi cumplit de slab, dar cu trăsături frumoase. îl ştiam de foarte multă vreme dînd tîrcoale Universității, amestecîndu-se cu studenții. Cineva îmi spusese că era un pacient al Spitalului Veteranilor. Părea să nu fie întreg la minte. îl văzusem de multe ori la Ship's stînd cu o ceaşcă de cafea în față, întotdeauna în acelaşi loc al tejghelei. îl văzusem, de asemenea, şi cum pîndea de-afară ca scaunul lui favorit să se elibereze.

Cînd intră în restauant, se aşează la locul lui şi apoi se uită la mine. Privirile ni se încrucişară. Următorul lucru pe care mi-l mai aduc aminte este că a scos un strigăt care mă înmărmuri, pe mine şi pe toţi cei dinăuntru. Toată lumea s-a uitat la mine, cu ochii larg deschişi, unii dintre ei cu gura plină. Desigur, au crezut că eu ţipasem. Stabilisem un precedent cînd mă dădusem cu capul de tejghea şi izbucnisem apoi în rîs. Omul a sărit de pe scaun şi a ieşit în fugă din restaurant, întorcîndu-se să se holbeze la mine în timp ce îşi flutura mîinile agitat deasupra capului.

Am cedat unui impuls de moment şi am început să alerg după el. Doream să-mi spună ce a văzut în mine de a început să ţipe. L-am ajuns în parcare şi l-am rugat să-mi spună de ce a ţipat. Şi-a pus mîinile la ochi şi a început să ţipe şi mai tare. Se purta ca un copil speriat de un coşmar, ţipînd din toate puterile. L-am lăsat în pace şi am revenit în restaurant.

- Ce ai păţit, dragule? m-a întrebat îngrijorată chelneriţa. Credeam că ai fugit.

- M-am dus să mă intîlnesc cu un prieten, i-am zis. Chelneriţa s-a uitat la mine şi s-a prefăcut supărată şi surprinsă:

- Tipul ăla ţi-e prieten? m-a întrebat.

- Este singurul prieten pe care îl am pe lumea asta, i-am zis. Acesta era adevărul adevărat dacă prin prieten înţelegi pe cineva care vede prin scoarţa cu care eşti acoperit şi care ştie de unde vii tu cu adevărat.